

Міністерство освіти і науки України
ДНУ Інститут модернізації змісту освіти
Луцький національний технічний університет
Львівський торговельно-економічний університет
Закарпатський угорський інститут ім. Ференца Ракоці II
Малопольський державний університет
імені Вітольда Пілецького в Освенцімі (Польща)
Університет прикладних наук в м. Ельблонг (Польща)
Вища Школа Мазовецькая в Плоцьку (Польща)

VIII МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

**ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ**

Збірник тез доповідей

22 березня 2024 р.

**Ministry of Education and Science of Ukraine
Mukachevo State University
Lutsk National Technical University
Lviv University of Trade and Economics
Ferenc Rákóczi II Transcarpathian
Hungarian Institute (Ukraine)
Cavalry Captain Witold Pilecki State University of Malopolska in Oświęcim, Poland
University of Applied Sciences, Elbląg, Poland
Mazovian Academy, Płock,
Poland**

**VIII INTERNATIONAL
SCIENTIFIC
CONFERENCE**

**«FINANCIAL REGULATION OF
CHANGES IN THE ECONOMY OF
UKRAINE»**

22March 2024

Mukachevo

УДК 336.13.025.12(477)(043.2)

Ф59

*Рекомендовано до поширення через мережу Інтернет Науково-технічною радою Мукачівського державного університету
(протокол № 2 від 20 березня 2024 року)*

Програмний комітет:

Щербан Тетяна Дмитрівна – ректор Мукачівського державного університету, доктор психологічних наук, професор.

Джоанна Стуглік – директор Інституту управління та виробничого машинобудування, Малопольський державний університет імені Вітольда Білецького, м. Освенцім.

Павел Качмарчик – декан факультету соціальних наук, Мазовецька академія в Плоцьку, доктор філософії.

Гоблик Володимир Васильович – перший проректор Мукачівського державного університету, доктор економічних наук, професор.

Кобаль Василь Іванович – проректор з науково-педагогічної роботи, Мукачівський державний університет, кандидат педагогічних наук, професор.

Черничко Тетяна Володимирівна – завідувач кафедри економіки та фінансів, Мукачівський державний університет, доктор економічних наук, професор.

Організаційний комітет:

Стегней М. І. – д.е.н., проф., Нестерова С. В. – к.е.н., доц., Гладинець Н. Ю. – к.е.н., доц., Лінтур І. В. – к.е.н., доц., Петричко М. М. – к.е.н., доц., Братюк В. П. – к.е.н., доц., Росола У. В. – Ph.D, доц., Михальчинець Г. Т. – к.е.н., ст. викл., Козик І. М. - ст. викл.

Ф59 Фінансове регулювання зрушень у економіці України: збірник тез доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, Мукачево, 22 березня 2024 р. – Мукачево: Вид-во МДУ, 2024. – 224 с.

Основною метою проведення конференції є обговорення та пошук рішень актуальних проблем здійснення фінансового регулювання зрушень в економіці України, обмін дослідницьким досвідом та публікація результатів наукових досліджень. Подані матеріали містять методологічні та методичні підходи, що можуть заслуговувати на увагу широкого кола фахівців.

Організаційний комітет вважає за доцільне повідомити, що не всі положення і висновки окремих авторів є беззаперечними. Разом з тим вважаємо можливим їхню публікацію з метою обговорення.

Редакція збірника не несе відповідальності за достовірність статистичної та іншої інформації, за якісний зміст і оформлення авторських рукописів (стилістичні, орфографічні помилки тощо) та залишає за собою право не розділяти поглядів деяких авторів на ті чи інші питання розглянуті на конференції.

©Мукачівський державний університет, 2024

UDC 336.13.025.12(477)(043.2)
F59

*Recommended for distribution through Internet by
Scientific and Technical Council
of Mukachevo State University
(Minutes № 2 of 20.03.2024)*

Program Committee:

Shcherban Tetyana – Rector of Mukachevo State University, Doctor of Psychology, Professor.

Joanna Stuglik – Dyrektor Instytutu Zarządzania i Inżynierii Produkcji, Cavalry Captain Witold Pilecki State University of Malopolska in Oświęcim.

Paweł Kaczmarczyk – Dean of the Faculty of Social Sciences, Mazovian Academy in Plock, PhD

Hoblyk Volodymyr – the first Vice-rector of Mukachevo State University, Doctor of Economic Sciences, Professor.

Kobal Vasyl – Vice-rector on scientific and pedagogical work, Mukachevo State University, Candidate of Pedagogical Sciences, Professor.

Chernychko Tetiana – Head of the Department of Finance, Mukachevo State University, Doctor of Economics, Professor.

Organizational committee:

Stehney M. I. – doctor of ec. sc., prof; Nesterova S. V. – cand. of ec.sc., assoc. prof; Hladynets N. Y. – cand. of ec.sc., assoc. prof; Lintur I. V. – cand. of ec.sc., assoc. prof; Petrychko M. M. – cand. of ec.sc., assoc. prof; Bratyuk V. P. – cand. of ec.sc., assoc. prof; Rosola U. V. – Ph.D., assoc. prof.; Myhalchynets G. T. – cand. of ec.sc., senior lecturer.

F59 Financial regulation of changes in the economy of Ukraine: the collection of abstracts of VII International Scientific Internet Conference, Mukachevo, 22 March 2024. – Mukachevo, Mukachevo State University, 2024. – 224 p.

The main purpose of the conference is to discuss and search for solutions of urgent problems via implementation of financial regulatory changes in Ukraine's economy, the exchange of research experience and publication of the results. Submitted materials contain methodological and methodical approaches that may attract the attention of a wide variety of experts.

Organizing committee considers it appropriate to mention that not all the statements and conclusions of some authors are unconditional. However, they consider it possible to post them for discussion.

The editorial board is not responsible for the accuracy of statistical and information data, content quality and manuscripts' design (stylistic, spelling errors, etc.), and preserves the right not to share the views of some authors on certain issues discussed at the conference.

ЗМІСТ

Секція 1. Особливості розвитку фінансово-кредитної системи в сучасних умовах

Paweł Kaczmarczyk. LABOUR PRODUCTIVITY IN THE POLISH ICT SECTOR ENTERPRISES IN THE YEARS 2018 - 2022	9
Piotr Gabryjończyk, Jan Zawadka, Krystyna Krzyżanowska. EDUCATIONAL FARMS IN POLAND	10
Рибчак В. І. ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	16
Алетенко Н., Гавриленко Н. В. СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РОЗВИТКУ СФЕРИ ЕЛЕКТРОННОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ	18
Веремієць М. Д., Шаховалова Є. О. ПІДВИЩЕННЯ ДИНАМІКИ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ	20
Гладинець Н. Ю. ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ОСІБ, СТОСОВНО ЯКИХ ВСТАНОВЛЕНО ФАКТ ПОЗБАВЛЕННЯ ОСОБИСТОЇ СВОБОДИ ЧЕРЕЗ ЗБРОЙНУ АГРЕСІЮ ПРОТИ УКРАЇНИ ТА ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ	24
Діденко Л. В., Дембовська В. А. ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	26
Задворний Ю. І. ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	29
Луніна І. О. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ	32
Мельник О. М. ДЕЯКІ НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У РОЗВИТКУ ГРОШОВИХ ВІДНОСИН	35
Петричко М. М., Моцна А. А., Хланта В. В. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КРЕДИТУ	38
Росола У. В., Божко В. І, Кевпанич В. В. СТРАТЕГІЧНІ УМОВИ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	40
Савойський В. В. ФІНТЕХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ РИНОК	42
Смочко В. Ю. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	45
Стегней М. І. ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НА ОСНОВІ СТАТИСТИЧНИХ ТА ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МЕТОДІВ	48
Черничко Т. В., Чорій Ю. Ю. РЕГІОНАЛЬНИЙ СОЦІОЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: ЕКОНОМІЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	51

Секція 2. Концептуальні засади формування менеджменту і маркетингу в умовах кризової економіки

Андрушків Б. М., Дзюбятий Р. В., Бойко О. Б. ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ КАДРАМИ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	54
Братюк В. П., Бурач Т. Я. ДИНАМІКА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА ПЕРІОД 2021-2023 РОКІВ	57
Братюк В. П., Шетела М. М. ЗОВНІШНІЙ БОРГ УКРАЇНИ ДО ТА ПІСЛЯ ВІЙНИ	59
Вітик В. Я., Белова І. М. АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК КЛЮЧ ДО ЕФЕКТИВНОГО АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ У НОВІТНІЙ ЕКОНОМІЦІ	60
Гапонюк Р. М. ІННОВАЦІЇ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ: МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	63
Горенська Д. О. РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНОГО ТА РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ	65
Кирилко Н. М. РОЗВИТОК БРЕНД-МЕНЕДЖМЕНТУ УКРАЇНИ – НОВІ РЕАЛІЇ ЧАСУ	70
Козик Я. Я., Козик Я. В. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОЇ	73

СФЕРИ

Кузяк Д. Б., Васько Є. С. ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ЯК СУБ'ЄКТ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	75
Ліба Н. С., Брецько Ю. Ю. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ НАСЛІДКІВ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ	78
Петричко М. М., Петрашко Е. С., Собод В. М. МАЛИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	80
Петричко М. М., Пилип Я. Я., Кость П. І. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	82
Пруненко Д. О., Коваленко Л. Б., Притула М. В. ПОКАЗНИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ	84
Реслер М. В., Федорчук С. ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ НА ДЕРЕВООБРОБНУ ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ	86
Ремез В. С., Васарук Р. Г., Лінтур І. В. ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОГО БІЗНЕСУ	88
Росола А. П. АКТУАЛІЗАЦІЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ	91
Стегней М. І., Гринчак І. В., Мейсар Б. А. РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНО- ЛОГІСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ ЗРОСТАЮЧОЇ КОНКУРЕНЦІЇ	93
Стегней М. І., Прокопець Р. І. СТАЛИЙ РОЗВИТОК ГРОМАД В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ	95
Черничко Т. В., Казибрід О. Р. РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ	98
Черничко Т. В., Лозан О. Ю., Фединець М. М. СУЧАСНІ СХЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВАНТАЖНИХ АВТОПЕРЕВЕЗЕНЬ	100
Чорний І. О. THE ROLE OF ZERO TRUST APPROACH IN ENTERPRISE MANAGEMENT AND INFORMATION SECURITY	103

Секція 3. Актуальні питання обліку окремих об'єктів та проблеми впровадження міжнародних стандартів обліку і фінансової звітності

Гардубей В. І., Головачко В. М. ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ОБЛІКУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ПІДПРИЄМСТВА	106
Гопанчук Н. В., Ярощук О. В. МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ Й ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ	108
Гринчишин А. П., Белова І. М. ОБЛІК І АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА: ПРОБЛЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ	111
Красниця К. В., Ярощук О. В. КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ДИВІДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ В АКЦІОНЕРНИХ ТОВАРИСТВАХ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ	113
Морозюк О. О. ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ	116
Мохтан Є. Ю., Ярощук О. В. МІЖ ІННОВАЦІЯМИ ТА АДАПТАЦІЄЮ: ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ	118
Росола У. В., Мочан Я.М., Подгорський І. І. ТРАЄКТОРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ПЛАНУВАННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ	121
Шувалов А. О., Ярощук О. В. ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У БУХГАЛТЕРІЇ: ШЛЯХ ДО ІННОВАЦІЙНОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ	123
Ярошевич Я. С. НЕДОСКОНАЛІСТЬ ЗАКОНОДАВСТВА ЯК ДЖЕРЕЛО ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ	126

Секція 4. Фінансове регулювання економічних процесів

Боярко І. М., Трушкіна Н. В. ЗЕЛЕНІ ФІНАНСИ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ СТАЛОГО ФІНАНСУВАННЯ ЕКОНОМІКИ	129
Братюк В. П., Волкова А. О. СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ	132
Братюк В. П., Русин А. В. СТРАХУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	134
Вовк М. В., Вороблевський В. І. ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДТРИМКИ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	136
Волкова А., Морека Ю., Локис В. МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ СКЛАДНИКІВ БІЗНЕСУ	139
Гладинець Н. Ю., Волкова А. О., Лазарчик О. В. ПРОБЛЕМИ ГРОШОВОГО ОБІГУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ	141
Гладинець Н. Ю., Гнідин Т. Р., Білак О. Я. ЕВОЛЮЦІЯ СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ	143
Деменко О. Є. ДЕЯКІ ПИТАННЯ СИСТЕМНОСТІ ПОДАТКОВОГО ПРАВА	145
Дульська І. В. ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ НЕРЕГУЛЯРНИХ ДОХОДІВ ВІД ЦИФРОВІЗОВАНОГО КРЕАТИВНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА	148
Козик І. М., Козик В. Я. ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ	151
Koldovskiy Artem. UKRAINE'S FINANCIAL FUTURE: CBDC AND THE EVOLUTION OF BANKING INFRASTRUCTURE	154
Кузьменко В. М., Гладинець Н. Ю. АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ ВНАСЛІДОК ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ	157
Москвіна О. Д. ЗМІНИ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ У ПЕРІОД ВІЙНИ	159
Нестерова С. В., Михальчинець Г. Т. ПРОГНОЗУВАННЯ У МОДЕЛЮВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ	162
Павленко А. А., Сташук Д. М. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ	164
Переста Х. Я. ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ СТРАХУВАННЯ	166
Петричко М. М., Танчинець Б. Т. ДО ПИТАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ	168
Резніков В. В. АНТИІНФЛЯЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ НАПРЯМИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	170
172Serhii M. Shvets. PUBLIC INVESTMENT AND GROWTH: THE CASE OF A COMMODITY-EXPORTING ECONOMY	172

Секція 5. Фінансові аспекти покращення інвестиційного клімату

Братюк В. П., Зихор Д. О. ПРОБЛЕМА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ	176
Братюк В. П., Русин О. П. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ	178
Братюк В. П., Якубишин Є. М. КІБЕРБЕЗПЕКА ТА СТРАХУВАННЯ КІБЕРРИЗИКІВ	18
Васарук Р. Г., Ремез В. С., Лінтур І. В. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ТРАНСПОРТУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	182
ОГладинець Н. Ю., Лукачина Є.І., Гарагонич Д. І. ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ	185
Іванченко І. В., Діденко Л. В. ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ	187
Довгий Д. А. ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ: ЗЛИТТЯ І ПОГЛИНАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЇЇ ЕФЕКТИВНОСТІ	190
Левицький В. М., Белова І. М. АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ	192

ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ	
Ліба Н. С., Турянчик Ю. В. НАПРЯМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА	195
Павленко А. А., Шаховалова Є. О. ЗАХОДИ ЩОДО НІВЕЛЮВАННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ДЕБІТОРСЬКО-КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ НА ЛІКВІДНІСТЬ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	197
Петричко М. М., Гнідин Т. Р., Меденцій М. А. ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА	200
Росола У. В., Волкова А. О., Чума М. І. АКТУАЛЬНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ В «ЗЕЛЕНІ» ТЕХНОЛОГІЇ	202
Росола У. В., Росола О. А. ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЩОДО АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	205
Стефанишин М. В. ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	208
Стегней М. І., Михальчинець Н. О. НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМ	211
Тройнікова О. М. ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ	213
Феєр О. В. ІНВЕСТИЦІЇ – КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ВІДНОВЛЕННЯ ПОВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ	214
Цигак О. О. СТРАТЕГІЇ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ	215
Шлапак В. О., Кот М. М. МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	217
Ярименчик О. П., Ярошук О. В. АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ	220

Секція 1

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Pawel Kaczmarczyk
The Mazovian Academy in Plock

**LABOUR PRODUCTIVITY IN THE POLISH ICT SECTOR ENTERPRISES
IN THE YEARS 2018 - 2022**

The aim of this research study is to assess the dynamics of labour productivity in the Polish ICT sector in 2018-2022.

Labor efficiency is the amount of production effects obtained as a result of human work per unit of this work, i.e. work expended on the examined production in a given enterprise. The labour productivity presented below was calculated as the value of net sales revenues per employee (based on the average number of employees per year) [4].

In 2022, labour productivity in the ICT sector per employee amounted to 860.3 thousand PLN and increased in the entire ICT sector by 27% in comparison with the productivity in 2018. In manufacturing companies of the ICT sector, there was an increase of 68.2%, while in entities providing ICT services - an increase of 20.6%. The rate for manufacturing companies included in the ICT sector was almost twice as high as among entities providing ICT services [4, 5].

In 2022, the productivity of manufacturing companies contributed almost 1.5 million PLN [4].

Bibliography:

1. Goliński M., *Spoleczeństwo informacyjne – geneza koncepcji i problematyka pomiaru*, Oficyna Wydawnicza SGH w Warszawie, Warszawa 2011.
2. Korres G. M., *Technical Change and Economic Growth. Inside Knowledge Based Economy*, MPG Books Ltd, Bodmin 2008.
3. Mutula S. M., *Digital Economies. SMEs and E-Readiness*, Business Science Reference, Hershey 2010.
4. [www1. spoleczenstwo_informacyjne_w_polsce_w_2023.pdf](#) (Accessed 02/03/2024).
5. [www2. spoleczenstwo_informacyjne_w_polsce_w_2021_r._3 \(4\).pdf](#) (Accessed 02/03/2024).
6. Zielińska-Głębocka A., *Współczesna gospodarka światowa. Przemiany, innowacje, kryzysy, rozwiązania regionalne*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2012.

**Piotr Gabryjończyk,
Jan Zawadka,
Krystyna Krzyżanowska**
Warsaw University of Life Sciences – SGGW

EDUCATIONAL FARMS IN POLAND

The concept of multifunctional rural and agricultural development, which has been implemented in Poland since the 1990s, is accompanied by a scientific reflection, bringing to light its various aspects and determinants. Both in domestic and foreign literature, this issue was presented in numerous scientific publications [1, 2, 3, 4, 5, 6, 7]. The embedding of agricultural activity in a specific natural [8, 9, 10, 11, 12], social and cultural environment means that farms can perform important educational functions [13, 14, 15]. However, this sphere of impact of farms is rarely considered in Poland in discussions on the multifunctionality of agriculture, and is not yet well recognized. The topic began to appear with the development of the tourist function of villages and farms and the process of specialization of agritourism farms [16]. As research conducted in various scientific centers has shown, the most popular choice of specialization was the creation of an educational offer for children and youth coming to stay in the countryside [17].

The educational function of rural and agricultural areas is becoming increasingly important. Farms are not the only facilities used for its implementation - the entire natural, cultural and social environment of the village serves this purpose [18]. The strongest aspect of the educational potential of the farms is the natural-agricultural and socio-cultural environment. Educational services based on the potential of an agricultural farm, and therefore a unique technical infrastructure, production and farm activities, skills and the experience of farmers, or local tradition and culture, can be considered a relatively new direction of activity in Poland's rural areas. They create opportunities for building positive relationships between the inhabitants of urbanized and non-urbanized areas, as well as broaden one's knowledge of agriculture, food production, culture and traditions of the rural environment, and thus they fulfil a broadly understood social mission [19]. The farm's resources provide the basis for organizing educational programs for groups of children and youth, as well as for adults. Farms' exceptional role is evident in the education of preschool children and primary school pupils. In today's urbanized society, more and more children do not have or have a false idea about villages and farms, the sources of food origin, most often based on what is portrayed in the media. These ideas are often corrected when they come to an educational farm. Direct contact with the rich agricultural-natural and socio-cultural environment at the farm is also conducive to the holistic growth of a young person [20]. Education provided at a farm brings benefits to both the educational system and the agricultural sector [21]. For schools, it is an alternative place for conducting classes, diversification and enrichment of the educational

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

process through programs focused on experience, learning about rural culture or the possibility of workshop exercises in various subjects. Classes "outside the classroom" meet all the requirements of multilateral education. They are not formal, verbal or force the memory; they are direct, natural, integrated, based on action, creative thinking and experiencing. Breaking from the everyday routine of the classroom-lesson system is also conducive to the integration of pupils [22].

The immense educational opportunities of using the natural, social and cultural resources of Polish villages and agricultural farms, the cognitive and educational values of activities "outside the classroom", as well as the experience of other countries having rich traditions of education on farms (among others "Schule auf dem Bauernhof" - Switzerland, "Schule am Bauernhof" - Austria) were the inspiration for the Polish Ministry of Agriculture and Rural Development and Agricultural Advisory Center in Brwinów, Branch in Kraków, to create in 2011 the National Network of Educational Farms (NNEF) [23,24]. The NNEF is spreading the idea of education on a farm and the promotion of educational farms. The purpose of the network is:

- 1) to raise the prestige of the farmer's profession and disseminate knowledge about the origin of food,
- 2) to diversify non-agricultural activities in rural areas,
- 3) to preserve the cultural heritage of the village.

Every farm that meets the definition of an "educational farm" can participate in the network [25,26,27]. According to the proposal, approved by the Ministry of Agriculture and Rural Development in November 2011, this facility is:

- 1) located in rural areas,
- 2) run by a village resident,
- 3) accepting children and youth as a part of school programs and extra-curricular activities,
- 4) possessing and presenting farm animals or crops,
- 5) pursuing at least two educational goals out of the following five:
  - education in crop production,
  - education in animal production,
  - education in the field of the processing of agricultural products,
  - education in the field of ecological and consumer awareness,
  - education in the field of the material cultural heritage of the village, traditional professions, handicrafts and folk art.

The educational farm should have farm animals or crops for presenting them to groups of children and adolescents welcomed as a part of school and out-of-school programs, or made available as a tourist attraction for families with children and adults travelling individually. The

above objectives can be implemented as the main activity of the farm, but also as an additional activity, complementing the core activity, e.g. production or agritourism. The implementation of these goals may be undertaken by natural persons, including individual farmers, but in some cases also organizational entities like companies, cooperatives, rural housewives' groups or associations [27].

The minimum obligatory technical condition for the implementation of educational activities on the farm is a covered place to conduct classes and providing their participants with access to toilets, as well as meeting the security conditions set out by the law [28].

The NNEF does not have a legal personality; it operates in the agricultural advisory system based on the voluntary cooperation of the central unit, which is the Agricultural Advisory Center in Brwinów, Branch in Kraków, and the provincial agricultural advisory centers. At the national level, the National Network of Educational Farms coordinates its activities with the Agricultural Advisory Center in Brwinów, Branch in Kraków. Its activities consist of [25]:

- 1) disseminating the idea of education on the farm,
- 2) promoting the activities of educational farms belonging to the network,
- 3) qualifying and accepting new members,
- 4) conducting periodic training for network members and advisors of coordinators from individual provinces,
- 5) preparing and approving training programs implemented by provincial agricultural advisory centers,
- 6) organizing promotional stands at tourist and agricultural fairs,
- 7) managing the website of educational farms and the "Educational Farm" brand.

At the provincial level, the partners of the Agricultural Advisory Center in Brwinów, Branch in Kraków, are provincial agricultural advisory centers (AAC) located in 16 provinces. Each AAC has at least one advisor prepared to act as a provincial coordinator. Coordinators recommend farms to the network, they advise on how to adapt the farm to provide educational services, help in the development of programs and in filling in the application form to join the network. They run promotional and training activities in the province.

The dynamics of the development of the NNEF is presented in Figure 1.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

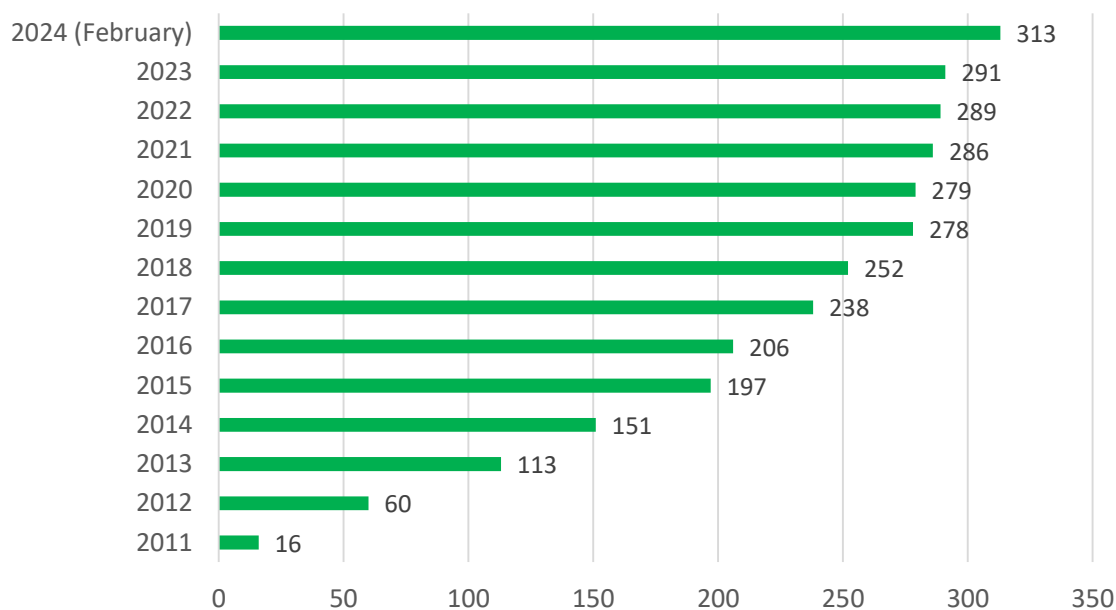

Figure 1. Number of farms belonging to the National Network of Educational Farms in 2011-2024

Source: own study based on the data of the Agricultural Advisory Center in Brwinów, Branch in Kraków

The territorial distribution of farms is quite diverse. In February 2024 the Lower Silesia (39) and Lesser Poland (33) provinces dominated in this respect. The smallest number of farms operated in the Lubusz (9) and Łódź (9) provinces.

At the local level, farms that undertake educational services by the idea of the NNEF, apply with a description of the proposed educational programs. The application must be dated and signed by the owner and must contain the recommendations and signature of the competent AAC adviser. Participation in the network is free of charge and voluntary. A farm accepted to the network gains the right to mark the facility with the logo of the network. It has access to content-related guides, it can participate in periodic training and receive the advisory support of AAC specialists [28].

References:

1. Rønningen, K.; Renwick, A.; Burton, R. Western European Approaches to and Interpretations of Multifunctional Agriculture – and Some Implications of a Possible Neo-Productivist Turn. *Research in Rural Sociology and Development* 2012, 8, 73-97; DOI: 10.1108/S1057-1922(2012)0000018006.
2. Douwe van der Ploeg, J.; Ye, J.; Schneider, S. Rural Development: Actors and Practices. *Research in Rural Sociology and Development* 2015, 22, 17-30; DOI: 10.1108/S1057-192220150000022001.
3. Van Broekhuizen, R.; Soldaat, B.; Oostindie, H.; Douwe van der Ploeg, J. The Distinctiveness of Rural Development Practices in North West Europe. *Research in Rural Sociology and Development* 2015, 22, 209-238; DOI: 10.1108/S1057-192220150000022008.

4. Abler, D. Multifunctionality, agricultural policy, and environmental policy. *Agricultural & Resource Economics Review* 2004, 33(1), 8–17.
5. O’Cinneide, M.; Cuddy M. (Eds.). *Perspectives on Rural Development in Advanced Economies*; University College: Galway. Ireland 1992.
6. Hrabák, J; Konečný, O. Multifunctional agriculture as an integral part of rural development: Spatial concentration and distribution in Czechia. *Norwegian Journal of Geography* 2018, 72(5), 257-272. DOI: 10.1080/00291951.2018.1532967.
7. Tohidyan Far, S.; Rezaei-Moghaddam, K. Multifunctional agriculture: an approach for entrepreneurship development of agricultural sector. *Journal of Global Entrepreneurship Research* 2019, 9, DOI: 10.1186/s40497-019-0148-4.
8. Osti, L.; Cicero, L. Tourists’ perception of landscape attributes in rural tourism. *Worldwide Hospitality and Tourism Themes* 2018, 10(2), 211-221; DOI: 10.1108/WHATT-12-2017-0087.
9. Pretty, J.N. (Ed.) *Agri-culture: Reconnecting People, Land and Nature*, Earthscan; Routledge: London, UK, 2002.
10. Alampi Sottini, V.; Contini, C.; Martini, A.; Menghini, S. Possible development of organic production in a mountain area of the Florence Province in Tuscany. *British Food Journal* 2002, 104(8), 654–669.
11. Daugstada, K.; Rønningena, K.; Skarb, B. Agriculture as an upholder of cultural heritage? Conceptualizations and value judgements—A Norwegian perspective in international context. *Journal of Rural Studies* 2006, 22(1), 67–81.
12. Dramstad, W.E.; Fry, G.; Fjellstad, W.J.; Skar, B.; Helliksen, W.; Sollund, M.L.B.; Tveit, M.S.; Geelmuyden, A.K.; Framstad, E. Integrating landscape-based values—Norwegian monitoring of agricultural landscapes. *Landscape and Urban Planning* 2001, 57, 257–268.
13. Blum, A. The potential of educational farms for environmental education. *The Journal of Agricultural Education and Extension* 1999, 6(3), 195–196. DOI: 10.1080/13892249985300331.
14. Bonaventura Forleo, M.; Palmieri, N. The potential for developing educational farms: a SWOT analysis from a case study. *The Journal of Agricultural Education and Extension* 2019, 25, 431–442, DOI: 10.1080/1389224X.2019.1643747.
15. Pace, R.; Dipace, A.; di Matteo A. On-site and Online Learning Paths for an Educational Farm. *Pedagogical Perspectives for Knowledge and Social Development. Research on Education and Media* 2014, 6(1), 39–56.
16. Ohe, Y. Educational Tourism in Agriculture and Identity of Farm Successors. *Tourism Economics* 2018, 24(2), 167–184, DOI:10.1177/1354816617729021.

OSOBLIWOSTI ROZVITKU FINANSOVO-KREDITNOI SISTEMI V SUCHASNIH UMОВАХ

17. Graja, S.; Spychała, A. Gospodarstwa agroturystyczne jako miejsce edukacji dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym; In *Turystyka wiejska a edukacja*. Sikora, J. Ed.; Akademia Rolnicza w Poznaniu: Poznan, Poland, 2007, 173–184.
18. Risku-Norja, H.; Yli-Viikari, A. School Goes to the Farm – action model for rural-based sustainability education. In *Innovation systems and rural development. Proceedings from 10. annual conference Nordic-Scottish University for Rural and Regional Development. Forest & Landscape*. University of Copenhagen: Copenhagen, Denmark, 2008, 90–100.
19. Kmita-Dziasek, E. Potrzeby i trendy edukacyjne w zakresie innowacji na obszarach wiejskich. In *Innowacyjność w turystyce wiejskiej a nowe możliwości zatrudnienia na obszarach wiejskich*. Kamińska, W. Ed., PAN: Warsaw, Poland, 2015, 290-296.
20. Petroman, C.; Mirea, A.; Lozici, A.; Constantin, E.C.; Marin, D.; Merce, I. The Rural Educational Tourism at the Farm. *Procedia Economics and Finance* 2016, 39, 88–93.
21. Jolly, L.; Krogh, E.; Nergård, T.; Parow, K.; Verstad, B. The Farm as a Pedagogical Resource: background for and evaluation of the co-operation between agriculture and primary school in the county of Nord-Trondelag, Norway. *Proceedings of the Sixth European IFSA Symposium. Research and Extension, v. II. Serviços de Reprografia da UTAD: Vila Real, Portugal*. 2004, 497–507.
22. Denek, K. Pedagogiczne aspekty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych prowadzonych w kontekście krajoznawstwa i turystyki. *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu* 2014, 45, 106–118.
23. Sikorska-Wolak, I.; Zawadka, J. Edukacja w zagrodzie wiejskiej; In *Turystyka wiejska. Zagadnienia ekonomiczne i marketingowe*. Jęczmyk, A.; Uglis, J.; Maćkowiak M. Eds.; *Wieś Jutra*: Poznan, Poland, 2016, 19–31.
24. Sikorska-Wolak, I.; Zawadka, J. Educational functions of agricultural farms. *Economic and Regional Studies* 2016, 9(2), 88-112.
25. Kmita-Dziasek, E. Organizacja i funkcjonowanie Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych. In *II Ogólnopolski Zlot Zagród Edukacyjnych. Materiały informacyjne*, Kraków: CDR w Brwinowie O. w Krakowie, Poland, 2014, 4-15.
26. Krzyżanowska, K.; Kowalewska, M. Educational Homestead as an Innovative Product in Rural Tourism; In *Sučasni social'no-ekonomični tendencii rozvitku APK Ukraïni*; Nesterčuk, Ū.O. Ed.; *Soëns'kiï*: Uman, Ukraine, 2015, 16–21.
27. Raciborski, J. Prawne uwarunkowania prowadzenia działalności edukacyjnej gospodarstw rolnych. In *II Ogólnopolski Zlot Zagród Edukacyjnych*, Kraków: CDR w Brwinowie O. w Krakowie, Poland, 49-81.

28. Kmita-Dziasek, E. *Koncepcja i funkcjonowanie Ogólnopolskiej Sieci Zagród Edukacyjnych*; Taka Paka Project and Design Group: Krakow, Poland, 2015.

УДК 336:330.3:352

Рибчак В. І.

Державний університет прикладних наук імені Ігнація Мосьціцького в Ченстохові

**ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ
ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ**

Поняття «соціально-економічний розвиток територіальної громади» оцінюється науковцями з багатьох сторін, що призвело до розробки різноманітних теоретичних рамок у світовій економічній науці. Ці теорії допомагають зрозуміти та пояснити різні аспекти та двигуни соціально-економічних процесів у місцевих громадах, що важливо для формулювання ефективних стратегій розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Концептуальні підходи до соціально-економічного розвитку територіальної громади

Теорії	Основні концептуальні підходи
Теорія розташування	акцентує увагу на тому, як географічне положення впливає на розвиток громади, зокрема на ефективне використання місцевих ресурсів та розвиток специфічних для регіону галузей
Теорія попиту та пропозиції	вказує на важливість економічних інcentивів, таких як податкові стимули, які можуть сприяти більшій економічній активності, залученню інвестицій та збільшенню заощаджень
Конкурентна теорія	розглядає розвиток громади через призму її здатності залучати бізнес та інвестиції, підкреслюючи значення конкурентоспроможності та спроможності громади створювати сприятливе середовище для економічних ініціатив
Теорія людського капіталу	зосереджується на людських ресурсах, підкреслюючи, що кваліфікація, освіта та навички населення є ключовими для економічного зростання та розвитку громади
Ринкова теорія	з'єднує економічний прогрес громади з попитом на товари та послуги, які вона виробляє, особливо з акцентом на зовнішні ринки та здатність громади залучати зовнішній капітал
Теорія соціального капіталу	вважає, що соціальні мережі, довіра, та участь у громадському житті можуть сприяти економічному розвитку, оскільки вони зміцнюють соціальну структуру, що є фундаментом для економічного зростання
Теорія підприємницького клімату	наголошує на важливості створення умов, які сприяють підприємницькій діяльності, включаючи правову та економічну інфраструктуру, що підтримує бізнес та інвестиції
Теорія ефективного самоврядування	підкреслює роль місцевого уряду в стимулюванні економічного розвитку, вказуючи на значення добре організованого та відповідального самоврядування

Джерело: сформовано авторами на основі [1]

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Фінансовий механізм соціально-економічного розвитку територіальної громади – це комплекс взаємопов'язаних фінансових інструментів, процедур, інституцій та нормативно-правових актів, які спрямовані на забезпечення та стимулювання сталого розвитку на місцевому рівні. Цей механізм охоплює різні аспекти фінансування, включаючи бюджетне планування, інвестиції, податкову політику, управління публічними ресурсами, а також залучення приватного капіталу.

Основна мета фінансового механізму полягає в тому, щоб забезпечити громаді необхідні ресурси для реалізації її соціально-економічних цілей, які можуть включати розвиток інфраструктури, підтримку місцевого бізнесу, забезпечення соціальних послуг, освіти, охорони здоров'я, та інших критично важливих сфер життя громади.

В академічній літературі розрізняють два основних типи економічних механізмів: механізми управління та регулювання, базуючись на розбіжностях між сутностями «управління» та «регулювання». Процес управління зазвичай описується як набір послідовних кроків, спрямованих на вплив на об'єкт за допомогою специфічних методів та технік для досягнення цілей, включаючи такі функції, як аналіз, контроль, організація, планування та регулювання. З іншого боку, фінансовий механізм може бути визначений, як у Л. Лазебника [2], комплексом заходів органів управління, які застосовують різноманітні фінансові інструменти, методи, стимули та техніки для ефективного фінансування, організації, контролю та регулювання. О. Ковалюк [3] розглядає це як систему фінансових методів і інструментів, що застосовуються у фінансовій діяльності, що підтримується відповідною нормативною та правовою базою. Механізм регулювання можна описати як метод, через який суб'єкт регулювання впливає на соціально-економічний розвиток, використовуючи фінансово-економічні методи та інструменти в рамках правових та нормативних параметрів.

Фінансово-економічний механізм регулювання розвитку територіальних громад можна описати як систематичний підхід, за допомогою якого регуляторні суб'єкти впливають на соціально-економічне просування місцевих спільнот. Цей механізм втілюється через застосування специфічних фінансових і економічних стратегій, інструментів та практик, що спрямовані на досягнення визначених цілей розвитку.

Основою для дієвості такого механізму є добре структуроване правове та нормативне поле, яке забезпечує необхідну регулятивну базу для втілення фінансових та економічних ініціатив. Також важливим є інформаційне забезпечення, яке дозволяє здійснювати обґрунтовані та ефективні рішення у сфері розвитку громад. Використання цього механізму дозволяє не лише стимулювати економічний ріст, але й сприяти соціальному благополуччю, підвищуючи якість життя мешканців територіальних громад.

Список використаних джерел:

1. Рудик О. А. Соціально-економічний розвиток територіальних громад: зарубіжний досвід. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економіка. Випуск 36. 2019. URL: <https://ej.journal.kspu.edu/index.php/ej/article/view/607/603>
2. Лазебник Л. Щодо теорії фінансової політики: дослідження в координатах організаційно-економічних відносин. Актуальні проблеми економіки. 2006. № 9(63). С. 51-64.
3. Ковалюк О. М. Фінансовий механізм економіки. Фінанси України. 2001. № 9. С. 22-29.

УДК 111 : 316.772.3

**Алетенко Н.,
Гавриленко Н. В.**
Національний університет кораблебудування (ПННІ)

СУЧАСНІ РЕАЛІЇ РОЗВИТКУ СФЕРИ ЕЛЕКТРОННОЇ ІДЕНТИФІКАЦІЇ

Цифрову (дистанційну) ідентифікацію зазвичай розвивають держава та десятки комерційних провайдерів, які включають в себе операторів зв'язку, міжнародних технологічних і фінансових гравців, фінансово-кредитні установи та інтернет-платформи. У кожного з них свої власні системи, методики скорінгу, процеси та рівень достовірності автентифікації. Дискус про процеси цифровізації та електронної ідентифікації доволі давно є присутнім в багатьох наукових дослідженнях. Проблемне поле, яке ним формується, постійно розширяється і в сучасній економічній парадигмі нові цифрові медіа вимагають нових ідентифікацій, змінюються самі ідентичності, з необхідністю модифікуються практики та форми, в яких ідентичність репрезентується як в просторі сітьової комунікації, так і в реальному житті. В цьому розумінні одним із актуальних феноменів стала так звана «цифрова ідентичність», аналізу підходів до дослідження якої присвячені роботи таких науковців, як: Гавриленко Н. [1-4], Козіцької Н. [2-4], Грищенко О. [3-4], Вербівської Л. [5], Несторенко Т. [6], Мартинович Н. [7].

Аналізуючи діюче законодавство України, ми з'ясували, що уряд ухвалив постанову для подальшого розвитку сфери електронної ідентифікації, впровадження нових засобів електронної ідентифікації з різними рівнями довіри, а також створює передумови для подальшого впровадження Європейського цифрового гаманця. Постає питання: що ж таке електронний гаманець? На яке ми дамо змістовну відповідь. Електронний гаманець є електронним носієм із вбудованим чипом, що дозволяє зберігати електронні гроші та

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

здійснювати роздрібні платежі. Електронний гаманець відносять до пристроїв та програмного забезпечення, що здійснює операції поповнення, зберігання, перерахування електронних грошей. Тобто, електронні гаманці зберігають кошти, платіжну інформацію так само, як ваш гаманець зберігає готівку, картки та чеки. З ним можна оплатити за товар або послугу в онлайн-режимі, переказати гроші на банківську карту, щоб в подальшому зняти їх в банкоматі чи відділенні банку. Деякі е-гаманці дають можливість створити віртуальну карту для оплати покупок онлайн та офлайн в супермаркеті через POS-термінал (можна навіть замовити в банку пластик).

Аналізована нами Постанова визначає правила створення ринку надавачів послуг з електронної ідентифікації, при цьому слід зазначити, що наразі існує і функціонує лише ринок надавачів довірчих послуг. Окрім цього, користувачі електронних сервісів зможуть:

- отримувати засоби електронної ідентифікації з різними рівнями довіри відповідно до норм ЄС;
- вибирати, де отримати засіб електронної ідентифікації;
- використовувати їх під час авторизації в різних державних електронних системах для отримання публічних послуг;
- у майбутньому використовувати цифровий гаманець, який дасть змогу людям в електронній формі зберігати свої ідентифікаційні дані (eID), зручно користуватися та ділитися ними як у межах своєї країни, так і за кордоном для отримання різних видів послуг.

Слід зазначити що Дія також візьме участь у розробці Європейського цифрового гаманця. Після запровадження продукту українці зможуть використовувати Дію в ЄС, а європейці - свої цифрові гаманці в Україні.

Отже, в світі цифрової економіки громадяни, бізнес і держава завжди є учасниками невидимої взаємодії один з одним через Інтернет і різноманітні онлайн-системи, а тому для встановлення довіри, здійснення відповідних транзакцій і отримання електронних послуг ідентифікація громадянина або господарюючого суб'єкту є важливим кроком.

Список використаних джерел:

1. Гавриленко, Н. (2023). Інформація в умовах цифровізації публічно-правового управління. Економічний простір, (187), 39-43. <https://doi.org/10.32782/2224-6282/187-6>
2. Гавриленко, Н., & Козіцька, Н. (2022). Аналітичне забезпечення цифрових трансформацій. Економіка та суспільство. 2022. № 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-38>
3. Гавриленко Н., Грищенко О., Козіцька Н. Вплив цифрових трансформацій на зміст фіскального адміністрування. Економіка та суспільство. 2022. № 41. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-41-38>.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

4. Гавриленко Н. В., Грищенко О. В., Козицька Н. О. Модернізація фінансового менеджменту в умовах цифровізації //Таврійський науковий вісник. Серія: Економіка. – 2022. – №. 13. – С. 198-208.

5. The Development of E-commerce in the Context of the Digitalization of the Economy / L. Verbivska, N. Sarai , M. Ivashchenko, N. Havrylenko, O. Kuznietsova // Review of Economics and Finance. – 2023. – Vol. 21. – P. 577–583. URL: <https://eir.nuos.edu.ua/handle/123456789/7917>.

6. Nestorenko, T. (2022). Digitalization and information society. Selected issues. Series of monographs Faculty of Architecture. Civil Engineering and Applied Arts University of Technology, Katowice Monograph. P. 53.

7. Martynovych Nataly, Boichenko Elina, Vivchar Oksana, Myskova Nataliia, Popovych, Oksana, Kasianenko Oksana. Formation of Educational Level of the Population of Ukraine in the Conditions of Formation of Information Society. International Journal of Engineering and Advanced Technology (IJEAT). 2019. Volume-9 Issue-1. P. 6406–6410. DOI: <https://doi.org/10.35940/ijeat.A2205.109119>.

УДК 658.14:658.15

**Веремієць М. Д.,
Шаховалова Є. О.**

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ПІДВИЩЕННЯ ДИНАМІКИ ФІНАНСОВОГО РОЗВИТКУ ТА ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ КАПІТАЛОМ

У сучасних умовах питання ефективного використання капіталу є ключовим для будь-якого підприємства, адже саме капітал є основним джерелом фінансування та забезпечує конкурентоспроможність і фінансову стійкість. Аналіз рентабельності власного капіталу дозволяє зрозуміти, як підприємство працює з фінансовими ресурсами та які з них є найбільш ефективними. Це дає можливість покращити використання наявного капіталу та підвищити прибутковість бізнесу.

В умовах економічних потрясінь, викликаних пандемією COVID-19 та повномасштабним вторгненням в Україну, спостерігаються труднощі у підприємств малого та середнього бізнесу. Це вимагає від них формування такої структури капіталу, яка забезпечить їхню фінансову стабільність та конкурентоспроможність у сучасних умовах.

Різноманітність і суперечливість поглядів серед науковців на питання визначення поняття «капіталу підприємства» сфокусовані на трьох основних підходах. На основі

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

трактувань Біла О.Г. Фішера І., Катан Л. І. можу зауважити, що в економічному підході реалізується фізична концепція капіталу і він сприймається як сукупність ресурсів, що являють собою універсальні джерела доходів суспільства. У межах бухгалтерського підходу капітал сприймається як інтерес власників суб'єкта господарювання в його активах, ототожнюючись з поняттям чистих активів. При цьому його величина розраховується як різниця між сумою активів суб'єкта господарювання і сумою його зобов'язань. Обліково-аналітичний підхід є комбінацією двох перших підходів. Капітал розглядається одночасно з двох сторін – з погляду напрямів його вкладення і з погляду його походження [1, 2, 3].

Важливим для підприємства є оцінка динаміки розміру власного та позикового капіталу. Розглянемо на прикладі ПрАТ «ВФ Україна» (Рис 1).

Згідно з даними рисунку 1 на підприємстві розмір власного капіталу переважав над позиковим тільки у 2020 році. У 2022 році його сума становила 15 844 081 тис. грн., що на 1 743 576 тис. грн. більше за 2021 рік. Позиковий капітал на кінець періоду становив 20 115 480 тис. грн., що більше на 10 154 089 тис. грн. порівняно з 2020 роком.

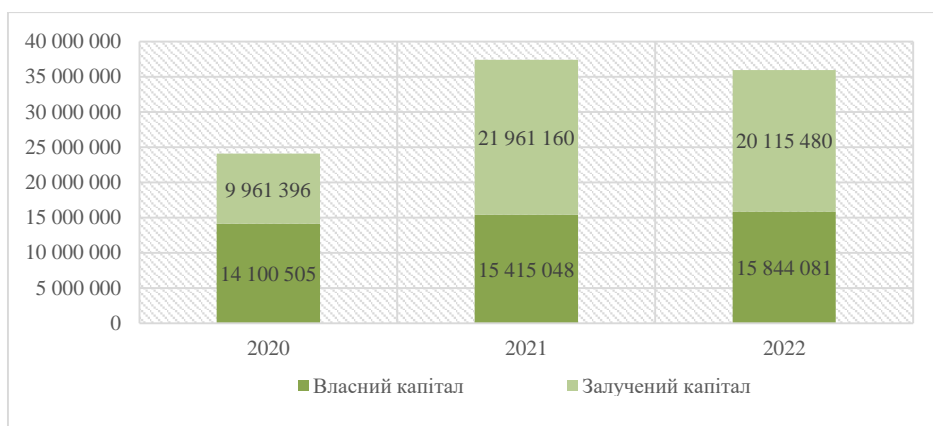

Рис. 1. Динаміка власного та позикового капіталу ПрАТ «ВФ Україна» за 2020-2022 рр., тис. грн.

Джерело: розроблено автором на основі [4-6]

Збільшення як власного, так і позикового капіталу може свідчити про активний розвиток та підвищення обсягів бізнес-операцій. З урахуванням збільшення позикового капіталу, підприємство може стикатися з більшим рівнем фінансового ризику та обов'язками. Ефективне управління цими ризиками стає важливим аспектом стратегічного планування.

Оцінка динаміки розміру власного та позикового капіталу є лише однією зі складових успішного управління капіталом підприємства. Важливим аспектом ефективного управління капіталом є його оптимізація. Підприємство повинно постійно аналізувати і вдосконалювати свою структуру капіталу з метою забезпечення оптимального співвідношення між власним та позиковим капіталом. Це допомагає зменшити фінансові ризики та забезпечити сталість

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

фінансового стану підприємства. Оптимізація капіталу також передбачає раціональне використання фінансових ресурсів для забезпечення максимального ефекту в інвестиційних проектах та розвитку бізнесу.

Співвідношення залучених та власних коштів є важливим показником фінансової стійкості компанії. Цей коефіцієнт, відомий як фінансовий леверидж, розраховується як відношення загальної заборгованості до власного капіталу і показує рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування. Чим вище цей коефіцієнт, тим більше компанія покладається на позикові ресурси, а не власні кошти. Занадто висока частка боргу підвищує ризики неплатоспроможності та банкрутства. Оптимальне значення коефіцієнта залежить від галузі, але зазвичай не повинно перевищувати 2. Коефіцієнт фінансової стійкості відображає, яка частина активу фінансується за рахунок стійких джерел, тобто долю тих джерел фінансування, котрі підприємство може використовувати довгий час у своїй діяльності. Коефіцієнт автономії характеризує фінансову незалежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування його діяльності, а оптимальне значення більше 0,5 [7, 8]. Проаналізуємо значення, вказаних вище, показників на прикладі ПрАТ «ВФ Україна».

Таблиця 1

Показники структури капіталу ПрАТ «ВФ Україна» за 2020 – 2022 рр.

Показник	2020	2021	2022	Абсолютне відхилення		Темп приросту, %	
				2021/ 2020	2022/ 2021	2021/ 2020	2022/ 2021
1.Коефіцієнт фінансової незалежності (автономії)	0,41	0,44	0,42	0,02	-0,02	5,69%	-4,14%
2.Коефіцієнт фінансового левериджу (фінансування)	1,42	1,29	1,39	-0,13	0,10	-9,16%	7,66%
3.Коефіцієнт фінансової стійкості	1,00	0,86	0,77	-0,14	-0,09	-13,88%	-10,34%

Джерело: розроблено автором на основі [4-6]

За даними таблиці 1, ми бачимо, що коефіцієнт автономії протягом 2020-2022 рр. має значення менше за 0,5, що є відхиленням від нормативного значення. Свідчить про те, що підприємство стало більш залежне від позикових коштів. Протягом останніх трьох років коефіцієнт фінансового левериджу не зазнає різких коливань і у 2022 році становить 1,39, що означає на надмірну залежність від довгострокових зобов'язань, що може бути пов'язано з не простою ситуацією через економіко-політичну ситуацію в країні. Коефіцієнт фінансової стійкості становить на кінець 2020 року 1,00. У 2021 та 2022 році досліджуваний показник дорівнює 0,86 та 0,77 відповідно, що є в межах норми.

Тож можемо зробити загальний висновок, що саме за 2021 – 2022 роки підприємство стало більш залежним від позикових коштів, оскільки їх частка в капіталі зросла, але все одно підприємство продовжує нарощувати фінансову стійкість. Для пошуку альтернативних

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

джерел фінансування, крім традиційних банківських кредитів та емісії акцій, можна залучити: краудфандинг - залучення коштів від великої кількості інвесторів через онлайн-платформи; Initial Coin Offering - емісія власних криптовалютних токенів для залучення фінансування від інвесторів; бізнес-ангельське інвестування - залучення капіталу від приватних інвесторів на старті бізнесу в обмін на частку власності [9]. Впровадження таких альтернативних джерел фінансування дозволить ПрАТ "ВФ Україна" диверсифікувати структуру капіталу та оптимізувати вартість залучених коштів. Вважаємо, що аналіз динаміки та структури капіталу залишається актуальним для українських підприємств як в умовах воєнного стану, так і в період повоєнного відновлення. Адже ефективне використання наявних фінансових ресурсів є запорукою виживання бізнесу в кризових умовах, а правильна оцінка потреби в капіталі буде вкрай важливою для відбудови бізнесу та зростання.

Отже, успішне управління капіталом включає в себе не лише ефективний аналіз динаміки розміру власного та позикового капіталу, але і його оптимізацію та стратегічне використання для досягнення довгострокових цілей підприємства. Тому, незважаючи на складні умови, моніторинг та аналіз капіталу має бути пріоритетом для вітчизняних компаній задля забезпечення стабільного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Біла О. Г. Фінансове планування і фінансова стабільність підприємств. Фінанси України. 2010. № 4. С. 112–119.
2. I. Fisher. What is capital? The economic journal, Cambridge, vol. VI, 1996. 509 p.
3. Катан Л. І., Бровко Л. І., Дуброва Н. П., Бондарчук Н. В. Фінансовий менеджмент : навч. посіб. Суми : «Довкілля», 2009. 184 с.
4. Консолідована фінансова звітність ПрАТ «ВФ Україна» на 31 грудня 2020 року. URL: <https://www.vodafone.ua/storage/editor/files/vf-ukraine-conso-ukr.pdf>
5. Консолідована фінансова звітність ПрАТ «ВФ Україна» на 31 грудня 2021 року. URL: <https://www.vodafone.ua/storage/editor/files/konsolidovana-finansova-zvitnist-conso-vf-ukraine-ukr-2021-210422-with-add-forms-signed.pdf>
6. Консолідована фінансова звітність ПрАТ «ВФ Україна» на 31 грудня 2022 року. URL: https://www.vodafone.ua/storage/image-storage/2023/05/11/421/source/vf-ukraine-separate-fs-2022-ukr-signed-with-audit-report_1683817730.pdf
7. Петрова В. Ф. «Фінансовий аналіз» / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2017. – 138 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/83144349.pdf>

8. Investopedia. Good Debt-to-Equity Ratio. URL: <https://www.investopedia.com/ask/answers/040915/what-considered-good-net-debttoequity-ratio.asp>
9. Gus Black Dechert LLP Alternative Investment Funds 2022. URL: https://www.caseslacambra.com/wp-content/uploads/2022/09/AIF22_Chapter-21-Spain-CL.pdf

УДК 336

Гладинець Н. Ю.,
Ярошук В. Б.
Мукачівський державний університет

**ПРОБЛЕМИ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ ОСІБ, СТОСОВНО ЯКИХ
ВСТАНОВЛЕНО ФАКТ ПОЗБАВЛЕННЯ ОСОБИСТОЇ СВОБОДИ ЧЕРЕЗ ЗБРОЙНУ
АГРЕСІЮ ПРОТИ УКРАЇНИ ТА ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ**

У сучасних умовах, спричинених російською агресією та війною на території України, велика кількість громадян України, які стали жертвами цього конфлікту, зазнали значних травматичних та психологічних наслідків, а також понесли втрати в різних сферах життя. Російська агресія не тільки порушує міжнародне право та суверенітет України, але й має негативний вплив на соціальний та економічний рівень життя населення. Війна в Україні призвела до надзвичайно складної та небезпечної ситуації, внаслідок якої багато людей опинилися в умовах страху, страждань та значних втрат. Підтримка цих осіб необхідна не лише для відновлення їхнього фізичного та психічного здоров'я, але й для забезпечення їхньої соціальної адаптації та реінтеграції в суспільство.

Надзвичайно важливим також є питання фінансової підтримки постраждалих осіб, що набуває надзвичайної актуальності з огляду на те, що значна частина з них є внутрішньо переміщеними особами, чимало з них залишились без житла, втратили бізнес, майно, заощадження, місце роботи тощо. Забезпечення їх соціального та правового захисту, а також надання необхідної підтримки є невідкладним завданням для держави, громадських організацій та міжнародної спільноти. Особливої уваги та підтримки потребують ті особи, які підпадають під дію Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України».

Фінансова підтримка, що надається особам, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи через збройну агресію проти України та членам їхніх сімей,

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

хоча і надається означеній категорії осіб, проте є недостатньою, оскільки пов'язана із невідповідністю номінальної суми державної грошової допомоги реальній величині виплат внаслідок інфляційних процесів та зміни валютного курсу. Це є негативним моментом, який впливає на соціальний захист цієї категорії осіб.

Стаття 7 Закону України «Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України» передбачає надання щорічної державної грошової допомоги особі, стосовно якої встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, або членам її сім'ї під час перебування такої особи в місцях несвободи; надання одноразової державної грошової допомоги особі, стосовно якої встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, після її звільнення, а також одноразової державної грошової допомоги у разі загибелі (смерті) особи, стосовно якої встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, смерть якої настала під час перебування такої особи в місцях несвободи, або смерті особи, звільненої з місць несвободи, протягом року після її звільнення, якщо смерть настала внаслідок поранення, контузії, каліцтва, захворювання, нещасного випадку, пов'язаних з перебуванням такої особи в місцях несвободи, надається членам сім'ї, батькам чи утриманцям загиблої (померлої) особи, стосовно якої встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України [1].

Законодавчо визначено, що розмір державної грошової допомоги для цієї категорії осіб складає 100 тисяч гривень. Ця сума була визначена ще у 2018 році та не змінювалась протягом цього періоду. Однак, через постійне зростання рівня цін та зміну валютного курсу, реальна купівельна спроможність цієї суми значно зменшилася.

До прикладу, станом на 01.01.2019 р. сума у розмірі 100 тисяч гривень могла забезпечити базові потреби осіб, які її отримують. Проте, з плином часу це значення реально зменшилося, оскільки ціни на товари та послуги постійно зростають.

Так, враховуючи щорічний рівень інфляції, станом на 01.01.2024 р. через інфляційні втрати реальна купівельна спроможність української гривні знизилася майже на 57% [2]. І якщо у 2018 році постраждалі особи отримували 100 000,00 гривень щорічної допомоги, то з урахуванням рівня інфляції станом на 01.01.2024 року купівельна спроможність цієї виплати становить лише 57 144,25 гривень. Це означає, що реальна вартість фінансової допомоги, яку отримують особи, значно знизилася порівняно зі значенням у 2018 році, хоча офіційна сума виплати залишилася незмінною на рівні 100 тисяч гривень. У зв'язку з інфляційними втратами, фіксований розмір державної допомоги не відображає реальні потреби отримувачів та не забезпечує їм адекватний рівень соціального захисту.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Розумною стратегією вирішення цієї проблеми може бути прив'язка розміру державної грошової допомоги до більш об'єктивних категорій, таких як мінімальна зарплата чи прожитковий мінімум. Це дозволить забезпечити адекватний рівень соціального захисту для осіб, які перебувають у складних життєвих обставинах через позбавлення свободи у зв'язку з агресією проти України. Такий крок допоможе підвищити ефективність соціального захисту та забезпечити адекватну підтримку постраждалим.

Список використаних джерел:

1. Про соціальний і правовий захист осіб, стосовно яких встановлено факт позбавлення особистої свободи внаслідок збройної агресії проти України, та членів їхніх сімей: Закон України від 26 січня 2022 року №2010-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2010-20#Text>
2. Калькулятор сукупного індексу інфляції за період. URL: <https://calculator.in.ua/web/inflation-rates>

УДК 336.76

Діденко Л. В.,
Дембовська В. А.
Державний податковий університет

ОСОБЛИВОСТІ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

У сучасних умовах Україна стикається з важкими економічними викликами, які впливають на стабільність її фінансової системи. У такому випадку, ключовою метою є збереження стабільності національної валюти, контролю цін, досягнення оптимального рівня зайнятості та управління рівнем інфляції. У той же час, наповнення державного бюджету ускладнюється через руйнування енергетичних та транспортних систем, зменшення обсягів виробництва товарів та послуг, припинення роботи підприємств та їх переміщення, анексію територій, обмеження площі для сільськогосподарських робіт, блокування портів та митних пунктів пропуску та інших подібних обставин. Тому, дослідження особливостей грошово-кредитної політики в умовах воєнного стану стає надзвичайно актуальним.

Грошово-кредитна політика України представляє собою набір заходів та стратегічних рішень, які ухвалюються Національним банком України та державними органами з метою контролю за грошовим обігом, кредитуванням та стабільності фінансової системи у країні. Вона може бути класифікована на кілька видів залежно від її спрямованості та основних цілей. Ці напрямки можуть взаємодіяти та адаптуватися відповідно до конкретних умов

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

економіки та поставлених завдань. Основні види грошово-кредитної політики включають: експансійна грошово-кредитна політика, констриктивна грошово-кредитна політика, стабілізаційна грошово-кредитна політика, інноваційна грошово-кредитна політика, валютна грошово-кредитна політика [1].

Ключовими елементами грошово-кредитної політики є: темпи грошового обігу, обсяг грошової маси, відсоткові ставки та валютний курс. Основними інструментами реалізації стратегії є встановлення обов'язкових резервів для банків, управління відсотковою політикою, впровадження програм рефінансування для банків, керування золотовалютними резервами, проведення операцій з купівлі-продажу цінних паперів на відкритому ринку, а також контроль над потоками капіталу та інші відповідні заходи.

У зв'язку з початком повномасштабної війни на території України, Національний банк України активно розглядає можливі ефективні заходи для забезпечення стабільності фінансової системи країни. Зокрема, першим кроком НБУ стало встановлення фіксованого курсу гривні, який раніше був гнучким і залежав від обсягів попиту та пропозиції на валютному ринку. Також була введена заборона на проведення міжнародних розрахунків щодо придбання цінних паперів, акцій, облігацій за допомогою українських платіжних карток. Один із головних способів, яким Національний банк впливає на рівень інфляції в Україні, полягає у встановленні облікової ставки. Облікова ставка визначає умови, за яких комерційні банки можуть отримувати кредити від Національного банку, що впливає на процентні ставки, за якими банки надають кредити громадянам і підприємствам, що у свою чергу впливає на рівень інфляції. Вплив зміни облікової ставки Національного банку на українську економіку відбувається протягом періоду від 9 до 18 місяців. Це свідчить про те, що монетарна політика НБУ має стратегічний характер і спрямована на майбутні події, а не лише реакцію на поточні обставини [2]. Таким чином, з 27 жовтня 2023 року, Правління Національного банку України вирішило установити облікову ставку на рівні 16%, що було синхронізовано зі ставкою за депозитними сертифікатами (ДС) овернайт [3].

Національний банк України відіграє ключову роль у фінансовому партнерстві з урядом, забезпечуючи його фінансування шляхом емісії грошей. Національний банк випускає гроші шляхом придбання облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) уряду. По суті, це означає, що держава залучає кошти від населення на певний період, а потім повертає їх разом із відсотками. ОВДП є найбільш надійними та безризикованими цінними паперами в Україні.

Важливою складовою грошово-кредитної політики є стратегія кредитування. Зараз банківська система має високий рівень ліквідності, що забезпечує її стабільність, навіть у період воєнного стану. Ця ситуація обумовлена стратегією рефінансування Національного

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

банку України. Наприклад, до 25 лютого 2022 року Національний банк України надав банкам 52 мільярди гривень у формі рефінансування, при цьому максимальне значення цього показника становило понад 161 мільярд гривень. Однак для підвищення ефективності грошово-кредитної політики, НБУ необхідно і далі нарощувати резерви золота та іноземної валюти, щоб забезпечити стабільність курсу національної валюти та можливість здійснення міжнародних операцій.

Національний банк України активно аналізує міжнародний досвід у сфері монетарної політики, з метою уникнення помилок інших країн та використання найефективніших практик у формуванні власної монетарної стратегії. З початку конфлікту, Національний банк України впроваджував попередньо розроблений план дій для пом'якшення панічних настроїв і стабілізації фінансової системи країни. Це включало фіксацію обмінного курсу гривні до долара та введення ряду адміністративних обмежень. Національний банк застосовує інфляційне таргетування та плаваючий обмінний курс гривні з метою забезпечення стабільності цін в економіці. Інфляційне таргетування полягає у встановленні конкретного рівня інфляції, який вважається прийнятним для Національного банку, і вживанні відповідних заходів для його досягнення. Плаваючий обмінний курс гривні дозволяє валютному курсу пристосовуватися до коливань на міжнародних валютних ринках, що сприяє збереженню конкурентоспроможності експортних та імпорتنих операцій. На сьогоднішній день, збереження стабільності обмінного курсу гривні є важливим чинником для досягнення пріоритетних цілей в умовах невизначеності.

Створення майбутньої стратегії грошово-кредитної політики України має базуватися на об'єктивному аналізі стану економіки, її поточних тенденцій, рівня розвитку банківської системи, фондового ринку, інституційного забезпечення монетарної політики, наявності та ефективності її інструментів, взаємозв'язку між макроекономічними та монетарними параметрами. Головною метою монетарної політики є досягнення та підтримання стабільності цін. При низькій та стабільній інфляції, доходи та збереження громадян залишаються міцними перед можливою девальвацією, тоді як підприємці можуть вкладати великі суми в українську економіку на довгий термін, сприяючи таким чином створенню нових робочих місць.

Отже, можемо дійти висновку, що в Україні грошово-кредитна політика формується за допомогою комплексу особливостей та стратегічних напрямків, спрямованих на забезпечення стабільності фінансово-економічного середовища. Грошово-кредитна політика базується на встановленні цілей щодо інфляції, застосування плаваючого обмінного курсу гривні та регулювання облікової ставки як ключового інструменту монетарної політики.

Список використаних джерел:

1. Петик, Л., Пилат, М. (2022). Особливості та основні напрями грошово-кредитної політики в Україні. *Молодий вчений*. 4 (104), 98-104. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-4-104-21> (дата звернення: 10.03.2024).
2. Як Національний банк може впливати на інфляцію, використовуючи облікову ставку. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/monetary/about/keyrate-inflat> (дата звернення: 10.03.2024).
3. НБУ встановив облікову ставку на рівні 16% та водночас залишив незмінними процентні ставки за своїми операціями з банками. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/nbu-vstanoviv-oblikovu-stavku-na-rivni-16-ta-vodnochas-zalishiv-nezminnimi-protsentni-stavki-za-svoyimi-operatsiyami-z-bankami> (дата звернення: 10.03.2024).

УДК 336.004

Задворний Ю. І.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ІНТЕРНЕТ-БАНКІНГ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

У сучасному світі, де технології швидко змінюють наше життя, фінансові послуги також не залишаються осторонь цього процесу. Електронні фінансові послуги стають все більш популярними, особливо в Україні, де вони не тільки демонструють значний ріст, але й пропонують безліч перспектив для подальшого розвитку.

За останні кілька років Україна спостерігала значний розвиток у сфері електронних фінансових послуг. Реформи в банківському секторі, зокрема впровадження нових технологій та покращення регулювання, сприяли зростанню популярності електронних платежів, переказів та інших послуг.

Одним із ключових чинників, що стимулює розвиток електронних фінансових послуг в Україні, є зростання використання мобільних технологій. Мобільні додатки та інтернет-банкінг стають все більш популярними серед користувачів, які шукають зручний та швидкий спосіб здійснювати фінансові операції.

Наприклад, у своїй роботі О. Єсіна [1] аналізує переваги використання інтернет-банкінгу і водночас вказує на ряд чинників, які гальмують його розвиток в Україні та утруднюють банкам повністю перейти на обслуговування клієнтів виключно через Інтернет. В. Огієнко та І. Боярко [2] доводять, що інтернет-банкінг поступово стає одним із ключових факторів, який впливає на формування конкурентоспроможності банків в Україні. Це

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

вимагає посиленої уваги до питань якості та рівня розвитку цього виду банківського обслуговування під час складання банківських рейтингів.

Серед українців набули великої популярності онлайн-послуги, такі як грошові перекази, сплата рахунків, зокрема комунальних послуг, та поповнення мобільного телефону. Ринок P2P платежів, який включає миттєвий переказ грошей із картки на картку, також демонструє динамічний ріст. Для клієнтів стало зручніше та вигідніше сплачувати невеликі комісії та переказувати кошти на рахунок іншої особи, використовуючи лише номер картки, і уникнути зайвих банківських реквізитів. Однак експерти попереджають, що зі зростанням кількості споживачів може змінитися ситуація з нарахуванням комісій, подібно до розвинених країн, де за додаткової зручності можуть стягуватися додаткові, більші витрати.

Практично всі провідні банківські установи пропонують інтернет-банкінг із майже однаковим набором функціональних можливостей. Ось деякі з найпоширеніших:

- контроль за банківським рахунком або кредитною картою: ви можете перевірити баланс або стежити за транзакціями в будь-який час.
- оплата послуг: оплата за цифрове телебачення, мобільний зв'язок, Інтернет, штрафи, податки та інше, з можливістю збереження шаблонів для швидких оплат.
- переказ коштів між рахунками, поповнення гаманців електронних платіжних систем, оплата кредитів.
- відкриття нових рахунків або депозитів у дистанційному режимі.
- переказ коштів на рахунок іншого клієнта того ж банку або на рахунки інших банків.
- безкоштовне використання програми: практично всі банки надають онлайн-банкінг на безкоштовній основі.

Окрім очевидних вигод для клієнтів, інтернет-банкінг також має суттєві переваги для самих банків. Витрати на транзакції в системі інтернет-банкінгу нижчі порівняно з обслуговуванням у звичайних відділеннях, що призводить до зменшення витрат на утримання структурних підрозділів та штатних працівників, а також на забезпечення та підтримку кас готівкою та іноземною валютою. Це призводить до збільшення прибутковості банків та робить інтернет-банкінг важливою конкурентною перевагою для тих установ, які його використовують. Тому розвиток системи інтернет-банкінгу стає нагальною потребою для українських банків в сучасних умовах.

Інтернет-банкінг – це сучасний інтегрований програмний комплекс, що дозволяє керувати фінансовими рахунками та здійснювати банківські операції у режимі онлайн без необхідності відвідування банківського відділення. За допомогою інтернет-банкінгу, клієнти

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

можуть проводити операції з будь-якого місця, де є доступ до Інтернету, цілодобово протягом усього тижня. Відмінною особливістю інтернет-банкінгу порівняно з платіжними застосунками є можливість здійснювати тільки прямі перекази коштів між рахунками, використовуючи інструкції, які клієнт передає банку в електронному вигляді. Клієнт вибирає в інтерфейсі інтернет-банкінгу свій особистий рахунок, з якого бажає провести оплату, та вводить платіжні реквізити отримувача, такі як його код та IBAN.

Перспективи розвитку електронних фінансових послуг в Україні надзвичайно обіцяючі. З одного боку, відкриваються нові можливості для інноваційних стартапів та технологічних компаній, які розвивають нові продукти та сервіси для полегшення фінансових операцій. З іншого боку, електронні фінансові послуги можуть стати важливим інструментом для забезпечення фінансової включеності. Шляхом розширення доступу до фінансових послуг через мобільні технології та Інтернет, уряд та фінансові установи можуть сприяти зростанню економічного розвитку та покращенню життєвого рівня населення, особливо в сільських районах та серед молоді.

Одним з головних аспектів інтернет-банкінгу є забезпечення безпеки та захисту конфіденційності клієнтської інформації. Фінансові установи вкладають значні зусилля у розробку та вдосконалення технологій захисту даних, а також надають клієнтам інструменти для забезпечення безпеки своїх фінансових операцій, такі як двофакторна аутентифікація та моніторинг підозрілих активностей.

Електронні фінансові послуги в Україні знаходяться на етапі активного розвитку та мають великий потенціал для подальшого зростання. Важливо продовжувати інвестувати в інновації та вдосконалення регулювання, щоб забезпечити стабільність та надійність фінансових послуг для всіх громадян та підприємств. Розвиток електронних фінансових послуг є ключовим фактором для модернізації фінансової системи та підтримки сталого економічного зростання в Україні, а інтернет-банкінг, зокрема, відіграє важливу роль у розвитку ринку фінансових послуг, забезпечуючи зручність, доступність та безпеку для користувачів. Він сприяє розширенню клієнтської бази фінансових установ, підвищенню ефективності управління фінансами та підвищенню фінансової грамотності. Для подальшого успішного розвитку ринку фінансових послуг важливо продовжувати інвестувати у технології та забезпечення безпеки інтернет-банкінгу.

Список використаних джерел:

1. Єсіна О. (2013). Інтернет-банкінг в Україні: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку. *Вісник соціально-економічних досліджень*. № 1 (48). С. 209-213.
2. Огієнко В., Боярко І. (2013). Розвиток Інтернет-банкінгу в контексті формування конкурентних переваг банків. *Фінансовий простір*. № 4 (12). С. 44-52.

УДК: 336.221.4

Луніна І. О.

Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України»

УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ НА ЗАСАДАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Широкомасштабна агресія рф, що призвела до руйнування підприємств, економічної та соціальної інфраструктури України, має значний вплив на формування бюджетів України. У 2022 р. суттєво зменшилися податкові доходи державного бюджету – на 157,2 млрд грн або на 14,2%, у першу чергу за рахунок падіння внутрішніх податків на товари та послуг – на 129,6 млрд грн або на 18,5%. У 2023 р. спостерігалось, на перший погляд, покращення ситуації – податкові надходження до державного бюджету збільшилися порівняно із 2022 р. на 26,4%. Проте, аналіз структури бюджетних доходів виявляє надзвичайно високу залежність бюджету від грантової допомоги Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ, а також власних надходжень бюджетних установ від благодійних внесків, грантів та дарунків. Міжнародна грантова допомога та благодійні внески забезпечили у 2023 близько 40% доходів державного бюджету, тоді як частка податкових надходжень зменшилася до 45%, у т.ч. податку на додану вартість (ПДВ) – до 21,7% (табл.), хоча у середньому за 2018-2021 рр. на них припадало відповідно 81,4 та 39,2% загальної суми доходів державного бюджету.

Таблиця 1

Структура доходів Державного бюджету України: 2018-2023, %

Показники	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Усього доходів	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Разом доходів (без урахування міжбюджетних трансфертів)	99,2	99,1	99,0	99,0	99,5	98,4
Податкові надходження	81,2	80,1	79,1	85,4	53,1	45,0
Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості	20,3	21,7	21,0	22,0	14,9	13,1
Внутрішні податки на товари та послуги, з них:	53,2	50,3	50,1	53,9	31,9	28,0
Податок на додану вартість	40,4	37,9	37,2	41,4	26,1	21,7
Неподаткові надходження	17,7	18,7	19,8	13,5	19,4	37,1
Власні надходження бюджетних установ	5,0	4,6	6,4	6,8	13,1	30,4
Від Європейського Союзу, урядів іноземних держав, міжнародних організацій, донорських установ	0,2	0,1	0,1	0,1	26,9	16,2

Джерело: складено та розраховано за даними Національного банку України

До пріоритетних шляхів збільшення власних доходів державного бюджету України, які конче необхідні для фінансування видатків воєнного часу, слід віднести зменшення

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

втрат податкових надходжень, перш за все, з ПДВ. Такі втрати, за нашими оцінками, що базуються на міжнародних підходах до оцінювання показників податкового розриву з ПДВ (різниці між потенційними та фактичними надходженнями ПДВ) сягають 40% потенційних надходжень та перевищують найгірші показники країн Європи [1, 2]. Добре відомими причинами ухиленнь від сплати ПДВ є, зокрема, використання послуг фірм-одноденок, спотворення первинних документів з обліку ПДВ, неповна реєстрація операцій купівлі-продажу, особливо, щодо готівкових розрахунків.

У більшості країн ЄС втрати ПДВ у останні роки не перевищують 10 відсотків потенційних надходжень [3]. У Естонії вже майже 10 років втрати ПДВ не перевищують 5% потенційних надходжень, у 2020 р. – 1,8 відсотка. У багатьох випадках зменшення втрат бюджетних надходжень забезпечено завдяки заходам щодо цифрової трансформації систем податкового адміністрування[4]. У різних країнах Європи до таких заходів та нових інструментів, зокрема, належать:

- можливість сплати ПДВ не постачальником, а безпосередньо покупцем на рахунок податкової служби; запровадження (у встановлених законодавством випадках) відповідальності покупця за сплату ПДВ свого постачальника (Словаччина, зниження втрат надходжень ПДВ із 38,6% потенційних надходжень у 2012 р. до 13,9% у 2020 р.);

- використання (для продажів B2B, що перевищують 100 тис. форинтів) електронної звітності у режимі реального часу (Угорщина);

- запровадження механізму роздільної оплати для товарів або послуг, визначених у Законі про ПДВ, вартістю понад 15 тис. злотих, – покупець сплачує ПДВ безпосередньо до податкової адміністрації або на спеціальний банківський рахунок постачальника, який використовується лише для цілей оподаткування (Польща, зниження втрат надходжень ПДВ із 38,6% потенційних надходжень у 2012 р. до 13,9% у 2020 р. [5];

- застосування звітності у режимі реального часу (протягом чотирьох днів з виставлення або отримання рахунків) у Іспанії – для суб'єктів господарювання із щомісячним режимом відшкодування ПДВ та компаній із річним оборотом понад 6 млн. євро [6, 7]. Вимога поширюється на 3 млн. підприємств, розмір штрафів від 300 до 6000 євро (за кожен несвоєчасно поданий рахунок).

Співпраця податкових адміністрацій країн ЄС у рамках нової системи обміну інформацією щодо ПДВ із використанням звітності з ПДВ в режимі реального часу дозволяє проводити масову перехресну перевірку рахунків-фактур та завчасне виявляти підозрілі операції [8], а отже – зменшувати втрати ПДВ, обумовлені випадками ухилення від оподаткування, підроблення первинних документів та вибіркової реєстрації операцій

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

продажу товарів (послуг), проведення готівкових операцій без належного обліку, наведення у податковій звітності недостовірної інформації.

До важливих результатів удосконалення системи адміністрування ПДВ на засадах цифрової трансформації належить також підвищення справедливості податкової системи, зокрема, щодо сумлінних платників податків, зменшення витрат часу суб'єктів господарювання на облік платежів з ПДВ та підготовку податкової звітності, прискорення процесів відшкодування ПДВ (перевірки для повернення ПДВ великим платникам податків зазвичай тривають не більше одного дня).

Як свідчить кращий досвід країн ЄС, активне використання цифрових технологій та нових інструментів контролю при адмініструванні ПДВ в Україні (звітності у режимі реального часу, розділеної системи оплати ПДВ із сплатою покупцем окремо суми ПДВ на спеціальний рахунок продавця або безпосередньо до податкової служби) слід віднести до ключових напрямів боротьби з податковим шахрайством та зменшенням бюджетних втрат ПДВ, а отже – зміцнення бази податкових надходжень для забезпечення фінансування пріоритетних витрат державного бюджету України.

Список використаних джерел:

1. Луніна І. О., Білоусова О.С. Оцінка втрати доходів бюджету від ПДВ. *Економіка та держава*. 2017. № 5. С. 13—18. <http://www.economy.in.ua/?op=1&z=3757&i=2>
2. Keen, M. and Smith, S. (2007), VAT fraud and evasion: What do we know and what can be Done?, *IMF*, Washington, USA.
3. European Commission, Directorate-General for Taxation and Customs Union, Poniatoski, G., Bonch-Osmolovskiy, M., Śmietanka, A. et al., *VAT gap in the EU – 2023 report*, Publications Office of the European Union, 2023, <https://data.europa.eu/doi/10.2778/911698>
4. Gupta, S., Keen, M., Shah, A., Verdier, G. (eds.) (2017). *Digital Revolutions in Public Finance*. Washington, DC: International Monetary Fund. <https://doi.org/10.5089/9781484315224.07116>
5. Simińska-Domańska, K. (2019) Reducing the Vat Gap in Poland. *Scientific Journal of Bielsko-Biala School of Finance and Law*. Bielsko-Biała, PL, 23(2), pp. 39–44. doi: 10.5604/01.3001.0013.6516
6. Dobaño Roger. SII de la AEAT: qué es y en qué consiste. 16 mayo, 2023 <https://getquipu.com/blog/que-es-el-sii-suministro-inmediato-de-informacion-del-iva/>
7. Almunia, Miguel, and Lopez-Rodriguez David. 2018. "Under the Radar: The Effects of Monitoring Firms on Tax Compliance." *American Economic Journal: Economic Policy*, 10 (1): 1-38.

8. OECD (2022), “Tax Administration 2022: Comparative Information on OECD and other Advanced and Emerging Economies”, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/1e797131-en>.

УДК 336.747

Мельник О. М.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ДЕЯКІ НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ У РОЗВИТКУ ГРОШОВИХ ВІДНОСИН

В нинішніх умовах потрібно чітко розуміти той факт, що вся сучасна економіка не тільки швидко глобалізується, а і цифровізується. А це створює певну зовнішню рамку, у якій і розвиваються грошові відносини і до якої вони пристосовуються, породжуючи нові явища.

Гроші як особливий товар, що виступає загальним еквівалентом вартості / цінності всіх інших товарів, пройшли довгий шлях і приймали різні форми. Але перш ніж почати говорити про їх нинішні трансформації, треба сказати кілька слів про найважливіші характеристики сучасних грошей. Найважливіша серед них та, що сучасні гроші є 1) *неповноцінними грошми*, тобто такими, для яких витрати на виготовлення їх матеріального носія є значно меншими ніж той номінальний знак вартості, що на них позначений. Крім того, сучасні гроші є також 2) *кредитними грошми*, тобто вони є борговими зобов'язаннями певних суб'єктів економіки. При цьому їхня кредитна природа не пов'язана із забезпеченням їх емісії золотом. Тобто вони 3) *не є обмінними на золото* за фіксованим курсом. Також важливою характеристикою сучасних грошей є ще і той факт, що офіційно емітувати грошові знаки у сучасних умовах має виключне право держава (в особі її центрального банку). Тобто сучасні гроші є державними, тому їх ще називають 4) *фіатними* (від лат. fiat – декрет, наказ) [1; с. 28-29]. При цьому основою для використання таких грошей є, з одного боку, державний примус, а з іншого – довіра до держави. Суспільна довіра до таких грошей (як ще одна їх важлива риса) зумовила появу ще одної їх назви – 5) *фидуціарні* (від лат. fiducia – довіра) гроші [2].

Для подальшої характеристики сучасних грошових відносин варто звернути увагу на елементи грошової маси. В ній виділяються готівкові та безготівкові гроші. І ті, й інші мають офіційний статус та обов'язкові до прийому на всій території певної країни. Відмінність між ними полягає у тому, що готівка матеріальна, а безготівкові гроші мають вигляд записів на банківських рахунках, звідки вони і перераховуються на інші банківські рахунки при проведенні платежів. При цьому безготівкові гроші хоча і випускаються суб'єктами

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

банківської системи, але за чітко визначеними правилами, які встановлює саме держава. Вони номіновані у офіційній національній грошовій одиниці, що теж характеризує їх нерозривний зв'язок із традиційними фіатними чи національно-державними грішми. Саме це дає підстави для такої характеристики безготівкових грошей як елементу регульованих державою фіатних грошей, що функціонують у загальній фінансовій системі держави в межах окремої платіжної (банківської) підсистеми.

А тепер можна перейти до характеристик новітніх тенденцій у сфері грошових відносин. І почнемо їх розгляд саме з появи **електронних грошей**. Нижче наведено один з підходів до понятійного визначення електронних грошей. М. Дученко, Ю. Єрешко, О. Шевчук зазначають, що електронні гроші «являють собою умовну назву фінансових коштів, які використовує їх власник на основі електронної системи банківських послуг. Вони приводяться у рух завдяки запровадженню у сфері розрахункових операцій комп'ютерів і сучасних систем зв'язку. Носієм електронних грошей слугують пластикові картки» [3; с. 14]. Це визначення свідчить, що електронні гроші, з одного боку, оскільки вони виражені у національній грошовій одиниці та є елементом національної системи розрахунків, то вони є проявом традиційних фіатних грошей. Але, з іншого боку, вони перетворились на цифровий формат цих фіатних грошей, оскільки стали наслідком запровадження у сфері розрахункових операцій комп'ютерів і сучасних систем зв'язку. Тобто електронні гроші включені у державну фінансову систему на правах окремої платіжної підсистеми.

Крім того, сьогодні, характеризуючи зміни системи українських грошових відносин, не можна не відзначити і того факту, що 01.08.2022 р. почав діяти Закон України «Про платіжні послуги». Важлива відмінність цього закону від попереднього в частині, що стосується електронних грошей, полягає у тому, що у новому законі порушена банківська монополія на емісію та обіг електронних грошей. Тобто там зафіксовано, що емітентами електронних грошей в Україні можуть бути не тільки банківські установи. Зокрема, стаття 57 цього закону розширює список емітентів електронних грошей, включаючи до їх переліку також і таких суб'єктів як: «філії іноземних платіжних установ; установи електронних грошей; оператори поштового зв'язку; органи державної влади та органи місцевого самоврядування» [4]. Також тут важливо відзначити, що для виконання платіжних операцій з електронними грошима їх емітенти мають право відкривати користувачам **електронні гаманці**.

Ще одною важливою тенденцією у розвитку грошових відносин нині стала поява грошей, конкурентних до фіатних. Процес зростання глобального фінансового стеження у межах діючої глобальної фінансової системи викликав у суспільстві бажання вийти з під цього контролю. Саме тому користувачі платіжних послуг почали активно використовувати

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

децентралізовані системи розрахунків, що базуються на новітніх технологіях і застосовують не звичні фіатні гроші, а **приватні валюти**, які теж існують у цифровому форматі на безмежних просторах інтернету. Такі гроші випускаються не державами, а приватними компаніями чи навіть групами неідентифікованих осіб. Проте тут ми будемо говорити лише про ту частину феномену приватних валют, яка пов'язана виключно з інтернетом і визначається його функціонуванням. Такі приватні гроші в умовах цифровізації, перетворюються на ще один різновид грошей (цифрових грошей), який правильно було б назвати **віртуальними** на відміну від електронних, які є продовженням саме фіатних грошей. У схемах функціонування віртуальних грошей офіційна національна грошова одиниця змінюється на деяку іншу. Ці схеми передбачають також існування у них певного обмінного курсу щодо фіатних грошей, який може коливатися, оскільки цінність віртуальних грошей зазвичай базується на їх власному попиті та пропозиції, а це остаточно розриває їх зв'язок із традиційними державними грошми.

Крім того, варто звернути увагу також і на криптовалюти. Саме вони стали за останні роки найбільш розповсюдженим різновидом віртуальних валют. Спеціальна група ЄЦБ з криптоактивів визначила криптовалюту в якості нового типу активів, записаних у цифровому форматі, існування якого уможливлене за рахунок використання криптографічного захисту [5]. При цьому цей актив не є та не представляє собою фінансового зобов'язання будь-якої ідентифікованої особи. Тобто найсуттєвішою відмінністю криптовалют від інших різновидів віртуальних валют є те, що за останніми стоїть конкретна приватна особа, котра прийняла на себе відповідні зобов'язання у зв'язку із випуском відповідних платіжних одиниць і несе відповідальність за їх виконання. За криптовалютою ж (у сенсі чийось зобов'язань та відповідальності) ніхто не стоїть. З цієї точки зору криптовалюти можна назвати *класичними фудуціарними*, але *НЕкредитними грошми*, хоча інші різновиди віртуальних валют можна віднести саме до категорії кредитних грошей. В сенсі свого випуску та функціонування криптовалюти близькі до початкової форми грошей (грошей *продуктових*), які після своєї емісії повністю втрачали зв'язок зі своїм емітентом та не підлягали погашенню їх емітентом за номінальною вартістю.

Список використаних джерел:

1. Wray, L. From the State Theory of Money to Modern Money Theory: An Alternative to Economic Orthodoxy, // Levy Economics Institute Working Paper, No. 792, p. 1-35.
2. Колесніченко В.Ф. Гроші та кредит // Навчальний посібник – Харків: Вид. ХНЕУ. – 2008. – 370 с.
3. Гроші та кредит Конспект лекцій. уклад.: М.М.Дученко, Ю.О.Єрешко, О.А. Шевчук. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. – 108 с.

4. Закон України Про платіжні послуги: – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>

5. Cryptoassets – Trends and Implications: website. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.ecb.europa.eu/paym/intro/mip-online/2019/html/1906_crypto_assets.en.html

УДК 336.77

Петричко М. М.,

Моцна А. А.,

Хланта В. В.

Мукачівський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ КРЕДИТУ

Кредитні ринки є невід’ємною частиною суспільного розвитку, оскільки між попитом і пропозицією завжди існує розрив. Використання кредиту сприяє підвищенню рентабельності виробництва і капіталу, розширенню діяльності. Розуміння сутності кредиту визначається вивченням теорії кредиту.

Термін «кредит» походить від латинського слова «creditum», що має значення «борг». Кредит – позичковий капітал у грошовій формі, який передається у користування за умов забезпечення, строку, платежу та цільового використання [2].

За думкою В.Д. Лагутіна, «...кредит – форма руху позикового капіталу, що відображає економічні відносини між позичальником, які утворюються при отриманні кредиту, його використанні та його обертанні» [3]. Визначення запозичення подібне до «позичкового капіталу», який є грошовим капіталом, наданим позичальником на певних умовах. Тому форма, в якій кредит діє в грошовому обігу, обмежена, оскільки кредит може бути наданий у формі товарів. Ця практика обмежує обсяг кредитної заявки та не розкриває її поведінку в будь-якій іншій формі. Серед науковців є прихильники визначення кредиту як економічних відносин, що кредит розкриває економічні відносини, що формуються під час отримання кредиту, його використання та його повернення [4].

У науковій літературі кредит визначається як пропозиція грошей або товарів. Подібне визначення кредиту – це надання грошей або активів з точки зору прибутковості, терміну та платежу, що створює борг. Цей спосіб відносно простий і не показує склад об'єкта кредитних правідносин, оскільки поставка грошей здійснюється на вимогу боржника. В основу визначення кредиту покладено використання грошових ресурсів. Кредит, як вважають, є фінансовими ресурсами, які тимчасово доступні підприємствам [5]. Це визначення обмежує сферу позичальників лише підприємствами, оскільки суб'єктами кредитування є юридичні та

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

фізичні особи. Дане пояснення лише характеризує позику боржника і не відображає позицію кредитора. Банківські кредити є найпоширенішою формою кредитних відносин у сучасній економіці. Банки часто виступають кредиторами, надаючи кредити суб'єктам, які потребують тимчасової фінансової допомоги. Банківський кредит — позиковий капітал банку у вигляді готівки, що передається у користування за умов безпеки, прибутковості протягом визначеного періоду, виплата відсотків та цільової заявки [6]. Єдиного тлумачення «кредиту» вчені не мають. Деякі вчені визначають кредит як рух позичкового капіталу або вартості позики, інші – як економічні чи соціальні відносини, які забезпечують вільні грошові ресурси, а треті – як постачання коштів або грошових благ. Але в літературі найважливішим є другий підхід, оскільки визнання кредиту як економічних відносин дає можливість вивчати цю категорію з урахуванням економічної обґрунтованості її існування.

Кредит пов'язаний з іншими категоріями вартості і тому дотримується різних принципів загального економічного порядку, спільного для всіх категорій. Принципи кредитування взаємопов'язані та складні, оскільки впливають із самої природи кредитування. Адже принципи кредиту – це визначальні вихідні положення, на яких базується теорія і практика кредитного процесу. Процес кредитування вимагає від банків економічних показників та дотримання принципів кредитування: цільове використання, строковість, платність, забезпеченість, поверненість [3]. Можна виділити основні групи принципів банківського кредитування: загальну економічну групу; спеціальну; одиничну [7].

Місця кредитування мають певні функціональні характеристики та відображають результати кредитних відносин. Нині у фінансово-науковому середовищі існує багато різних поглядів на кількість і зміст функцій кредиту. Отже, функції кредиту включають перерозподіл, емісію, стимулювання, функцію контролю, функцію заміщення грошових потоків, функцію додаткової купівельної спроможності, функцію капіталізації, прискорення та концентрації концентрації капіталу. Ці функції кредиту взаємопов'язані і в цілому визначають економічну роль кредитних відносин. Функція перерозподілу представлена інтервалом часу між позичанням позичальником товарів або грошей і їх поверненням кредитору. Тимчасово вільні кошти перерозподіляються між власниками і невластниками. Джерелами формування ресурсів для кредитування є: державні кошти та фізичної особи, добровільно передані фінансовим посередникам для капіталізації та збору прибутку; кошти, які звільняються в процесі руху капіталу [8]. Вільні тимчасові фонди деяких підприємств задовольняють потреби коштів інших підприємств. Таким чином, процес перерозподілу кредитних ресурсів прискорює залучення нових коштів у виробництво. Альтернативна роль позикових ресурсів пов'язана з подоланням процесу накопичення в товарній і грошовій формах. за допомогою кредиту. Інструменти створюються з безготівкових грошей і

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

заміняють гроші в обігу. Ефективне використання кредиту стимулює функцію кредиту. Використовуючи кредитні ресурси у виробництво, позичальники мають не тільки повертати кредит, а й отримувати прибуток. Функція кредитного контролю полягає у взаємовідносинах суб'єктів: кредитор контролює об'єкт кредиту та діяльність позичальника, а позичальник лише контролює об'єкт. Тому під кредитом розуміють відносини вільного грошового перерозподілу між кредиторами та боржниками на ринку ресурсів за таких умов, як прибутковість, термін, платність, цільове використання, безпека, диференціація, цілісність і доступність.

Список використаних джерел:

1. Александрова М. М. Гроші. Фінанси. Кредит: навчально- методичний посібник К.: ЦУЛ, 2012. 336 с.
2. Грошово-кредитна діяльність банків: навч. Посібник. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2016. 339 с.
3. Лагутін В. Д. Кредитування: теорія і практика: навч. посібник К.: Т-во «Знання», КОО, 2011. 215 с.
4. Маслова С. О. Ринок фінансових послуг: навч. посібник К.:Кондор, 2016. 192 с.
5. Опарін В. М. Фінанси (Загальна теорія): навч. посібник К.: КНЕУ, 2006. 240 с
6. Гроші та кредит : підруч. за ред. Б. С. Івасіва. – К.: КНЕУ, 2007. – 528 с..
7. Михайловська І. М. Гроші та кредит: Навчальний посібник Львів: Новий Світ-2000. 2016. 432 с.
8. Смолянська О. Ю. Фінансовий ринок: навч. посібник Київ: Центр навчальної літератури. 2015. 384 с.

УДК 336.71 (477)

**Росола У. В.,
Божко В. І.,
Кевпанич В. В.,**
Мукачівський державний університет

СТРАТЕГІЧНІ УМОВИ РЕФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Фінансова система країни є важливим елементом для забезпечення стабільності економіки та забезпечення розвитку підприємств і населення. Це практично все, що стосується грошей, їх обігу, управління ними та управління ризиками, пов'язаними з їхнім використанням. Зважаючи на складну економічну ситуацію в Україні, я вважаю, що

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

фінансова сфера потребує серйозної уваги та реформ. Важливо зосередитися на боротьбі з корупцією та покращенні прозорості та ефективності управління фінансовими ресурсами країни. Крім того, необхідно розвивати фінансовий ринок, сприяти інвестиціям та стимулювати розвиток малих та середніх підприємств. Однак, для досягнення цих цілей необхідна також політична воля та планування з боку уряду. Безстрокові політичні нестабільності, недостатня реформація та непрозорість можуть утруднити здійснення необхідних змін. Тому, фінансова сфера в Україні потребує комплексного підходу та спільних зусиль всіх зацікавлених сторін для досягнення стабільності та процвітання. Крім того, важливо звернути увагу на фінансову грамотність серед населення. Забезпечення доступу до освіти з фінансової грамотності допоможе громадянам краще розуміти основні принципи управління власними фінансами, що, у свою чергу, сприятиме стабільності економіки країни та забезпечить більшу фінансову безпеку для кожного із нас. Однак, слід пам'ятати, що реформи в сфері фінансів потребують часу та терпіння. Вони мають бути ретельно розроблені та ефективно впроваджені, з урахуванням специфіки української економіки та потреб суспільства. Це важливий крок у напрямку створення стійкої та процвітаючої фінансової системи, яка сприятиме розвитку країни та підвищенню якості життя громадян.

Отже, для досягнення позитивних змін у фінансовій сфері України необхідна активна підтримка та співпраця всіх зацікавлених сторін, а також ретельне планування та реалізація конкретних заходів зі зміцнення фінансової стабільності та розвитку країни.

Фінансова система є каталізатором життєдіяльності країни та ключовим фактором її розвитку. Побудова ефективної політики державних фінансів вимагає уважного аналізу суспільно-економічного контексту країни. Зрозуміло, що стабільність фінансової системи в Україні вимагає системних змін у всіх галузях державного управління.

На сьогоднішній день, у зв'язку з військовим конфліктом, фінансова система України перебуває на етапі активного становлення та розвитку. Головні проблеми, які необхідно вирішити, включають зміцнення фінансової стійкості підприємств для стимулювання інвестицій та ефективної роботи, оптимізацію бюджетних витрат для забезпечення балансу та реформу оподаткування з метою зменшення податкового тиску. Важливо також забезпечити контроль за цільовим використанням бюджетних коштів, раціонально використовуючи державний кредит та посилюючи довіру до державних цінних паперів. В сучасних умовах взаємодії з іншими країнами, ефективність діяльності України значно залежить від її фінансової стійкості. Тому, вдосконалення фінансової системи - це перший крок у напрямку підвищення довіри до країни та зайняття гідного місця на міжнародній арені.[1]

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Економічна діяльність України у сучасних умовах ринкової конкуренції вимагає нових підходів до регулювання інноваційного розвитку. Новий інноваційний механізм повинен відповідати вимогам сучасних змін у сфері фінансів та економіки та бути спрямованим на створення сприятливих умов для впровадження науково-технічних досягнень. Реалізація державної інноваційної політики передбачає створення не лише організаційних та правових умов, але й сприяння використанню сучасних технологій та розвитку конкурентоспроможної продукції.

У сучасних умовах ринкової економіки, держава має важливу роль у стимулюванні інновацій через механізм підтримки та фінансування. Це включає пряме фінансування, надання кредитів малим підприємствам та створення спеціальних фондів для розвитку інновацій. Зараз ключовим завданням є забезпечення конкурентоспроможності в науковій сфері, сприяння інтеграції науки з виробництвом та розвиток міжнародного наукового співробітництва. Формування стратегічних пріоритетів в інноваційній сфері вимагає комплексного підходу та урахування економічних, політичних та соціальних факторів. Відображення цих пріоритетів у державній політиці відображається у створенні спеціалізованих інноваційних центрів, розвитку патентно-ліцензійної системи та формуванні мережі технополісів та інкубаторів.

Список використаних джерел:

1. Когут Ю. М. Сучасні проблеми та шляхи вдосконалення фінансової системи України. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2019. № 28. С. 153-158. URL: http://www.visnykeconom.uzhnu.uz.ua/archive/28_1_2019ua/29.pdf

УДК 336

Савойський В. В.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ФІНТЕХ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ФІНАНСОВИЙ РИНОК

Фінансові технології (фінтех) стали одним із секторів, що найбільш динамічно розвивається у світі. Їх вплив на фінансовий ринок перетворює традиційні фінансові послуги та змінює підходи до фінансових операцій. Станом на сьогодні, фінтех став ключовим фактором у формуванні майбутнього фінансового сектору.

Розвиток технологій можна розглядати в двох основних напрямках. Перший напрямок полягає в розвитку фундаментальних, універсальних технологій, які можуть знаходити застосування в різних галузях бізнесу. Другий напрямок – це розвиток спеціалізованих технологій та нішевих застосувань, спрямованих на конкретні галузі та сектори. До останніх

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

і можна віднести, зокрема, фінтех. Ці технології спрямовані на те, щоб змінити певні процеси в індустрії фінансових послуг [1].

Фінтех може з'являтися як у рамках існуючих компаній, так і серед нових учасників ринку, а також серед компаній, які вже мають сильні технологічні підґрунтя. Однак розвиток фінансових технологій відбувається по-різному у різних країнах. Наприклад, США та Китай виступають лідерами у сфері впровадження фінтех, тоді як ринки, які мають найбільшу кількість фінтех-стартапів, наприклад, США та Європа, можуть поступатися у рейтингу впровадження фінтех, але не у рівні доступу до фінансових послуг [2].

Однією з найважливіших трансформацій є цифрова інновація в області платежів. Завдяки інноваційним підходам до надання послуг, фінтех компанії можуть доставляти фінансові послуги там, де традиційні банки не завжди можуть дістатися, наприклад, в сільській місцевості або серед низькодоходних груп населення. Сучасні технології дозволяють здійснювати платежі швидше, зручніше та безпечніше. Мобільні платежі, електронні гроші, криптовалюта – це лише деякі з інструментів, які революціонізують способи розрахунків.

Другою важливою трансформацією є розвиток онлайн кредитування та інвестування. Фінтех компанії надають можливість отримання кредитів онлайн на більш вигідних умовах, враховуючи ризики за допомогою аналітики даних та штучного інтелекту. Також, інвесторам надається можливість доступу до різноманітних інвестиційних продуктів, включаючи криптовалюту, акції та облігації, за допомогою онлайн платформ.

Технології блокчейн також впливають на фінансовий ринок, забезпечуючи безпеку та прозорість у фінансових операціях. Багато компаній вже використовують блокчейн для управління цифровими активами, валютними переказами та ведення обліку. Це дозволяє зменшити витрати на трансакції та запобігти шахрайству. Крім того, фінтех компанії активно впроваджують технології штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання (ML) для покращення аналітики даних, ризик-менеджменту та розробки персоналізованих фінансових продуктів. За допомогою алгоритмів ШІ можна точніше передбачити фінансові тенденції та здійснити кращі інвестиційні рішення.

Коли йде мова про цифрову трансформацію фінансових послуг, мається на увазі перехід від традиційного надання фінансових послуг до розвитку екосистем, які включають у себе не лише фінансові продукти та послуги, але й продукти та послуги з інших індустрій, які оточують фінансовий сектор. У цьому випадку бізнес-моделі компаній з індустрії фінансових послуг трансформуються, щоб вони могли розвивати нові процеси та напрямки заробітку.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

На сьогоднішній день цифрові фінансові послуги надаються трьома типами компаній. По-перше, це традиційні фінансові інститути, такі як банки, платіжні системи та страхові компанії, які є стабільними учасниками ринку фінансових послуг. Другий тип учасників - це стартапи, які надають фінансові послуги у новому форматі. Третій тип учасників, які лише починають набирати обертів, але вже в деяких країнах обслуговують більше клієнтів, ніж окремі банки чи стартапи, це великі технологічні компанії (бігтехи). До цього типу компаній можна віднести телекомунікаційних операторів, пошукові системи, онлайн-платформи, соціальні медіа та месенджери, а також виробників техніки [3].

Однак, разом з перевагами, фінтех технології також створюють нові виклики для фінансового сектору. Одним з них є кібербезпека. За розвитком цифрових технологій стоїть загроза кібератак та крадіжок даних. Фінансові установи повинні посилювати свої заходи з кібербезпеки, щоб захистити клієнтів та інформацію про них.

Для забезпечення стійкого розвитку фінансового ринку у контексті фінтех трансформацій необхідно розробляти та впроваджувати ефективні регуляторні механізми. Регулятори повинні забезпечити баланс між стимулюванням інновацій та захистом інтересів споживачів та стабільності ринку. Крім того, важливо забезпечити високий рівень кібербезпеки для захисту даних та грошових коштів користувачів. Ще одним викликом є регулювання фінтех індустрії. З урахуванням швидкого розвитку технологій, законодавці повинні встановити ефективні правила та норми для забезпечення стабільності та безпеки фінансового сектору.

Для прогресу у сфері Фінтех необхідно забезпечити доступ до анонімізованих великих обсягів даних про вкладників та учасників фондового ринку. Крім того, потрібно розглянути більш гнучкий підхід до регулювання діяльності стартапів, які працюють у цій галузі, з метою зменшення тиску на молоді компанії, надавши їм привілейовані умови. Цифрові сервіси у фінансовому секторі стали доступні буквально за кілька кліків. Пандемія пришвидшила цифровізацію багатьох банківських процесів і послуг, і цей тренд продовжиться і в 2024 році, зокрема, цифровізація карткових послуг. Одним із основних драйверів розвитку сектору є наявність сильної технічної та математичної освіти.

У підсумку, фінтех трансформації мають значний вплив на фінансовий ринок, реформуючи його структуру та змінюючи підходи до надання фінансових послуг. Для забезпечення успішного розвитку цього сектору необхідно здійснювати ефективну регуляцію та вдосконалювати кібербезпеку, щоб мінімізувати ризики і максимізувати переваги цих технологій для всіх учасників фінансового ринку.

Список використаних джерел:

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1. Замковий, О., Котенко, Т. (2022). Fintech трансформації та їх вплив на сталість розвитку фінансових ринків та інститутів в Україні в екосистемі корпоративної культури. *Економіка та суспільство*, (38). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-17>
2. В'язовий С.М., Пасічник І.В. (2019). Розвиток FinTech-індустрії в Україні та її ризики для банківської діяльності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. № 21. С. 480-484.
3. Коваленко В.В. (2020). Розвиток фінансових інновацій у небанківських фінансових установах. *Приазовський економічний вісник*. № 1. С. 244-250.

УДК 364-3:061.1].087.43]](477)"20"

Смочко В. Ю.

Ужгородський торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Реформування вітчизняної пенсійної системи нормативно було закладено в 2011 році, але фактично розпочалося в 2015 р. за несприятливих соціально-економічних обставин: втрата Криму та частини Донбасу з його індустріальним потенціалом зумовили падіння промислового виробництва та значні деструктивні процеси у функціонуванні Пенсійного фонду України. Пандемія 2020-го та повномасштабна війна 2022-го тільки поглибили проблему вітчизняного пенсійного забезпечення, а система обов'язкового накопичувального пенсійного страхування безнадійно застрягла на законотворчій стадії.

Соціально-політична криза 2014-2015 років катастрофічно відобразилася на ВВП України, рівень якого скоротився з 183,3 млрд доларів США у 2013 до 90,62 млрд у 2015 році, а державний борг зріс з 40% ВВП у 2013 до 81% у 2016 році. Українська економіка виявилася достатньо гнучкою і з 2016 року почала доволі динамічне відновлення, однак пандемія 2020 року суттєво сплутала економічні прогнози, а воєнна агресія 2022 року «обнулила» економічні перспективи, принаймні на час війни. Якщо у 2019 році дефіцит державного бюджету не перевищував 2% ВВП, то у 2020-му досяг 5,2%, у 2022-му сягнув 17,6% (915 млрд грн), а у 2023 році перевищив 26% ВВП (1333 млрд грн) [1]. Невтішна економічна ситуація ще більше загострює бюджетну проблему пенсійного фонду, дефіцит якого є хронічним. Причина відома – затягування щонайменше на 10 років кардинальної пенсійної реформи з впровадженням обов'язкової накопичувальної пенсійної системи, яка, на думку експертів, через запізнення з впровадженням та негативні демографічні індикатори (а за даними ООН Україна входить в десятку лідерів за темпами скорочення населення) вже

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

не дасть очікуваного ефекту [2]. Недержавне пенсійне забезпечення протягом 20 років залишається в рудиментарному стані: на кінець 2023р. недержавні пенсійні фонди зареєстровані лише у 8 регіонах, а кількість учасників, що отримали або отримують пенсійні виплати, не перевищує 93 тис. осіб [3].

Щорічно кількість пенсіонерів в Україні скорочується в середньому на 1,7-2%. Станом на 01.10.2023 року на обліку в Пенсійному фонді України перебувало 10,539 млн пенсіонерів, що на 148 тис осіб менше порівняно з початком року, причому найбільше скорочення, 140 тис осіб, припало на 1-е півріччя, що ймовірно за все спричинено поновленням даних про пенсіонерів у зоні бойових дій [4]. Це найбільше скорочення від початку повномасштабної війни. (Динаміку соціально-демографічних індикаторів відображено на рис. 1).

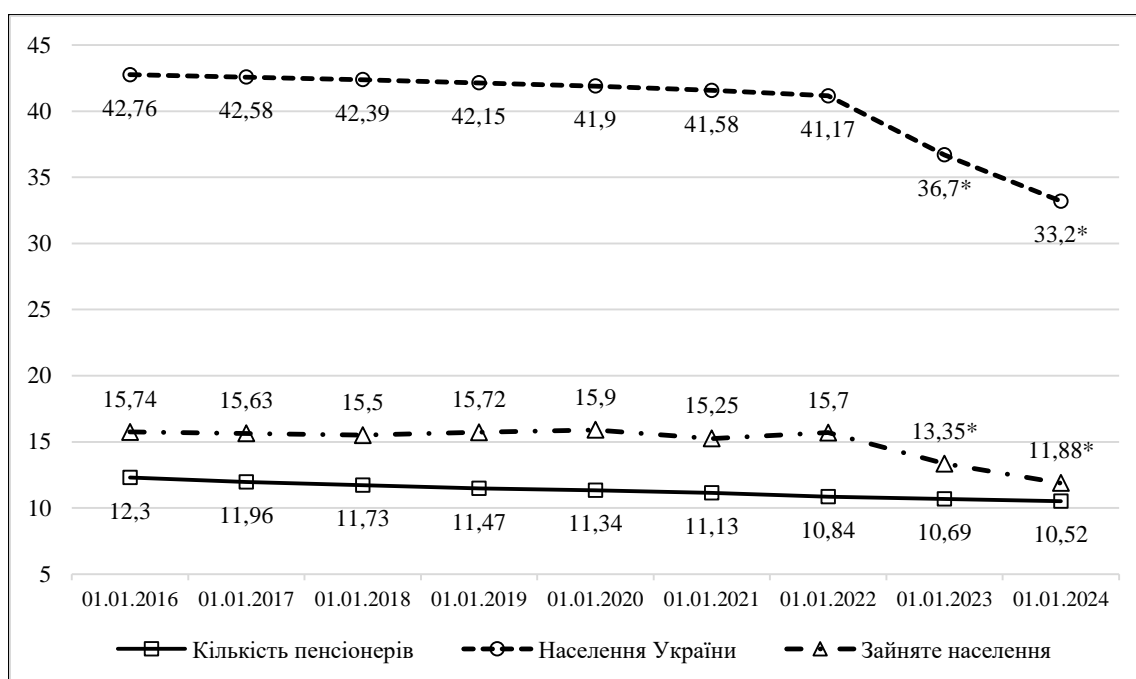

Рис.

1. Динаміка соціально-демографічних індикаторів, 2016-2024 рр.; млн. осіб (*за 2023-2024 рік дані оціночні; побудовано автором за даними [4; 5])

Протягом двох років війни населення країни стрімко скорочується через значну зовнішню міграцію. За різними оцінками, в Україні наразі проживає 32-36 млн осіб. В Європейському Союзі на 01.01.2024 р. налічувалося 4,3 млн українців, які користуються тимчасовим захистом; причому кількість пенсіонерів серед біженців не перевищує 7%, в той час як серед внутрішньо переміщених осіб пенсіонери складають понад 23% [6]. Відповідно, вітчизняний ринок праці зазнав суттєвого дисбалансу, чисельність зайнятого населення скоротилося з 15,7 млн до 13,3 млн осіб. Ще меншою є загальна кількість застрахованих осіб, які сплачують єдиний соціальний внесок: якщо на кінець 2021 року їх нараховувалось 12,2

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

млн осіб, то на 01.07.2022 їх чисельність скоротилася до 10,7 млн осіб. Наразі кількість застрахованих осіб достеменно невідома і за оціночними даними становить 10,2-10,7 млн осіб [2]. Фактично співвідношення пенсіонерів до тих, хто сплачує єдиний соціальний внесок становить 1:1, що для солідарної пенсійної системи є катастрофічним.

Пенсійний фонд і до війни був дотаційним, а пост-воєнна перспектива виглядає ще менш оптимістичною. Бюджет ПФУ 2019 року декларувався як перший бездефіцитний, однак реалії виявилися сильнішими за прогнози. (Динаміку покриття дефіциту коштів ПФУ з державного бюджету відображено на Рис.2.) Питома вага дефіциту коштів ПФУ в загальному обсязі видатків фонду становила 5,1% у 2022 році, 4,6% у 2021 році, 7,2% у 2020 році, 9,2% у 2019 році, а в 2016 р – понад 31%, тобто наявні певні позитивні тенденції [4].

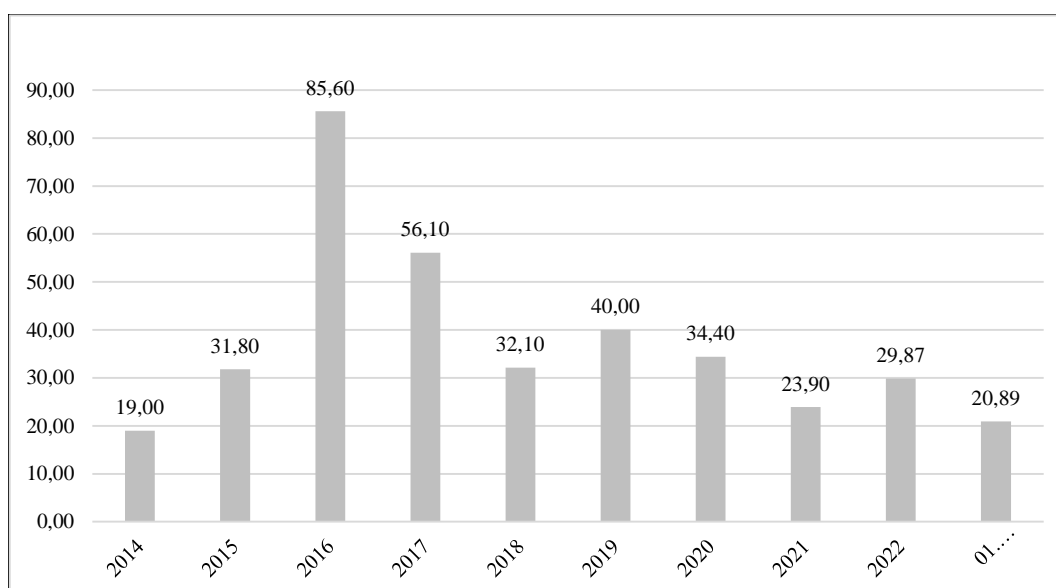

Рис.2. Покриття дефіциту коштів ПФУ з державного бюджету, 2014-2023 рр.; млрд грн.
(побудовано автором за даними [4])

В той же час, протягом важкого воєнного року середній розмір пенсії по країні зріс на 15,8%: з 3991,5 грн станом на 01.01.2022 до 4422 грн станом на 01.01.2023р, а на 1 липня 2023 року становив 5311,44 гривень. Проте близько 30% вітчизняних пенсіонерів отримують виплати менші за 3000 грн, при тому що прожитковий мінімум становить 2589 гривень.

Солідарна пенсійна система закладалася за зовсім інших соціально-демографічних реалій першої половини минулого століття та давно вичерпала себе і економічно, і функціонально, однак фактично безальтернативно діє в Україні. Вітчизняна трирівнева пенсійна система, на жаль, так і не запрацювала, залишаючись практично однорівневою. Притому що за останні десятиліття пенсійні системи у світі пішли далі у своєму розвитку, і це вимагає кардинальної ревізії та перегляду вітчизняної концепції пенсійного реформування.

Список використаних джерел:

1. Мінфін : портал фінансових новин. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp>
2. Оцінка ролі демографічного фактору для економічного зростання та повоєнного відновлення. Аналітична доповідь. Центр Разумкова. URL: <https://razumkov.org.ua/>
3. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Підсумки розвитку системи недержавного пенсійного забезпечення станом на 30.09.2023. URL: https://www.nssmc.gov.ua/wp-content/uploads/2023/11/npf_3_kv-2023.pdf
4. Пенсійний фонд України : Інформаційна сторінка веб-порталу. URL: <https://www.pfu.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
6. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН). Звіти та оцінки. URL: https://www.unhcr.org/ua/publications_ua

УДК 330.4: 519.2

Стегней М. І.
Мукачівський державний університет

ОБҐРУНТУВАННЯ МОДЕЛЕЙ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ НА ОСНОВІ СТАТИСТИЧНИХ ТА ЕКОНОМЕТРИЧНИХ МЕТОДІВ

Враховуючи посилення глобалізаційних процесів і технологічний прогрес, обґрунтування моделей економічного розвитку стає ключовим для розуміння й адаптації до нових умов глобальної економіки. Це вимагає комплексного підходу до аналізу економічних, соціальних і технологічних тенденцій, щоб формулювати стратегії, які сприяють сталому розвитку, зміцнюють економічну безпеку і підтримують інноваційність. Актуальність теми полягає у потребі ідентифікувати ефективні механізми реагування на виклики, пов'язані з міжнародною конкуренцією, цифровою трансформацією та забезпеченням економічного зростання в умовах невизначеності.

Обґрунтування сучасних моделей економічного розвитку має враховувати комплексний підхід до аналізу глобальних економічних тенденцій та їх впливу на національну економіку. Вимоги включають здатність моделі адаптуватися до швидких змін у технологіях, глобальній економіці та соціально-екологічних умовах. Важливо зосередитись на стійкості, інноваціях, ефективному використанні ресурсів і залученні інвестицій. Моделі мають підтримувати економічне зростання, зберігаючи при цьому екологічну рівновагу та

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

соціальну справедливість, забезпечуючи рівні можливості для всіх верств населення. Вимоги до обґрунтування сучасних моделей економічного розвитку включають необхідність адаптації до швидкозмінних умов глобалізованого світу та інтеграції технологічних інновацій. Моделі мають бути гнучкими, щоб ефективно реагувати на нові виклики та можливості, які з'являються в результаті цифровізації, змін у міжнародних економічних відносинах, екологічних викликів, а також демографічних змін. Важливо зосередитися на створенні умов для сталого розвитку, забезпечуючи при цьому соціальну справедливість і економічну ефективність. Це вимагає від моделей економічного розвитку бути інноваційними, враховувати потреби всіх верств населення та сприяти збереженню природних ресурсів для майбутніх поколінь.

Економічні моделі розвитку включають різні підходи, такі як модель ліберальної ринкової економіки, соціалістична модель, змішана економіка, і модель розвитку через експорт. Кожна з них має свої особливості у плані управління державою, ведення бізнесу, ролі уряду в економіці та стратегій економічного зростання. Вони відображають різні підходи до досягнення економічного процвітання, від вільного ринку до централізованого планування, і використовуються країнами відповідно до їхніх історичних, політичних та соціально-економічних умов.

Науці відомі різні приклади моделей економічного розвитку, зокрема: модель Харрода, модель Кобба-Дугласа, інституційні моделі [1]. Модель економічного розвитку Харрода акцентує на ролі накопичення капіталу, збереженні пропорцій між секторами економіки, і рівновазі між запасами та потоками. Вона розглядає стабільне економічне зростання, яке залежить від трьох основних параметрів: норми збереження, продуктивності капіталу і природного рівня зростання. Харрод вважав, що реальне економічне зростання може відхилятися від ідеального стану через нестабільність інвестицій, що призводить до циклічних коливань.

Модель Кобба-Дугласа є однією з класичних моделей в економічній теорії, що описує зв'язок між виробництвом і факторами виробництва, такими як капітал і праця. Ця модель припускає, що загальний обсяг виробництва в економіці можна визначити як функцію кількості капіталу та праці, що використовуються в виробництві, де кожен фактор має певний еластичний коефіцієнт, що вказує на відсоток зміни обсягу виробництва при зміні кількості одного з факторів. Модель використовується для аналізу впливу капіталу та праці на економічний ріст та розподіл доходів.

Інституційні моделі економічного розвитку описують вплив правил, норм, законів та організаційних структур на економіку країни або регіону. Вони можуть включати моделі, засновані на ролі держави в економіці, такі як модель розвинутого соціалізму або ринкового

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

капіталізму, а також моделі, які зосереджуються на ролі приватного сектору і ринкових механізмів. Інші приклади включають моделі, що акцентують на важливості прав власності, корпоративного управління, фінансових інститутів та інноваційних систем.

Моделювання економічного розвитку в цілому допомагає розуміти, прогнозувати та управляти процесами, які формують економіку. Воно включає аналіз великої кількості змінних, таких як інвестиції, споживання, виробництво, зайнятість, технології та політика, для створення теоретичних рамок, які можуть передбачити економічні тренди. Сутність полягає у використанні математичних, статистичних та економетричних методів для створення кількісних моделей, які імітують реальні економічні процеси та взаємодії між ними, дозволяючи оцінити вплив різних факторів на економічний розвиток [2].

Найважливішим у процесі обґрунтування моделей економічного розвитку на основі статистичних та економетричних методів є точність, обґрунтованість та адекватність використаних даних та методів. Здатність моделі точно відобразити реальні економічні процеси, передбачити майбутні тенденції та впливи різних факторів на економіку є критичною. Це вимагає ретельного відбору змінних, врахування всіх можливих впливів та взаємодій, а також використання надійних джерел даних та передових методологій аналізу.

Важливим також є процес верифікації та валідації обраних моделей економічного розвитку. Це передбачає не лише математичну точність, а й спроможність моделі відтворювати історичні тренди та прогнозувати майбутні події з високою ступенем достовірності. Аналітики повинні регулярно переглядати та оновлювати моделі, адаптуючи їх до змінних умов ринку та нових даних, щоб забезпечити їхню актуальність та ефективність в умовах швидкозмінного економічного середовища.

Передові методології аналізу охоплюють різноманітні підходи та інструменти, які дозволяють глибше зрозуміти дані та процеси. Серед них - квантовий аналіз, що використовує принципи квантової механіки для обробки інформації, великі дані (Big Data), що дозволяють аналізувати величезні обсяги неструктурованих даних, та машинне навчання, яке дозволяє системам самостійно навчатися з даних без явного програмування. Ці методології знаходять застосування в різних сферах, від фінансів до охорони здоров'я, підвищуючи ефективність аналізу та прийняття рішень.

На сучасному етапі ключову роль в обґрунтуванні моделей економічного розвитку на основі статистичних та економетричних методів відіграє штучний інтелект, забезпечуючи точність, швидкість обробки великих обсягів даних та виявлення складних зв'язків між економічними індикаторами. Використання алгоритмів машинного навчання та глибокого навчання дозволяє виявляти тенденції та прогнозувати економічні перспективи з високою точністю, сприяючи розробці більш ефективних стратегій економічного розвитку. Штучний

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

інтелект може аналізувати історичні дані для визначення впливу різних факторів на економічний розвиток, дозволяючи приймати обґрунтовані рішення.

Список використаних джерел:

1. Теорія економічного зростання. URL: <https://bit.ly/3VqVjmj>
2. Пістунов І.М. Моделі економічного зростання: навч. наоч. посіб. Дніпро : НТУ «ДП», 2024. 44 с.

УДК 330.34:332.1

**Черничко Т. В.,
Чорій Ю. Ю.**

Мукачівський державний університет

РЕГІОНАЛЬНИЙ СОЦІОЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК: ЕКОНОМІЧНЕ ВИЗНАЧЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Соціально-економічний розвиток регіонів є важливим аспектом загального прогресу країни, що вимагає збалансованого підходу, який враховує як глобальні, так і локальні потреби. Глобалізація пропонує можливості для розвитку, але також ставить перед вузькоспеціалізованими регіонами виклики, пов'язані з конкурентоспроможністю та відтоком ресурсів. Регіональні розбіжності у соціально-економічному розвитку можуть бути зумовлені не лише економічними, але й історичними, соціальними та культурними факторами.

Підходи до регіонального розвитку, які аналізують різні дослідники, підкреслюють важливість комплексного розуміння і стратегій, що враховують унікальність кожного регіону. Ендогенний регіональний розвиток (EnRD) акцентує на внутрішніх ресурсах, залученні місцевого населення та використанні унікальних культурних і природних ресурсів регіону. Такий підхід сприяє самодостатності та підкреслює важливість місцевої ідентичності у розвитку.

Екзогенний розвиток (ExRD) зосереджується на зовнішніх факторах, таких як державна підтримка, інвестиції та технологічні інновації, які можуть сприяти розвитку регіону. Цей підхід допомагає інтегрувати регіон у ширші економічні процеси та використовувати зовнішні ресурси для прискорення розвитку.

Додаткові дослідження вказують на потребу інтеграції різних аспектів регіональної економіки, включаючи природні, трудові та фінансові ресурси, а також важливість управлінських рішень у використанні соціально-економічного потенціалу регіону. Цілеспрямовані зміни у суспільно-географічних процесах також визначаються як ключові

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

для регіонального розвитку. Усі ці підходи підкреслюють, що регіональний розвиток є багатогранним і вимагає інтегрованого підходу, який враховує як внутрішні, так і зовнішні чинники, та підкреслює необхідність адаптації стратегій розвитку до унікальних умов та можливостей кожного регіону.

Соціально-економічний розвиток представляє собою інтегрований процес, що охоплює взаємозалежні зміни в економічній та соціальній сферах. Він передбачає не лише покращення матеріальних умов життя населення, але й еволюцію економічних структур, стимулювання підприємництва та розширення доступу до основних суспільних благ, таких як освіта та охорона здоров'я.

Ключовим елементом соціально-економічного розвитку є підвищення якості соціальних відносин, що включає зміцнення соціальної інтеграції, збільшення довіри та безпеки в суспільстві, а також ефективне вирішення соціальних конфліктів. Окрім цього, важливою складовою є збереження навколишнього середовища, що сприяє підтримці сталого розвитку та покращенню загального рівня життя населення.

Основною метою соціально-економічного розвитку є досягнення збалансованого та інклюзивного прогресу, який забезпечує гармонійне поєднання економічного зростання з соціальною справедливістю та екологічною стійкістю. Такий підхід вимагає врахування інтересів усіх зацікавлених сторін і спрямований на підвищення загального рівня добробуту суспільства [2-3].

Ефективна регіональна політика повинна враховувати унікальні особливості кожного регіону, стимулювати інвестиції в місцеву економіку, підтримувати малий та середній бізнес, а також розвивати освіту та професійне навчання. Ендогенний та екзогенний підходи до регіонального розвитку відіграють ключову роль у формуванні стратегій розвитку, акцентуючи на використанні місцевих ресурсів та зовнішньої підтримки відповідно.

Дослідження вказують на необхідність інтегрованого підходу до регіонального розвитку, який об'єднує економічні, соціальні, інституційні та природні компоненти. Цей підхід повинен включати поліпшення інфраструктури, підвищення освітнього рівня, підтримку місцевого підприємництва та активізацію участі громад у процесі планування та реалізації регіональних програм. Ефективний соціально-економічний розвиток вимагає злагодженої взаємодії уряду, бізнесу, громадськості та місцевих громад для досягнення сталого та інклюзивного прогресу.

Забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів вимагає вирішення низки викликів, які вимагають комплексного підходу та взаємодії між усіма зацікавленими сторонами:

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОЇ СИСТЕМИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

1. Поліпшення інфраструктури: ключове значення має розвиток не лише фізичної інфраструктури, але й соціальної, що сприяє створенню сприятливих умов для економічного зростання та підвищення якості життя населення.

2. Освіта та кваліфікація: розвиток освітньої сфери та підвищення кваліфікації населення важливі для формування конкурентоспроможного ринку праці, стимулювання інновацій та загального економічного прогресу.

3. Підтримка підприємництва: малий та середній бізнес відіграє ключову роль у стимулюванні місцевої економіки, створенні робочих місць та сприянні економічному різноманіттю.

4. Ефективна державна політика: розробка та впровадження продуманої державної політики у сфері регіонального розвитку має забезпечити збалансований розвиток всіх територій, з особливою увагою до потреб менш розвинутих регіонів.

5. Участь громад: активна участь місцевих громад у плануванні та реалізації регіональних програм є ключовою для забезпечення врахування місцевих інтересів та потреб, а також для підвищення прозорості та відповідальності управління.

Взаємодія та координація між урядом, приватним сектором, громадськими організаціями та місцевим населенням є вирішальними для успішного вирішення цих викликів і досягнення сталого соціально-економічного розвитку регіонів.

Список використаних джерел:

1. Телебенева, Є., Барило, І. (2016). Соціально-економічний розвиток регіону як об'єкт суспільно-географічного дослідження. Часопис соціально-економічної географії, 19(2), 152-156. URL: <https://doi.org/10.26565/2076-1333-2015-19-26>

2. Litwiński, M. (2017). The evolution of idea of socio-economic development. *Ekonomia i Prawo. Economics and Law*, 16(4): 449-458. <https://doi.org/10.12775/EiP.2017.031>

3. Fritz, J. (2004). Socioeconomic developmental social work. In UNESCO Encyclopedia of Life Support Systems, A project on sustainable world development. Oxford: UNESCO-EOLSS. URL:

[https://www.bing.com/ck/a?!&&p=1f4227c9aa19421fJmldHM9MTY3NDA4NjQwMCZpZ3VpZD0yZjQwYmE2OS0zMWI2LTY5ZjgtMDY1Ny1hODE0MzA2ZjY4N2MmaW5zaWQ9NTE1OQ&ptn=3&hsh=3&fclid=2f40ba69-31b6-69f8-0657-a814306f687c&psq=Fritz%2cJ.+\(2004\).+Socioeconomic+developmental+social+work.+&u=a1aHR0cDovL2VvbHNzLm5ldC9zYW1wbGUtY2hhcHRlcnMvYzEzL2UxLTIwLTAxLnBkZg&ntb=](https://www.bing.com/ck/a?!&&p=1f4227c9aa19421fJmldHM9MTY3NDA4NjQwMCZpZ3VpZD0yZjQwYmE2OS0zMWI2LTY5ZjgtMDY1Ny1hODE0MzA2ZjY4N2MmaW5zaWQ9NTE1OQ&ptn=3&hsh=3&fclid=2f40ba69-31b6-69f8-0657-a814306f687c&psq=Fritz%2cJ.+(2004).+Socioeconomic+developmental+social+work.+&u=a1aHR0cDovL2VvbHNzLm5ldC9zYW1wbGUtY2hhcHRlcnMvYzEzL2UxLTIwLTAxLnBkZg&ntb=)

Секція 2

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І
МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

УДК 631.17:338

**Андрушків Б. М.,
Дзюбатий Р. В.,
Бойко О. Б.**

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**ЗАСОБИ ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ УПРАВЛІННЯ КАДРАМИ БУДІВЕЛЬНОЇ
ГАЛУЗІ У ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД**

У воєнних та повоєнних умовах особливої уваги вимагає підбір інструментарію та засобів формування стратегії управління кадрами будівельної галузі. Ці обставини обумовлені тим, що Національну економіку потрібно готувати до умов функціонування Європейського Союзу. В цьому процесі особливої уваги набувають питання підбору фахівців у цій сфері діяльності та відповідальних управлінських кадрів.

Актуальність цієї проблематики стає особливо значущою в умовах адміністративно-територіальної реформи та посилюється воєнним станом, фінансово-економічною і суспільно-політичною кризою, що склалися у державі, труднощами у сфері управління. Тим часом кадри завжди були і залишаються найважливішим чинником, які забезпечують стабільність у суспільстві, ефективність економіки, боездатність держави. Реалізація заходів у сфері комплектування новітніми кадрами будівельної галузі є однією із запорук не лише відбудови виробничих об'єктів, житла, а й відродження сервісної інфраструктури, житлово-комунальних комунікацій та успішності вступу України до ЄС.

Як відомо, реалізація будівельних можливостей, залежить як від професійних знань, компетенції, кваліфікації, дисципліни, мотивації, так і від рівня загальної освіченості та здатності вирішувати керівним складом важливих проблем, які пов'язані як і з цивільним, так і оборонним характером будівництва, що з одного боку замикається матеріальними засобами, а з іншого фінансовими можливостями держави, яких, на даний час, в Україні, на жаль, немає. Кадрова політика є складовою всієї управлінської, виробничої та гуманітарної діяльності і спрямована на адаптацію до екстремальних умов та відповідного навчання згідно з державною метою, завданнями органів державної влади та місцевого самоврядування[4].

Як відомо, кінцевою метою управління та реалізації кадрової політики в будівельній галузі, є створення відповідальної, високопродуктивної команди, здатної виконувати

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

завдання відповідно до обставин, місії і стратегії організації. Роль кадрової політики особливо зростає в умовах війни та посилення кризових явищ в економіці. Прийняття виважених обґрунтованих управлінських рішень вимагає від керівників глибоких знань ситуації.

На даний час, важливим сегментом дослідження управління у цій сфері є міграція кваліфікованої робочої сили за кордон, яка обумовлена воєнними діями в державі і досягла світового масштабу. Зруйнована війною значна частина житла, сервісна інфраструктура, житлово-комунальні комунікації та багато об'єктів інфраструктури. В цих умовах актуальними стають питання не лише управління цими процесами, а й відтворення кадрового потенціалу країни, особливо на регіональному рівні у новому якісному розумінні. Перед керівництвом будь-якого державного, галузевого чи територіального рівня, в умовах війни, виникає завдання збереження не лише інфраструктури, ресурсів, матеріальної частини, а і професіоналів, найбільш кваліфікованої частини керівного складу та обслуговуючого персоналу. В цих обставинах відповідними державними структурами невідкладно повинні розроблятися обґрунтовані заходи та організаційно-економічні механізми не лише збереження, а і повернення з - за кордону кадрового потенціалу будівельної галузі, формування новітнього кадрового резерву, які у повоєнний період будуть сприяти покращенню якісних характеристик кадрів за Європейськими взірцями, стимулюванню діяльності персоналу щодо стабілізації суспільства, підвищення обороноздатності держави, виходу з багаточисельних криз, вироблення відповідних рекомендацій з активізації вирішення цієї проблематики в умовах воєнного і повоєнного періодів у контексті вступу нашої держави до ЄС. [3]

Отже, постановка проблеми в загальному вигляді полягає в наступному: до поки не буде здійснено підбір інструментарію та засобів формування збалансованої стратегії управління кадрами будівельної галузі у повоєнний період на державному, галузевому та регіональному рівнях в системі державного управління, Україна матиме труднощі в реалізації стратегічних оборонних завдань, відбудови житла, відновлення житлово-комунальних комунікацій, виробничих об'єктів та вступу в ЄС та НАТО та не скоро посяде гідне місце серед цивілізованих Європейських країн. У цьому сенсі, справді, державну кадрову політику у будівельній галузі можна буде вважати ідеологічним індикатором розвитку суспільства в екстремальних умовах.

Як свідчить історична практика, формування державної кадрової політики, в таких умовах, може бути результативним у разі дотримання згаданих вимог та умов серед яких, професіоналізм та відповідальність, які мають включати в себе послідовне здійснення низки науково-дослідних, організаційно-управлінських, політичних та законодавчих дій.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Установлення відповідності чинного законодавства та структури кадрової служби вимогам сьогодення і зокрема ЄС, визначення основних напрямів їх гармонізації є істотним кроком на шляху підвищення ефективності кадрової системи не лише будівельної галузі, а і в органах державного управління загалом. Таким чином, розробка науково обґрунтованої, зрозумілої і прозорої стратегії управління кадрами будівельної галузі у повоєнний період на регіональному рівні, підбір інструментарію та засобів її формування є нагальною потребою українського суспільства та найважливішою передумовою не лише посилення її оборонних позицій, а й підготовки Національної економіки до вступу в ЄС.

В силу згаданих обставин, при висуненні на відповідальні, керівні посади доцільно запровадити відповідні кодекси працівника, який повинен передбачати при висуненні на вищу посаду, роботу на нижчих посадах. Висновки громадських, профспілкових та інших організацій про придатність до роботи на тій чи іншій керівній посаді.

Основними принципами повинні виступати не лише професійність і компетентність, справедливість, а і об'єктивна оцінка ситуації та висвітлення її для громадськості. Крім того, на нашу думку, дуже важливим чинником. реалізації кадрової політики, повинна виступати відповідальність за кінцеві результати керівництва.

Список використаних джерел:

1. Андрушків, Б.М., Кирич, Н. Б., Погайдак, О. Б. та Шерстюк, Р.П., 2015. Особливості використання державних важелів управління інноватикою суб'єктів господарювання як інструментом підвищення їхньої конкурентоспроможності (Європейські аспекти). Теорія та практика державного управління, 2 (49), с.134 – 143.

2. Державна кадрова політика в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку: наук. доп. / [авт. кол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, Ю. П. Сурмін та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка, д-ра політ. наук, проф. К. О. Ващенка, д-ра соц. наук, проф. Ю. П. Сурміна (кер. проекту) [Електрон. ресурс]. – К. : НАДУ, 2012. – Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/ogoloshennja/komentinter_prezident/d_1.pdf.

3. «Наука, інновації, бізнес: проблеми перспективи і сьогочасні тренди розвитку»: Матеріали Х1 Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Тернопіль, 26.05. 2023 р. [Електрон. ресурс]. // Доповіді Х1 Міжнар. Наук.-практ. Конф. “Наука, інновації бізнес: проблеми перспективи і сьогочасні тренди розвитку”, Тернопіль, 26-28 травня., ФОП Паляниця В.А. 2023. 137 с.

4. Стратегія державної кадрової політики – основа модернізації країни: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю. – Київ, 31.05.2012 р. [Електрон.ресурс].–Режим доступу: References. 1. Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine “On the civil service”.

УДК: 336

Братюк В. П.,
Бурач Т. Я.
Мукачівський державний університет

ДИНАМІКА ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ УКРАЇНИ ЗА ПЕРІОД 2021-2023 РОКІВ

Вивчення динаміки державного бюджету дозволяє оцінити ефективність урядових заходів щодо стабілізації економіки та планування майбутнього розвитку країни. Зміна стану бюджету є актуальною темою, адже стабільність виконання фінансових планів може призвести до кращих економічних результатів, наприклад, зменшення впливу зовнішньої кризи на фіскальну недостатність в країні та зменшення негативного впливу на добробут населення.

Державний бюджет – це основний державний фонд централізованого фінансування. За допомогою бюджету держава концентрує певний відсоток валового внутрішнього продукту і централізовано спрямовує його на розвиток національної економіки, соціальний захист населення, підтримання державної влади та управління, національну оборону. Державний бюджет на кожен фінансовий рік обговорюється і затверджується як закон Верховною Радою України [1].

Бюджет-це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, що виконуються органами державної влади, органами влади Автономної Республіки Крим та органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [2]. Через регулювання складових - доходів та видатків, змінюється стан бюджету. Так якщо дохідна частина перевищує видаткову затверджується профіцит бюджету, або ж навпаки, перевищення видатків над доходами затверджує дефіцит бюджету.

У таблиці 1 наведено дані за період 2021-2023 роки щодо динаміки показників бюджету, за якими можна проаналізувати стан бюджету України.

Таблиця 1

Доходи та видатки державного бюджету України за 2021-2023 роки, млн.грн.

Рік	Доходи, млн грн	Видатки, млн грн	Дефіцит (-)/ Профіцит(+), млн грн
2021	1296852,9	1490258,9	-197937,4
2022	1787395,6	2705423,3	-914701,7
2023	2671998,0	4014418,1	-1333110,7

Дані опрацьовано автором [3; 4; 5]

У 2022 році порівняно з 2021 роком спостерігається зростання доходів на 490,5 млрд грн (+37,8%), а видатків на 1214,2 млрд грн (+81,4%), [6]. А також збільшення дефіцит бюджету з 197937,4 млн грн до 914701,7 млн грн, тобто зростання на 716764,3 млн грн. Це

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

пов'язано з надзвичайною ситуацією в країні, а саме війною. Хоч у 2022 році спостерігається зростання дохідної частини разом з тим є надзвичайно великі видатки пов'язані з оборонною здатність держави.

У 2023 році дефіцит державного бюджету сягнув 1,33 трлн грн, що на 418,9 трлн грн більше ніж в 2022 році[7]. Війна в Україні продовжується і фінансування у сфері національної безпеки і оборони, соціальної підтримки населення та вирішення проблем щодо ліквідації збройної агресій РФ, також продовжуються, що в підсумку призводить до дефіцит бюджету України.

Отже, аналізуючи все вище викладене можна з впевненістю сказати, що державний бюджет України перебуває в дефіциті. Більше того через щорічні перевищення видатків над доходами, явище дефіциту набуло хронічного характеру.

Список використаних джерел:

1. Виконання державного бюджету України.
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/2023/>.
2. Міністерство фінансів України – Бюджет. <https://mof.gov.ua/uk/budget>.
3. Виконання державного бюджету України в 2021 р.
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/2021/>.
4. Виконання державного бюджету України в 2022 р.
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/2022/>.
5. Виконання державного бюджету України в 2023 р.
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/2023/>.
6. Державний бюджет України 2022 року: виконання в умовах повномасштабної війни. <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/derzhavnyy-byudzhhet-ukrayiny-2022-roku-vykonannya-v-umovakh>.
7. Дефіцит держбюджету України за рік сягнув трильйона – Мінфін.
<https://www.epravda.com.ua/news/2024/01/2/708323/>.

УДК: 336

Братюк В. П.,
Шетела М. М.
Мукачівський державний Університет

ЗОВНІШНІЙ БОРГ УКРАЇНИ ДО ТА ПІСЛЯ ВІЙНИ

Відповідно до Закону про бюджет України під державним боргом розуміється загальна сума державного боргу, що утворилася внаслідок отримання державних позик та погашення отриманих і непогашених кредитів на дату балансу.

Кредити (позики) від іноземних держав, банків і міжнародних фінансових установ на реалізацію інвестиційних проектів отримуються державою на підставі міжнародних договорів України і відносяться до державних зовнішніх позик.

Видатки на погашення та обслуговування державного боргу здійснюються за рахунок коштів державного бюджету відповідно до кредитних договорів та нормативно-правових актів, що створюють державні боргові зобов'язання, незалежно від обсягу коштів, визначених державою на ці цілі (Закон про державний бюджет України) [1].

Ця тема є досить актуальною, адже майже кожна країна користувалася цією послугою, і Україна не виключення.

Таблиця 1

Борг України за період 2020 -2023 р., млрд дол. США

Борг України в довоєнний час, млрд дол. США			
Рік	31.12.2020	31.12.2021	Темп
Борг	44 510,7	47 654,7	+3 144
Борг України під час повномасштабної війни, млрд дол. США			
Борг	44 510,7	47 654,7	+3 144

Дані опрацьовано автором [2; 3; 4; 5]

Проаналізувавши дані як представлені в таблиці 1 ми можемо спостерігати збільшення боргу між 2020 та 2021 роках на 3 144 млрд дол. США, проте слід пам'ятати, що в ці роки був великий спалах коронавірусної хвороби. Хотілося б зазначити, що в порівнянні з іншими країнами ці цифри цілком адекватні, дивлячись на інформацію, представлену нам у вільному доступі, можна побачити, що є країни з набагато більшою заборгованістю.

В цьому випадку дуже важливу роль грає війна, зрозуміло що вона несе за собою великі витрати. За період між 2022 та 2023 роками спостерігається збільшення боргу на 31 199,6 млрд дол. США.

Підсумовуючи вище зазначений матеріал, можна зробити висновок, що сума боргу залежить від багатьох ситуацій, це може бути як війна, так і пандемія чи спад в економіці.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Всі ці аспекти впливають не тільки на борг країни, а також на економічну ситуацію тої чи іншої країни. З одного боку, кредитування може бути негативним процесом, але є винятки. Раціональне використання зовнішніх коштів підтримує економіку на необхідному рівні або сприятиме позитивному економічному зростанню країни.

Список використаних джерел:

1. Міністерство фінансів України – [режим доступу]: https://mof.gov.ua/uk/derzhavnij-borg-ta-garantovanij-derzhavju-borg_osn_inf
2. Зовнішній державний борг України (2020).
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/2020/>
3. Зовнішній державний борг України (2021).
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/2021/>
4. Зовнішній державний борг України (2022).
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/2022/>
5. Зовнішній державний борг України (2023).
<https://index.minfin.com.ua/ua/finance/debtgov/foreign/2023/>

УДК 658:15

**Вітик В. Я.,
Белова І. М.**

Західноукраїнський національний університет

АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯК КЛЮЧ ДО ЕФЕКТИВНОГО АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ У НОВІТНІЙ ЕКОНОМІЦІ

В умовах збільшення кількості даних і посилення їх ролі у прийнятті управлінських рішень, аналітичне забезпечення стає вирішальним інструментом для антикризового управління на підприємствах. Розвиток цифрових технологій, штучного інтелекту та машинного навчання відкриває нові можливості для аналізу великих обсягів інформації, що дозволяє виявляти закономірності, тенденції та ризики, невидимі для традиційних методів аналізу. Водночас, актуальність аналітичного забезпечення для потреб управління підкреслюється зростанням комплексності та взаємозалежності світової економіки, де локальні події можуть мати глобальні наслідки, що вимагає від підприємств здатності оперативно аналізувати міжнародні тренди та адаптувати стратегії управління до змінюваних умов.

Значення аналітичного забезпечення також посилюється зростаючою потребою у стійкості бізнесу до кризових явищ. Підприємства, які вміють швидко аналізувати ситуацію,

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

прогнозувати потенційні збої та розробляти ефективні стратегії антикризового управління, здатні не тільки виживати у складних умовах, а й знаходити нові можливості для розвитку. В цьому контексті, інвестиції в аналітичні інструменти та навички аналізу даних стають інвестиціями в майбутнє компанії, забезпечуючи їй перевагу на ринку та високу адаптивність до змін.

Основні проблеми аналітичного забезпечення антикризового управління діяльністю підприємства лежать у кількох ключових аспектах. По-перше, існує виклик пов'язаний з недостатньою якістю та актуальністю даних, які використовуються для аналізу. Це ускладнює точне прогнозування та ефективне планування антикризових заходів. По-друге, проблема інтеграції різноманітних джерел даних часто призводить до складнощів у зборі та об'єднанні інформації з різних систем та платформ, що вимагає значних зусиль та ресурсів. По-третє, обмежені можливості аналітичних інструментів для прогнозування та оцінки ризиків ставлять підприємства перед ризиком неповної підготовки до потенційних криз. Четверта велика проблема – це труднощі з інтерпретацією аналітичних даних, коли величезні обсяги інформації потребують складного аналізу для виведення практичних висновків. Нарешті, існує виклик адаптації аналітичних інструментів та методів до конкретних потреб та умов діяльності підприємства, що вимагає гнучкості та індивідуального підходу у використанні аналітичних технологій. Разом ці проблеми формують складну картину викликів, з якими підприємства стикаються у процесі аналітичного забезпечення свого антикризового управління.

Додатково до вже зазначених проблем, аналітичне забезпечення антикризового управління стикається з викликами, пов'язаними з швидкістю обробки даних та реагування на кризові ситуації. Величезні обсяги даних потребують часу для аналізу, але кризові ситуації вимагають миттєвого реагування, що створює розрив між потребою в швидкій дії та можливостями аналітичного процесу. Це особливо критично, коли прийняття рішень під тиском часу може значно вплинути на виживання та розвиток підприємства.

Ще одна суттєва проблема – це забезпечення безпеки даних та їх конфіденційності в процесі аналітичного забезпечення. З ростом обсягів та значення даних зростає і ризик їх витоку або несанкціонованого доступу, що може призвести до втрати конкурентних переваг або навіть юридичних наслідків для підприємства.

Крім того, існує виклик забезпечення відповідності аналітичних процесів та використовуваних даних нормативним вимогам та стандартам, особливо у міжнародному контексті, де регуляції можуть суттєво відрізнятись.

Останнім, але не менш важливим, є виклик управління змінами в організації, пов'язаними з впровадженням аналітичних систем та процесів. Опір змінам, відсутність

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

кваліфікованих фахівців та потреба в постійному навчанні та розвитку персоналу є суттєвими бар'єрами на шляху до ефективного використання аналітики в антикризовому управлінні.

Разом ці проблеми утворюють комплексний набір викликів, які потребують комплексного підходу до вирішення, включаючи технологічні інновації, стратегічне планування, розвиток навичок персоналу та адаптацію організаційної культури.

Для вирішення зазначених проблем аналітичного забезпечення антикризового управління діяльністю підприємства необхідно застосувати комплексний підхід, що включає технологічні, організаційні та освітні аспекти. Перш за все, підприємства повинні інвестувати в розвиток інтегрованих аналітичних платформ, які здатні ефективно обробляти великі обсяги даних з різноманітних джерел в режимі реального часу. Це дозволить підвищити оперативність та точність прийняття рішень у кризових ситуаціях. Важливо також зосередитися на захисті даних та забезпеченні їх конфіденційності, впроваджуючи сучасні технології шифрування та системи управління доступом.

Для подолання обмежень існуючих аналітичних інструментів необхідно застосовувати методи машинного навчання та штучного інтелекту, які можуть значно покращити здатність прогнозування та аналізу ризиків. Сценарний аналіз та моделювання допоможуть краще розуміти потенційні наслідки різних кризових ситуацій та розробляти ефективні стратегії реагування.

Не менш важливою є підготовка та розвиток персоналу, забезпечення його навичками роботи з новітніми аналітичними інструментами та методологіями. Організації повинні створити культуру неперервного навчання та інновацій, щоб співробітники могли адаптуватися до швидко змінювального середовища.

Ключовим аспектом є також розробка та впровадження стандартів збору та обробки даних, адаптованих до специфіки діяльності підприємства, що забезпечить високу якість аналітичного забезпечення.

Вирішення проблеми управління змінами вимагає від керівництва підприємства здатності ефективно комунікувати переваги нововведень, а також забезпечення підтримки змін на всіх рівнях організації. Залучення співробітників до процесу розробки та впровадження аналітичних інструментів забезпечить їх більшу зацікавленість та сприятиме позитивному ставленню до змін.

У сукупності, такий комплексний підхід дозволить не лише подолати існуючі проблеми аналітичного забезпечення антикризового управління, але й створити міцну основу для сталого розвитку підприємства в умовах непередбачуваного економічного середовища.

Список використаних джерел:

1. Шкарабан С. І., Корецький Б. М., Ярощук О. В. Діагностика і прогнозування фінансово-господарського розвитку акціонерного товариства: Монографія. Тернопіль: Тайп, 2010. 300 с.
2. Ярощук, О. В. Ризик-менеджмент в управлінні капіталом підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Том 11. № 1. С. 460-466.
3. Спільник, І. В., Ярощук О. В. Принцип системності в аналітичних дослідженнях. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 2. С. 182-190.

УДК 336.71

Гапонюк Р. М.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

**ІННОВАЦІЇ В БАНКІВСЬКОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ:
МОЖЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Банківський сектор України, як і в багатьох країнах світу, постійно зазнає впливу швидкого технологічного розвитку та змін у споживчих уподобаннях клієнтів. Інновації в цьому секторі стають ключовим фактором конкурентоспроможності та забезпечення високоякісних послуг для клієнтів, тож в сучасному світі, де конкуренція на ринку банківських послуг стає все більшою, маркетингові інновації виявляються ключовим інструментом для залучення та утримання клієнтів. Банківський сектор України не залишається осторонь цього тренду, постійно вдосконалюючи свої підходи до маркетингу та впроваджуючи новітні стратегії для привертання уваги споживачів

Однією з головних можливостей, яку відкриває перед банківськими установами впровадження інновацій, є збільшення ефективності обслуговування клієнтів. Завдяки впровадженню цифрових технологій, банки можуть знизити час обробки транзакцій, забезпечити швидкий доступ до фінансових послуг через мобільні додатки та онлайн-платформи, що підвищує задоволеність клієнтів та сприяє збільшенню їх лояльності. А впровадження персоналізованих підходів до комунікації з клієнтами на основі даних про їхні вподобання та покупки дозволяє банкам створювати більш ефективні маркетингові кампанії. Наприклад, банки можуть надавати персональні рекомендації щодо фінансових послуг, які найбільш відповідають потребам кожного клієнта. В ході аналізу дослідження «Майбутнє роздрібних банківських послуг», проведеного експертами відомої міжнародної мережі незалежних компаній «KPMG», була проаналізована поточна ситуація та зроблені прогнози щодо того, які моделі роздрібного банківського обслуговування будуть переважати в

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

майбутньому. Згідно з цими прогнозами, на ринку найбільш поширеними стануть універсальні банки, банки, спрямовані на проведення транзакцій, та так звані "вбудовані" банки [1].

Зростання кількості фінтех-стартапів українського ринку свідчить про потенціал для інновацій у банківському секторі. Фінтех-компанії пропонують новаторські рішення у сфері платежів, кредитування, управління особистими фінансами та інші послуги, що створює конкуренційний тиск на традиційні банки і змушує їх активно впроваджувати інновації для збереження та розширення свого ринкового підприємства. Зокрема, маркетингові інновації дозволяють банкам створювати унікальні пропозиції для своїх клієнтів, такі як ексклюзивні програми лояльності, спеціальні пропозиції для підприємців чи студентів, а також інші спеціалізовані продукти, які відповідають конкретним потребам різних сегментів ринку. Необхідно чітко встановити стандартні умови, за яких можлива зміна цінкових параметрів послуг на різних рівнях управління банком, а також зміни рівня та характеру надання кредитів, каналів збуту та методів продажів, обсягу власного покриття клієнта та інших важливих аспектів [2].

Проте, разом із можливостями інноваційного розвитку, українські банки також стикаються з численними викликами. Один з них - це потреба у висококваліфікованих кадрах, які володіли б знаннями та навичками у сфері цифрових технологій. Також, існує проблема забезпечення високого рівня кібербезпеки у зв'язку зі зростанням кількості кіберзлочинності в фінансовому секторі, зокрема щодо конфіденційності та захисту персональних даних клієнтів. Враховуючи все більш суворе законодавство щодо захисту даних, банки повинні гарантувати безпеку інформації та дотримуватися високих стандартів конфіденційності.

Крім того, важливо зберігати баланс між персоналізацією та захистом приватності. Використання особистих даних для створення персоналізованих пропозицій може бути дуже ефективним, але також може спричинити негативну реакцію з боку клієнтів, якщо вони відчують, що їхня приватність порушується.

Не зважаючи на різні перешкоди, перед банками України відкриваються широкі перспективи в галузі маркетингових інновацій. Один із яскравих прикладів успішної ініціативи - це впровадження маркетингової стратегії "умовно безкоштовних" послуг. Багато банків в Україні пропонують клієнтам безкоштовні послуги, такі як перекази або ведення рахунків, за умови, що клієнт виконує певні умови, наприклад, підтримує мінімальний залишок на рахунку або використовує інші послуги банку. Іншим успішним прикладом є використання соціальних медіа для маркетингу банківських послуг. Деякі українські банки активно просувають свої продукти та послуги через платформи, такі як Facebook або

Instagram, використовуючи таргетовану рекламу та цікавий контент для привертання уваги клієнтів.

Тож інвестування у розвиток технологій може допомогти українським банкам досягти успіху в цифровій епохі та забезпечити високоякісні фінансові послуги для своїх клієнтів. Маркетингові інновації в банківському секторі України є ключовим інструментом для привертання та утримання клієнтів у сучасному конкурентному середовищі. Шлях до успіху лежить у поєднанні ефективних маркетингових стратегій з увагою до захисту даних та приватності клієнтів. Інновації у маркетингу дозволять банкам України залишатися конкурентоздатними та успішними в майбутньому.

Нова реальність післяпандемічного періоду та військове вторгнення росії впливають на умови на ринку банківських послуг в Україні. Проте в даний час банки мають фінансові можливості для суттєвого зменшення застарілого офлайн-обслуговування та традиційних банківських технологій. Вони також можуть за допомогою маркетингових стратегій надавати все більше персоналізованих послуг для клієнтів, спрощувати використання банківських продуктів у мережі, гарантувати безпеку транзакцій та захист особистих даних.

Список використаних джерел:

1. Офіційний сайт компанії «KPMG». Топ-5 трендів майбутнього роздрібних банків.
URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/pressreleases/2021/07/top-5-trendiv-maybutnoho-rozdribnykh-bankiv.html> (дата звернення: 02.02.2024).

2. Бабух І.Б., Гавриш І.І., Ібрагімов Е.Ю. (2022) Маркетинговий аналіз ринку банківських послуг в Україні: цілі, завдання та проблеми. *Ефективна економіка*. № 8. DOI: 10.32702/2307-2105.2022.8.30

УДК 005.332.4:640.412:640.432(043.2)

Горенська Д. О.

Вінницький торговельно-економічний інститут
Державного торговельно-економічного університету

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ У ПІДВИЩЕННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТІ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНОГО ТА РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Інновації в готельно-ресторанному бізнесі відіграють важливу роль у підвищенні якості послуг, розширенні асортименту та залученні нових клієнтів. Постійний пошук інноваційних шляхів для вдосконалення роботи кафе, ресторанів та інших закладів гастрономічної галузі стає необхідністю для підприємств цього сектору. Однак впровадження інновацій не завжди

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

є простим завданням і часто вимагає комплексного підходу, адаптації до змін і здатності до швидкого реагування на змінні умови ринку.

В умовах сьогодення індустрія гостинності характеризується такими тенденціями розвитку: утворення готельних ланцюгів; широке використання в готельній індустрії інформаційних систем управління, технологічного забезпечення; інтеграція капіталу готельних комплексів з капіталом інших сфер економіки; застосування нових ідей наукового менеджменту в практичній діяльності готелів; розвиток мережі невеликих готельних підприємств, зорієнтованих на конкретний сегмент ринку. У цьому контексті значна увага приділяється новим тенденціям, що характеризують поглиблення спеціалізації, диверсифікацію, концептуалізацію та екологізацію готельних послуг [1, С. 30].

Інновації в ресторанних господарствах - це процес впровадження нових ідей, практик, продуктів або технологій з метою покращення ресторанного бізнесу, задоволення потреб клієнтів і збільшення конкурентоспроможності. Ці інновації можуть стосуватися різних аспектів ресторанної діяльності і включати в себе:

1. Меню та кулінарні інновації: впровадження нових страв, інгредієнтів або методів приготування їжі, що дозволяє ресторанам створювати унікальні та привабливі пропозиції для клієнтів.

2. Технологічні інновації: використання технологій для автоматизації процесів управління рестораном, замовлення їжі та обслуговування клієнтів. Це може включати в себе онлайн-системи бронювання, мобільні додатки для замовлення їжі та інші інновації.

3. Соціокультурні інновації: адаптація до соціокультурних та культурних тенденцій, таких як зростання інтересу до здорового харчування, вегетаріанства або інших дієт, а також урахування різноманітних культурних впливів у створенні меню та атмосфери.

4. Сталий розвиток та екологічні інновації: розвиток екологічно сталих практик, включаючи використання сталих продуктів, управління відходами та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

5. Маркетингові інновації та рекламні стратегії: використання нових маркетингових підходів для привертання і утримання клієнтів, включаючи використання соціальних медіа, створення цікавих рекламних кампаній та спеціальних пропозицій.

6. Управління інноваціями та стратегіями розвитку: розробка стратегій інноваційного розвитку та ефективне управління інноваційними проектами.

В умовах суспільства, що трансформується, інноваційні інфраструктури мають допомогати входженню науки в ринкове середовище та розвитку підприємництва в науково-технологічній сфері, тому поява інноваційних інфраструктур значною мірою визначається станом ринкової інфраструктури. Загалом під інноваційною інфраструктурою в

ресторанному господарстві розуміють організаційну, матеріально-фінансову та кредитноінформаційну базу для створення умов, які сприятимуть ефективному розподілу та накопиченню коштів чи для надання якісних послуг [2].

Інноваційні підходи в ресторанній індустрії виходять за рамки використання передових інформаційних технологій і впровадження нових послуг, і можуть бути простежені до будь-якої інновації, яка впливає на всі сфери управління (контроль якості, фінанси, людські ресурси тощо). Водночас корпоративна інноваційна політика є найбільш ефективною, коли одночасно впроваджуються різні види інновацій. Цей процес може бути виражений як новий сервісний продукт, нова технологія, так і окремий елемент її впровадження, як новий підхід в ресторанному менеджменті та маркетингу. Ресторанна індустрія використовує передові технології, щоб задовольнити потреби гостей і підвищити свою конкурентоспроможність з точки зору вимог клієнтів. Отож, при умові жорсткої конкуренції ресторани мають шукати нові способи зробити свої послуги більш привабливими та доступними. Локалізовані ресторанні операції не сприймали серйозно інноваційний менеджмент, що призвело до зниження конкурентоспроможності, нехтування принципами та методами управління та покладання на застарілі стандарти обслуговування. Інновації є стимулом для майбутнього розвитку ресторанної індустрії, дозволяючи компаніям займати високі позиції у своєму сегменті ринку, а також відповідати світовим вимогам ресторанного обслуговування.

Сьогодні значна частина наукових досліджень присвячена створенню нових технологій для просування гастрономічних інновацій. Тому багато науковців зазначають, що галузь громадського харчування має бути такою ж інноваційною, як і інші галузі економіки, у вирішенні актуальних проблем галузі. В умовах глобальної конкуренції готельно-ресторанний бізнес повинен впроваджувати інноваційні підходи для залучення та утримання клієнтів. Застосування передових технологій, персоналізація обслуговування, а також впровадження новаторських маркетингових стратегій дозволяють підприємствам зазнати позитивних змін у конкурентному середовищі.

Інноваційні технології, які найближчим часом змінять готельно-ресторанну індустрію, дуже доречні. Серед них доцільно виділити такі технології, які виконують особливу роль в організації готельно ресторанного бізнесу в умовах сьогодення, як [3; 4]:

1. Інноваційне управління енергією. Інноваційні термостати та датчики присутності можуть відстежувати коливання присутності та реагувати на них. Подібним чином інтелектуальна система управління енергією використовує складні алгоритми машинного навчання для постійного аналізу термодинаміки, місцевих погодних умов і пікових навантажень для оптимізації споживання енергії в режимі реального часу протягом року.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

2. Прогнозне та інноваційне обслуговування. Подібно до того, як інноваційні енергетичні системи дозволяють власникам готелів і ресторанів контролювати та оптимізувати використання енергії, інноваційні засоби технічного обслуговування використовують дані датчиків для виявлення пошкоджень на ранній стадії та попередження персоналу, що обслуговує до того, як проблеми стануть значно більшими.

3. Розумне зарезервоване місце для паркування. Готелі та ресторани можуть використовувати інтелектуальні датчики та інноваційні програмні додатки, які можуть резервувати паркувальні місця для гостей до їх відвідування та приймати їх після прибуття. Це дозволяє готелям і ресторанам заощаджувати витрати на оплату праці, пов'язані з ручним керуванням паркуванням, і гарантувати, що гості почуватимуться комфортно з моменту реєстрації в готелі або входу в ресторан.

4. Ключ від номера. Сьогодні все більше готелів дозволяють отримати доступ до номерів через додаток для смартфона. Це зменшує вартість друку пластикових карток-ключів і усуває проблеми із заміною карток-ключів, які можна розмагнітити або втратити.

5. Інфрачервоний сканер. Інфрачервоні сканери зводять до мінімуму збої, пов'язані з прибиранням (поширена скарга клієнтів). Завдяки інфрачервоному сканеру прибиральники знають, коли є гості, і можуть повернутися пізніше, щоб прибрати, коли номер звільниться. Сканер також допомагає готелю економити енергію, автоматично вимикаючи світло та кондиціонер, коли в кімнаті немає людей.

6. Система безконтактних платежів. Через побоювання щодо COVID-19 багато людей бронюють номери в готелях навіть після масової вакцинації. Згідно зі статистичними даними опитувань споживачів, безконтактні платежі очолюють список дій, які індустрія гостинності може зробити, щоб люди почувалися комфортніше в готелях.

7. Веб-чат-боти. Веб-чат-боти стали обов'язковими для кожного суб'єкта готельно-ресторанного бізнесу. Чат-боти дозволяють цілодобово відповідати на загальні запитання клієнтів і пересилати складні питання консультанту. Гості отримують відповіді швидше, а персонал може отримати довідкову інформацію в першому чаті.

8. Голосове керування. Завдяки нещодавньому розвитку технології розпізнавання голосу все більше людей використовують голосовий пошук і онлайнпомічників, таких як Alexa від Amazon, Siri від Apple, Vixby від Android і Google Assistant. Кімнати з голосовим керуванням дозволяють клієнтам уникати контакту з об'єктами, наприклад з вимикачами світла. Голосове керування також корисне для сліпих, хворих на артрит та інших клієнтів з обмеженими можливостями. Мандрівники, які прибувають після далекого перельоту, також можуть попросити голосового помічника в номері налити вина, прийняти ванну або включити потокове відео.

9. Tech Lounges і цифрові конференц-зали Оскільки все більше компаній пропонують варіанти домашнього офісу, а багато працівників починають кар'єру фри лансерів і стають цифровими кочівниками, попит на технічні лаунжі та інші коворкінги значно зріс. Щоб конкурувати на сучасному ринку, готельні та ресторани комплекси повинні використовувати цифрові кімнати для проведення корпоративних заходів.

10. Автоматизовані системи управління власністю Оновлені системи управління власністю (PMS) повинні включати апаратне та програмне забезпечення, яке дозволяє готелям і ресторанам автоматизувати завдання управління. Удосконалена технологія PMS допомагає компаніям із кількома сайтами краще інтегруватися, дозволяючи гостям використовувати одну програму для взаємодії з декількома брендами готелів і ресторанів, що належать одній компанії.

11. Віртуальна та доповнена реальність. Віртуальна реальність надає потенційним гостям 360-градусне відео номерів та інших об'єктів готелю та ресторану. Доповнена реальність дозволяє гостям створювати власні середовища, наприклад перетворювати стіни на ліси, пляжні заходи сонця або відкритий космос. Застосування цих технологій може мати ключове значення для того, щоб переконати потенційних гостей забронювати місце у готелі й не надати перевагу конкурентам.

Отже, інноваційні технології потребують широкого застосування в закладах готельно-ресторанного господарства. З часом все більша кількість підприємств розробляють та впроваджують інноваційні технології для оптимізації управління та підвищення конкурентоспроможності.

Список використаних джерел:

1. Інновації: аспекти управління, виробництва, сфери обслуговування»: матеріали VIII-ої Всеукраїнської науковопрактичної конференції пам'яті почесного професора ТНТУ, академіка НАН України М.Г. Чумаченка (Тернопіль, 28 березня 2019 року). МОН України, Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя [та ін.]. Тернопіль: 2019. 93 с.

2. Лисюк Т., Терещук О., Пасічник М. Інноваційні технології у готельно-ресторанному господарстві. *Економіка та суспільство*. 2022. №40. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-11> (дата звернення: 21.03.2024 р.).

3. Tai Y. F., Wang Y. C., Luo C. C. Technology-or human-related service innovation? Enhancing customer satisfaction, delight, and loyalty in the hospitality industry. *Service Business*. 2021. №15(4). Pp. 667-694.

4. Банєва І.О. Сучасні підходи до організації готельно-ресторанного бізнесу. *Modern Economics*. 2022. №36. С. 6-11.

РОЗВИТОК БРЕНД-МЕНЕДЖМЕНТУ УКРАЇНИ – НОВІ РЕАЛІЇ ЧАСУ

В умовах сьогодення менеджерами і маркетологами та іншими спеціалістами вже давно сформовано розуміння нового продукту (інновації) підприємства. Воно не є спонтанним, а є зваженим рішенням щодо впровадження новинки з метою його подальшого просування для досягнення довгострокового успіху компанії на сучасному ринку. Для цього необхідно визначити цільову аудиторію щодо сприйняття бренду майбутніми споживачами.

Як зазначається у Оксфордському словнику, бренд – вид продукту, послуги, виготовлений або запропонований певною компанією під певною назвою. Бренд – відповідність іміджу, який компанія чи організація хоче, щоб люди знали про її продукти чи послуги [1].

Слід зазначити, що на нашу думку поняття бренду є унікальним активом підприємства, який спонукає до постійної трансформації, відповідності та пристосування до нових реалій часу з метою гарантії стабільного об'єму споживчих якостей, дотримання культурної бази і лояльності до споживача.

Військова ситуація в Україні диктує умови щодо існування вітчизняних брендів в тому числі дотримуватись чіткої визначеності, що зумовлює їх до відповідальності у воєнний час і дотримання української соціальної місії. Нижче представлені підходи до формування і розвитку бренду (мал. 1).

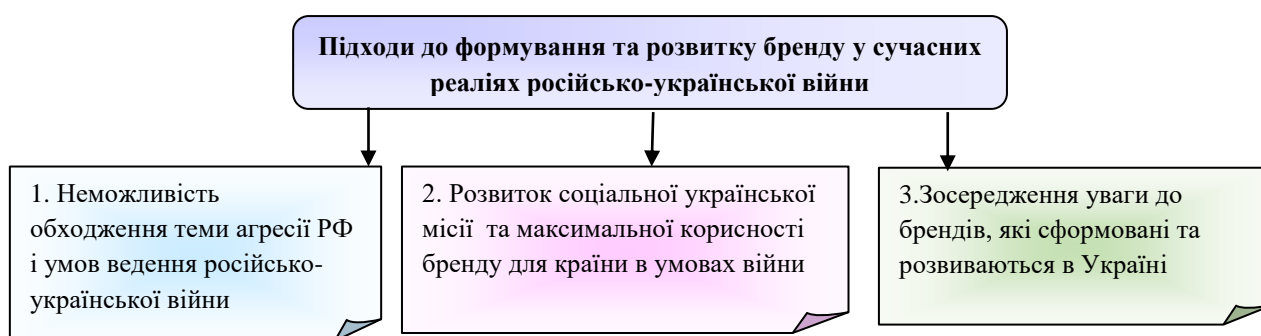

Рис. 1. Основні підходи до формування та розвитку бренду у сучасних реаліях російсько-української війни (сформовано автором на основі [3, 4])

Зокрема, період невизначеності та нестабільності нашої держави у зв'язку з умовами війни, які нав'язує агресор РФ суттєво вплинув на формування та зміни у розвитку бренд-менеджменту. На прифронтовій території країни значна частина промислового сектору втратила загальну можливість на існування, інша подекуди. Це зумовило до часткової втрати

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

актуальності традиційних підходів маркетингової діяльності та пошуку нових підходів та інструментарію щодо розвитку українського бренду.

В процесі підтримки розвитку промислового сектору враховуючи реалії часу повинна відбуватися постійна і швидка трансформація бренд-менеджменту до нав'язливих умов військових подій в нашій країні. На рисунку 2 представлено головні тренди бренд-менеджменту, враховуючі сучасні реалії.

Варто зауважити про неможливість зникнення національного бренду з інформаційного простору в період ведення російсько-української війни, тому що це є одним з найпотужніших інструментів та конкурентною перевагою на глобальних міжнародних ринках.

Рис. 2. Актуальні тренди бренд-менеджменту в Україні в умовах ведення російсько-української війни

Важливе значення мають бренди військового часу, які певним чином впливають на забезпечення перемоги нашої країни.

Серед найбільш масштабних і тактичних вітчизняних виробників наступні:

– **М-Так** – український тактичний бренд одягу і спорядження, який успішно розвивається на ринку вже більше 10 років. М-Так пропонує широкий асортимент військового одягу, виготовляє якісні ножі, збройові ремені, чохла для зброї, різноманітні

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

патчі і нашивки, сумки-кобури для прихованого носіння зброї, рюкзаки різних кольорів і камуфляжних забарвлень, підсумки для всіх потреб, розвантажувальні системи, ліхтарі. Екіпірування й аксесуари від даного тактичного бренду може бути використана як в бойових умовах та ін.

→ Український бренд **Chameleon** – це тактичний одяг і спорядження для любителів активного відпочинку, який на всі 100% справляється з поставленими перед ним завданнями.

→ **PIG-Tac** – прогресивний виробник польового спорядження і одягу для співробітників спец. Служб, військовослужбовців, армії, рибалок, мисливців і любителів подорожувати.

Український тактичний виробник **Kramatan** – бренд тактичної одягу, відомий своїми оригінальними принтами і високою якістю потовідвідного матеріалу. Компанія користується великим попитом серед військовослужбовців і любителів стилю мілітарі. [2]. Актуальні до сучасності тактичні українські бренди представлено на малюнку 3.

Рис. 3. Тактичні українські бренди

Таким чином розвиток бренд-менеджменту в Україні потребує постійної адаптації до нових реалій і викликів. В той же час військові події спонукають до гнучкості щодо прийняття управлінських рішень, готовності до швидких змін, створенню та просуванню національних брендів на глобальних ринках. Це дасть нові можливості до пізнаваності українських брендів, міжнародного співробітництва та залучення іноземних інвесторів в Україну.

Список використаних джерел:

1. Оксфордський навчальний словник. URL: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com>
2. Military tactical AgressorR. URL: <https://agressor.com.ua/ua/brands>. Agressor.com.ua (дата звернення 20.03.2024)
3. Український досвід: комунікації брендів під час війни. URL: <https://cases.media/article/ukrainskii-dosvid-komunikaciyi-brendiv-pid-chas-viini> (дата звернення 20.03.2024)
4. Сміливість наш бренд. Як маркетологам працювати під час війни. URL: <https://hub.kyivstar.ua/news/smilyvist-nash-brend-yak-marketologam-praczuvaty-pid-chas-vijny/>

5. Кирилко Н.М. Особливості організації просування нових продуктів промислових підприємств/ Н.М. Кирилко // Матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції «Сучасні детермінанти розвитку бізнес-процесів в Україні» (12 квітня, 2018); К.: КНУТД. – С.301-304.

УДК 33.338

Козик Я. Я.

Мукачівський державний університет

Козик Я. В.

заступник начальника управління освіти, культури, молоді та спорту Мукачівської міської ради

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧОЇ СФЕРИ

На сучасному етапі соціально-економічного розвитку визнано, що спортивно-оздоровча сфера є стратегічно важливою для забезпечення соціально-економічного зростання, підвищення якості життя населення та досягнення перспектив сталого розвитку сучасних країн. Людині сьогодення відводиться важлива місія, особливо її потребам, стану здоров'я, саморозвитку. Тому спорт набуває великої вагомості. Адже здорова та спортивна нація, шлях до комплексного соціально-економічного ефекту.

Оздоровчо-спортивна сфера – це сукупність діяльностей, спрямованих на підтримання та покращення фізичного здоров'я, активного способу життя і загального благополуччя населення через спорт, фізичну активність, рекреацію та оздоровлення.

Розвиток фізичної культури та спорту є одним із ключових чинників соціально-економічного зростання будь-якої країни. Його важливість полягає у тому, що відбувається процес поширення здорового способу життя, що сприяє підвищенню працездатності, забезпечує додаткові робочі місця та стимулює зайнятість населення; так і економічними результатами від розвитку підприємницької діяльності та надання спортивних послуг населенню [1].

Отже, розвиток сфери фізичної культури і спорту як важливий показник якості життя та рівня людського розвитку має важливе економічне та соціальне значення. В економіці будь-якої країни спортивно-оздоровча сфера залишається винятково важливою ланкою, яка визначає ефективність функціонування господарства країни та її регіонів, рівень добробуту людей.

Темою спортивно-оздоровчої сфери в розрізі економіки займалися багато вітчизняних та зарубіжних вчених, які у своїх дослідженнях представляли своє бачення в напрямках розвитку фізичної культури та спорту.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Так, М. Вебер звертає увагу на тому, що здоров'я є проблемою свідомості й розумного способу життя кожного окремо, гармонії розуму та почуттів [2].

Цимбалюк С. дає визначенню поняттю «спортивно-оздоровча сфера». На його думку «За традиційним підходом сфера фізичної культури і спорту розглядається вченими в контексті її впливу на здоров'я та спосіб життя населення, формування відповідної культури поведінки. Згідно із цим підходом основним завданням цієї сфери є зміцнення фізичних характеристик стану людини. Саме цей ефект і визначає ту специфіку, яка ставить галузь у ряд основоположних щодо забезпечення соціально-економічного зростання будь-якої людської спільноти» [3].

Також зауважимо підхід А. П. Лазаревої [51], яка серед трьох основних груп інвестицій в людський капітал називає інвестиції в охорону здоров'я: фізичне і психічне здоров'я людини, які охоплюють витрати на профілактику захворювань, медичне обслуговування, дієтичне харчування, покращення житлових умов [4].

Враховуючи погляди науковців, можемо зазначити, що економічна сутність спортивно-оздоровчої сфери полягає у тому, що значна увага приділяється формуванню людського капіталу, а саме: освіта; система набуття професійних компетентностей; система збереження фізичних сил і здатності до праці, що є фундаторами економічного розвитку держави.

Спортивно-оздоровча сфера має великий потенціал, що в свою чергу має значний вплив на сталий розвиток країн і регіонів, а також сприяє досягненню економічної, соціальної та екологічної стійкості.

Економічна сутність спортивно-оздоровчої сфери полягає в тому, що цей сектор включає в себе велику кількість галузей і підприємств, які займаються спортивною діяльністю, фітнесом, оздоровленням та рекреацією. Ця сфера створює робочі місця, приносить прибуток через продаж послуг, спортивного обладнання, одягу та інших товарів, а також сприяє розвитку туризму та медичної галузі. Крім того, спортивно-оздоровча сфера впливає на здоров'я нації, підвищуючи якість життя населення та зменшуючи витрати на медичне обслуговування.

Виділимо основні складові економічної сутності спортивно-оздоровчої сфери:

- виробництво і продаж спортивних товарів та послуг, що включає в себе виготовлення та продаж спортивного одягу, взуття, обладнання, аксесуарів;
- туризм та гостинництво: спортивно-оздоровча сфера привертає туристів, які шукають можливості для активного відпочинку, спортивних заходів та оздоровлення;
- здоров'я та медична галузь: активний спосіб життя, спорт та фізична активність сприяють збереженню здоров'я населення, що може зменшити витрати на медичне обслуговування та покращити якість життя;

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ
В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

- спонсорство та реклама: спортивно-оздоровча сфера привертає увагу великої аудиторії, що робить її привабливою для спонсорів та рекламодавців;
- розвиток інновацій: спортивно-оздоровча сфера постійно шукає нові технології, методи тренувань та обладнання для покращення результатів і задоволення потреб споживачів.

Отже, оздоровчо-спортивна сфера важлива для економіки країни як галузь, що сприяє соціально-економічному розвитку та покращенню якості життя населення.

Список використаних джерел:

1. Цимбалюк Ірина. Сталий розвиток спортивно-оздоровчої сфери регіону заради миру та безпеки [Текст]: монографія / Ірина Олександрівна Цимбалюк, Наталія Володимирівна Павліха, Сергій Миколайович Цимбалюк. – Луцьк : Вежа-Друк, 2022.
2. Леонова Ю. О., Бондар А. С. Управління ринком спортивнооздоровчих послуг: проблеми та особливості. Інфраструктура ринку: електронний науково-практичний журнал. 2020, № 43. 203 URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/43-2020>
3. Цимбалюк С.М. Методичний підхід до оцінювання сталого розвитку спортивно-оздоровчої сфери регіону. Причорноморські економічні студії. 2021. Випуск 66. С. 98-104
4. Лазарева А. П. Формування та управління людським капіталом Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2013. Вип. 1(2). С. 151–154.

УДК 332.1:339.137:339.9

**Кузяк Д. Б.,
Васько Є. С.**

Мукачівський державний університет

**ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА ЯК СУБ'ЄКТ ТРАНСКОРДОННОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА**

Транскордонне співробітництво означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення та поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох Договірних Сторін, та на укладання з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей [1].

Транскордонне співробітництво здійснюється в межах компетенції територіальних общин або властей, визначеної внутрішнім законодавством. «Територіальні общини або власті» означає общини, тобто територіальні громади, власті або органи, які здійснюють місцеві або регіональні функції та визнаються як такі внутрішнім законодавством кожної держави

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

В Законі України «Про транскордонне співробітництво» [2], визначено правові, економічні та організаційні засади транскордонного співробітництва. Метою транскордонного співробітництва є розвиток соціально-економічних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв'язків між суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва на основі таких принципів: повага до державного суверенітету, територіальної цілісності та непорушності кордонів держав; урахування під час укладення угод про транскордонне співробітництво повноважень суб'єктів та прав учасників транскордонного співробітництва; узгоджене усунення політичних, економічних, правових, адміністративних та інших перешкод для взаємної співпраці.

Згідно з цим Законом України територіальні громади є основними суб'єктами транскордонного співробітництва. Суб'єкти транскордонного співробітництва України в межах своїх повноважень та відповідно до законодавства України: укладають угоди про транскордонне співробітництво і забезпечують їх виконання; забезпечують виконання зобов'язань України за міжнародними договорами України про транскордонне співробітництво; беруть участь у розробленні та реалізації спільних проектів (програм); приймають рішення про вступ до відповідних міжнародних асоціацій, інших об'єднань; вносять пропозиції щодо запровадження спеціального порядку пропуску через державний кордон; вносять у разі потреби у встановленому порядку пропозиції щодо внесення змін до актів законодавства з питань транскордонного співробітництва.

Відповідно до Закону України «Про транскордонне співробітництво» транскордонне співробітництво може здійснюватися [2]: в межах створеного єврорегіону; шляхом укладення угод про транскордонне співробітництво в окремих сферах; шляхом встановлення та розвитку взаємовигідних контактів між суб'єктами транскордонного співробітництва.

Тобто, найпростішою формою транскордонного співробітництва є прями, безпосередні контакти суб'єктів та учасників, які при більш довгострокових планах і певних спільних завдань чи проектів можуть укладати угоди; а при необхідності реалізації спільних стратегій соціально-економічного та екологічного розвитку транскордонного регіону – створювати координуючі структури – орган транскордонного співробітництва.

Єврорегіони становлять одну з організаційних форм транскордонного співробітництва, де у межах своєї компетенції та за згодою центральних державних органів – на базі спеціальних розширених повноважень на міжнародне співробітництво – місцеві органи влади прикордонних областей мають можливість розробляти спеціальні комплексні програми економічної, культурної та гуманітарної взаємодії, реалізувати конкретні транскордонні економічні проекти, вирішувати проблеми зайнятості, інфраструктури, екології [3].

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Для територіальних громад як суб'єктів транскордонного співробітництва важлива державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва. Основними принципами державної підтримки розвитку транскордонного співробітництва є [2]: об'єктивність, відкритість та економічна обґрунтованість відбору проектів (програм) транскордонного співробітництва для надання державної підтримки; концентрація фінансових ресурсів на пріоритетних та найбільш обґрунтованих проектах (програмах) з метою досягнення максимального ефекту їх реалізації; забезпечення умов для використання організаційних, фінансових, інституційних можливостей суб'єктів і учасників транскордонного співробітництва України у розробленні та здійсненні заходів щодо реалізації проектів (програм) транскордонного співробітництва; недопущення використання цільової державної підтримки для фінансування поточних потреб соціально-економічного розвитку регіонів. Державна підтримка розвитку транскордонного співробітництва передбачає: визначення пріоритетних напрямів державної підтримки розвитку транскордонного співробітництва; відбір проектів (програм) транскордонного співробітництва, які потребують державної підтримки; розроблення та виконання державних програм розвитку транскордонного співробітництва; надання правової, організаційної, методичної, інформаційної допомоги та підтримки суб'єктам і учасникам транскордонного співробітництва України.

В Державній програмі розвитку транскордонного співробітництва на 2021–2027 роки [4] щодо посилення дієвих інструментів забезпечення розвитку транскордонного співробітництва є нові форми транскордонного співробітництва, створення та функціонування яких сприятиме зміцненню інституційної спроможності суб'єктів транскордонного співробітництва, залученню додаткових фінансово-економічних ресурсів для вирішення завдань щодо місцевого і регіонального розвитку, інтенсифікації партнерства та поглиблення добросусідських багатосторонніх відносин між регіонами України та інших держав.

Список використаних джерел:

1. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями [Електронний ресурс] – Мадрид. - 21 травня 1980. - Режим доступу до ресурсу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_106.
2. Закон України «Про транскордонне співробітництво» [Електронний ресурс] //Верховна Рада. -2004. - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1861-15>.
3. Мікула Н. Єврорегіони: досвід та перспективи. / Н. Мікула.– Львів: ІРД НАН України, 2003. – 222 с.

4. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки. – Київ, 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-%D0%BF#Text>

УДК 330.341

**Ліба Н. С.,
Брецько Ю. Ю.**
Мукачівський державний університет

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ НЕГАТИВНИХ ЕКОНОМІЧНИХ НАСЛІДКІВ МІГРАЦІЙНОЇ КРИЗИ

Повномасштабна російська воєнна агресія змусила мільйони українців покинути країну в пошуках безпеки. Багато хто вже повернувся додому або планує це зробити, тоді як інші ще лише розглядають можливість виїзду.

Протягом 2022 року демографічна ситуація в Україні динамічно змінювалася як у кількісному, так і в якісному аспектах. Ці зміни торкаються соціально-економічної сфери, обороноздатності країни, її міжнародного іміджу та призводять до наслідків, які впливатимуть на українську реальність у середньо- та довгостроковій перспективі. Міграція, спричинена російською агресією, вимагає експертного та наукового осмислення для розробки ефективних стратегій та державної політики у різноманітних секторах.

Міграційна криза створює численні виклики для держави та вимагає реалізації дієвої антикризової економічної політики. Важливо чітко визначити пріоритети для стабілізації економіки та зменшення міграційних потоків. Основним пріоритетом економічної політики під час воєнного стану та принаймні протягом року після війни повинно стати задоволення основних потреб населення та створення умов для їх повернення додому, включаючи забезпечення безпеки, житла, харчування, води, опалення, освітлення, палива тощо.

У сучасних умовах держава повинна виступати головним мотором економіки та орієнтиром для бізнесу, аби вирішити нагальні проблеми населення. Основні причини цього полягають у наступному [2]:

1. Міжнародна допомога та її розподіл: значна частина міжнародної допомоги надходить на користь держави від партнерів, тому уряд має забезпечити швидкий і ефективний розподіл цих ресурсів. Це допоможе стабілізувати економічні процеси та покращити ділове середовище, включаючи впровадження справедливої тарифної політики та усунення регуляторних бар'єрів для бізнесу.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

2. Державне замовлення: уряд здійснює розміщення державного замовлення, що має важливе значення для покращення економічної ситуації в умовах війни та стане ключовим фактором для відновлення економіки постконфліктного періоду.

3. Активізація Держрезерву: важливо активізувати роботу структурних підрозділів Держрезерву, які були пасивними протягом останніх років. Це допоможе стабілізувати ціни на товари першої необхідності та сповільнити інфляційні процеси.

4. Переговорний процес з партнерами: держава має вести переговори з іншими країнами щодо економічного співробітництва, сигналізуючи бізнесу про нові торговельні можливості та реагуючи на тарифні бар'єри для критичного імпорту.

Відновлення української економіки дійсно буде вимагати значних трудових ресурсів, особливо в контексті потреби відбудови інфраструктури та відродження промисловості. Залучення іноземної робочої сили може стати одним із ключових рішень для забезпечення необхідної кількості працівників. За підрахунками, потреба в мігрантах з інших країн становить близько 1–1,2 млн людей на рік [1].

Ось декілька аспектів, на які слід звернути увагу:

1. Залучення іноземних спеціалістів: з огляду на дефіцит місцевих кадрів у певних галузях, іноземні фахівці можуть допомогти відновити та модернізувати ключові сектори економіки.

2. Навчання та інтеграція: процес інтеграції іноземних працівників повинен включати навчальні програми, щоб забезпечити їхню ефективну адаптацію та внесок у розвиток економіки.

3. Законодавче регулювання: потрібно розробити чіткі законодавчі норми для регулювання іноземної робочої сили, забезпечуючи при цьому захист прав мігрантів та враховуючи інтереси місцевого населення.

4. Соціально-економічна адаптація: важливо забезпечити адекватні умови для життя та праці іноземних робітників, щоб сприяти їхній соціальній інтеграції та позитивному впливу на економіку.

5. Взаємодія з місцевими громадами: необхідно налагодити діалог між іноземними працівниками та місцевим населенням для зниження соціальної напруженості та сприяння взаєморозумінню.

Інтеграція іноземної робочої сили повинна відбуватися з урахуванням стратегічних цілей економічного розвитку України, водночас забезпечуючи гідні умови праці та життя для всіх працівників.

Список використаних джерел:

1. Вплив міграції на соціально-економічну ситуацію в Україні: аналіт. доп. / [В. Потапенко, А. Головка, О. Валевський та ін.] ; за ред. В. Потапенка. – Київ : НІСД, 2023. – 33 с. – <https://doi.org/10.53679/NISS-analytrep.2023.01>
2. Стародубов О. Міграційна криза – масштаб, економічні наслідки і шляхи подолання. Українська правда. 2022. URL: <https://www.pravda.com.ua/columns/2022/08/2/7361562/>

УДК.334.012

**Петричко М. М.,
Петрашко Е. С.,
Собод В. М.**

Мукачівський державний університет

МАЛИЙ БІЗНЕС В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Введення воєнного стану супроводжувалося масштабними змінами трудового законодавства, зокрема зміни тривалості робочого часу, відпусток, найму та звільнення, основних умов праці тощо. Було введено спрощений регламент трудових відносин.

У вересні 2022 року Європейська Бізнес Асоціація оприлюднила результати опитування бізнесменів щодо результатів роботи та основних подій[1]. Найбільшими досягненнями є отримання статусу країни-кандидата в ЄС, запровадження безвізового режиму для транспорту та митниці, скасування переліку основних імпорتنих товарів та відповідних валютних обмежень, а також інтеграція енергетичної системи України до ЄС. Європейська об'єднана енергетична система, призупинення регулярних перевірок тощо.

Наукова підтримка цього процесу є важливою для поглиблення взаємодії між органами влади та МСП. Важливо, що він має активну підтримку міжнародних організацій. У результаті Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) запустило новий (п'ятирічний) план у 2022 році «Лідерство в економічному управлінні.» Проект презентували у червні 2022 року під час конференції «Модернізація МСП: виклики та шляхи виходу з кризи»[1]. Найбільш гостра дискусія точиться щодо розподілу відповідальності за розвиток малого та середнього підприємництва в Україні: за що відповідає виключно держава, що повинні робити виключно підприємства, а що підприємства та держава повинні робити спільно. У лютому 2023 року український уряд досяг домовленості з Агентством США з міжнародного розвитку про підтримку українських компаній.

Цифровізація, яка активізувалася у 2019 році, набула надзвичайного значення в

Україні. Прискорення цифровізації зумовлене необхідністю вдосконалення процесів державного управління в умовах пандемії, що полегшує дії органів влади в умовах воєнного стану. Так, частина «Дії» «Підтримка підприємця». Бізнес в умовах війни» включає такі проекти: Державні програми (працевлаштування внутрішньо переміщених осіб, тимчасове переміщення бізнесу, розгляд усіх ініціатив щодо переміщення бізнесу), кредитні програми (кредитування бізнесу за схемою 5-7-9%) [2].

Користується також популярністю експертний виклад законодавчих новацій, який дає змогу керівникам МСП зорієнтуватися в змінах організації своєї діяльності. Наприклад, очікується, що до 2023 року будуть збільшені граничні розміри доходів для резидентів-спрощенців, фінансова звітність подаватиметься лише в електронному вигляді, будуть введені нові українські мита, готуватимуться податкові реформи тощо [5].

Завдяки своїй актуальності питання державного нагляду за розвитком малого та середнього підприємництва в умовах епідемії та воєнного стану широко обговорювалося громадськістю та стало предметом експертного аналізу та фокусом наукових досліджень. Їхній аналіз демонструє стурбованість важливою роботою, яку робить Україна для підтримки МСП. В умовах пандемії та воєнного стану держава змогла забезпечити функціонування економіки та соціальний захист громадян. Варто зазначити, що активна під час епідемії робота з реформи децентралізації посилила роль органів місцевого самоврядування. У результаті проведеної роботи зросла довіра підприємців та інших громадян до влади, особливо щодо планів розширення бізнесу, підвищення податків тощо.

В умовах пандемії та особливо воєнного стану влада зосереджена на виконанні першочергових завдань. Проте влада намагалася виявити та врахувати громадську думку. Результати опитувань підприємців, які регулярно проводяться державними установами, мають вирішальне значення для формування політики.

Ми вважаємо, що це не лише політика підтримки підприємств, але й політика для всіх учасників ринку праці, включаючи координацію політики та нагляд на національному та регіональному рівнях, таких як держава, організації роботодавців та асоціації працівників (торгівля спілки), вільна торгівля або протекціонізм тощо, а правова підтримка, імплементація та інформаційна підтримка також є критично важливими.

Список використаних джерел:

1. Рік великої війни Росії проти України у 10 цифрах. BBC NEWS Україна. 25.02.2023. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ck5ylk3rj0zo>
2. Держава активно підтримує український бізнес в умовах війни Росії проти України. Верховна Рада України. Офіційний веб-портал парламенту України.

06.07.2022.URL: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/225076.html>.

3. Дослідження стану та потреб бізнесу за рік повномасштабної війни. URL: <https://business.dii.gov.ua/cases/iniciativi/doslidzenna-stanu-ta-potreb-biznesu-za-rik-povnomasstabnoi-vijni>

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану: Проект закону від 31.01.2023 року № 8401. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/Card/41268> (дата звернення: 21.05.2023).

5. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 року № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text> (дата звернення: 21.05.2023).

УДК.334.012

Петричко М. М.

Пилип Я. Я.

Кость П. І.

Мукачівський державний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

Малі та середні підприємства є основою функціонування економічних і соціальних систем розвинених країн, і їх розвиток має стати одним із пріоритетів національної політики. Практика показує, що завдяки діяльності малого та середнього підприємництва по всій країні покращився рівень зайнятості населення, забезпечено конкурентне середовище, знято соціальну напругу, економічне середовище розвивається в стабільному напрямку. Впровадження інновацій. Інтегрувати інновації та досягнення науково-технічного прогресу в підприємницький процес. МСП мають можливість швидше та якісніше змінювати технологічні процеси з меншими витратами, вимагаючи менших інвестицій та забезпечуючи швидший обіг капіталу, тому вони мають можливість підвищити ефективність умов виробництва та надання послуг. Проте в Україні, незважаючи на постійні декларації влади про увагу до цієї сфери економічної діяльності, МСБ все ще не відіграє істотної ролі в соціально-економічних перетвореннях, що відбуваються в країні. В останні роки процеси децентралізації та деолігархізації в моїй країні поставили нові виклики для формування регуляторних підходів для малих і середніх підприємств. Під час воєнних дій ці проблеми значно зросли через пошкодження від війни, переміщення компаній, мобільність персоналу та інші причини. Аналіз існуючих проблем, перспектив розвитку та ролі малого та

середнього підприємництва в Україні свідчить як про необхідність завершення запланованих реформ, так і про появу нових перспектив і можливостей. Беручи до уваги специфіку малих і середніх підприємств та їх величезний потенціал для ефективного впливу на розвиток економічного та соціального середовища, розвиток малих і середніх підприємств потребує всебічної підтримки з боку національних компетентних органів для розробки та впровадження ефективних механізмів національного контролю за розвитком малого та середнього підприємництва. На основі аналізу нормативно-правових актів, наукових публікацій останніх років та ретельного вивчення публікацій на сайтах органів влади, державних установ, комерційних організацій та засобів масової інформації з узгодженням теоретичного підходу можливі зміни з урахуванням політичної та соціально-економічної ситуації під впливом зовнішніх і внутрішніх факторів.

Варто зазначити, що в українських нормативно-правових актах використовується термін «малі та середні підприємства» (МСП). Зокрема, Закон «Про підприємництво України» передбачає:

«Підприємництвом є безпосередня, самостійна, систематична та ризикована діяльність з виробництва продукції, виконання робіт та надання послуг фізичними та юридичними особами, зареєстрованими як суб'єкти підприємницької діяльності, відповідно до таких положень з метою отримання прибутку згідно з положеннями закону» [1].

Втручання державних органів у господарську діяльність підприємців не допускається без шкоди для права державних органів здійснювати контроль за діяльністю підприємців, передбаченого законодавством України [1]. Проте закон вимагає від держави регулювання підприємницької діяльності.

Господарський кодекс [2] передбачає державну підтримку підприємництва. У сфері управління держава реалізує довгострокову (стратегічну) і поточну (тактичну) економічну і соціальну політику. Визначає засоби державного регулювання господарської діяльності .

У статті 4 Закону України «Про розвиток і державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні» визначено основні напрями національної політики у сфері розвитку малого і середнього підприємництва в Україні [3].

У науковій та навчальній літературі існують різні підходи до співвідношення понять «підприємництво» та «бізнес». Наголошуємо, що поняття «бізнес» є ширшим за поняття «підприємництво», оскільки окрім започаткування підприємницької діяльності включає ще разові операції. Вчені помітили зміни в пропорціях цих категорій протягом цієї епохи. Пропозиція щодо інформатизації легалізує поняття «комерція» та вносить його до Цивільного кодексу України як господарську діяльність з метою отримання прибутку на власний ризик усіх учасників ринкової економіки. Закріплення поняття «промисловість і

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

торгівля» на законодавчому рівні може більш чітко і точно визначити основні напрями національної економічної політики, вибір окремих правових форм регулювання національної економіки, засобів національного регулювання.

Політика всебічного сприяння економічному розвитку має бути визначальною, а політика регулювання розвитку малого та середнього підприємництва також має враховувати регіональні, демографічні, екологічні та інші особливості та можливості.

Список використаних джерел:

1. Про підприємництво. Закон України 7 лютого 1991 року № 698 XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text>.
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003 року № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 20.05.2023).
3. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні. Закон України від 22 березня 2012 року № 4618 VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>.

УДК: 351:332.1

Пруненко Д. О.,

Коваленко Л. Б.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Притула М. В.

Адвокатське бюро «Михайла Притули»

ПОКАЗНИКИ ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ У СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Промислові підприємств відіграють важливе значення у системі регіонального розвитку, забезпечуючи напрями та особливості використання ресурсів. За досліджений період відбувається зниження обсягів виробництва промислової продукції у більшості регіонів (рис. 1).

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ
В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

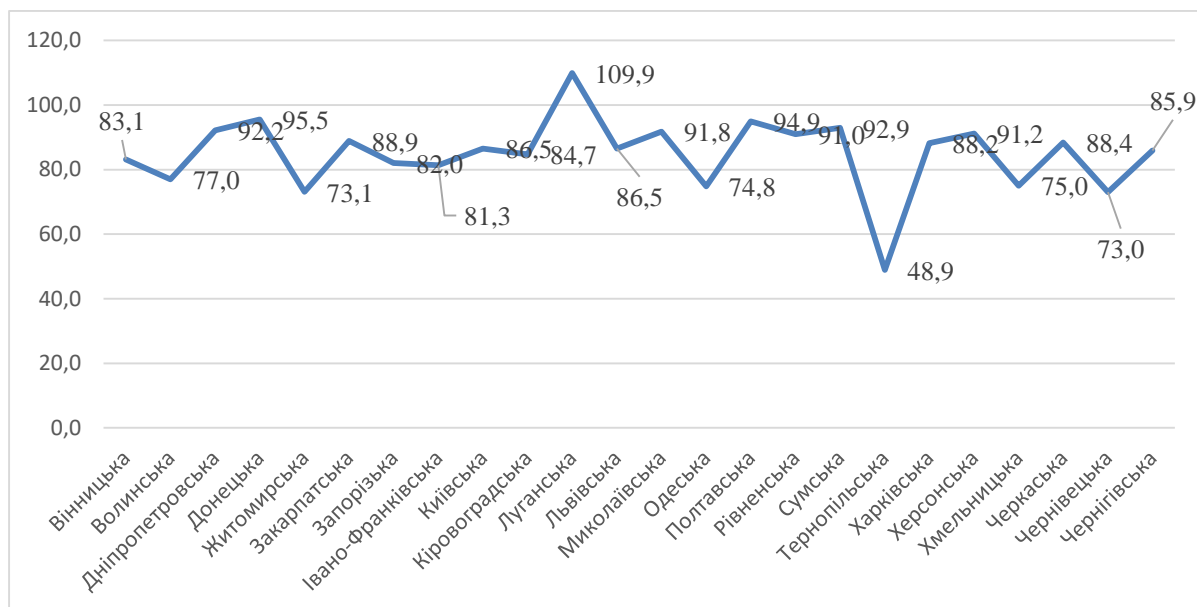

Рис. 1. Індекс промислової продукції за регіонами у січні 2022 р.

Джерело: [1]

Найнижчим представлений показник спостерігався у регіонах: Тернопільський, Чернівецький, Донецький.

У структурі промислової продукції найбільша увага фокусувалась на виробництві сировини, що впливає на забезпечення розвитку промислової сфери та регіонального розвитку. Зростає протяжність ветхих та аварійних водопровідних мереж, що потребує впровадження сучасних технологій та проведення ремонтних робіт.

Аналогічні тенденції спостерігаються з протяжністю ветхих та аварійних теплових і парових мереж.

Слід зазначити, що індекс промислової продукції впливає на індекс валового регіонального продукту на 65% (коефіцієнт кореляції). Це свідчить про те, що зростання індексу промислової продукції на 65 % обумовлює зростання узагальнюючого критерію регіонального розвитку і навпаки. Встановлено суттєвий рівень впливу напрямів та особливостей функціонування промислового виробництва у контексті регіонального розвитку.

Таким чином, для забезпечення регіонального розвитку особливого значення має формування та реалізація напрямів ефективності функціонування промислових підприємств, застосування сучасного інструментарію, моніторингових процедур для відстеження змін та попередження виникнення негативних явищ.

Список використаних джерел

1. Офіційний сайт Державної служби статистики. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua>.

ВПЛИВ ЕКОНОМІЧНОГО МЕХАНІЗМУ НА ДЕРЕВООБРОБНУ ПРОМИСЛОВІСТЬ УКРАЇНИ

Деревообробна галузь України знаходиться під значним впливом різноманітних економічних механізмів, як внутрішніх, так і міжнародних. Не можна оминати і відчутних негативних наслідків, яких на сьогодні зазнає галузь в усіх регіонах країни внаслідок повномасштабної війни. Понесені матеріальні втрати посилюються психологічним стресом і критичними умовами роботи, порушенням у системі експортних поставок продукції та відповідним зниженням прибутковості підприємств. Водночас функціонування деревообробної промисловості тісно пов'язане з питаннями екологічних норм і захисту навколишнього природного середовища, що для України, як і для світу загалом, особливо гостро постають протягом останніх десятиріч. Це знайшло відображення в низці документів міжнародного рівня, на кшталт Стратегії “Європа-2020”, положення якої імплементовано в законодавство України, та прийнятті 17 Цілей сталого розвитку [1].

Вагоме місце в соціально-економічному розвитку будь-якої країни посідає зовнішньоторговельна діяльність, що характеризується низкою показників, таких як обсяг, динаміка експорту та імпорту, товарна та географічна структура. За даними Міністерства економіки України, обсяги українського експорту у 2022 році становлять майже 100 млн тонн, де вартість експорту на 35% менша порівняно з 2021. Водночас національними товаровиробниками було експортовано товарів на загальну суму 44,1 млрд доларів США [2; 3].

У нашому дослідженні ми наведемо декілька факторів, які впливають на деревообробну галузь в Україні в цілому.

Економічна стабільність і зростання в Україні впливають на загальний попит на вироби з деревини. У періоди економічного зростання, як правило, активізується будівництво, що призводить до підвищення попиту на пиломатеріали та інші вироби з деревини. І навпаки, економічні спади можуть призвести до зниження попиту на вироби з деревини, оскільки будівельні проекти скорочуються. Наступним фактором можемо відзначити курси валют. Коливання курсів валют можуть вплинути на конкурентоспроможність української продукції деревини на міжнародних ринках. Слабша національна валюта по відношенню до іноземних валют може зробити українську продукцію з деревини більш доступною для іноземних

покупців, що призведе до збільшення експорту. І навпаки, сильніша національна валюта може зробити експорт дорожчим і менш конкурентоспроможним на світових ринках.

Немаловажним фактором впливу становить державна політика та нормативні акти. Державна політика та нормативні акти відіграють значну роль у формуванні робочого середовища для деревообробної промисловості в Україні. Політика, пов'язана з управлінням лісовим господарством, захистом навколишнього середовища, оподаткуванням, торгівлею та інвестиціями, може вплинути на вартість виробництва, доступ до ринку та прибутковість деревообробних компаній.

Також вплив торговельних угод та тарифи надають доступ української продукції з деревини на міжнародні ринки. Угоди про преференційну торгівлю з ключовими торговими партнерами можуть знизити тарифи та торговельні бар'єри, що зробить українську продукцію з деревини більш конкурентоспроможною за кордоном. І навпаки, торговельні бар'єри, такі як тарифи чи квоти, які вводять країни-імпортери, можуть перешкоджати доступу на ринок і зменшувати експортні можливості.

Сучасний світ настільки нас поглинає в різні економічні, інноваційні технології, що безумовно вплив на технологічний прогрес та інновації в техніці обробки деревини, машинобудуванні та розробці продукції можуть підвищити конкурентоспроможність та ефективність деревообробної промисловості в Україні. Інвестиції в дослідження та розробки, модернізацію обладнання та впровадження передового досвіду можуть підвищити продуктивність, якість та додану вартість продукції з деревини.

Ну і звісно ринковий попит і споживчі переваги. Ринковий попит і споживчі переваги щодо продукції з деревини, як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях, обумовлюють виробничі та інвестиційні рішення в деревообробній промисловості. Такі тенденції, як стале лісове господарство, екологічні матеріали та сертифікована деревина, впливають на розробку продукту та позиціонування на ринку.

Загалом, деревообробна галузь в Україні підпорядкована різноманітним економічним механізмам, які впливають на її продуктивність, конкурентоспроможність та сталість. Ефективно враховуючи ці фактори, українські деревообробні компанії зможуть долати виклики та використовувати можливості для досягнення зростання та успіху на внутрішньому та міжнародному ринках.

Список використаних джерел:

1. Невар О. В. Особливості розвитку деревообробної промисловості в Україні та її регіонах. Науковий вісник ЛНУВМБ імені С.З. Гжицького. Серія "Економічні науки". 2022. Т. 24. № 100. С. 33–39.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

2. Експорт лісоматеріалів та виробів з дерева зріс минулого року на 42%. Митна служба. Бізнес. Цензор. URL: https://biz.censor.net/news/3309163/ekспорт_lisomaterialiv_ta_vyrobiv_z_dereva_zris_mynulogo_roku_na_42_mytна_slujba (дата звернення: 02.05.2023).

3. Гайда Ю.І., Кузик І.В. Лісопромисловий комплекс України: сучасний стан та домінанти розвитку. Ефективна економіка. 2021. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8735> (дата звернення: 08.05.2023).

УДК 330.332

**Ремез В. С.,
Васарук Р. Г.,
Лінтур І. В.**

Мукачівський державний університет

ІННОВАЦІЙНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОГО БІЗНЕСУ

Інноваційну діяльність щороку припиняють сотні підприємств. Чинниками, які насамперед перешкоджали здійсненню інноваційної діяльності, були вартісні, а саме: нестача власних коштів, великі витрати на нововведення, недостатня фінансова підтримка держави, високий економічний ризик, тривалий термін окупності нововведень, і звичайно, війна. Також заважала недосконалість законодавчої бази, відсутність попиту на продукцію та кваліфікованого персоналу.

В умовах динамічного розвитку сучасного суспільства, глобалізації світової економіки, активізація зовнішньоекономічних торговельних відносин, популяризація туризму серед населення в усьому світі зумовлюють визначальну роль та місце інновацій у забезпеченні конкурентоспроможності національної транспортної системи України та створенні реальних можливостей її інтеграції до європейської та світової транспортних систем.

Головне завдання держави у сфері функціонування та інноваційного розвитку транспортногo бізнесу полягає у створенні умов для економічного зростання, підвищення конкурентоспроможності національної економіки та якості життя населення через забезпечення доступу до безпечних і сучасних транспортних послуг, перетворення географічних особливостей країни на її конкурентні переваги. Стратегічною метою розвитку транспортногo бізнесу є задоволення потреб інноваційного розвитку економіки і суспільства в конкурентоспроможних транспортних послугах.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Досягнення цієї стратегічної мети може бути забезпечено завдяки ефективному розвитку конкурентного середовища у транспортному бізнесі, досягненню передового рівня розвитку техніки і технологій, посиленню уваги до соціальних і екологічних факторів.

Для цього передусім потрібно визначити ті ключові пріоритетні напрями розвитку транспортного бізнесу, за якими країна зможе отримати додаткові економічні та соціальні вигоди, раціонально використовуючи свої фінансові ресурси.

Упродовж останніх років транспортна система України переживає період нестабільності. Стан виробничо-технічної бази і технологічний рівень організації перевезень за багатьма параметрами не відповідають зростаючим потребам суспільства та європейським стандартам якості надання транспортних послуг. Водночас скорочення обсягів перевезень пов'язане із критичним станом інфраструктури та рухомого складу залізничного транспорту, що заважає доставляти вантажі швидко, вчасно та без втрат.

Рівень розвитку транспортної галузі держави – одна з вагомих ознак її технологічного прогресу. На сьогодні в залишаються невирішеними проблеми транспортного бізнесу, що характеризуються спадом попиту на вантажні та пасажирські перевезення, багаторазовим зростанням цін на матеріальні ресурси, що призводить до значного зниження реальних доходів транспорту; низькою конкурентоспроможністю транспортно-дорожнього комплексу на зовнішньому і внутрішньому ринках; невирішеністю питань щодо джерел фінансування; відсутністю іноземних та вітчизняних інвестицій у фінансуванні техніко-технологічної модернізації розвитку транспорту; недостатньою ефективністю функціонування транспортно-дорожнього комплексу, яка пов'язана насамперед із повільним вирішенням питань приведення у відповідність з обсягами виконуваної роботи експлуатаційного персоналу та основних фондів, транспортної інфраструктури, а також з утриманням непрофільних для галузі об'єктів, низькими темпами впровадження ресурсо-ощадних технологій; недосконалістю нормативно-правового забезпечення діяльності транспортно-дорожнього комплексу, повільним вирішенням питань уніфікації транспортного законодавства відповідно до міжнародного права.

Визначальним фактором, що здатний вивести транспортний бізнес із кризи на техніко-технологічний рівень розвинених країн, є інноваційний розвиток та активне впровадження інноваційних процесів. Процес і термін інноваційного відродження транспортного бізнесу перебувають залежно від обсягів фінансової підтримки інновацій. Потреба пришвидшеного техніко-технологічного розвитку зумовлює перехід на модель інноваційно-інвестиційного розвитку, у якій розроблення та впровадження інновацій стимульовано достатнім інвестиційним забезпеченням.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Важливим фактором, який визначає стан інноваційної діяльності у країні, є її фінансування. Фінансування інноваційної діяльності є складовим елементом фінансової політики держави. Вона має забезпечити створення необхідних передумов для збереження і розвитку науково-технічного потенціалу країни, швидкого й ефективного впровадження новинок в усі галузі економіки, забезпечення його структурно-інноваційної перебудови. У багатьох країнах держава бере на себе від 20 до 50 % національних наукових витрат. Для фундаментальних досліджень зазначений показник набагато вищий (від половини до 2/3) [1].

Основним джерелом фінансування інноваційних витрат транспортного бізнесу залишаються власні кошти підприємств, кошти державного бюджету України та підприємств-замовників інноваційних розробок. Зважаючи на те, що джерелом власних коштів підприємств, що спрямовуються на інноваційну діяльність, є прибуток, стає зрозумілою причина низького рівня інноваційної активності. Більшість підприємств працює збитково, а ті, що отримують прибуток, не поспішають ним ризикувати, адже інноваціям притаманний високий рівень ризику. Саме тому для розвитку інноваційної діяльності доцільно активно розвивати банківський сектор у частині залучення цільових інвестицій, вигідного вкладення вільних фінансових коштів підприємств, фінансування перспективних науково-технічних досягнень.

Дослідження за означеною тематикою показало, що на сьогодні інноваційна діяльність підприємств транспортного бізнесу характеризується негативною динамікою. Показники динаміки роботи транспортної галузі свідчать про загострення проблем, що нагромаджувались у ній упродовж останніх 33 років, які не дають змогу швидко і з мінімальними втратами вийти із кризового стану. Сьогодні ринок транспортних послуг задовольняє тільки базові потреби економіки України та населення у перевезеннях.

Враховуючи зазначене вище, транспортний сектор перетворюється для держави на чинник ризику, що не піддається точним прогнозам. У разі зволікання із запровадженням ефективних заходів державної політики ймовірна неспроможність транспортної галузі забезпечити в найближчій перспективі потреби економічного зростання країни у перевезеннях, а також потреби населення у пересуванні через подальше зростання платоспроможного попиту, розвиток бізнесу та туризму. Існують ризики повної втрати конкурентоспроможності національної транспортної системи України, які виявлять себе у неспроможності країни брати участь в обслуговуванні основних транснаціональних і трансконтинентальних вантажопотоків між Заходом і Сходом та остаточній втраті транзитного потенціалу. Для покращення ситуації, що склалася у транспортній галузі, пришвидшення її виходу з кризи та надання необхідного імпульсу для подальшого розвитку, потрібно розробити і здійснити низку економічних, структурних, організаційних,

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

технологічних та інституційних перетворень на транспорті. Напрями державної політики мають виходити із завдань євроінтеграції, передбачати всебічну підготовку української транспортної системи до імплементації Угоди про асоціацію з ЄС. При цьому пріоритетами мають стати формування в Україні ефективного конкурентоспроможного ринку транспортних послуг та побудова збалансованої за видами транспорту національної транспортної системи, здатної задовольнити в повному обсязі потреби економіки та населення у перевезеннях, забезпечити належну якість і безпеку перевізного процесу, зменшити негативний вплив транспорту на довкілля, а також повною мірою реалізувати транзитний потенціал України.

Список використаних джерел:

1. Данилків Х. П., Горбова Х. В., Побурко О. Я. Інноваційний розвиток транспортної системи України. Науковий вісник НЛТУ України, 2018, т. 28, № 4, ст. 31-35.

УДК 338.2+333.3

Росола А. П.
Мукачівський державний університет

АКТУАЛІЗАЦІЯ ЦИФРОВІЗАЦІЇ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В КОНТЕКСТІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ

Цифровізація в аграрному секторі економіки проявляється у низці процесів різного рівня, що модернізуються або заміщуються цифровими технологіями. Впровадження внутрішнього електронного документообігу, проведення нарад і зустрічей за допомогою онлайн платформ для відеоконференцій, корпоративних порталів та ін. вже не можна назвати інновацією, скоріше необхідністю для ефективного існування в умовах високої конкуренції аграрних підприємств. Також активно впроваджуються електронні маркування на аграрних виробництвах, камери, монітори, датчики, GPS-трекери, безпілотні літальні апарати (БПЛА) тощо. Тим не менш, досить велика частка представників малого агробізнесу все ще використовують паперовий документообіг, здебільшого через бюрократію, юридичні потреби та відставання у модернізації обладнання [1].

Цифровізація сільськогосподарського сектора має потенціал для революції в галузі, сприяючи ефективності, стійкості та конкурентоспроможності.

Від штучного інтелекту і робототехніки до Інтернету речей і 5G, новітні технології можуть запропонувати неоціненну підтримку фермерам і агробізнесам.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Завдяки цифровізації зацікавлені сторони можуть отримати вигоду від спрощеного ланцюжка створення вартості завдяки тіснішій співпраці та кращій комунікації між виробниками, переробниками, дистриб'юторами та роздрібними продавцями. У той же час інноваційні сільгоспвиробники можуть процвітати та розвиватися, надаючи можливості галузі новими ідеями та новими перспективами.

Незважаючи на численні переваги цифровізації, вона також може створити цифровий розрив між тими, хто має доступ до передових технологій, і тими, хто його не має. Цей поділ може проявлятися кількома способами, наприклад, між підключеними та відключеними фермами, а також між малими та великими фермерськими господарствами.

Щоб зробити цифровізацію всеосяжною та доступною для всіх, важливо, щоб політики, лідери галузі та постачальники технологій працювали разом, щоб просувати переваги цифровізації та підтримувати фермерів навчанням, ресурсами та стимулами для впровадження нових технологій. Це дозволяє сільськогосподарському сектору максимально використати цифрову епоху, підвищуючи стійкість і прибутковість сільськогосподарської діяльності, одночасно вирішуючи такі нагальні проблеми, як продовольча безпека та зміна клімату.

Технологія Інтернету трансформує сільськогосподарський сектор, надаючи фермерам доступ до даних у режимі реального часу про навколишнє середовище та стан машин. Ці дані допомагають фермерам приймати кращі рішення та вдосконалювати кожен аспект своєї роботи, включаючи рослинництво та моніторинг худоби. Поєднуючи дані Інтернету у реальному часі з точними геопросторовими даними, фермери можуть практикувати точне землеробство, що веде до підвищення врожайності, зменшення відходів і більш екологічних методів.

Крім того, технологія інтернету дозволяє фермерам дистанційно контролювати посіви та худобу, зменшуючи витрати на робочу силу та забезпечуючи здоров'я та безпеку тварин.

Використання цифрових програм може забезпечити взаємосумісну та стійку трансформацію в сільському господарстві. Створюючи віртуальні представлення фізичних ресурсів, таких як поля, тварини чи машини, цифрові програми можуть бути вдосконалені даними з датчиків і камер на землі, використовуючи різні новітні технології для оптимізації використання води, точного розкидання насіння та добрив, а також зменшити потребу в шкідливих пестицидах.

Переваги використання цифрових програм у сільському господарстві численні, включаючи підвищення ефективності та продуктивності, зменшення відходів і впливу на навколишнє середовище, а також покращення можливостей прийняття рішень для фермерів. Крім того, цифрові програми можуть забезпечити платформу для тестування

нових сільськогосподарських методів і технологій, зменшуючи ризик дорогих і трудомістких процесів проб і помилок.

Однак у впровадженні цифрових програм у сільському господарстві залишаються проблеми, зокрема потреба в надійному та безпечному з'єднанні, проблеми з конфіденційністю даних і права власності, а також витрати на впровадження таких технологій. Тому для повної реалізації потенціалу цифрових двійників у сільському господарстві необхідні подальші дослідження та розробки, а також узгоджені зусилля фермерів, лідерів галузі та політиків.

Список використаних джерел:

1. Шестакова А. В., Ткачук В. О., Мельник Т. Ю., Травін В. В. Цифрові можливості аграрної економіки України у воєнний період. Економіка, управління та адміністрування. 2022. № 3(101). С. 15–23. DOI: 10.26642/ema-2022-3(101)-15-23

УДК 330:656:338.45

**Стегней М. І.,
Гринчак І. В.,
Мейсар Б. А.**

Мукачівський державний університет

**РОЗВИТОК ТРАНСПОРТНО-ЛОГІСТИЧНОГО БІЗНЕСУ В УМОВАХ
ЗРОСТАЮЧОЇ КОНКУРЕНЦІЇ**

Зростаюча глобалізація, зміни в торговельних відносинах та великі технологічні перетворення впливають на динаміку транспортно-логістичного сектору. Торговельні відносини стають більш складними, а конкуренція - більш жорсткою. Виникає необхідність у розвитку ефективних стратегій та підходів для оптимізації транспортно-логістичних процесів, щоб забезпечити швидку та надійну доставку товарів. Технологічні інновації, такі як Інтернет речей (IoT), автономні та електричні транспортні засоби, аналітика даних тощо, також вносять значний вплив на транспортно-логістичний сектор. Євроінтеграційні орієнтири та необхідність здійснення відбудовчих процесів зруйнованої, внаслідок війни, економіки України, додають особливої актуальності дослідженню можливостей оптимізації розвитку транспортно-логістичного бізнесу. Через загарбницьку війну росії проти України зазнали пошкоджень логістичні шляхи та центри, виникли проблеми в роботі українських портів, зруйновані великі ділянки магістральних шляхів та площі логістичних хабів. Значні руйнування відбулися на території Луганська та Донецька області, що викликало необхідність переміщення складських площ до Львівської, Тернопільської, Івано-

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Франківської та Закарпатської областей. З'явилася потреба в оптимізації транспортно-логістичних ланцюжків бізнес процесів з використанням сучасних технологічних інновацій.

Таким чином, враховуючи виклики, які стоять перед транспортно-логістичним сектором, зокрема в Україні через воєнні дії, важливість впровадження сучасних технологічних рішень стає очевидною. Оптимізація логістичних процесів з використанням новітніх технологій, як-от Інтернет речей, автономного транспорту та аналітики даних, може сприяти не лише відновленню, а й подальшому розвитку цього сектору. Переорієнтація на нові логістичні шляхи, адаптація до змінених реалій та використання інновацій дозволять створити міцну основу для ефективної роботи та конкурентоспроможності на міжнародному рівні.

У транспортно-логістичному бізнесі широко використовуються такі технології, як Інтернет речей (IoT) для моніторингу вантажів та транспортних засобів, блокчейн для забезпечення прозорості та безпеки постачальницьких ланцюгів, штучний інтелект та машинне навчання для оптимізації маршрутів і прогнозування попиту, автономні транспортні засоби для зниження вартості доставки, а також дрони для швидкої доставки в труднодоступні місця. Ці технології дозволяють підвищити ефективність логістичних операцій та забезпечити кращий рівень обслуговування клієнтів.

Наразі транспортно-логістичний сектор відзначається швидким впровадженням інновацій, що охоплюють автоматизацію, цифровізацію та використання передових технологій, таких як штучний інтелект та машинне навчання. Це включає розвиток інтелектуальних транспортних систем, покращення ефективності ланцюгів поставок, а також збільшення прозорості та трасування товарів. Впровадження зелених та сталих практик також набуває актуальності у відповідь на глобальні виклики зміни клімату [1].

Транспортно-логістичний сектор зараз переживає значні зміни, зокрема через активне впровадження інноваційних технологій. Серед ключових трендів – автоматизація процесів, використання даних та аналітики для оптимізації ланцюгів поставок, застосування штучного інтелекту для покращення логістичних операцій та зосередження уваги на екологічності та сталому розвитку. Ці зміни мають на меті не лише підвищення ефективності та зниження витрат, але й забезпечення більшої прозорості та в ланцюгах поставок [2-3].

Існують численні інноваційні інструменти для відстеження ланцюгів поставок, серед яких можна виділити пристрої Інтернету речей (IoT), радіочастотні ідентифікатори (RFID), технологію блокчейн, GPS-відстеження та платформи для розширеного аналізу даних. Ці технології дозволяють моніторити товари в реальному часі, підвищують прозорість і покращують ефективність, надаючи детальну інформацію про місцезнаходження, стан та хід доставки товарів на всіх етапах ланцюга поставок. Використання цих інструментів дозволяє

компаніям оптимізувати логістичні процеси, скорочувати витрати, підвищувати якість обслуговування

Таким чином, на сьогоднішній день у транспортно-логістичному секторі можна виділити ряд ключових трендів. До таких належать автоматизація та роботизація процесів, використання дронів для доставки, розвиток екологічних та стійких логістичних рішень, а також зростаюче застосування Інтернету речей для оптимізації ланцюгів поставок. Ці інновації спрямовані на підвищення ефективності, зниження витрат і мінімізацію впливу на довкілля, пропонуючи більш гнучкі та швидкісні методи доставки .

Список використаних джерел:

1. Дослідження StartUs Insights. URL: <https://www.startus-insights.com/innovators-guide/top-10-logistics-industry-trends-innov>
2. Irtysheva, I. Innovative approaches to estimation of logistic potential and the purpose of logistic regional outsourcing development / I. Irtysheva, M. Stehnei, K. Zavhorodnij // Baltic Journal of Economic Studies : the scientific journal. – Riga, 2018. – Vol. 4. No.2. – P.86-92.
3. Стегней М. І. Особливості інвестування транспортно-логістичної сфери України / М. І. Стегней, І. С. Крамаренко, А. М. Архангельська // Фінансове регулювання зрушень в економіці України [Електронний ресурс] : збірник тез доповідей III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Мукачєво, 20 березня 2019 року). – Мукачєво : МДУ, 2019. – С. 297-299.

УДК 338.43:504.3: 502.171

**Стегней М. І.,
Прокопець Р. І.**
Мукачівський державний університет

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ГРОМАД В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ ТУРБУЛЕНТНОСТІ

На сьогоднішній день адміністративно-територіальні одиниці в Україні зазнають етапу соціально-економічного розвитку, який характеризується розповсюдженням станів невизначеності та інтенсивних перетворень, спричинених переходами в соціально-економічних структурах та зовнішньою агресією. Такі стани можна визначити як «турбулентні», походження якого з латини («turbulentus») передає сенс хаотичності та неупорядкованості.

Концепцію «турбулентності» у контексті економіки ввели Ф. Котлер та Дж.А. Касліоне, розглядаючи її як прояв економічних криз та асоціюючи з кризовими періодами в економіці. Характеристики турбулентності включають властивості непередбачуваності та

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

агресивності, які чітко відображають поточні виклики перед соціально-економічним розвитком громад.

У контексті триваючого воєнного стану, український уряд вже займається розробкою стратегій відновлення, що передбачають інтеграцію інноваційного підходу до сталого розвитку територій, підкреслюючи важливість і актуальність таких досліджень.

Концепція сталого розвитку громад передбачає забезпечення потреб сучасного суспільства, не порушуючи можливостей майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Основна ідея полягає у тому, щоб розвивати громади таким чином, щоб вони забезпечували економічне процвітання, соціальний розвиток та екологічну стійкість без шкоди для природного середовища та ресурсів, які забезпечують життя майбутніх поколінь [1].

Ця концепція базується на рівновазі між економічними, соціальними та екологічними аспектами розвитку, враховуючи потреби теперішніх і майбутніх поколінь. Вона включає в себе такі принципи, як збереження природних ресурсів, ефективне використання енергії, соціальна справедливість, економічна стабільність та культурна різноманітність.

Ключовою метою концепції сталого розвитку громад є створення такого середовища, в якому люди можуть жити з комфортом і благополуччям, не втрачаючи здатності майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Це вимагає змін у способі виробництва, споживання та взаємодії з природним середовищем, а також управління соціальними та економічними системами для досягнення довгострокової стійкості та процвітання.

Європейський Союз (ЄС) веде численні ініціативи з просування сталого розвитку громад у своїх членських країнах. Ось декілька прикладів таких ініціатив:

1. Стале міське планування: Багато міст в ЄС впроваджують стратегії сталого міського розвитку. Наприклад, Амстердам в Нідерландах просуває велоінфраструктуру та громадський транспорт, сприяючи ефективнішому використанню простору та зменшенню викидів CO₂.

2. Сприяння відновлюваній енергетиці: Багато країн ЄС активно інвестують у відновлювані джерела енергії, такі як сонячна та вітрова енергія. Наприклад, Німеччина та Швеція встановили значні кількості сонячних батарей та вітрових турбін, що сприяє зменшенню залежності від вугільної енергії та зниженню викидів парникових газів.

3. Екологічне землекористування: Деякі країни ЄС активно працюють над збереженням природних ресурсів та біорізноманіття. Наприклад, Швеція має програми збереження лісів та земельних угідь, які допомагають зберегти екосистеми та забезпечують стійке використання ресурсів.

4. Інвестиції у сталість: ЄС надає фінансову підтримку для проектів, спрямованих на сталий розвиток. Наприклад, програма «Європейський зелений курс» вкладає у проекти з енергоефективності, відновлюваної енергії та зеленої інфраструктури.

5. Інновації у сфері виробництва та транспорту: ЄС активно просуває ініціативи для зменшення викидів шкідливих речовин у промисловості та транспорті. Це включає впровадження нових технологій, стандартів ефективності та програм зелених інвестицій.

Ці приклади демонструють зобов'язання Європейського Союзу досягнути сталого розвитку та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, соціальну справедливість та економічний прогрес.

В Україні впровадження засад сталого розвитку громад відбувається через різноманітні ініціативи та програми енергоефективності та відновлювальної енергії, збереження природних ресурсів, сталого міського планування, соціальної справедливості, інноваційності тощо [2].

Багато міст та сіл в Україні активно здійснюють перехід до більш енергоефективних та екологічно чистих технологій. Це включає утеплення будівель, встановлення сонячних панелей та інші заходи для зменшення споживання енергії та залежності від вугільної енергії.

Україна має численні природні багатства, які важливо зберігати. Проекти з охорони лісів, водойм та біорізноманіття спрямовані на збереження природних ресурсів та екосистем для майбутніх поколінь. Деякі міста в Україні активно працюють над розвитком сталої міської інфраструктури, включаючи громадський транспорт та зони для відпочинку та відновлення. Програми розвитку сільських районів та міських периферій спрямовані на забезпечення рівних можливостей для всіх громадян та на підтримку малих підприємств та підприємців.

Україна також розвиває інноваційні технології та стартапи, спрямовані на збереження ресурсів, покращення якості життя та зменшення негативного впливу на довкілля.

Список використаних джерел:

1. Сучасні напрями забезпечення сталого розвитку сільських територій: європейський досвід і українські реалії / М. І. Стегней // Актуальні проблеми економіки. - 2013. - № 3. - С. 125-133.

2. Стегней М. І. Інвестиційно-інноваційні доміанти сталого розвитку територіальних одиниць / М. І. Стегней // Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. - 2016. - Вип. 2. - С. 59-65.

РОЛЬ ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ

Організаційна культура це сукупність спільних цінностей, вірувань, звичок та норм, які визначають спосіб взаємодії працівників усередині організації. Культура, яка сприяє відкритості, співпраці, прийняттю ризику та експериментуванню, може значно підвищити інноваційні можливості організації. З іншого боку, культура, що відзначається жорсткістю, страхом помилок або надмірною бюрократією, може стримувати інноваційний розвиток.

Розуміння організаційної культури може бути поглиблене за допомогою різних теоретичних підходів, які допомагають інтерпретувати та аналізувати культурні аспекти організації. Ось деякі ключові підходи:

1. Підхід Едгара Шайна: один із найвідоміших моделей організаційної культури було розроблено Едгаром Шайном. Він ідентифікує три рівні культури:

- артефакти: це видимі елементи в організації, такі як офісний дизайн, одяг, ритуали, мова і поведінка співробітників.

- заявлені цінності: це цінності та правила, які організація оголошує як важливі (наприклад, місії, візії, стандарти, стратегії).

- базові припущення: це неусвідомлені, взяті як даність переконання, які формують сприйняття, думки та почуття людей у компанії.

2. Підхід Герта Хофстеде: Хофстеде аналізує організаційну культуру через шість вимірів: владний дистанція, індивідуалізм проти колективізму, маскулінізм проти фемінінності, уникнення невизначеності, довгострокова орієнтація проти короткострокової орієнтації та стриманість проти поступливості.

3. Типологія Камерона і Квінна: розроблена на основі конкуруючих цінностей, ця модель ділить культури на чотири типи - Кланова, Адхократія (також відома як інноваційна), Ринкова та Ієрархічна - кожна з яких характеризується власними цінностями, переконаннями та організаційними практиками.

4. Підхід Діла та Кеннеді: вони розглядають організаційну культуру через призму відповідності між ризиком та швидкістю отримання винагороди, розділяючи культури на чотири типи: Tough-Guy Macho, Work Hard/Play Hard, Bet-the-Company та Process.

5. Культурні рамки Тромпенаарса: Фонс Тромпенаарс ідентифікує сім вимірів культури, які допомагають у розумінні того, як культурні різниці впливають на поведінку в

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

організаціях. Ці виміри включають універсализм проти партікуляризму, індивідуалізм проти колективізму, нейтральність проти афективності та кілька інших.

Кожен з цих підходів пропонує унікальний набір інструментів та перспектив для аналізу та розуміння організаційної культури, дозволяючи лідерам і менеджерам краще формувати поведінку в межах своїх організацій для підтримки інноваційного розвитку.

Організаційна культура відіграє критичну роль у формуванні інноваційного розвитку компаній та організацій. Вона створює основу, на якій будуються процеси прийняття рішень, виробляються ідеї та впроваджуються інновації. Ось ключові аспекти організаційної культури, які впливають на інноваційний розвиток:

1. Відкритість до нових ідей: культура, яка заохочує креативність та приймає ризиковані ідеї, сприяє інноваціям. Співробітники почуваються більш мотивованими, щоб експериментувати та пропонувати нові рішення.

2. Стимулювання співпраці: культура, яка сприяє командній роботі та підтримує обмін знаннями між відділами та індивідуумами, може підвищити рівень інноваційності, об'єднуючи різноманітні перспективи та експертизу.

3. Толерантність до помилок: в організаціях, де помилки розглядаються як можливість для навчання, а не як провали, співробітники схильніші ризикувати та пробувати нові підходи. Це створює середовище, де інновації можуть процвітати.

4. Підтримка лідерства: лідери, які виступають за інновації та демонструють готовність приймати зміни, можуть суттєво вплинути на інноваційну культуру. Їхня підтримка та залучення є вирішальними для створення інноваційного середовища.

5. Ресурси та інфраструктура: наявність ресурсів, таких як час, бюджет і обладнання для досліджень та розробок, підкріплює інноваційні зусилля. Організаційна культура, яка забезпечує ці ресурси, показує свою відданість інноваціям.

6. Нагороди та визнання: системи винагород, які відзначають інноваційні досягнення та креативні внески, можуть мотивувати співробітників до подальших інновацій.

7. Навчання та розвиток: організації, що інвестують у навчання та розвиток своїх співробітників, підтримують культуру неперервного вдосконалення та адаптації, що є важливим для інноваційного росту.

8. Комунікація: відкрита та прозора комунікація сприяє розповсюдженню ідей, сприйняттю змін та координації інноваційних ініціатив.

Розробка та підтримка культури, яка вітає інновації, може створити сильну основу для сталого розвитку та конкурентоспроможності організації.

Основна передумова сприяння інноваційному розвитку лежить у цілісній структурі взаємних зв'язків між урядом, науковими колами та промисловістю. Взаємозв'язок і

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

взаємодія між трьома стовпами утворюють усталену інноваційну модель потрійної спіралі [1]. Ця модель стверджує, що промисловість, наукові кола та уряди є трьома спіралями економічного розвитку.

Кожен суб'єкт взаємодіє та співпрацює з іншими суб'єктами для посилення всіх залучених секторів. Роль академічних кіл полягає у створенні нових знань і технологій; роль галузі полягає в тому, щоб комерціалізувати ці знання та брати участь у виробничій діяльності, тоді як уряд контролює та забезпечує їх дотримання [2]. На цьому етапі більшість кооперативних ініціатив відбувається на регіональному рівні [3]. Такі ініціативи, як правило, спрямовані на заповнення прогалін в економічному розвитку, вирішення існуючих проблем у промислових кластерах та вирішення проблеми неадекватного державного нагляду.

Список використаних джерел:

1. Etzkowitz, H., Leydesdorff, L. (2000). The dynamics of innovation: from national systems and Mode 2 to a Triple Helix of university-industry-governmental relations. *Res. Pol.*, 29 (2), pp. 109-123. URL: [https://doi.org/10.1016/S0048-7333\(99\)00055-4](https://doi.org/10.1016/S0048-7333(99)00055-4)
2. Etzkowitz, H. (2003). Innovation in innovation: the Triple Helix of university-industry-government relations. *Social Science Information*, 42 (3), pp. 293-337. URL: <https://doi.org/10.1177/05390184030423002>
3. Smith, H.L., Bagchi-Sen, S. (2010). Triple Helix and regional development: a perspective from Oxfordshire in the UK. *Technol. Anal. Strat. Manag.*, 22 (7), pp. 805-818. <https://doi.org/10.1080/09537325.2010.511143>

УДК 656.1.025:658.7

**Черничко Т. В.,
Лозан О. Ю.,
Фединець М. М.**

Мукачівський державний університет

СУЧАСНІ СХЕМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВАНТАЖНИХ АВТОПЕРЕВЕЗЕНЬ

Вантажні перевезення під час війни стикаються з унікальними і складними викликами, які вимагають адаптації та гнучкості від усіх учасників логістичних процесів. Військові конфлікти призводять до руйнування інфраструктури, такої як дороги, мости та залізничні колії, що значно ускладнює доставку товарів. Також існують ризики для безпеки персоналу та транспортних засобів через можливі бойові дії, мінні поля або напади.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕНЕДЖМЕНТУ І МАРКЕТИНГУ В УМОВАХ КРИЗОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У таких умовах вкрай важливим є застосування сучасних схем організації вантажних перевезень, забезпечення надійного зв'язку та інформування, а також впровадження заходів забезпечення безпеки.

Сучасна галузь вантажних автоперевезень зіштовхується з низкою викликів та тенденцій, що швидко змінюються, під впливом глобалізації, технологічних інновацій, зміни клімату, а також зростаючих вимог з боку споживачів. Ось деякі з ключових аспектів:

1. Глобалізація ланцюгів поставок: розширення глобальних ланцюгів поставок збільшує потребу в міжнародних вантажних перевезеннях, що вимагає від компаній більшої гнучкості та ефективності у координації перевезень між різними країнами з урахуванням митних та регуляторних вимог.

2. Технологічні інновації: впровадження новітніх технологій, таких як IoT (Інтернет речей), AI (штучний інтелект) та блокчейн, революціонізує галузь, дозволяючи підвищити прозорість, ефективність та надійність вантажних перевезень.

3. Стійкість та екологічні виклики: зростаюча увага до питань зміни клімату та стійкого розвитку вимагає від галузі вантажних автоперевезень зменшення викидів вуглецю, оптимізації споживання палива та впровадження "зелених" ініціатив.

4. Зростаючі вимоги споживачів: споживачі вимагають швидкої, прозорої та гнучкої доставки, що змушує підприємства постійно оптимізувати свої логістичні процеси та покращувати якість обслуговування.

5. Безпека та ризик-менеджмент: підвищення стандартів безпеки, включаючи захист від кібератак, забезпечення цілісності вантажу та мінімізація ризиків пов'язаних з перевезеннями, є важливим фактором для підприємств галузі.

6. Оптимізація та інтеграція: інтеграція різних видів транспорту, оптимізація маршрутів та використання передових методів управління запасами та логістики дозволяє підприємствам ефективніше конкурувати в умовах сьогодення.

7. Регуляторні зміни: підприємства повинні бути готові до адаптації під змінні регуляторні вимоги, які можуть впливати на міжнародні та внутрішні перевезення.

Розуміння та адаптація до цих викликів та тенденцій є вирішальним для успішної діяльності у галузі вантажних автоперевезень.

Технології відіграють ключову роль у вантажних автоперевезеннях, підвищуючи ефективність, точність та прозорість процесів, від автоматизації управління ланцюгами поставок до GPS-відстеження для моніторингу транспортних засобів, а також використання програмного забезпечення для оптимізації маршрутів і логістики, що сприяє більш ефективному і відповідальному веденню бізнесу в галузі.

Можна виділити декілька ключових технологій, які трансформують галузь:

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

1. Автоматизація: автоматизація процесів в галузі вантажних автоперевезень забезпечує зниження витрат, підвищення продуктивності та оптимізацію робочого часу. Автоматизовані системи можуть управляти запасами, планувати маршрути, обробляти замовлення та виконувати інші завдання, які традиційно вимагали значних зусиль з боку людини.

2. GPS-відстеження: використання GPS-технологій дозволяє компаніям відстежувати свої транспортні засоби в реальному часі, забезпечуючи точну інформацію про місцезнаходження вантажу. Це поліпшує управління логістикою, дозволяє швидко реагувати на будь-які непередбачувані обставини та забезпечує більшу прозорість для клієнтів.

3. Програмне забезпечення для управління логістикою: спеціалізоване програмне забезпечення допомагає оптимізувати всі аспекти логістики, від управління складськими запасами до планування маршрутів та оптимізації вантажопотоків. Це дозволяє знизити витрати, покращити ефективність і підвищити задоволеність клієнтів.

4. Штучний інтелект та машинне навчання: ці технології дозволяють аналізувати великі обсяги даних для прогнозування тенденцій, оптимізації маршрутів і ухвалення обґрунтованих рішень. Вони можуть допомогти покращити планування попиту, управління запасами та взаємодію з клієнтами.

5. Блокчейн: ця технологія набирає популярності в логістиці завдяки своїй здатності забезпечувати безпеку, прозорість і незмінність інформації. Вона може використовуватися для створення надійної документації, відстеження походження товарів і забезпечення безпечних та прозорих ланцюгів поставок.

Інтеграція цих технологій у вантажні автоперевезення не тільки спрощує процеси та зменшує витрати, але й відкриває нові можливості для інновацій і покращення обслуговування клієнтів.

Підвищення ефективності через оптимізацію ланцюгів поставок у галузі вантажних автоперевезень включає узгодження та раціоналізацію всіх елементів ланцюга, від виробника до кінцевого споживача, що дозволяє мінімізувати витрати, зменшити час доставки, покращити обслуговування клієнтів та збільшити загальну продуктивність галузі.

Список використаних джерел:

1. Павленко, О. В., Великодній, Д. О. (2020). Формування раціональної схеми обслуговування замовлень на доставку вантажів транспортно-експедиторським підприємством. Комунальне господарство міст, 2020, том 1, випуск 154. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/55641/1/5558-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-11569-1-10-20200410.pdf>.

2. Демченко, Є. Б., Дорош, А. С., Сковрон, І. Я. (2022). Сучасні інформаційні системи на ринку вантажних перевезень України. Транспортні системи та технології перевезень, (23), 79. URL: <http://tstt.diit.edu.ua/article/view/261660>

3. Демченко, Є. Б., Дорош, А. С. (2023). Інформаційні технології для організації автомобільних перевезень вантажів в Україні. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/33618/1/NRTS_APV_2023_27.pdf

Чорний І. О.

Національний Університет «Львівська Політехніка»

THE ROLE OF ZERO TRUST APPROACH IN ENTERPRISE MANAGEMENT AND INFORMATION SECURITY

In recent years, the proliferation of cyber threats and the increasing complexity of IT infrastructure have prompted organizations to reassess their approach to managing and securing enterprise systems and data. The traditional perimeter-based security model, which relies on trust boundaries and assumes that threats are external, is no longer sufficient in light of the evolving threat landscape. As a result, a new paradigm known as the Zero Trust approach has emerged, emphasizing the principle of "never trust, always verify" in all interactions within the network. This research seeks to explore the role of the Zero Trust approach in modern enterprise management and information security and its potential impact on mitigating cyber risks and protecting critical assets.

The evolution of enterprise management and information security has been closely intertwined over the years as organizations strive to adapt to the rapidly changing technological landscape. As businesses have become increasingly dependent on digital systems, the need for robust security measures to protect sensitive data has grown exponentially. This evolution can be traced back to the early days of computing when cybersecurity was primarily focused on perimeter defense to prevent external threats from gaining access to internal networks. However, with the rise of cloud computing, mobile devices, and remote work, the traditional perimeter-based approach has proven to be insufficient in ensuring comprehensive security. As a result, a shift towards a Zero Trust security model has gained traction in recent years, emphasizing the need to verify and secure every user, device, and application accessing the network, regardless of their location or origin.

The Zero Trust approach is a security model that requires a strict identity verification process for every person and device trying to access resources on a network, regardless of whether they are within or outside the perimeter. This model assumes that threats exist both inside and outside the network, and thus all users and devices must be treated as untrusted entities. Zero Trust involves

continuous monitoring and validation of all access attempts to ensure that only authorized individuals can access specific resources. By adopting a Zero Trust architecture, organizations can enhance their security posture and minimize the risk of data breaches. This approach underscores the importance of restricting access based on the principle of least privilege, where users are only granted the necessary access privileges to carry out their specific job functions. In essence, the Zero Trust model challenges the traditional network security paradigm by shifting the focus from perimeter defense to data-centric security, emphasizing the importance of continuous authentication, authorization, and encryption to protect sensitive information [1].

Implementing Zero Trust in enterprise management involves a shift from traditional perimeter-based security models to a model where trust is not assumed based on location or user identity. This implementation requires organizations to continuously authenticate and authorize every access request, regardless of whether it originates from inside or outside the network. By implementing Zero Trust principles, enterprises can better protect their sensitive data and critical assets from unauthorized access and lateral movement by cyber attackers. Furthermore, Zero Trust can improve overall visibility into network activities, enabling quicker detection and response to potential security incidents [2].

One of the key benefits of implementing a Zero Trust approach in information security is the increased level of control and visibility it offers over the network. By adopting a Zero Trust model, organizations can enforce strict access controls and continuously monitor network traffic for any suspicious activity or unauthorized access attempts. This proactive approach to security helps in reducing the overall attack surface and minimizes the risk of insider threats or lateral movement within the network. In addition, Zero Trust architecture allows for granular policies to be implemented based on user identity, device posture, and location, ensuring that only authorized users and devices have access to specific resources. This approach not only enhances the security posture of the organization but also improves compliance with regulatory requirements related to data protection and privacy [3].

One of the primary challenges in adopting a Zero Trust Approach is the cultural shift required within organizations. Moving from a traditional perimeter-based security model to a zero-trust mindset necessitates a fundamental change in how employees perceive security and access controls. This shift may face resistance from employees who are accustomed to a more permissive access model and may be reluctant to adopt a more stringent security posture. Additionally, implementing a Zero Trust Approach requires significant coordination across various departments and stakeholders within an organization, which can be a complex and time-consuming process. Moreover, the integration of existing security tools and technologies with Zero Trust principles can

pose technical challenges, as legacy systems may need to be upgraded or replaced to align with the Zero Trust framework.

Management plays a key role in the Zero Trust approach as they are responsible for setting the overall vision, strategy, and objectives of the organization. Their involvement ensures that the Zero Trust principles are aligned with the organization's overall goals and objectives. Additionally, they are also crucial in providing the necessary resources, support, and leadership to drive the cultural and operational changes that are required for the successful implementation of the Zero Trust approach. Therefore, involving not only IT specialists but also management in the implementation of the Zero Trust approach is essential for ensuring its effectiveness and sustainability within the organization [4].

In conclusion, the zero trust approach is a critical framework for enhancing enterprise management and information security in today's dynamic cyber threat landscape. By assuming that both internal and external networks are untrusted and implementing strict access controls and continuous monitoring, organizations can significantly reduce their risk of data breaches and cyber-attacks. The principles of least privilege, micro-segmentation, and continuous verification are crucial components of the zero trust model that can help organizations better protect their sensitive data and assets. As cyber threats continue to evolve, adopting a zero trust approach is essential for organizations to stay ahead of potential security risks and maintain the integrity of their systems and networks. Ultimately, integrating the zero trust approach into enterprise management and information security practices can lead to a more secure and resilient organization in the face of today's ever-evolving threat landscape.

References:

1. Rose, S. (2022, May 6). Planning for a Zero Trust Architecture. <https://doi.org/10.6028/nist.cswp.20>
2. G. Cox, Leigh M Starr, "VHA's Movement for Change: Implementing High-Reliability Principles and Practices", 2023, p. 151-157
3. Wanxin Li, Collin Meese, Hao Guo, Mark M. Nejad, "Aggregated Zero-Knowledge Proof and Blockchain-Empowered Authentication for Autonomous Truck Platooning", 2023, p. 9309-9323
4. Rose, S., Borchert, O., Mitchell, S., & Connelly, S. (2020, August 11). Zero Trust Architecture. <https://doi.org/10.6028/nist.sp.800-207>

Секція 3

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

УДК 657

Гардубей В. І.,
Головачко В. М.
Мукачівський державний університет

ПОНЯТТЯ ТА ПРИНЦИПИ ОБЛІКУ КОРПОРАТИВНИХ ПРАВ ПІДПРИЄМСТВА

Корпоративні права все частіше стають об'єктом цивільного обороту, у зв'язку з чим виникає потреба у з'ясуванні порядку їх приватноправового обороту. У цьому аспекті важливим є визначення сутності поняття «корпоративні права», адже це, на перший погляд, суто теоретичне питання має вагоме значення у практичній площині.

Поняття корпоративних прав присвячували свої праці такі вчені, як: М.К. Богуш, С.Ю. Бобер, І.В. Лукач, А.Ю. Смітюх, О.В. Бігняк, О.Р. Кібенко, А.В. Сороченко, І.Т. Тарасов, В.М. Кравчук, Ю.С. Поваров, Ю.М. Жорнокуй, В.І. Цікало, В.А. Белов, С.В. Батрин, Н.С. Глусь, Т.В. Кашаніна, О.Р. Шевчук й інші.

Корпоративні права – це права і повноваження, які належать власникам корпоративних цінних паперів (наприклад, акцій або часток у компанії) і дозволяють їм брати участь у прийнятті рішень щодо управління компанією і отримання прибутку від її діяльності.

Відповідно до ст.167 ГК України корпоративні права – це права особи, частка якої визначається у статутному капіталі (майні) господарської організації, що включають правомочності на участь цієї особи в управлінні господарською організацією, отримання певної частки прибутку (дивідендів) даної організації та активів у разі ліквідації останньої відповідно до закону, а також інші правомочності, передбачені законом та статутними документами.

Облік корпоративних прав є важливою складовою фінансового управління корпораціями. Корпоративні права включають в себе акції, частки в управлінні підприємством, облігації та інші фінансові інструменти, які надають їх власникам право на участь у прийнятті важливих рішень і частку в прибутку.

Основні принципи обліку корпоративних прав включають (рис. 1):

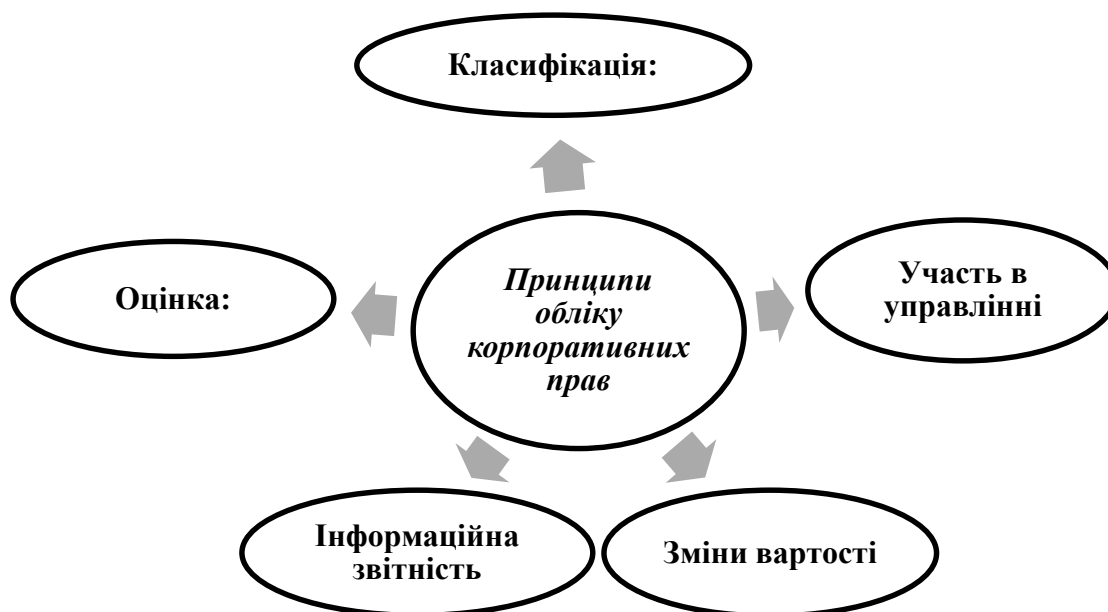

Рис. 1. Основні принципи обліку корпоративних прав

1. Оцінка – вартість корпоративних прав потрібно оцінювати згідно зі стандартами обліку. Це може включати ринкову вартість акцій або інші методи оцінки в залежності від типу корпоративного права.

2. Класифікація – корпоративні права можуть бути класифіковані як довгострокові або оборотні активи в залежності від того, наскільки тривало планується їх утримання.

3. Участь в управлінні – якщо корпоративні права надають власнику право на участь в управлінні компанією (наприклад, голос на загальних зборах акціонерів), це також потрібно враховувати при обліку.

4. Зміни вартості – зміни вартості корпоративних прав можуть впливати на фінансовий результат компанії та її фінансовий стан. Такі зміни потрібно відображати в обліку згідно з встановленими стандартами.

5. Інформаційна звітність – підприємства повинні надавати інформацію про свої корпоративні права в фінансовій звітності відповідно до вимог стандартів обліку та вимог регуляторів.

Отже, облік корпоративних прав є складною задачею, оскільки вимагає знання стандартів обліку та аналізу фінансових ризиків. У зв'язку з цим, великі корпорації зазвичай мають спеціалізовані фінансові відділи або наймають зовнішніх фахівців для забезпечення правильного обліку корпоративних прав.

Список використаних джерел:

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

1. Господарське право України: навчальний посібник / за заг. ред. С.В. Несиної. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 564 с.
2. Господарський кодекс : Закон України, у редакції від 17 листопада 2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2003. № № 18–22. Ст. 144.
3. Господарський процесуальний Кодекс: Закон України, у редакції від 16 листопада 2019 р. Відомості Верховної Ради України. 1992. № 6. Ст. 56.
4. Лукач І.В. Господарсько-правове регулювання корпоративних відносин в Україні: теоретичні проблеми : дис. ... докт. юр. наук: 12.00.04. Київ, 2016. 474 с.
5. Про акціонерні товариства: Закон України, у редакції від 17 жовтня 2019 р. Відомості Верховної Ради України. 2008. № № 50–51. Ст. 384.
6. Шевчук О.Р., Бобер С.Ю. Корпоративні права учасника господарського товариства: проблеми правової регламентації. Актуальні проблеми правознавства. 2018. № 4. С. 186–190.

УДК 657

**Гопанчук Н. В.,
Ярошук О. В.**

Західноукраїнський національний університет

МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ Й ОПОДАТКУВАННЯ ЕЛЕКТРОННОГО БІЗНЕСУ

За останні роки спостерігається значний приріст сектору електронної комерції, онлайн-сервісів, цифрових платформ та інших видів електронних послуг. Цей розвиток відбувається на фоні загального цифрового трансформації суспільства та економіки. Зростання електронного бізнесу має значний вплив на економіку країни, забезпечуючи нові можливості для підприємств, створюючи робочі місця та стимулюючи інновації. Проте, при цьому виникають нові виклики і проблеми, які потребують уваги з боку законодавців та податкових органів.

Значний обсяг електронної торгівлі і послуг породжує складність у визначенні правил оподаткування, контролю за сплатою податків та забезпечення справедливої конкуренції. Крім того, швидкі темпи розвитку та поширення технологій у цьому секторі створюють необхідність у постійному оновленні правового та податкового середовища. Також важливо врахувати міжнародний контекст, оскільки електронний бізнес зазвичай перетинає національні кордони, що ускладнює питання оподаткування транскордонних операцій та вимагає координації з іншими країнами щодо податкової політики.

Отже, з урахуванням великої ролі електронного бізнесу у сучасній економіці та постійного зростання його впливу, проблеми обліку і оподаткування електронного бізнесу в Україні залишаються актуальними та потребують постійного вдосконалення та адаптації правових та податкових механізмів.

Основні проблеми обліку і оподаткування електронного бізнесу в Україні включають в себе низку важливих аспектів, які впливають на розвиток цього сектору та відображаються на його оподаткуванні. Однією з найбільш відчутних проблем є недостатня чіткість та складність податкового законодавства, пов'язаного з електронним бізнесом. Це створює нестабільність та непередбачуваність для бізнесу, а також збільшує ризики порушення податкових правил через невірне їх тлумачення.

Ще однією проблемою є недостатність механізмів контролю та моніторингу оподаткування електронного бізнесу. Це може призвести до ухилення від сплати податків та несправедливої конкуренції між компаніями, які дотримуються правил, і тими, які цього не роблять. Додатковою проблемою є відсутність однакового підходу до оподаткування електронного бізнесу порівняно з традиційними формами бізнесу. Це може призвести до нерівних умов конкуренції та не виправданого переваги одного виду бізнесу перед іншим.

Також слід відзначити проблеми, пов'язані зі збором та аналізом даних для правильного обліку податків. Оскільки електронний бізнес зазвичай характеризується великим обсягом даних та швидким темпом змін, інструменти обліку та аналізу даних повинні бути належним чином адаптовані до цих особливостей.

Нарешті, існує проблема невизначеності щодо міжнародного оподаткування електронного бізнесу, зокрема в сфері оподаткування транскордонних операцій. Це може призвести до подвійного оподаткування або недооподаткування, що створює складнощі як для компаній, так і для податкових органів. Важливою є проблема визначення місця оподаткування для електронних послуг та продуктів. У світі електронного бізнесу, де компанії можуть надавати свої послуги та товари онлайн без фізичного присутності в певних країнах, виникає складність у визначенні місця оподаткування та розподілі податкових надходжень між країнами. У цілому, проблеми обліку і оподаткування електронного бізнесу в Україні потребують уваги з боку законодавців та податкових органів для створення чітких, прозорих та справедливих правил, що сприятимуть розвитку цього важливого сектору економіки.

Більш того, необхідно вирішити проблему оцінки цифрових активів та електронних послуг для цілей оподаткування. Оскільки цифрові активи та послуги мають свою специфіку, існуючі методи оцінки можуть бути незастосовуваними або недостатньо точними, що

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

ускладнює правильне визначення об'єктів оподаткування та розрахунок податкових зобов'язань.

Для вдосконалення обліку і оподаткування електронного бізнесу в Україні необхідно розглянути ряд заходів. По-перше, важливо спростити та уніфікувати податкове законодавство, що стосується електронного бізнесу, для зменшення складнощів та непередбачуваності для підприємств. По-друге, потрібно розвинути механізми контролю та моніторингу, які б забезпечували ефективне виявлення порушень податкових правил у сфері електронного бізнесу. По-третє, необхідно встановити чіткі та справедливі правила оподаткування електронного бізнесу, враховуючи його специфіку та відмінності від традиційних форм бізнесу. Далі, важливо підвищити рівень освіченості підприємців у питаннях обліку та оподаткування електронного бізнесу шляхом проведення інформаційних кампаній та надання консультацій. Крім того, необхідно активно взаємодіяти з міжнародними партнерами для вирішення питань міжнародного оподаткування електронного бізнесу та уникнення подвійного оподаткування. Нарешті, важливо забезпечити доступність сучасних інструментів обліку та аналізу даних для підприємств у цьому секторі для забезпечення ефективного управління та відповідності податковим вимогам. Загалом, для подолання цих проблем потрібно впровадження чітких та сучасних правил оподаткування, які враховували б специфіку електронного бізнесу, а також активну співпрацю між владою, підприємцями та фахівцями з податкового права для пошуку оптимальних рішень. Тільки таким шляхом можна забезпечити стабільний та справедливий розвиток електронного бізнесу в Україні.

Список використаних джерел:

1. Спільник, І. В., Ярошук О. В. Принцип системності в аналітичних дослідженнях. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 2. - С. 182-190.
2. Ярошук, О. В. Проблемні аспекти розвитку вітчизняної аналітичної науки та практики [Текст] / Олексій Вікторович Ярошук // Прикладна економіка - від теорії до практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. [м. Тернопіль, 20 жовт. 2016 р.] / редкол. : Б. О. Язлюк, П. Р. Пуцентейло, Р. Ф. Бруханський [та ін.]; відп. за вип. П. Р. Пуцентейло. - Тернопіль : Вектор, 2016. - С. 251-254.
3. Spilnyk, I., Brukhanskyi, R., & Yaroshchuk, O. (2020). Accounting and Financial Reporting System in the Digital Economy. Paper presented at the 2020 10th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT). doi: <https://doi.org/10.1109/ACIT49673.2020.9208976>.

**ОБЛІК І АНАЛІЗ ДЕБІТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА:
ПРОБЛЕМИ СТАНДАРТИЗАЦІЇ ТА ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ**

Проблематика обліку і аналізу дебіторської заборгованості підприємства є багатогранною та зумовлена глобальними економічними змінами, зростанням конкуренції на ринках, а також постійними змінами в законодавстві, що регулює комерційні відносини. У контексті глобалізації економіки та посилення взаємозв'язків між ринками різних країн, управління дебіторською заборгованістю набуває транснаціонального значення. Підприємства зіштовхуються з необхідністю адаптації своїх фінансових стратегій до умов невизначеності, що вимагає від них гнучкості у прийнятті рішень щодо кредитування своїх покупців та ефективного управління ризиками.

Збільшення обсягів дебіторської заборгованості може також свідчити про експансію підприємства на нові ринки або про зміну його кредитної політики. Водночас, це ставить перед керівництвом завдання оптимізації процесів управління кредитами та дебіторською заборгованістю, з метою зменшення ризику неплатежів та підвищення ефективності використання оборотного капіталу.

Також, з урахуванням зростаючого впливу цифровізації та впровадження новітніх технологій у фінансовий менеджмент, актуальність дослідження посилюється необхідністю розробки та впровадження інноваційних інструментів для аналізу та прогнозування дебіторської заборгованості. Це включає застосування штучного інтелекту, машинного навчання, та великих даних для оптимізації процесів управління дебіторською заборгованістю, що дозволяє підприємствам підвищити їх конкурентоспроможність та фінансову стійкість.

Враховуючи зазначені аспекти, дослідження обліку та аналізу дебіторської заборгованості є критично важливим для розробки стратегічних та тактичних рішень, спрямованих на підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами підприємства, забезпечення його фінансової стабільності та сталого розвитку в довгостроковій перспективі.

При вивченні проблематики обліку і аналізу дебіторської заборгованості підприємства дослідники стикаються з рядом проблем, які ускладнюють процес дослідження. Однією з основних проблем є відсутність стандартизації в обліку дебіторської заборгованості, що ускладнює порівняльний аналіз між різними підприємствами або галузями. Різноманітність методів обліку та оцінки дебіторської заборгованості, які застосовуються на практиці, може

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

призводити до складнощів у визначенні її реальної вартості та впливу на фінансовий стан підприємства.

Іншою значною проблемою є недостатність якісної інформації про дебіторів, що обмежує можливості для глибокого аналізу платоспроможності та кредитного ризику. Це особливо актуально для нових або недостатньо відомих контрагентів, де ризик неплатежу може бути вищим. Відсутність повної та актуальної інформації ускладнює оцінку ризиків і прийняття обґрунтованих рішень щодо управління дебіторською заборгованістю.

Проблема неплатежів та затримок у платежах є ще однією критичною областю, з якою зіштовхуються дослідники. Визначення причин та факторів, що впливають на неплатежі, вимагає глибокого розуміння не тільки внутрішнього управління підприємства, але й зовнішніх економічних умов. Крім того, аналіз заборгованості часто ускладнюється необхідністю врахування інфляційних процесів, валютних коливань та інших макроекономічних факторів.

Також, дослідники стикаються з викликами, пов'язаними з аналізом внутрішніх процедур підприємства з управління дебіторською заборгованістю. Не завжди можна отримати доступ до повної інформації про внутрішні правила, процедури кредитування та інкасації, що обмежує здатність до оцінки ефективності існуючих механізмів управління.

Останньою, але не менш важливою проблемою, є швидкі зміни в законодавстві, що регулює комерційні та фінансові відносини. Це вимагає від дослідників постійного оновлення знань та адаптації методів аналізу до нових нормативно-правових вимог.

Дослідження обліку і аналізу дебіторської заборгованості підприємства відіграє важливу роль в управлінні фінансовою стійкістю та ліквідністю компаній. Актуальність теми підкреслюється зростаючою необхідністю в оптимізації фінансових операцій та ефективному управлінні кредитними ризиками. Проте, дослідники стикаються з низкою проблем, таких як відсутність стандартизації в методах обліку, недостатність інформації про дебіторів, проблеми з неплатежами, а також складнощі в аналізі внутрішніх процедур підприємства та швидкі зміни в законодавстві.

Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу, який включає застосування сучасних технологій аналізу даних, удосконалення нормативно-правової бази та розробку уніфікованих стандартів обліку. Це дозволить не тільки підвищити ефективність управління дебіторською заборгованістю, але й забезпечить підприємствам більшу фінансову прозорість та стійкість.

У процесі дослідження важливим є розуміння того, що дебіторська заборгованість несе в собі не тільки ризики, але й потенційні можливості для розвитку бізнесу. Ефективне

управління цим активом може сприяти збільшенню обсягів продажів, розширенню ринку збуту та зміцненню партнерських відносин. Тому розробка інструментів та методів для оптимізації обліку і аналізу дебіторської заборгованості є ключовою для забезпечення довгострокового успіху підприємства в сучасних економічних умовах.

Список використаних джерел:

1. Белова І., Ярошук О. Розвиток процесів цифровізації в Європейському Союзі: перспективний досвід для України. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33№ 1. С. 180-191. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.180>.
2. Белова І. М. Особливості розвитку управлінського обліку в системі управління. *Молодий вчений* : наук. журнал. Херсон, 2015. № 2 (17). С. 937-940.
3. Белова І. М. Теоретичні основи облікової політики. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2015. № 2(1). С. 84-90.
4. Белова І. М. Завдання та принципи побудови обліку розрахунків з покупцями і замовниками. *Сталий розвиток економіки*, 2015, 3: 217-220.

УДК 657

**Красниця К. В.,
Ярошук О. В.**

Західноукраїнський національний університет

**КЛЮЧОВІ АСПЕКТИ АНАЛІЗУ ДИВІДЕНДНОЇ ПОЛІТИКИ В АКЦІОНЕРНИХ
ТОВАРИСТВАХ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ**

В умовах глобальної економіки, де інвестори постійно шукають оптимальні можливості для розміщення своїх капіталів, ефективна дивідендна політика стає критичним фактором, що впливає на інвестиційну привабливість та стійкість компанії на ринку. Розробка і впровадження збалансованої дивідендної політики, яка задовольняє як потреби акціонерів, так і стратегічні цілі компанії, вимагає глибокого аналітичного підходу та системного аналізу великої кількості внутрішніх та зовнішніх чинників.

З одного боку, волатильність ринків, зміни в економічних циклах, та регуляторні вимоги ставлять перед компаніями виклик у плануванні та прогнозуванні їхніх дивідендних виплат. З іншого боку, існує необхідність врахування інтересів різноманітних груп акціонерів, що можуть мати різні очікування від дивідендної політики, включаючи переваги щодо реінвестування прибутку або виплати високих дивідендів.

Також, розвиток цифрових технологій та великих даних відкриває нові можливості для аналітичного забезпечення дивідендної політики, дозволяючи проводити більш точні аналізи

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

ризиків, прогнози прибутковості та ефективності капіталовкладень. Використання передових аналітичних інструментів та моделей може сприяти кращому розумінню впливу макроекономічних тенденцій, ринкових умов та внутрішніх ресурсів компанії на її здатність генерувати прибуток і виплачувати дивіденди.

Враховуючи ці аспекти, актуальність дослідження полягає у необхідності розробки комплексного підходу до формування дивідендної політики, який би включав в себе як традиційні фінансові аналізи, так і новітні аналітичні методики. Це дозволить компаніям більш ефективно адаптуватися до змінних умов ринку, мінімізувати ризики пов'язані з фінансовою нестабільністю, та оптимізувати свої стратегії з метою максимізації вартості для акціонерів. Отже, дослідження аналітичного забезпечення формування дивідендної політики акціонерного товариства є вкрай важливим для забезпечення їх довгострокового фінансового здоров'я та конкурентоспроможності на глобальному ринку.

При вивченні аналітичного забезпечення формування дивідендної політики акціонерного товариства дослідник може зіштовхнутися з низкою складних проблем. Перш за все, існує виклик пов'язаний з доступом до достовірних та актуальних даних. Компанії часто володіють конфіденційною інформацією, яка не розкривається широкому колу осіб, що ускладнює збір повного набору даних для аналізу. Також, збір інформації про дивідендну політику з різних джерел може виявитися непослідовним або неоднорідним, що вимагає значних зусиль для її стандартизації та аналізу.

Друга велика проблема полягає у визначенні оптимального балансу між виплатами дивідендів і потребами компанії в реінвестуванні прибутку для подальшого розвитку. Аналітичне забезпечення повинне враховувати не тільки поточну фінансову стабільність компанії, але й її довгострокові стратегічні цілі, що вимагає глибокого розуміння як внутрішніх процесів компанії, так і зовнішніх умов, у яких вона функціонує.

Третьою значною проблемою є волатильність фінансових ринків та економічні коливання, що впливають на можливості компанії генерувати прибуток та виплачувати дивіденди. Дослідникам необхідно аналізувати велику кількість макроекономічних індикаторів та прогнозувати їх вплив на діяльність компанії, що є складним завданням через непередбачуваність глобальних економічних тенденцій.

Четверта проблема пов'язана з розбіжностями між інтересами різних груп акціонерів. У компаніях з розподіленим акціонерним капіталом можуть існувати конфлікти між акціонерами, що віддають перевагу високим дивідендним виплатам, та тими, хто підтримує ідею реінвестування прибутку в розвиток бізнесу. Врахування та знаходження компромісу

між цими інтересами є складним завданням, що вимагає не тільки аналітичних, але й дипломатичних навичок.

П'ятою проблемою є адаптація до змін у законодавстві та регуляторних вимог. У багатьох країнах законодавство, що регулює виплату дивідендів, може зазнавати змін, що вимагає постійного моніторингу та адаптації дивідендної політики компаній. Це може створювати додаткові труднощі для аналітиків, які повинні враховувати не тільки поточні, але й майбутні можливі зміни в законодавчому регулюванні.

Останньою, але не менш важливою проблемою, є технічні труднощі в аналізі великих обсягів даних та застосуванні складних аналітичних інструментів. Розвиток технологій відкриває нові можливості для аналізу, але також вимагає від дослідників постійного навчання та оновлення знань у галузі використання передових програмних продуктів, статистичних методів та моделювання.

Усі ці проблеми створюють складне середовище для дослідників, які намагаються глибоко зрозуміти аналітичне забезпечення формування дивідендної політики акціонерного товариства.

Висновки з дослідження проблем аналітичного забезпечення формування дивідендної політики акціонерного товариства підкреслюють важливість комплексного підходу до аналізу цієї сфери. Складність доступу до достовірних даних, необхідність балансування між реінвестуванням прибутку та виплатами дивідендів, волатильність фінансових ринків, розбіжності в інтересах акціонерів, зміни в законодавстві та технічні труднощі у аналізі великих даних створюють комплекс викликів для дослідників. Ефективне вирішення цих викликів вимагає не тільки глибокого аналітичного знання, але й здатності адаптуватися до постійно змінюваних умов ринку та законодавчого поля. Розробка адекватних методик аналітичного забезпечення, які враховують усі ці аспекти, є ключем до формування ефективної дивідендної політики, що сприятиме зростанню інвестиційної привабливості та стабільності компаній на довгострокову перспективу. Таким чином, глибоке розуміння і вирішення зазначених проблем є необхідним для досягнення оптимального балансу між інтересами акціонерів та стратегічними цілями акціонерного товариства, що є основою для створення стійкого фінансового здоров'я та зростання компанії.

Список використаних джерел:

1. Спільник І. В., Загородна О. М., Ярощук О. В. Консультаційна діяльність: актуальність, особливості та перспективи розвитку. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 3. С.192–198.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

2. Ярощук О. В. Корпоративний контроль та методи його захисту. *Наукові записки: зб. наук. праць*. Тернопіль: Тернопільська академія народного господарства, 2006. Випуск 15. С. 142-154.

3. Ярощук О. В., Ярощук І. Д. Аналітичне обґрунтування рішень в системі корпоративного захисту бізнесу від поглинань. *Економічний аналіз: зб. наук. праць*. Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету “Економічна думка”, 2014. Том 17. № 2. С. 136-154.

УДК: 657.1:658

Морозюк О. О.
Державний податковий університет

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ЗАСОБАМИ

Впровадження міжнародних стандартів обліку в сучасну практику управління є ключовим етапом для досягнення ефективності та конкурентоспроможності підприємств у глобальному бізнес-середовищі. Особливу увагу слід звернути на перспективи застосування цих стандартів для поліпшення управління основними засобами, які є важливим активом для багатьох організацій у різних галузях економіки.

З врахуванням швидкого темпу технологічних змін, розширення міжнародних економічних зв'язків та зростаючих вимог стосовно фінансової звітності, впровадження міжнародних стандартів обліку набуває особливої актуальності [1, с. 109]. Вони створюють однакові умови для обліку фінансових операцій та сприяють підвищенню рівня довіри як інвесторів, так і споживачів інформації про фінансовий стан підприємства.

Застосування міжнародних стандартів обліку для вдосконалення управління основними засобами стає важливим кроком у розвитку сучасного бізнесу. Основними перевагами цього процесу є стандартизація облікових процедур, збільшення точності фінансової звітності та підвищення рівня довіри зацікавлених сторін.

Міжнародні стандарти обліку, такі як МСФЗ/IFRS, надають загальноприйняті правила обліку, які дозволяють підприємствам оперативного адаптуватися до змін у бізнес-середовищі та міжнародних стандартів. Це сприяє уніфікації облікової звітності, зростанню її достовірності та зрозумілості для інвесторів і аналітиків.

Підприємства, що використовують міжнародні стандарти, можуть краще контролювати свої основні засоби, забезпечуючи їх ефективне використання та оптимізацію витрат. Це

дозволяє підприємствам не лише підвищити свою конкурентоспроможність, але й збільшити стійкість до зовнішніх економічних труднощів та змін у ринкових умовах.

Більш того, застосування міжнародних стандартів обліку підтримує підприємства у постійному удосконаленні своїх бухгалтерських практик та управлінських процесів. Це сприяє зростанню ефективності діяльності, підвищенню інвестиційної привабливості та створює позитивний імідж у міжнародному бізнес-середовищі.

Застосування міжнародних стандартів обліку для оптимізації управління основними активами сприяє зменшенню ризиків та покращує процес ухвалення управлінських рішень. За допомогою однакових методів обліку та звітності підприємства можуть більш об'єктивно оцінювати свої активи, їхню рентабельність та потенціал для майбутнього розвитку.

Додатково, впровадження міжнародних стандартів обліку створює сприятливі умови для міжнародного співробітництва та інвестиційного залучення. Через використання загальноприйнятих стандартів, підприємства стають більш зрозумілими та привабливими для зовнішніх інвесторів, що сприяє залученню нових джерел фінансування та розвитку міжнародних бізнес-партнерств.

Використання міжнародних стандартів обліку для покращення управління основними активами є важливим кроком для сучасних підприємств у змінному бізнес-середовищі. Ця ініціатива має суттєвий вплив на ефективність управління ресурсами та стратегічні рішення управління [2, с. 112].

Застосування міжнародних стандартів обліку сприяє стандартизації процесів обліку та звітності, що сприяє підвищенню достовірності фінансової інформації. Це надзвичайно важливо для підприємств, оскільки дозволяє їм більш точно оцінювати ризики, керувати витратами та оптимізувати управлінські процеси. Крім того, застосування міжнародних стандартів обліку сприяє підвищенню довіри інвесторів, оскільки вони отримують однакову та об'єктивну інформацію про фінансовий стан підприємства. Це забезпечує більшу прозорість управління та сприяє залученню інвестиційного капіталу для подальшого розвитку бізнесу.

Впровадження міжнародних стандартів обліку для поліпшення управління основними засобами є вирішальним етапом у розвитку сучасного бізнесу. Ця стратегічна ініціатива не лише сприяє стандартизації облікових процедур та збільшенню достовірності фінансової звітності, але й надає підприємствам ключові інструменти для ефективного управління ресурсами, зменшити ризики, покращити управлінське прийняття рішень та забезпечити більш точну оцінку їхньої фінансової стійкості. Крім того, це сприяє підвищенню довіри соціальних партнерів, інвесторів та клієнтів до компанії, що відіграє важливу роль у підтримці її конкурентоспроможності на ринку.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

Завдяки міжнародним стандартам обліку, підприємства можуть вдосконалити свою бухгалтерську практику, оптимізувати управлінські процеси та підвищити ефективність використання основних активів. Це відкриває нові можливості для розвитку бізнесу, зміцнює його позицію на ринку та сприяє створенню стабільної та успішної компанії у сучасному світі бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Кухта К. О., Орошан Т. А. Класифікація основних засобів як важлива передумова їх обліку та аналізу. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 21-22. С. 106–111
2. Марусяк Н. Л., Бак Н. А. Фінансова безпека підприємства та загрози її втрати в сучасному економічному середовищі. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 109–113.

УДК 657

**Мохтан Є. Ю.,
Ярошук О. В.**

Західноукраїнський національний університет

МІЖ ІННОВАЦІЯМИ ТА АДАПТАЦІЄЮ:

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Актуальність теми дослідження впливу цифрових технологій на бухгалтерський облік ще глибше визначається в контексті глобалізації економіки та посилення вимог до прозорості фінансової звітності. Цифровізація торкається не лише методів ведення обліку, а й підходів до зберігання, обробки та аналізу даних, відкриваючи нові можливості для підвищення ефективності та точності фінансової звітності. Водночас, зростаюча кількість кіберзагроз та вимог до захисту даних накладає додаткові вимоги до систем бухгалтерського обліку.

Адаптація до цифрових інновацій та інтеграція новітніх технологій, таких як блокчейн, штучний інтелект, великі дані (Big Data), та автоматизоване програмне забезпечення для обліку, стає невід'ємною частиною стратегічного розвитку компаній. Це не тільки сприяє підвищенню точності фінансових звітів, але й забезпечує компаніям значні конкурентні переваги завдяки оптимізації процесів ведення обліку, зниженню витрат на обробку даних та підвищенню швидкості прийняття управлінських рішень.

Крім того, еволюція цифрових технологій в обліку вимагає перегляду нормативної бази та розробки нових стандартів, які б враховували особливості цифрового середовища. Це створює необхідність у неперервному професійному розвитку фахівців у сфері

бухгалтерського обліку та аудиту, щоб вони могли ефективно працювати з новими інструментами та відповідати зростаючим вимогам ринку.

Таким чином, актуальність дослідження впливу цифрових технологій на бухгалтерський облік обумовлена не лише технологічним прогресом, але й зміною умов ведення бізнесу, що вимагає від професіоналів галузі нових знань та навичок, готовності до швидкої адаптації і здатності до інноваційного мислення.

При вивченні впливу цифрових технологій на бухгалтерський облік дослідники стикаються з рядом складнощів, які обумовлені як швидкими змінами в технологічному середовищі, так і особливостями самої дисципліни. Одна з основних проблем – це стрімкий розвиток технологій, що ускладнює процес оцінки довгострокових впливів на бухгалтерський облік. Технологічні інновації, такі як штучний інтелект, блокчейн, і автоматизація, постійно еволюціонують, що вимагає від дослідників неперервного оновлення знань та гнучкості у дослідницьких методологіях.

Іншою значною проблемою є доступ до даних та їх конфіденційність. Компанії часто неохоче діляться інформацією про внутрішні процеси та використання цифрових технологій через побоювання витоку конфіденційної інформації та занепокоєння щодо конкурентоспроможності. Це створює бар'єри для збору даних і глибокого аналізу реального впливу цифрових інновацій на бухгалтерський облік. Водночас, розходження між технологічними можливостями та нормативно-правовою базою також ускладнює дослідження. Нормативні акти часто відстають від технологічного прогресу, що ставить під сумнів легітимність застосування деяких новітніх технологій у бухгалтерському обліку з точки зору відповідності чинним законодавчим вимогам.

Також, існує проблема стандартизації використання цифрових технологій у бухгалтерському обліку. Різноманітність програмного забезпечення, платформ та інструментів може призвести до розбіжностей у методах обліку та звітності, ускладнюючи процес аудиту та порівняльного аналізу між компаніями.

Нарешті, зміна ролі бухгалтера в умовах цифровізації вимагає від дослідників звернення уваги на аспекти перекваліфікації та розвитку нових компетенцій у професіоналів. Вивчення впливу цифрових технологій не обмежується лише технічним аспектом, але й залучає психологічні, соціальні та освітні фактори, пов'язані з адаптацією персоналу до нових умов праці.

Висновки з дослідження впливу цифрових технологій на бухгалтерський облік підкреслюють глибоку трансформацію, яку переживає ця сфера під впливом інновацій. Цифровізація обліку не тільки змінює інструментарій та методи роботи бухгалтерів, але й відкриває нові можливості для підвищення ефективності, точності та прозорості фінансової

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

звітності. Водночас, вона ставить перед професіоналами виклики, пов'язані з необхідністю неперервного навчання, адаптації до нових умов роботи та розвитку відповідних компетенцій.

Проблеми, з якими зіштовхуються дослідники та практики, такі як швидкість змін у технологічному середовищі, доступ до даних, конфіденційність, розходження між можливостями технологій та нормативною базою, потребують комплексного підходу до вирішення. Це зокрема включає розвиток нормативної бази, що відповідає сучасним технологічним реаліям, стандартизацію методів обліку та звітності, а також забезпечення безперервної освіти та професійного розвитку фахівців.

Таким чином, цифрові технології відіграють ключову роль у формуванні майбутнього бухгалтерського обліку, стимулюючи як технічний, так і професійний розвиток у цій сфері. Адаптація до нових умов, інтеграція інноваційних рішень і розробка адекватних відповідей на виклики дозволять професіоналам не лише впоратися з поточними завданнями, але й відкрити нові горизонти для розвитку бухгалтерського обліку.

Список використаних джерел:

1. I. Spilnyk, R. Brukhanskyi and O. Yaroshchuk, "Accounting and Financial Reporting System in the Digital Economy," *2020 10th International Conference on Advanced Computer Information Technologies (ACIT)*, Deggendorf, Germany, 2020, pp. 581-584, doi: 10.1109/ACIT49673.2020.9208976.
2. Ярошук О., Белова І. Технологія блокчейн в бухгалтерському обліку та аудиті. Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. 2020. Випуск 3-4. С. 28-44. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2020.03.028>.
3. Белова І., Ярошук О. Розвиток процесів цифровізації в Європейському Союзі: перспективний досвід для України. Економічний аналіз. 2023. Том 33. № 1. С. 180-191. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.180>

**Росола У. В.,
Мочан Я.М.,
Подгорський І. І.**
Мукачівський державний університет

ТРАЄКТОРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ ПЛАНУВАННЯ БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Коли Україна приєднається до Європейського Союзу, значною мірою залежатиме від того, як і коли закінчиться її війна з Росією і почнеться післявоєнна відбудова, а також від того, як ЄС вирішить питання управління, безпеки, економічних питань, міграції, торгівлі, інвестицій, енергетичного переходу.

ЄС також повинен буде розробити програми допомоги, щоб допомогти українському уряду впоратися з післявоєнними зовнішніми та внутрішніми викликами безпеки, включаючи велику кількість зброї в обігу, економіці, і заохочувати українських біженців повернутися до країни, коли це можливо, оскільки вони будуть необхідні для реконструкції. Особливо актуальним стане питання щодо розвитку, імплементації європейських стандартів бізнесових структур.

У сучасних умовах нестабільного зовнішнього середовища розробка оптимальної стратегії розвитку стає ключовим завданням для кожного підприємства. Нестабільність може включати політичні та економічні коливання, зміни у споживчому попиті, технологічні зрушення, а також інші фактори, які можуть впливати на діяльність підприємства.

Роботи зарубіжних і вітчизняних вчених, присвячені актуальності та методології складання бізнес-планів у підприємницькій діяльності, відіграють важливу роль у розвитку та вдосконаленні цієї практики (З. Варналій, З. Васильців, К. Барроу, Р. Браун, В. Зарубінський, Р. Лупак, Г. Швиданенко та ін.). Методологія бізнес-планування також обговорюється у працях таких вчених-економістів: Т. Васильців, В. Вишнеvsька, Т. Воронкова, О. Хачатурян та ін.

Ці вчені роблять вагомий внесок у розвиток теорії та практики бізнес-планування, досліджуючи питання актуальності, методології та ефективності використання бізнес-планів у підприємницькій діяльності. Їх дослідження допомагають підприємствам у покращенні стратегічного планування, оцінці ризиків та забезпеченні стабільності та конкурентоспроможності на ринку.

Кваша О. Фоміна В., розглядаючи сучасні європейські стандарти бізнес-планування, визначили сутність та ознаки методологічних основ формування бізнес-планів на підприємствах України. Автори здійснили порівняльний аналіз структури вітчизняних та

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

зарубіжних стандартів бізнес-плану, що дозволяє виявити спільні аспекти та відмінності, які можуть бути корисними для адаптації і вдосконалення національних підходів ведення бізнесу. Порівняльний аналіз структури вітчизняних та зарубіжних стандартів може виявити, наприклад, різницю у вагомості та змісті окремих розділів, таких як ризиковий аналіз, стратегічне планування, маркетингова стратегія тощо. У практиці бізнес-планування важливо дотримуватися таких принципів як системність, комплексність, реалізм, прогнозованість та адаптивність, щоб забезпечити ефективне управління підприємством та досягнення стратегічних цілей [1].

У сучасних ринкових умовах підприємствам дуже важливо мати здатність розробляти бізнес-плани для реалізації нових підприємницьких ідей, впровадження інноваційних проєктів які здатні успішно функціонувати у тривалий періоді.

Можна виділити такі ключові аспекти цієї потреби:

стратегічне планування, яке дозволяє та допомагає підприємству чітко визначити свої стратегічні цілі та шляхи досягнення їх у процесі реалізації бізнес-плану;

ризик-менеджмент, тобто підприємство повинно оцінити потенційні ризики, пов'язані з новими проєктами, та розробити стратегії їх управління. У свою чергу, бізнес-план допомагає ідентифікувати ці ризики та врахувати їх в планах дій;

фінансове планування яке включає прогнозування фінансових показників на довгостроковий період, що є критично важливим для забезпечення фінансової стійкості та витривалості підприємства;

маркетингові стратегії є ключовими компонентами бізнес-плану, особливо коли йдеться про планування маркетингових дій і розвитку продуктів або послуг впровадження інновацій;

організаційна структура і управління містить інформацію про структуру підприємства та плани керівництва персоналом, що допомагає забезпечити ефективну роботу з ресурсами;

оцінка ринкових можливостей: допомагає визначити потенціал ринку для нових продуктів або послуг і розробити стратегії їх впровадження та просування [2].

Крахмальова Н., Хвощенко Є. досліджуючи питання практики впровадження європейських стандартів щодо розроблення бізнес-плану зазначили, що якісний бізнес-план грає ключову роль у рішенні ряду завдань, пов'язаних з розвитком і стратегічним керуванням підприємством, а саме:

- обґрунтування доцільності та економічної вигоди нових напрямків;
- визначення очікуваних фінансових результатів;
- визначення джерел фінансування;

- визначення термінів реалізації стратегічних цілей;
- підбір персоналу [3] .

В цілому, розробка та планування бізнесу є важливим інструментом для успішного впровадження нових ідей та проєктів на підприємстві, особливо в умовах швидко змінюючогося бізнес-середовища. Якісний бізнес-план дозволяє підприємству не лише розробити стратегію, а й ефективно втілити її в життя, плануючи ресурси, фінанси і персонал для досягнення поставлених цілей.

Список використаних джерел

1. Кваша О. С., Фоміна В. В. Бізнес-планування у діяльності організації: європейські стандарти, основні методологічні підходи та базові процедури. *Економіка та суспільство*. 2017. № 12. С. 268–275.
2. Європейські стандарти бізнес-планування : навч. посібник / Димченко О. В., Рудаченко О. О., Прасол В. М., Панова О. Д. Харків : ХНУМГ ім. О.М. Бекетова, 2021. 143 с.
3. Н. А. Крахмальова, Є. В. Хвощенко. Практика впровадження європейських стандартів щодо розроблення бізнес-плану. URL: https://www.researchgate.net/publication/372352959_PRAKTIKA_VPROVADZENNA_EVROPEJSKIH_STANDARTIV_SODO_ROZROBLENNIA_BIZNES-PLANU

УДК 657

Шувалов А. О.,
Ярошук О. В.

Західноукраїнський національний університет

ХМАРНІ ТЕХНОЛОГІЇ У БУХГАЛТЕРІЇ:

ШЛЯХ ДО ІННОВАЦІЙНОГО ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

Важливість хмарних технологій у забезпеченні бухгалтерської роботи та облікових процесів в сучасному світі не може бути переоцінена. У контексті глобалізації економіки та стрімкого розвитку інформаційних технологій, ефективність та оптимізація бухгалтерського обліку стають ключовими факторами успіху для будь-якої компанії. Хмарні рішення пропонують революційний підхід до зберігання даних, доступу до них та їх обробки, що дозволяє значно знизити витрати на ІТ-інфраструктуру, підвищити гнучкість бізнес-процесів та забезпечити високий рівень безпеки інформації.

Зі зростанням обсягів даних та підвищенням вимог до їх обробки, традиційні методи управління бухгалтерським обліком стають все більш витратними та неефективними. Хмарні технології ж, навпаки, пропонують масштабованість та еластичність, дозволяючи компаніям

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

легко адаптуватися до змін у законодавстві, ринкових умов та обсягів діяльності без необхідності здійснення значних капіталовкладень в оновлення та розширення власних ІТ-систем.

Окрім того, перехід на хмарні рішення відкриває нові можливості для автоматизації бухгалтерського обліку та управлінського обліку, забезпечуючи підвищену прозорість фінансової звітності та поліпшення якості ухвалення рішень на всіх рівнях управління. Це, в свою чергу, сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств на ринку.

Враховуючи це, роль хмарних технологій в сучасній бухгалтерії та облікових процесах є надзвичайно важливою. Вони не тільки сприяють оптимізації внутрішніх процесів, але й відкривають шлях до інновацій та розвитку нових бізнес-моделей, що базуються на даних та їх аналітиці.

Дослідження ефективності хмарних технологій у забезпеченні бухгалтерської роботи та облікових процесів стикається з низкою викликів та проблем. Перш за все, питання безпеки даних є одним з головних бар'єрів для впровадження хмарних рішень у бухгалтерську практику. Занепокоєння щодо можливості несанкціонованого доступу до фінансової інформації, втрати даних через технічні збої або кібератаки вимагають ретельного аналізу ризиків та розробки ефективних механізмів захисту.

Друга велика проблема полягає у складнощах інтеграції хмарних рішень з існуючими ІТ-системами компаній. Багато бухгалтерських відділів використовують спеціалізоване програмне забезпечення, розроблене для конкретних потреб організації, що може бути несумісне з хмарними сервісами без проведення додаткових налаштувань та модифікацій.

Третьою значною проблемою є опір змінам з боку персоналу. Перехід на хмарні технології часто вимагає від співробітників навчання новим інструментам та методам роботи, що може викликати опір з їх боку через боязнь втрати роботи, побоювання нездатності освоїти нові технології або через загальну неприязнь до змін.

Крім того, питання вартості впровадження та експлуатації хмарних рішень також є важливим фактором. Хоча хмарні технології можуть знижувати загальні витрати на ІТ за рахунок економії на обладнанні та обслуговуванні, первинні інвестиції та витрати на міграцію можуть бути значними, особливо для малих та середніх підприємств.

Нарешті, важливим аспектом є необхідність дотримання нормативних вимог та законодавства у сфері обробки та зберігання фінансових даних. Різні юрисдикції мають свої вимоги до захисту даних, що може ускладнити вибір хмарного провайдера, здатного забезпечити відповідність всім необхідним стандартам.

Вирішення цих проблем вимагає комплексного підходу, включаючи тісну співпрацю між бухгалтерськими відділами, ІТ-спеціалістами, провайдерами хмарних сервісів та юридичними радниками, щоб забезпечити безпечний, ефективний та відповідний перехід до хмарних технологій.

Результати з дослідження ефективності хмарних технологій у забезпеченні бухгалтерської роботи та облікових процесів підкреслюють значний потенціал цих технологій для оптимізації та модернізації фінансового управління. Хмарні рішення пропонують масштабованість, гнучкість та ефективність, що дозволяє компаніям адаптуватися до динамічного ринкового середовища та відповідати на зростаючі вимоги до прозорості та оперативності фінансової звітності.

Проте, успішне впровадження хмарних технологій вимагає ретельного планування та врахування ряду викликів, включаючи забезпечення безпеки даних, інтеграцію з існуючими ІТ-системами, управління змінами в організації, а також вирішення питань вартості та дотримання нормативних вимог. Важливо, що компанії повинні вибирати надійних постачальників хмарних сервісів та розробляти комплексні стратегії захисту інформації та управління ризиками. Залучення співробітників до процесу впровадження, навчання та розвиток їх навичок є ключовими для мінімізації опору змінам і забезпечення гладкої трансформації бізнес-процесів. Також, акцент на довгострокову перспективу інвестицій у хмарні технології допоможе підприємствам реалізувати повний потенціал цих інновацій, покращуючи ефективність бухгалтерського обліку та управлінського обліку, а також забезпечуючи стійке зростання та розвиток бізнесу в цифрову епоху.

Список використаних джерел:

1. Спільник, І. В., Ярощук О. В. Принцип системності в аналітичних дослідженнях. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 2. С. 182-190.
2. Белова І., Ярощук О. Розвиток процесів цифровізації в Європейському Союзі: перспективний досвід для України. *Економічний аналіз*. 2023. Том 33 № 1. С. 180-191. DOI: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.180>.
3. Ярощук, О. В. Проблемні аспекти розвитку вітчизняної аналітичної науки та практики. *Прикладна економіка - від теорії до практики*. Тернопіль : Вектор, 2016. 251-254 с.

НЕДОСКОНАЛІСТЬ ЗАКОНОДАВСТВА

ЯК ДЖЕРЕЛО ПОДАТКОВИХ РИЗИКІВ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ

Дослідження податкових ризиків, визначення причин їх виникнення та способів протидії є фундаментальною основою для побудови ефективної взаємодії між державою та платниками податків. Галузь дослідження податкових ризиків включає вагомий науковий доробок з питань безпосереднього визначення податкових ризиків, їх систематизації та класифікації, а також причин їх виникнення. Проте через надання недостатньої уваги у дослідженнях галузевому аспекту виникнення податкових ризиків актуальними залишаються питання дослідження специфіки реалізації податкових ризиків у конкретних галузях економіки України.

У галузі сучасних досліджень податкової сфери з-поміж джерел податкових ризиків учені окремо визначають чинники нормативно-правового характеру, до яких науковці зараховують недосконалість законодавчої системи та подвійне тлумачення деяких положень законодавства [1]. Наявність певної неврегульованості у законодавстві сприяє виникненню девіацій у поведінці платників податків та стимулює використання недосконалостей законодавства як механізм заниження бази оподаткування у процесі здійснення господарської діяльності та відповідної мінімізації сплачених податків [2].

Актуальним прикладом для аналізу галузевої специфіки впливу недосконалості законодавства на реалізацію податкових ризиків є енергетична галузь України, а саме підгалузь зеленої енергетики, яка в тому числі включає в себе суб'єктів господарювання у формі електричних станцій генерації сонячної енергії («сонячні електростанції»).

У процесі стягнення податків від діяльності сонячних електростанцій джерелом виникнення податкових втрат для держави є процес визначення суми амортизації основного виробничого елемента сонячної станції – фотогальванічних панелей та супутніх конструкцій («фотогальванічні конструкції»), які використовують для монтажу відповідних панелей.

Відповідно до Податкового кодексу України (ПКУ) фінансовий результат щодо оподаткування зменшується на суму розрахованої амортизації основних засобів, розрахунок якої здійснюється відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку [3].

Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби» визначає декілька груп основних засобів, серед яких окремо зазначається підгрупа «Машини

та обладнання» [4]. Розрахунок амортизаційних втрат основних засобів здійснюється відповідно до терміну корисного використання, який встановлюється ПКУ для кожної підгрупи і становить мінімум 2 роки для підгрупи «Машини та обладнання» (група 4) [3]. Відповідно, належність основних засобів сонячної електростанції до тієї чи іншої групи впливає на термін корисного використання та на суми амортизаційних відрахувань, які зменшують фінансовий результат до оподаткування.

Ураховуючи зазначені кодексом норми податкового та облікового законодавства, його основною вадою є те, що підгрупа основних засобів, до якої належать фотогальванічні конструкції чітко не визначена. Стосовно поширеної в Україні практики, усі сонячні електростанції класифікують фотогальванічні конструкції у групу 4 основних засобів. Оскільки фотогальванічні конструкції є основним виробничим активом сонячної електростанції і можуть становити до 95% від вартості всіх активів підприємства, класифікація їх у групу 4 дозволяє використати прискорену амортизацію та протягом перших двох років з моменту введення сонячної електростанції в експлуатацію повністю віднести вартість цих конструкцій до бази оподаткування. У результаті використання відповідної прискореної амортизації сонячна електростанція відображає у податковому обліку суттєві збитки, які формують від'ємний об'єкт оподаткування фактично у сумі вартості більшої частини активів сонячної електростанції.

Відповідна сума накопиченого від'ємного об'єкта оподаткування за перші два роки діяльності виявляється достатньо суттєвою, щоб сонячна електростанція змогла роками отримувати прибутки і не сплачувати податок на прибуток, оскільки всі отримані майбутні прибутки будуть враховуватись до погашення накопиченого на початку діяльності податкового збитку.

Варто зазначити, що чинне законодавство не містить детальних пропозицій чи норм щодо обліку основних засобів саме сонячних електростанцій. З моменту появи перших сонячних електростанцій на початку 2010-х років українське законодавство досі не врегулювало питання обліку основних засобів та не надало пропозицій щодо класифікації фотогальванічних панелей.

У свою чергу податкові органи, які здійснюють податкові перевірки діяльності сонячних електростанцій систематично вказують, що класифікація фотогальванічних конструкцій у групу 4 є некоректною, оскільки сутність їх як виробничого елементу більше підходить до групи 3 – «Будівлі, споруди та передавальні пристрої». Податкові органи аргументують, що фотогальванічна конструкція є комплексом предметів, які не можуть самостійно виконувати свої функції щодо вироблення електричної енергії. Саме тому відповідна класифікація фотогальванічних конструкцій до групи 4 є помилковою. Суб'єкти

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ОБЛІКУ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ТА ПРОБЛЕМИ ВПРОВАДЖЕННЯ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ І ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ

господарювання зі свого боку активно заперечують такі висновки у судовому порядку. А через неврегульованість питання віднесення фотогальванічних конструкцій до певної конкретної групи основних засобів на сьогодні немає жодних судових висновків, які б підтримували аргументацію податкових органів.

Отже, наявність недосконалостей у положеннях законодавства на прикладі енергетичної галузі дозволяє суб'єктам господарювання суттєво впливати на свою базу оподаткування, у короткий час формувати суттєві накопичені податкові збитки та здійснювати прибуткову діяльність без сплати відповідних сум податку на прибуток протягом значного періоду часу. Майбутні дослідження у сфері податкових ризиків в енергетичній галузі мають бути зосереджені на питаннях удосконалення податкового законодавства у контексті класифікації активів сонячних електростанцій до певних груп основних засобів. Законодавчо врегульовані норми щодо класифікації основних засобів сонячних електростанцій дозволять у перспективі мати позитивний вплив як на сплату податків суб'єктами господарювання, так і на вирішення суперечок з податковими органами.

Список використаних джерел:

1. Джерела і види податкових ризиків, їх взаємозв'язок / В. В. Вітлінський, О. М. Тимченко // Фінанси України. 2007, № 3. С. 132-139.
2. Причини та форми девіантної поведінки платників податків / О. А. Магопець // Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. 2006. Вип.10, Ч. 2. С. 160-165.
3. Податковий кодекс України.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000. № 92.
5. Методичні рекомендації з бухгалтерського обліку основних засобів, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 30.09.2003. № 561.
6. Моніторинг податкових ризиків (навчально-методичний посібник для слухачів Центру підготовки магістрів) / Десятнюк О. М. // Тернопіль: Воля. 2003. 145 с.
7. Управління податковими ризиками – нова парадигма розбудови податкової системи України / О. М. Десятнюк // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія: Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку. – 2007, № 606. С. 355–362.

Секція 4

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

УДК 330.1:330.3:336.5:338.2:502

Боярко І. М.

ПЗВО «Міжнародний європейський університет»,

Трушкіна Н. В.

Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України

**ЗЕЛЕНІ ФІНАНСИ ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ НАПРЯМ
СТАЛОГО ФІНАНСУВАННЯ ЕКОНОМІКИ**

У сучасному світі поступовий перехід до моделі низьковуглецевого розвитку національних економік потребує залучення нетрадиційних джерел фінансування. Одним із таких джерел визнано зелені фінанси, які варто застосовувати для підтримки діяльності зі скорочення викидів парникових газів та допомоги корпораціям в адаптації до впливу змін клімату. За оцінкою G20 [1], для досягнення глобального сталого розвитку та цілей, пов'язаних з боротьбою з кліматичними змінами, протягом наступних 15 років потрібні глобальні інвестиції у розмірі 90 трлн дол.

Європейський банк реконструкції та розвитку взяв на себе зобов'язання виділити до 2025 року понад 50% фінансування на кліматичні та інші екологічні цілі [2]. Принципово новий підхід GET (Green Economy Transition Approach 2021-2025) [3] ґрунтується на багаторічному досвіді ЄБРР у фінансуванні екологічних інвестицій. Наприклад, з 2006 р. ЄБРР вклав понад 49 млрд євро екологічних інвестицій і профінансував 2600 екологічних проєктів, реалізація яких дозволить скоротити викиди вуглецю на 124 млн т на рік.

У 2021 р. Європейською комісією було заплановано емісію зелених облігацій на суму 250 млрд євро. Для цього схвалено механізм функціонування зелених облігацій, який має гарантувати, що залучені кошти будуть спрямовані на реалізацію зелених проєктів. У липні 2021 р. Єврокомісія презентувала Стратегію сталого фінансування для боротьби зі зміною клімату та Європейський стандарт зелених облігацій [4]. Екологічно сталі облігації є одним з основних інструментів інвестиційного фінансування в ЄС, пов'язаних із зеленими технологіями, енергоефективністю та ефективністю використання ресурсів, а також сталою інфраструктурою.

Отже, на даний час виникла гостра необхідність у посиленні здатності глобальної фінансової системи мобілізувати приватний капітал для зелених інвестицій [5-7] у сталий

ФІНАНСОВЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

розвиток критично важливих об'єктів інфраструктури і мереж [8-9]. У свою чергу, це вимагає розроблення нового фінансового інструментарію для підбору потенційних інвесторів під потреби зеленого фінансування та сприяння мобілізації капіталу в необхідних обсягах.

На підставі бібліометричного аналізу наукових публікацій з питань зеленого фінансування, які індексуються у базі даних Scopus, встановлено, що науковці приділяють особливу увагу даній проблематиці. За назвою статей, рефератами і ключовими словами знайдено 4765 документів. Перша публікація з тематики «зелені фінанси» з'явилася у міжнародній наукометричній базі Scopus у 1930 р. При цьому до 2000-х років спостерігався незначний рівень публікаційної активності. Після чого у наукометричних базах з'явилися роботи науковців, у яких сфокусовано увагу на виявленні впливу «зелених» інвестицій у дослідження та розробки екоінновацій на екологічні та фінансові показники, загальний рівень зеленої продуктивності тощо.

У подальшому загальну вибірку дослідження було обмежено за галуззю знань (наука про навколишнє середовище; економіка, економетрика та фінанси; соціальні науки; енергія; інженерія; бізнес, менеджмент та бухгалтерський облік), типом документів (опубліковані наукові статті), мовою (англійська). Нову вибірку становили 2974 публікації за 1930-2024 роки. Серед ключових видань, у яких публікуються праці з обраної тематики, можна вказати такі: Environmental Science And Pollution Research (238 документів); Sustainability Switzerland (214); Resources Policy (183); Journal Of Cleaner Production (136); Energy Economics (100 документів) тощо.

У базі даних Scopus зустрічається 31 документ вченого F. Taghizadeh-Hesary; 21 – С. С. Lee; 14 – D. Zhang; 12 – K. Dong; по 11 – M. Irfan, M. Mohsin; 10 документів – M. Umar.

Ключовими організаціями, що займаються вирішенням проблем зеленої трансформації екосистеми з використанням зелених фінансів, є Southwestern University of Finance and Economics (46 документів); Jiangsu University (43); Wuhan University (41); Beijing Institute of Technology (40); University of International Business and Economics, Lebanese American University (по 35) тощо.

Результати аналізу свідчать, що здебільшого роботи за досліджуваною проблематику публікують науковці з Китаю (1533 документа), Великобританії (302), США (247), Пакистану (148), Німеччини (123), Малайзії (119), Австралії (112), Індії (111), Італії (109), Франції (99). В Україні за встановленими реквізитами пошуку було виявлено 14 документів.

До головних спонсорів, які фінансують наукові публікації з проблем зеленого фінансування економіки, можна віднести такі: National Natural Science Foundation of China (356 документів); National Office for Philosophy and Social Sciences (236); Ministry of Education

of the People's Republic of China (77); Fundamental Research Funds for the Central Universities (62); European Commission (36); National Social Science Fund of China (30); Horizon 2020 Framework Programme (28 документів).

Отже, аналіз публікаційної активності підтвердив, що починаючи з початку 90-х років ХХ ст. спостерігається зростання наукового інтересу до дослідження трансформаційних змін екосистем різного рівня. Головними причинами зростання популярності цих наукових досліджень є: пошук нових ідей, трансформація парадигм екологічного менеджменту та зміни клімату, впровадження концепцій сталого розвитку, зеленої та циркулярної економіки, а також механізму сталого фінансування. При цьому прослідковується міждисциплінарний характер досліджень, а географія дослідників, які вивчають цю тематику, є різноманітною (але з помітним переважанням науковців і установ з Китаю, Великобританії, США, Німеччини, Італії, Франції).

Все це підтверджує актуальність обраної наукової тематики і потребує ґрунтовного вивчення та узагальнення зарубіжних і вітчизняних публікацій, а також поглиблення наукових досліджень у даному напрямі.

Перспективи подальших досліджень полягають у визначенні ключових викликів, ризиків і загроз екологізації глобальної фінансової системи; узагальненні концептуальних підходів до визначення змісту поняття «стале фінансування».

Список використаних джерел:

1. G20 Financial Leaders Commit to Exploring Green Finance Options. *UNEP*. 2016. 27 February. URL: <https://www.unep.org/news-and-stories/press-release/g20-financial-leaders-commit-exploring-green-finance-options>.
2. What is the EBRD's Green Economy Transition approach? *EBRD*. 2020. URL: [https://www.ebrd.com/what-we-do/get.html#:~:text=The%20Green%20Economy%20Transition%20\(GET\)%202021%2D25%20is%20the,annual%20business%20volume%20by%202025](https://www.ebrd.com/what-we-do/get.html#:~:text=The%20Green%20Economy%20Transition%20(GET)%202021%2D25%20is%20the,annual%20business%20volume%20by%202025).
3. Green Economy Transition Approach 2021-2025. London: EBRD, 2020.
4. Strategy for financing the transition to a sustainable economy. *European Commission*. 2021. URL: https://finance.ec.europa.eu/publications/strategy-financing-transition-sustainable-economy_en#strategy.
5. Hrytsenko L., Boiarko I., Tverezovska O., Polcyn J., Miskiewicz R. Risk-Management of Public-Private Partnership Innovation Projects. *Marketing and Management of Innovations*. 2021. No. 2. P. 155-165. <http://doi.org/10.21272/mmi.2021.2-13>
6. Kuznyetsova A., Boiarko I., Khutorna M., Zhezherun Y. Development of financial inclusion from the standpoint of ensuring financial stability. *Public and Municipal Finance*. 2022. No. 11(1). P. 20-36.

7. Kwilinski A., Trushkina N. Green Investments as Tools for Stimulating the Sustainable Financing of Logistics Systems Development. *E3S Web of Conferences*. 2023. Vol. 456. Article 01003. <https://doi.org/10.1051/e3sconf/202345601003>.

8. Кизим М. О., Хаустова В. Є., Трушкіна Н. В. Сутність поняття «критична інфраструктура» з позицій національної безпеки України. *Бізнес Інформ*. 2022. № 12. С. 58-78. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-12-58-78>.

9. Хаустова В., Жукова І., Трушкіна Н. Закордонний досвід фінансового забезпечення відбудови та модернізації критичної інфраструктури». *Věda a perspektivy*. 2023. No. 7(26). Str. 178-192. [https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-7\(26\)-178-192](https://doi.org/10.52058/2695-1592-2023-7(26)-178-192).

УДК: 336

**Братюк В.П.,
Волкова А.О.**

Мукачівський державний університет

СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

Страховання в умовах війни є важливим аспектом фінансової безпеки, оскільки воєнний конфлікт може призвести до серйозних збитків та ризиків для майнових інтересів. У таких умовах, страхові компанії зазвичай надають спеціальні поліси, які покривають ризики, пов'язані з втратою або пошкодженням майна внаслідок військових подій.

Страховання під час воєнного стану діє за умови форс-мажорних обставин, що може призвести до відстрочення виконання обов'язків за договором без понесення відповідальності за таке прострочення. Проте, це не звільняє сторону від відповідальності за виконання обов'язків, якщо обставини форс-мажору не перешкоджають фізично чи юридично виконати ці обов'язки. Страховики мають право відмовити у здійсненні страхової виплати у разі пошкодження майна через бойові дії. На практиці, страхові правила можуть передбачати додаткові умови, наприклад, щодо невизнання страхових випадків на територіях, де тривають бойові дії або на окупованих територіях. Страхові компанії України підтвердили чинність договорів страхування з урахуванням форс-мажорних застережень. Національний банк рекомендував спростити процедури врегулювання страхових випадків через електронні документи та дистанційні засоби. [1]

У березні 2022 року виникла проблема зі страхуванням іпотечних квартир під час воєнного стану, коли більшість страхових компаній розглядали воєнні дії як форс-мажор та не виплачували компенсації за знищене чи пошкоджене майно. Нині деякі компанії страхують майно з ризиками бойових дій, але зони підвищеного ризику, як прикордонні

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

населені пункти, можуть викликати відмову у виплаті страхового відшкодування. У страхуванні КАСКО сума відшкодування зазвичай не перевищує 10% від вартості автомобіля. Нова послуга страхування майна від військових ризиків зустрічає обмеження з приводу перестраховання в європейських чи американських компаніях. Також, страхові компанії обирають райони для страхування, уникаючи зон підвищеного ризику, таких як місця можливих артилерійських обстрілів. Головним документом для виплати компенсації є звіт про оцінку пошкодженого майна. Людина, яка не має страховки або права на програму відновлення, може звертатися до органів держави та місцевого самоврядування для отримання компенсаційних платежів чи звертатися до суду. Необхідно збирати докази для можливих майбутніх вимог [2].

У договорах страхування від воєнних ризиків важливий причинно-наслідковий зв'язок між воєнними діями та збитками. Після 2014 року було зазначено, що договір страхування поширюється на всю територію України, за винятком окупованих регіонів. Тому випадок страхового відшкодування не відкидається лише через факт територіального знаходження майна на окупованій території. У деяких випадках може знадобитися окреме страхування від воєнних ризиків, але це не завжди практикується через високу ціну таких полісів та низький попит.[3]

Загальною тенденцією в умовах війни є складнощі у сфері страхування, де страхові компанії враховують ризики воєнних подій у своїх полісах, але зазначають умови, що можуть призвести до відмови у виплатах компенсацій за збитки. Українські страхові компанії підтвердили чинність договорів страхування з урахуванням форс-мажорних застережень. Однак, існують обмеження та умови, які можуть ускладнити отримання компенсацій, зокрема щодо зон підвищеного ризику та територій з воєнними діями. На практиці, збирання доказів та звернення до відповідних органів чи суду можуть бути необхідні для отримання виплат. Деякі види страхування від воєнних ризиків можуть бути доступні, але їх висока ціна та низький попит ставлять під сумнів їх ефективність у покритті збитків під час воєнного конфлікту.

Список використаних джерел:

1. Страхування під час війни [Електронний ресурс] режим доступу [:https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/](https://www.epravda.com.ua/columns/2022/04/14/685760/)
2. Страхування майна в умовах війни [Електронний ресурс] режим доступу:<https://suspihne.media/665288-strahuvanna-majna-v-umovah-vijni-ak-ce-zrobiti-i-kudi-zvertatisa-zitelam-harkivsini/>
3. Вплив воєнного стану на існуючі договори страхування[Електронний ресурс] режим доступу:<https://eba.com.ua/shho-zminyuyetsya-u-strahuvanni-v-uovah-voyennogo-stanu/>

СТРАХУВАННЯ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Страховання – це система економічних відносин, пов'язаних з захистом майнових інтересів фізичних та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків) за рахунок грошових фондів, що формуються з внесків страховальників [2].

Страховий інтерес – це матеріальна зацікавленість страховальника у збереженні об'єкта страхування, тобто ймовірність того, що страховальник може зазнати майнових збитків у разі настання страхового випадку [1].

Роль страхового інтересу полягає в декількох ключових аспектах. По-перше, він визначає межі страхового покриття, оскільки страховальник може застрахувати лише те, що становить його страховий інтерес. Другим важливим аспектом є те, що страховий інтерес є підставою для укладення договору страхування; без нього договір не може бути укладений. Крім того, страховий інтерес визначає розмір страхової суми, оскільки вона не може перевищувати цей інтерес. Нарешті, він впливає на право на отримання страхового відшкодування: право на відшкодування має лише той, хто має страховий інтерес у застрахованому об'єкті. Таким чином, страховий інтерес виступає важливим елементом укладення та виконання договорів страхування, забезпечуючи чітке визначення обсягу та умов страхового покриття [3].

Існує кілька основних видів страхування. Майнове страхування забезпечує захист майна від різних ризиків, таких як його пошкодження, знищення або викрадення. Особове страхування, у свою чергу, охоплює захист життя та здоров'я особи, а також відшкодування витрат у разі нещасного випадку. Страхування відповідальності передбачає покриття ризиків, пов'язаних з можливою відповідальністю перед третіми особами. Страхування кредитів надає захист від ризиків невиконання зобов'язань за кредитними договорами. Нарешті, страхування підприємницьких ризиків спрямоване на захист від ризиків, що виникають у зв'язку з підприємницькою діяльністю. Кожен з цих видів страхування відповідає певним потребам та ризикам, що можуть виникнути в різних сферах життя та бізнесу [1].

Переваги страхування демонструються через кілька ключових аспектів, які значно впливають на фінансовий та психологічний комфорт людей. По-перше, страхування забезпечує фінансовий захист у разі настання страхового випадку, що може включати пошкодження майна, нещасні випадки або інші негативні події. Це означає, що

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

страхувальник має можливість отримати фінансову підтримку для відновлення збитків або компенсації втрат.

Другий аспект полягає в тому, що страхування дозволяє компенсувати збитки та відновити втрачене майно. Це означає, що у разі страхового випадку страховик відшкодовує збитки або замінює втрачене майно на відповідну компенсацію, що дозволяє страхувальнику повернутися до попереднього стану.

Третій аспект полягає в тому, що страхування може надати додатковий дохід у разі страхового випадку. Деякі види страхування, такі як життєве страхування, можуть забезпечити стабільний додатковий дохід у випадку смерті або інвалідності.

Нарешті, страхування дозволяє людям відчувати впевненість у майбутньому. Знати, що їхні фінансові інтереси захищені від негативних наслідків страхових випадків, дозволяє їм більш спокійно відноситися до можливих ризиків [3].

Проте, існують також недоліки страхування. По-перше, необхідність сплачувати страхові внески може бути фінансово обтяжуючим для деяких людей. Крім того, неможливо передбачити всі можливі ризики, тому існує ризик того, що деякі події можуть залишитися незастрахованими або не врахованими.

Також, існує поняття франшизи - частини збитку, яка не відшкодовується страховиком. Це означає, що у разі страхового випадку страхувальник повинен самостійно покрити певну частину збитків перед тим, як страховик відшкодує залишок [1].

Крім того, можливість відмови у виплаті страхового відшкодування у разі порушення умов договору страхування може призвести до ситуацій, коли страховик не виплачує компенсацію через невиконання певних умов або через недостовірність інформації.

Отже, страхування – це важливий інструмент захисту майнових інтересів. Перед укладенням договору страхування рекомендується ретельно вивчити всі його умови та вибрати страхову компанію з хорошою репутацією.

Список використаних джерел:

1. Журавка О. С. Страхування : навчальний посібник / О. С. Журавка, А. Г. Бухтіарова, О. М. Пахненко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 350 с.
2. Про страхування. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>.
3. Страхування. навчальний посібник Є.В. Діденко, В.О. Тимофєєв /Ю.В. Статкевич Харків. Компанія СМІТ. 2009. -180с.

УДК: 631.16:346.542:338.432:338.245

Вовк М. В.,
Вороблевський В. І.

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПІДТРИМКИ ЕКСПОРТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Підтримання сталого розвитку сільського господарства України в ході російської агресії визначає комплекс фінансово-економічних, соціальних та екологічних шляхів та заходів, які потрібно застосувати для переорієнтації державної політики відповідно до кризових умов та підтримки продовольчої безпеки в цілому. Цього результату неможливо досягти без фінансового регулювання та підтримки сільськогосподарських товаровиробників у період дії воєнного стану та післявоєнного відновлення. У зв'язку з цим актуалізується питання фінансового моніторингу та прогнозування реалізації стратегічних пріоритетів, визначених на державному та міжнародному рівнях.

Враховуючи значний ресурсний та кадровий потенціал, при недостатньому розвитку чи погіршенню матеріально-технічної бази промислового виробництва, модернізація якої потребує значних інвестицій, сільське господарство завжди залишалося одним із базових напрямів сталого розвитку України та конкурентного потенціалу України [1].

На сьогоднішній день сектор сільського господарства має вирішальне значення для вразливої, а в деяких галузях повністю зруйнованої війною економіки України. Наша держава минулі роки тісно співпрацювала з ЄС та іншими країнами через продаж значної частини своєї сільськогосподарської продукції. До війни Україна була одним із найбільших експортерів пшениці, кукурудзи та олії. Після початку повномасштабного вторгнення та блокування експорту, стало зрозуміло, що без вітчизняної продукції світова продовольча безпека знаходиться під загрозою. Багато країн опинилися в складних економічних та соціальних умовах через підвищення темпів інфляції та нестачі продукції харчування.

До війни експорт сільськогосподарської продукції становив \$27,7 млрд, що становило 41% від загального експорту України. Також на аграрний сектор України припадало 11% ВВП країни та майже 20% робочої сили [2]. Україна входила в п'ятірку найбільших експортерів пшениці, була четвертою за обсягом експорту кукурудзи та третім найбільшим експортером ріпаку у світі. Це підтверджує тезу про те, що сильний і стабільний сектор сільського господарства України має вирішальне значення як для національної, так і для глобальної продовольчої безпеки.

Детальніший аналіз експорту сільськогосподарської продукції показує, що станом на 2023 рік у 1,12 разів скоротився експорт зернових та зернобобових культур в порівнянні з

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

2022 роком. Експорт української пшениці скоротився на 377 тис. тонн, а кукурудзи на 2 млн 613 тис. тонн. Також суттєво скоротився експорт українського ячменю та жита. Це зменшення призвело до того, що темпи експорту агропродукції загалом по відношенні до минулорічних скоротились на 17% [3].

Отже, як бачимо, військова агресія російської федерації суттєво зменшує доходи до вітчизняного бюджету, тим самим знижуючи добробут мільйонів українських сімей. Ці дії загрожують продовольчій безпеці не тільки нашої держави, а і країн, які залежать від експорту нашої продукції.

Скорочення експорту вітчизняної сільськогосподарської продукції перш за все було пов'язано з блокуванням торгових шляхів у Чорному морі. Протягом 2022 року в українських портах було заблоковано мільйони тонн не тільки пшениці, але і соняшникової олії, кукурудзи, рапсової олії та ячменю. Частково питання було вирішено через запровадження експортних коридорів та зміни шляхів поставки продукції.

Проте рішення поставляти вітчизняну продукцію сухопутними шляхами через кордони з сусідніми західними державами починаючи з 2023 року зіткнулося з суттєвими проблемами. Рішення ЄС скасувати ввізні мита на всі українські продукти харчування з 2022 року викликало протести в сусідніх країнах-членах ЄС, оскільки тамтешнім фермерам доводиться конкурувати з дешевшою українською сільгосппродукцією. Ще однією причиною протестів є те, що виплати субсидій українським виробникам також можуть призвести до скорочення субсидій на сільське господарство для існуючих країн-членів ЄС.

Переговори щодо подальшого експорту відбуваються у чутливий час, коли фермери по всій Європі протягом останніх місяців виходять на вулиці, протестуючи проти правил "Зеленого курсу" ЄС щодо захисту тварин та використання пестицидів, а також проти необхідності залишати 4% сільськогосподарських земель під паром. Це означає, що причина протестів набагато глибша, ніж український експорт, і зачасту має політичне підґрунтя.

Для виходу з цієї ситуації і подолання причин масових протестів Україна зі свого боку уже ввела експортні ліцензії щодо обмеження потрапляння вітчизняної сільськогосподарської продукції на ринки сусідніх держав. У свою чергу Євросоюз запланував виділити додаткову допомогу фермерам п'яти сусідніх держав та обговорити вироблення єдиної європейської політики щодо продовольчого імпорту.

На сьогоднішній день основним завданням українського уряду в питанні вирішення агропродовольчої кризи є продовження пошуку консенсусу через домовленості з країнами Євросоюзу та пошук внутрішніх шляхів фінансування.

Тому у період російської агресії для фінансової підтримки вітчизняних товаровиробників були здійснені такі заходи:

ФІНАНСОВЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

1. Подовжено дію державної програми «Доступні кредити 5–7–9 %».
2. У рамках урядової грантової програми підтримки малого та середнього бізнесу, яка діє з 1 липня 2022 р., розширено перелік культур, на вирощування яких надаються гранти.
3. Урегульовано надання одноразової грошової допомоги постраждалому населенню за втрачений урожай внаслідок підриву російськими окупантами греблі Каховської гідроелектростанції.
4. Відновлено передбачені державою додаткові стимули для створення та розвитку СФГ без створення юридичної особи, які були призупинені.
5. Впроваджується державна підтримка аграріїв та організацій водокористувачів, які використовують меліоровані землі [4].

Отже, незважаючи на труднощі, на сьогоднішній день державна політика має бути спрямована на продовження здійснення ряду ключових заходів політичного, економічного та фінансового характеру задля посилення стійкості і подолання наслідків воєнних дій в аграрному секторі, а також пошуку шляхів підтримки експорту вітчизняної сільськогосподарської продукції.

Список використаних джерел:

1. Marianna I. Stehnei, Inna O. Irtysheva, Yevheniia O. Boiko Kseniia M. Khaustova. Strategic Priorities and Effectiveness of the Implementation of the State Policy for Sustainable Agricultural Development in Ukraine. Public policy and administration 2019, Т. 18, Nr. 2 / 2019, Vol. 18, No 2, p. 194–208.
2. За 2021 рік Україна збільшила зовнішньоторговельний обіг с/г продукції та продовольчих товарів. URL: <https://minagro.gov.ua/news/za-2021-rik-ukrayina-zbilshila-zovnishnotorgovelnij-obig-sg-produkciyi-ta-prodovolchih-tovariv-roman-leshchenko>. (дата звернення 28.02.2024).
3. Україна експортувала понад 26,7 млн тонн зерна. URL: <https://agrotimes.ua/agromarket/ukrayina-eksportovala-ponad-267-mln-tonn-zerna/> (дата звернення 28.02.2024).
4. Ключові політики та заходи для підтримки аграрного сектору України в умовах воєнного стану. URL: <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/ekonomika/klyuchovi-polityky-ta-zakhody-dlya-pidtrymky-ahrarnoho-sektoru-ukrayiny-v> (дата звернення 05.03.2024).

МОДЕЛЮВАННЯ ФІНАНСОВИХ СКЛАДНИКІВ БІЗНЕСУ

Моделювання фінансових складників бізнесу є ключовим елементом стратегічного планування, що дозволяє аналізувати різні аспекти фінансової діяльності компанії. В цій області досліджуються такі важливі аспекти, як цінова стратегія, управління прибутком та ефективне керування оборотними коштами, що впливають на фінансову стабільність та успішність підприємства. Серед таких моделей виокремлюють бюджетні моделі, прогнозні моделі, інвестиційні моделі та інші, у яких описують поведінку суб'єктів бізнесу у взаємодії із економічно-фінансовим середовищем.

До фінансових складників бізнесу відносять доходи □ грошові потоки, які надходять від продажу товарів або послуг, витрати, такі як витрати на зарплату, оренду, матеріали, рекламу тощо. Результат порівняння доходів та витрат зумовлює прибуток, як різницю між загальними доходами та витратами. Прибуток може бути чистим (після вирахування всіх витрат) або бруто (до вирахування певних витрат). Якби доходи та витрати визнавались за касовим методом, то їхня грошова форма відбивала би рух грошових коштів. Проте, у більшості економічно-облікових систем доходи та витрати визнаються за методом нарахувань. А це за собою тягне наслідки: окремі доходи та витрати можуть і не набути грошової форми, між нарахуванням та оготівленням може пройти час, і ці події стосуватись різних звітних періодів. Тому для фінансового моделювання необхідно розглянути і спрогнозувати ще й такий важливий складник як грошовий потік - рух грошей в бізнесі, включаючи грошові витрати та надходження.

Не менш важливими з точки зору фінансового моделювання є активи і пасиви підприємства. Активи – це всі види матеріальних та нематеріальних ресурсів, що належать компанії, такі як гроші, машини, інтелектуальна власність тощо. Пасиви – це фінансові зобов'язання та заборгованості компанії перед іншими суб'єктами, такі як кредити, борги, заборгованість перед постачальниками тощо. У складі капіталу у фінансових моделях вирізняють капітал: грошові чи матеріальні ресурси, які вкладені в бізнес для його заснування та функціонування. Похідним для фінансового моделювання бізнесу, але не менш важливим, є

валюта та обмінний курс: якщо бізнес має міжнародні операції, важливим стає валютний ризик і обмінні курси.

ФІНАНСОВЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

У сучасному світі моделювання перестає бути діяльністю у «ручному режимі», активно використовуються цифрові інструменти і підходи. Так, програмне забезпечення для управління фінансами (FMS) є невід'ємною частиною ефективного фінансового управління підприємствами, забезпечуючи їм передові засоби аналізу та планування. Такі інструменти, як Workday, Intacct (відомий тепер як Шавлія інтактна), Xero, Kissflow, FinancialForce і AccountsIQ, надають комплексні функції, включаючи бухгалтерський облік, управління готівкою, аналітику, управління ризиками та відповідності, що дозволяє підприємствам краще аналізувати та планувати свої фінансові операції. Ці інструменти використовують сучасні технології для виявлення відхилень у фінансових транзакціях, надають рекомендації на основі бізнес-процесів та дозволяють уникнути помилок у фінансових операціях, що дозволяє підприємствам ефективніше управляти фінансами та аналізувати їх стан [1].

Крім спеціалізованих програм для фінансового моделювання використовують більш утилітарні, а відтак і універсальні рішення: статистичний пакет R, програмування мовою Python, табличний процесор Excel та інші спеціалізовані програмні продукти [3]. При створенні фінансової моделі враховуються такі фактори як ризики, витрати, прибутки, обсяги продажів, попит на товар, конкуренція та інші фактори, що впливають на фінансову результативність. При цьому така фінансова модель повинна будуватись на принципах якості даних, простоти, реалізації гіпотези, дієвості, чутливості до змін, адекватності та гнучкості.

Використання програмного забезпечення допомагає підприємствам ефективно управляти грошовими потоками, звітністю та ризиками, забезпечуючи передові засоби аналізу.

Список використаних джерел:

1. Методи визначення цін з орієнтацією на конкуренцію [Електронний ресурс]/https://pidru4niki.com/1115121236867/marketing/metodi_viznachennya_tsin_oriyentatsiye_yu_konkurenciyu
2. Найкращі програми для управління фінансами для малого та середнього бізнесу [Електронний ресурс]/<https://techukraine.net/>
3. Нестерова С. В. Фінансове моделювання як інструмент прийняття рішень // Фінансове регулювання зрушень в економіці України: збірник тез доповідей учасників VII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, Мукачєво, 23 березня 2023 р. Мукачєво: Вид-во МДУ, 2023. – С.19-21.

ПРОБЛЕМИ ГРОШОВОГО ОБІГУ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Під час війни в Україні виникають серйозні проблеми у грошовому обігу, що мають широкий спектр наслідків для економіки та фінансової системи країни. Конфлікт спричиняє збільшення рівня інфляції через недостатність грошових ресурсів та підвищений попит на них. Це призводить до деградації грошової одиниці та зниження її купівельної спроможності, що впливає на життєвий рівень населення та фінансову стабільність. Крім того, військові дії часто призводять до знищення інфраструктури, включаючи банківську систему, що ускладнює здійснення фінансових операцій та доступ до фінансових послуг.

Подальша нестабільність та недовіра до банків під час конфлікту призводять до зростання безготівкових та інформаційних ризиків, що ускладнює управління фінансами та робить їх більш уразливими перед різними загрозами. Зменшення виробництва та збільшення безробіття також впливає на попит та подальшу кризу в грошовому обігу, оскільки спад доходів населення обмежує їх спроможність до витрат та споживання.

У таких умовах, бюджетні видатки держави значно зростають через необхідність фінансування оборони та гуманітарної допомоги, тоді як економічна нестабільність зменшує доходи. Для покриття дефіциту бюджету держава може використовувати різні інструменти, включаючи позики від Національного банку України. Однак, емісія додаткової валюти може призвести до інфляції та девальвації національної валюти, що подальшим чином впливатиме на її курс та фінансову стабільність країни [1].

Зменшення активності у бізнесі внаслідок воєнних конфліктів, наприклад, української війни, призводить до зниження виробництва та значного зростання безробіття, що впливає на скорочення податкових надходжень та споживчої активності населення. Це може призвести до підвищення потреб у соціальних виплатах та зменшення доходів громадян, що збільшує економічну вразливість. Порушення в банківській системі та платіжній інфраструктурі можуть обмежити доступ до фінансових послуг та призвести до порушень у ланцюжках поставок, що призведе до підвищення цін та загострення соціальної напруги, а також до погіршення фінансового становища громадян. Воєнні конфлікти, зокрема в Україні, спричиняють масштабне переміщення населення, у тому числі внутрішні переселенці та біженці, що породжує велику потребу у гуманітарній допомозі, включаючи основні товари, медичну та психологічну підтримку.

ФІНАНСОВЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Зі зростанням запиту на готівку серед іммігрантів може виникнути додатковий інфляційний тиск через збільшення споживчого попиту, що може вплинути на грошові перекази та валютні ринки. Заходи, спрямовані на збільшення витрат на оборону та інші військові потреби у зв'язку з військовими конфліктами, такими як війна в Україні, можуть стати значним викликом для фіскальної системи країни через збільшення витрат на військові цілі, що призведе до зростання боргового навантаження та ризиків. Це може підвищити фінансову нестабільність країни, збільшити економічну невизначеність та підірвати довіру до місцевої валюти [2].

Військові конфлікти, зокрема війна в Україні, призвели до збільшення державних витрат на оборону та гуманітарну допомогу, щоб компенсувати зниження надходжень до бюджету через економічну нестабільність. Це призводить до потреби в позичках та емісії валюти, що може збільшити ризик інфляції та девальвації національної валюти. Зменшення економічної активності, підвищення соціального добробуту та занепад фінансової інфраструктури сприяють загостренню економічної нестабільності та соціальної напруги. Підвищений попит на гуманітарну допомогу та необхідність готівки серед мігрантів посилюють інфляційний тиск і можуть вплинути на валютні ринки. Збільшення витрат на оборону може стати значним тягарем для фінансової системи, що знизить довіру до національних валют і поглибить фінансову нестабільність [3].

Список використаних джерел:

1. Вплив емісії гривні на інфляцію. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3533999-vpliv-monetarnoi-emisii-na-pokazniki-inflacii-e-kontrolovanim-nbu.html>
2. Бюджетна політика в умовах війни. URL: <https://www.stopcor.org/ukr/section-biznes/news-byudzhnet-pid-chas-vijni-yak-zberegiti-robochi-mistsya-i-sotsviplati-v-umovah-defitsitu-06-03-2023.html>
3. Внутрішньо переміщені особи та біженці. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5970>

ЕВОЛЮЦІЯ СВІТОВОЇ ВАЛЮТНОЇ СИСТЕМИ

Поява глобального ринку, який включає міжнародну торгівлю та валютні операції, вплинув на роль грошей у різних валютах, включаючи національні, іноземні та міжнародні. Міжнародні валютні відносини з'явилися внаслідок використання грошей у міжнародних платежах і зазнали змін у формах та умовах розрахунків.

Наукові дослідження щодо реформування світової валютної системи проводяться як в Україні, так і за кордоном. Роботи таких вчених, як А. Г. Барсеґян, В. С. Волощенко, К. Рогофф, Ж. Рюефф, Д. В. Сміслов, Р. Триффін, М. Фрідмен, С. В. Якунін та інших, мають велике значення у цьому контексті.

Світова (міжнародна) валютна система є угодою, яка регулює міжнародні валютні відносини і сформувалася внаслідок історичних процесів з метою забезпечення проведення розрахункових операцій між країнами та ефективного функціонування міжнародних валютних механізмів.

Становлення стабільних валютних відносин має регіональний характер і почалося вже у XIV столітті. Першою визнаною світовою валютною системою є Паризька валютна система [1].

Світова валютна система пройшла чотири етапи своєї трансформації: Паризький (золотий стандарт), Генуезький (золотий злиток), Бреттон-Вудський (золотий-доларовий стандарт) та Ямайський (паперовий стандарт) [2; 3; 4].

Перша міжнародна валютна система, що народилася на міжнародній конференції у Парижі в 1867 році, була започаткована в епоху золотого стандарту і отримала назву Паризької валютної системи (1867 р.) . На той час монетні двори країн мали широку волю у виробництві монет, які складали основну частину грошового обігу. Банкноти, які були в циркуляції, повністю підтримувалися золотом, що забезпечувало їхню конвертованість у золото за потреби. Важливою характеристикою цієї системи була фіксація валютних курсів на основі золотих паритетів, що дозволяло уникнути значних коливань у валютному обміні. Обмін національних валют на золото або іноземні валюти не мав суттєвих обмежень, надаючи економіці велику гнучкість у валютних операціях [4].

У 1922 році була встановлена Генуезька міжнародна валютна система, яку іноді називають другою світовою валютною системою. Ця система виникла внаслідок спроби

відновити золотий стандарт, який існував перед Першою світовою війною, але вже в умовах дефіциту золота. Після війни запаси казначейського золота активно накопичувалися в США, Великобританії, Франції та Японії. Валюти цих країн стали основними для міжнародних розрахунків і продовжували бути конвертованими в золото. Інші країни використовували золотодевізний стандарт, в якому девізами були валютні засоби у зовнішніх валютах, які можуть бути обмінені на золото [2]. Після Другої світової війни у 1944 році була створена Бреттон-Вудська міжнародна валютна система, яка мала на меті відновлення глобального фінансово-кредитного сектору. Основними складовими цієї системи стали створення Міжнародного валютного фонду (МВФ) та Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР), що забезпечили повноцінну юридичну та інституційну базу для міжнародних валютно-фінансових відносин. Одним із ключових принципів цієї системи була фіксація ціни золота на рівні 35 доларів за тройську унцію, а також прив'язка курсів інших валют до долара з обмеженням коливань не більше $\pm 1\%$, що підтримувалось центральними банками через втручання на ринку валют.

Протягом 1976-1978 років відбулося введення нової міжнародної валютної системи, яка була схвалена під час наради представників країн-членів МВФ у Кінгстоні, Ямайка. Угодою з Кінгстона було ухвалено повну демонетизацію золота, анулювання офіційного золотого паритету та ціни на золото, а також відмову від фіксації золотого вмісту національних валют. Важливим кроком, прийнятим у рамках Кінгстонської угоди, було введення системи плаваючих валютних курсів національних валют [3].

На сьогоднішній день міжнародна фінансово-валютна система рухається в напрямку впровадження нових інструментів та сучасних електронних технологій, включаючи електронні форми готівки, такі як криптовалюта. Здавалося б, цілком можливо, що незабаром світовий фінансовий ринок переживе значні трансформації, з огляду на зручність та популярність сучасних валютних інструментів, які активно використовуються [4].

Отже, світова валютна система представляє собою комплекс грошових відносин, що беруть участь у формуванні та розподілі валютних та кредитних ресурсів, а також використанні розрахункових і платіжних інструментів у міжнародних відносинах. Ця система пройшла тривалий еволюційний шлях, який включав у себе кардинальні зміни та нові погляди на валютні курси та відносини. Проте, це не кінцева точка її розвитку, оскільки сучасні стрімкі зміни в IT-сфері мають прямий вплив на фінансово-валютні та кредитні відносини.

Список використаних джерел:

1. Лизун М. Розвиток світової валютної системи крізь призму її елементів. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*. 2020. Вип.4.С.82-94

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

2. Ковбатюк, М. В., and В. О. Шевчук. Особливості розвитку світової валютної системи. *Механізми та стратегії розвитку господарюючих суб'єктів в умовах інтеграційних процесів*. 2019. № 2. С.197.

3. Луцишин, Зоряна, and Роман Козловський. Еволюція структури золотовалютних резервів у контексті реформування світової валютної системи. 2011. С. 34-35.

4. Морозов, А. С. Еволюція економічної ролі золота. *Економіка та держава*. 2010. №12. С. 53-57.

УДК 336.145.2

Деменко О. Є.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

ДЕЯКІ ПИТАННЯ СИСТЕМНОСТІ ПОДАТКОВОГО ПРАВА

Системність податкового права передбачає з'ясування співвідношення однорідних інститутів, які входять до цього угруповання, узгодження податково-правових норм. Формальним вираженням цього як раз і виступає податкове законодавство. Виходячи з цього з'ясовується зміст та склад системи податкового законодавства, деталізується ієрархія її складових (Конституція України, чинні міжнародні договори, податкові закони, підзаконні акти).

Місце кожного із таких актів визначається на базі єдиного класифікаторів галузей України. В основі цього знаходиться критерій предмета та метода правового регулювання. Стосовно податково-правової спрямованості йдеться про системне упорядкування відносин, що гарантують надходження коштів від сплати податків та зборів до доходних частин бюджетів, що робиться завдяки використанню методу владних приписів.

Системність є однією із принципових ознак організації правового впливу на регулювання поведінки учасників відносин. Аналізуючи системний вплив на упорядкування дій або бездіяльності суб'єктів важливо розмежовувати правову системність та законодавчу системність. Універсальними чинниками структурування системи права виступають предмет та метод правового регулювання, принципи та інтереси і потреби окремих осіб [1, с. 174]. Правова системність узагальнює формування певних сукупностей правових норм та відображає побудову як системи права в цілому, так і узгодженість в її межах окремих правових галузей, підгалузей, інститутів. Визначаючи підстави поєднання відповідного типу правових норм, треба виходити із чіткого визначення об'єкта правового впливу, системи

ФІНАНСОВЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

учасників, методів, якими упорядковується їх поведінка. Системна побудова в цій ситуації може розглядатися як шлях від типу до різновидів.

В системі публічного права як раз і виділяються норми, які забезпечують правовою оболонкою відносини щодо руху публічних коштів (галузь фінансового права). Сукупність фінансово-правових норм передбачає два аспекти системності. Йдеться про системність як формування стійких зв'язків з іншими галузевими угрупованнями правових норм, які також передбачають регулювання обігу грошових коштів.

Сукупність податково-правових норм являє собою системне складне угруповання яке об'єднує однорідні правові інститути. При чому, однорідність останніх не дозволяє диференціювати їх на ще більш вузькі групи. Інститут права виступає як виокремлена група норм права, які регулюють певний вид однорідних суспільних відносин. Він є базовим рівнем об'єднання норм права та характеризується: а) певним видом однорідних суспільних відносин; б) виступає як складова цілісної галузі права; в) характеризується відносною автономністю, що забезпечує специфіку в системі цілісного правового галузевого регулювання; г) відзначається особливим предметом, статусом суб'єктів, поняттями [1, с. 184-185].

З'ясовуючи природу системності правового регулювання податкових відносин треба розмежовувати такі поняття як структура та система. Перше із них (структура) виражає внутрішню побудову елементів, формування базових, найпростіших податкових інститутів, тоді як друга (система) уособлює логічну пов'язаність податково-правових норм, що об'єднанні в базові інститути. Побудова ефективної узгодженої системи законодавства передбачає декілька обов'язкових умов: а) додержання чіткості нормотворчих процедур, за наслідками яких і з'являється відповідний законодавчий акт; б) додержання вираженої ієрархії в побудові системи законодавства відповідно до юридичної сили актів, що складають відповідну систему; в) узгодженість предметного регулювання та методів, які для цього використовуються при регулюванні актами, що знаходяться на нижчих шабелях ієрархії виключно при умові делегування їм цього актами, що знаходяться в ієрархії вище; г) організації системного узгодження актів при виключенні підстав колізій, як між актами які знаходяться на різних рівнях побудови системи законодавства, так і однорівневими актами.

Система податкового законодавства формується «... під впливом комплексу об'єктивних та суб'єктивних факторів, які включають предмет регулювання, метод правового впливу, за допомогою яких законодавець намагається найбільш повно і точно врегулювати відповідну групу суспільних відносин». Відповідно до ст. 3 Податкового кодексу України податкове законодавство України складається з Конституції України; цього Кодексу; Митного кодексу України та інших законів з питань митної справи у частині

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

регулювання правовідносин, що виникають у зв'язку з оподаткуванням митом операцій з переміщення товарів через митний кордон України; чинних міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України і якими регулюються питання оподаткування; нормативно-правових актів, прийнятих на підставі та на виконання цього Кодексу та законів з питань митної справи; рішень Верховної Ради Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування з питань місцевих податків та зборів, прийнятих за правилами, встановленими цим Кодексом [2].

Принциповою умовою в побудові системи податкового законодавства є формування ієрархії актів, розташування їх в цій системі залежно від юридичної сили, характеру впливу на поведінку учасників податкових відносин. Така ієрархія зумовлюється сукупністю ознак, що впливають із засад конституційного ладу в Україні, компетенції та територіальної юрисдикції суб'єкта правотворчої діяльності. Ці умови визначаються безпосередньо Конституцією України та законами [3].

Досліджуючи питання системної узгодженості податкового законодавства, співвідношення актів, які складають цілісний комплекс, принципово важливо звернути увагу на ст. 19 Конституції України, яка регламентує, що правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Упорядкування подібного типу відносин здійснюється сукупністю типового методу з притаманними виключно йому податково-правовим особливостями. Традиційний імперативний метод правового регулювання характеризує будь-який публічно-правовий вплив на певний тип суспільних відносин, які виражають предмет правового регулювання. В той же час, не можна вважати, що метод однаковий для всіх публічних галузей права. Метод податково-правового регулювання характеризується певними особливостями, в основі яких знаходиться специфіка податкових відносин: не базується на вертикальній субординації; власні приписи виходять від органів, які спеціально утворені державою для фінансової діяльності; не передбачає повного підкорення одного суб'єкта іншому; передбачає жорсткий ступінь імперативності; стосуються специфічного об'єкту – публічних грошових фондів.

Список використаних джерел:

1. Теорія держави і права : підруч. для студ. юрид. вищ. навч. закл. / О.В. Петришин, С.П. Погребняк, В.С. Смородинський та ін.; за ред. О.В. Петришина. Харків: Право, 2015. 368 с.
2. Податковий кодекс України: Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI /

Відомості Верховної Ради України. 2011. № 13-14, № 15-16, № 17. Ст.112.

3. Про правотворчу діяльність: Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX / *Офіційний вісник України*. 2023 р. № 88. С. 14. Ст. 5121.

УДК 330.338

Дульська І. В.

Державна установа Інститут економіки та прогнозування НАН України

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ НЕРЕГУЛЯРНИХ ДОХОДІВ ВІД ЦИФРОВІЗОВАНОГО КРЕАТИВНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

В умовах втрати значної частини виробничих та людських ресурсів (через війну приблизно 14 мільйонів українців змушені були залишити домівки та переміститися до безпечніших регіонів та країн) внаслідок збройної агресії РФ проти України суттєво впали доходи бюджетів, в т.ч. валютні, а їх витрати на ЗСУ, соціальні цілі зросли. Ці втрати достатньо швидко частково може замінити розвиток креативних індустрій (КІ), де основним засобом виробництва доданої вартості виступають творчі та інтелектуальні здібності людини. Крім регулярного підприємництва в цьому секторі з формальною зайнятістю, що переважно мають статус ФОПів і меншою мірою зайняті за гіг-контрактами (менш формалізованими) з ясною формою оподаткування є великий перелік креативних (творчих) робіт в інтернеті за системою фрілансу, що приносять кріейторам нерегулярний дохід. Замовлення на такі роботи можна отримати на більше 100 онлайн-біржах, job-порталах, в соцмережах, на фриланс-біржах, від блогерів та підприємців в рамках формального працевлаштування та за гіг-контрактами (мінімально формалізованими). Налагоджена екосистема аутсорсингу. Так, українська фриланс-біржа Freelancehunt, найбільший сервіс фрилансу в Україні, до війни забезпечував частковою або повною зайнятістю 25-40 тис. фрилансерів на рік, продовжує активно працювати, на ній діє 11 категорій за 128 напрямками діяльності, щодня публікується 150-200 завдань. Ця цифра буде зростати, оскільки Freelancehunt активно просуває сервіс на ринки Європи, США, Канади та Ізраїля. Ринок фрилансу в Україні – одна з найстійкіших ніш, оскільки виконавці виконують замовлення віддалено – можуть це робити навіть в умовах релокейту. Українські фрилансери активно виходять і на закордонні біржі, наприклад Upwork або Fiverr. Для них там зараз з'явилося більше можливостей, адже обидві платформи перестали працювати на ринках країн-агресорів. Зарплати IT-фрилансерів: до \$500 – 74,8%, до \$1 тис. – 15,8%, \$1-2 тис. – 6,1%; \$2-3 тис. – 2,0%. Серед спеціалістів, що заробляють до \$500-1000, далеко не для всіх фриланс – головне джерело прибутку. Понад 50% мають додаткові можливості заробітку [1].

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Групи замовних креативних робіт: **спеціалізований функціональний фриланс** (ІТ-завдання в сфері програмування, архітектури задач та інженірингу, мобільних додатків, аудіо-відео, адміністрування, просування, аутсорсингу та консалтингу, арт та дизайну тощо; транскрибація, участь в онлайн-опитуваннях, таргетинг, арбітраж трафіку, перепродаж доменних імен, тестування сайтів і застосунків, онлайн-заняття з дітьми), **продаж інтелектуального контенту** (переклад, публікація е-книг, продаж фото та відео, обробка фото, створення подкасту та презентацій, розробка та продаж PR-матеріалів, розробка дизайну, розробка мобільних додатків, онлайн-реклама в блозі, монтаж відео, озвучка відео- та аудіоконтенту, написання музики й аудіоефектів, створення власних курсів), **робота з контентом** (набір тексту, рерайтинг), **робота з сайтами** (створення сайту або відеоблогу та їх просування; контент-менеджмент сайтів, розміщення посилань на партнерські програми за відсоток їх доходу, платні підписки на сайт), **робота у соцмережах** (створення, адміністрування і розвиток спільнот (пабліків); SMM, адміністрування акаунтів у соцмережах), **заробіток на криптовалюті** (майнінг, торгівля криптовалютою) [2], ін.

Українці не тільки масово переглядають **відеохостингові сервіси, соцмережі та месенджери** (YouTube, Google Play, App Store, Twitter, Instagram, Tik-Tok, Facebook, X (колишній Twitter) тощо), а й масово розміщують на них свій творчий продукт, отримуючи дохід від монетизації переглядів за рахунок платних підписок, донатів, реклами, партнерських програм. Найбільш популярні до війни відеохостинги серед українців від 18 років: YouTube – 23,5 млн користувачів, Facebook – 16,4 млн, Instagram – 15,8 млн, TikTok – 12 млн. Великий дохід мають найбільш популярні в Україні YouTube-блогери Д. Гордон (80,5 млн підписників (фоловерів), 1,4 млрд. переглядів), Д. Комаров (3,8 млн та 1,1 млрд., відповідно), ін. Середина рейтингу блогерів може заробляти до \$10 тис. на місяць [3].

Українці також отримують дохід від реалізації своїх ремісничих виробів на міжнародній платформі Etsy, peer-to-peer (одноранговому) веб-сайті е-комерції, що фокусується на оригінальних виробах ручної роботи та вінтажних речах і матеріалах, унікальних товарах обмеженого випуску. Крім того хендмейд-товари з України широко представлені на інтернет-сервісах е-комерції eBay та Amazon.

У зв'язку з цим у парламенті зареєстровано законопроект, що передбачає реєстрацію і оподаткування нерегулярних видів діяльності [4], під який часто підпадає діяльність у сфері КІ, перерахованих вище. Тоді необхідно зареєструвати відповідний рахунок, і дохід, що надходитиме на цей рахунок, якщо особа отримає від своєї додаткової діяльності річний дохід менше 153 мінімальних зарплат, оподатковуватиметься під 6%, решта – за ставкою ПДФО 18%. Дохід від нерегулярної діяльності в інтернеті, має бути задекларованим.

Однак, при отриманні доходів через інтернет від іноземних компаній іноді українське податкове законодавство не співпадає з іноземним. Так, в Податковому кодексі України роялті визначено як винагорода за використання (надання права на використання) об'єкта права інтелектуальної власності. В той же час там зазначений перелік платежів за використання інтелектуальної власності, що не є роялті [5], однак їх творці часто отримують такий дохід через відеохостингові платформи або через онлайн-біржі від замовників. Так, Google готує інформаційний звіт про податок на дохід за рік, що подає інформацію лише для декларації з ПДФО і не дає право вимагати податкову пільгу. В разі питань Google рекомендує звернутися до свого консультанта з оподаткування [6], якого має мало хто з українських творців (крійторів), а інституцій з юридичної допомоги авторам в цих випадках не створено, тоді як Державна податкова служба моніторить соціальні мережі, інтернет-майданчики у пошуках порушників податкового законодавства [7].

З огляду на потенціал сектору КІ в збільшенні зайнятості населення, збільшенні їх доходів та податкових відрахувань різні інституції на своєму рівні можуть допомогти в розвитку сектору. Так, бізнес в умовах певного вакууму статистики може замовляти дослідження різних аспектів розвитку КІ, здійснювати спонсорську підтримку та інвестиції в КІ-бізнес; держава – запроваджувати консультаційні хаби для гіг-підприємців з питань податків тощо (все це хаотично присутнє в інтернеті, але тут потрібна цільова допомога), курси з підвищення цифрових компетенцій в КІ, благодійні платформи з навчання та перенавчання та менторські сесії з експертами для осіб, що через війну потрапили в складне становище; органи місцевого самоврядування та інститути громадянського суспільства – надавати організаційну та благодійну підтримку соціально вразливим верствам, що хочуть і мають для цього здібності стати самозайнятими в КІ.

Список використаних джерел:

1. Пальчинська Л. «До війни забезпечували роботою до 40 000 фрілансерів на рік. Не збираємося зменшувати оберти і зараз». Як працює Freelancehunt. *AIN.UA*. 2022. 18 бер. URL: <https://ain.ua/2022/03/18/freelancehunt-v-umovah-vijny/> (дата звернення: 29.02.2024)
2. Жученя К. Робота в інтернеті: 40 найкращих способів заробітку онлайн. *Happy Monday*. 2021. 13 трав. URL: <https://happymonday.ua/zarabotok-v-internete-30-sposobov-online> (дата звернення: 29.02.2024)
3. Як змінилася кількість підписників у топових YouTube-блогерів, які розповідають про війну. *Слово і діло*. 2023. 24 жовт. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/10/24/infografika/suspilstvo/yak-zminylasya-kilkist-pidpysnykiv-topovux-youtube-bloheriv-yaki-rozpovidayut-pro-vijnu> (дата звернення: 15.02.2024)

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

4. Проект Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких інших законодавчих актів України щодо запровадження спеціального режиму оподаткування доходів, отриманих фізичними особами від здійснення окремих видів діяльності» від 20 жовтня 2023 р. № 10166.
http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=77021 (дата звернення: 29.02.2024)

5. Податковий кодекс України (в хронологічно останній редакції зі змінами, внесеними згідно закону № 3553-IX від 16.01.2024). пп. 14.1.225.
URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 15.02.2024)

6. Податки на доходи в Інтернеті. *УТЕКА (сайт.) Єфімов&Партнери. адвокати-аудитори-податкові консультанти.* 2021. 16 квіт.
URL:<https://uteka.ua/ua/publication/commerce-12-hozyajstvennyye-operacii-9-nalogi-na-dohody-v-internete> (дата звернення: 28.02.2024)

7. Жирій К. Українців хочуть змусити платити податки з усіх епізодичних доходів. *UNIAN.* 2023. 30 груд. URL:<https://www.unian.ua/economics/finance/ukrajinciv-hochut-zmusiti-platiti-podatki-z-usih-epizodichnih-dohodiv-12497622.html> (дата звернення: 21.02.2024)

Козик І. М.

Мукачівський державний університет

Козик В. Я.

Львівський національний університет ім. Франка

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Цифрова трансформація, як фактор сталого розвитку соціально – економічних систем, актуалізує формування такої моделі управління, яка б демонструвала переорієнтацію традиційного виробництва до інформатизованого.

Вплив цифрових технологій відчувається у всіх сферах економіки, перетинаючи промислові структури та національні кордони, щоб підвищити ефективність все більш різноманітної глобальної мережі підприємств. У сучасному світі надається доступ до технологічних ноу – хау, безперервних цифрових послуг і керованого даними розуміння навколишнього світу завдяки професійним пропозиціям

Багато вчених досліджуючи тематику цифровізації загалом та цифровізацію регіональних економічних систем зокрема, передбачають позитивні наслідки її впливу як на економіку регіону, так і на рівень розвитку його населення. Основні це [1]:

- відчутне підвищення рівня довіри та безпеки при застосуванні комп'ютерних та цифрових технологій через надійне забезпечення цифрової безпеки, захист та охорона

ФІНАНСОВЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

персональної інформації, дотримання її конфіденційності, недоторканість та непорушність приватного життя та прав громадян користувачів технологій;

- користування технологіями, які є базовими умовами для розвитку цифровізації, сприяє формуванню переваг, забезпеченню розвитку та підвищенню якості функціонування в таких напрямках життєдіяльності населення регіону, як транспортна система, бізнес, аграрно-промисловий сектор, освіта, медицина, культура, охорона навколишнього середовища тощо, що безпосередньо впливає на появу нових робочих місць та інше;

- забезпечення однакових можливостей щодо доступності інформації та даних, а також отримання послуг, які базуються на застосуванні цифрових технологій.

Загалом, можна визначити, що цифрова трансформація - це широкий соціальний процес, що вимагає комплексного підходу до реформування економічних систем. Сам процес включає такі складові: визначення цілей цифрової трансформації економіки, вивчення світового досвіду методики оцінки цифровізації, визначення основних індикаторів для оцінювання цифрової трансформації, вибір моделі цифрової економіки, система оціночних параметрів, формування переліку рекомендацій щодо цифровізації [2]:

Цифрова трансформація економічних систем – це процес впровадження цифрових технологій і інновацій у всі сфери економіки з метою покращення продуктивності, ефективності, конкурентоспроможності та забезпечення сталого розвитку.

Виділимо основні аспекти цифрової трансформації економічних систем:

– використання Big Data та аналітики: збір, аналіз та використання великих обсягів даних для прийняття стратегічних рішень, прогнозування тенденцій, виявлення нових можливостей та покращення процесів управління;

– інтернет речей (IoT): підключення різних пристроїв та об'єктів до Інтернету для збору даних, моніторингу та автоматизації процесів. Це дозволяє оптимізувати виробництво, логістику, управління ресурсами та інфраструктурою;

– штучний інтелект (AI) та машинне навчання: використання алгоритмів та систем штучного інтелекту для автоматизації рутинних завдань, прийняття рішень на основі аналізу даних, прогнозування та оптимізації процесів;

– цифрова платформа та електронна комерція: створення онлайн-платформ для здійснення бізнес-операцій, продажу товарів та послуг, взаємодії з клієнтами та партнерами;

– кібербезпека: захист інформації, даних та інфраструктури від кіберзагроз та кібератак для забезпечення безпеки та надійності цифрових систем.

Цифрова трансформація стимулює економічне зростання та підвищення рівня ВВП. Можливі кілька способів, якими цифрова трансформація може сприяти в цьому процесі [3]. По-перше, цифрові технології можуть підвищити продуктивність різних секторів економіки.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Наприклад, використання автоматизації, штучного інтелекту та інших інноваційних технологій може значно підвищити ефективність виробництва. Це може призвести до збільшення виробництва при зменшенні витрат, що сприятиме зростанню ВВП.

По-друге, цифрові технології відкривають нові можливості для створення інноваційних продуктів і послуг. Це може привести до збільшення конкурентоспроможності компаній, збільшення їхнього обсягу продажів і, відповідно, збільшення ВВП [3].

Розвиток економічних систем, під впливом цифрової трансформації, формується на основі певної методики та механізму. Цей процес є неминучим, стрімким і масштабним [4]. Впровадження цифрових технологій у процес виробництва та у інші сфери діяльності, спостерігається на основі збільшення обсягів виробництва та збільшення ринку праці.

Інформаційно-комунікаційні технології ефективно впливають на виробничий процес загалом та ринок праці, що в свою чергу призводить до оптимізації даних процесів. Відчувається глобальний процес впливу цифровізації у діяльність та формування економічної системи.

Отже, цифрова трансформація економічних систем є ключовим фактором для розвитку сучасного бізнесу та економіки, що дозволяє компаніям та країнам адаптуватися до швидко змінюючогося світу і забезпечувати стабільний розвиток у цифрову епоху.

Список використаних джерел:

1. Цифрова трансформація економіки: мікро- та макроаспекти: колективна монографія / за заг. ред. Н. А. Мазур. Чернівці: Чернівець. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 440 с.
2. Пугачевська, К. Й., Пугачевська, К. С. (2018). Цифровізація економіки як фактор підвищення конкурентоспроможності країни. Світове господарство і міжнародні економічні відносини. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/25_2018_ukr/9.pdf
3. Бужимська, К. О., Желіховська, М. В. (2021). Сучасні тенденції та моделі розвитку підприємництва в умовах цифрової економіки. Підприємництво і торгівля, (28), 15-19. <https://doi.org/10.36477/2522-1256-2021-28-02>
4. Тутова, О. В., Савченко Є. А. (2018). Оцінювання впливу розвитку цифрової економіки на соціально-економічне середовище. *Управляющие системы и машины*. URL: <http://usim.org.ua/arch/2018/6/10.pdf>

UKRAINE'S FINANCIAL FUTURE: CBDC AND THE EVOLUTION OF BANKING INFRASTRUCTURE

The financial landscape in Ukraine is currently witnessing a paradigm shift, propelled by the rapid emergence of Central Bank Digital Currencies (CBDC) and the concurrent evolution of banking infrastructure. This transformative phase represents a pivotal moment in Ukraine's economic history, as traditional financial systems converge with cutting-edge technologies to redefine the nation's monetary architecture.

The primary focus of this research is to comprehensively examine the implications of these groundbreaking developments on Ukraine's financial future. By delving into the multifaceted aspects of CBDC adoption and the progressive transformation of banking infrastructure, we aim to shed light on the potential benefits, challenges, and the broader impact on the country's economic stability and growth trajectory.

The integration of CBDC in Ukraine brings forth a range of potential benefits. Enhanced financial inclusion stands out as a key advantage, as CBDCs can provide a secure and accessible means for all citizens to participate in the financial ecosystem. Moreover, the streamlined and efficient nature of CBDC transactions has the potential to reduce costs, increase transparency, and stimulate economic activity.

The evolution of banking infrastructure, accompanied by technological advancements, can further amplify these advantages. Digital banking solutions and innovations in payment systems may catalyze increased efficiency and accessibility, fostering a more inclusive financial environment that empowers businesses and individuals alike.

However, alongside the promise of progress, the adoption of CBDC and the evolution of banking infrastructure pose substantial challenges. Cybersecurity risks loom large as digital financial systems become more interconnected, necessitating robust measures to safeguard against potential threats. Additionally, regulatory frameworks must adapt to ensure a seamless integration that balances innovation with consumer protection and financial stability.

The ramifications of these developments extend beyond the financial sector, influencing the broader economic stability and growth prospects of Ukraine. The potential for increased financial inclusion and efficiency can contribute to a more robust and resilient economic foundation. Conversely, mismanagement or inadequate preparation for the changes may introduce volatility and uncertainties that could impede overall economic progress.

In exploring these facets, this research seeks to provide a holistic understanding of how CBDC adoption and the evolution of banking infrastructure intertwine with Ukraine's economic destiny. By unraveling the intricacies of these transformative forces, we endeavor to equip policymakers, financial institutions, and stakeholders with the insights necessary to navigate this dynamic landscape and harness the full potential of these advancements for the benefit of Ukraine's financial future.

Recent data suggests a surge in investments by Ukrainian financial institutions in emerging technologies (National Bank of Ukraine, 2022). For instance, a notable increase in blockchain-related projects and partnerships with technology firms has been observed. According to industry reports, a major Ukrainian bank has allocated a significant portion of its budget to the development of blockchain-based solutions for payment processing, showcasing the sector's commitment to technological advancements (National Bank of Ukraine, 2022).

Ukraine's regulatory landscape has witnessed marked shifts in response to the rise of CBDC. A regulatory analysis indicates that the National Bank of Ukraine (NBU) has taken proactive steps to establish a supportive environment for digital currencies. Amendments to existing financial laws have been introduced to acknowledge and regulate the use of CBDC, reinforcing the commitment to fostering a secure and compliant ecosystem for the adoption of digital currencies (National Bank of Ukraine, 2022).

User adoption rates present a compelling narrative. Recent surveys indicate a growing appetite for digital financial solutions among Ukrainians. Approximately 70% of respondents in a nationwide survey expressed a willingness to explore CBDC and other digital currencies for daily transactions (National Bank of Ukraine, 2022). This data underscores a positive shift in public sentiment toward embracing modern financial technologies, indicating a fertile ground for widespread adoption (National Bank of Ukraine, 2022).

Collectively, these trends exemplify a dynamic financial landscape in Ukraine. The intersection of increased technological investments, proactive regulatory measures, and favorable user sentiment positions the country at the forefront of the global movement towards CBDC adoption and banking infrastructure evolution.

Building on the nuanced discussion of the implications and challenges associated with Ukraine's financial transformation, this section offers practical suggestions to guide policymakers, financial institutions, and stakeholders in shaping the nation's financial future. To fortify the financial ecosystem against the risks posed by increased reliance on digital technologies, the establishment of a robust and comprehensive cybersecurity framework is imperative. Policymakers should collaborate closely with cybersecurity experts and financial institutions to develop stringent measures, including regular assessments, threat simulations, and continuous updates to

cybersecurity protocols. Regulatory agility is key in response to the swiftly evolving financial landscape, necessitating clear and adaptable regulations that foster innovation while ensuring consumer protection and system stability. Policymakers are encouraged to engage in regular consultations with industry experts, continuously assess global regulatory best practices, and make timely adjustments to local frameworks.

Moreover, fostering collaboration between the public and private sectors is paramount for the successful integration of CBDC and the evolution of banking infrastructure. Policymakers should actively engage with financial institutions, technology companies, and other stakeholders to co-create frameworks that balance innovation with regulatory compliance. Public-private partnerships can expedite the implementation of technological advancements and amplify the benefits of these transformative changes for all segments of the population. To ensure widespread understanding and acceptance of the evolving financial landscape, targeted educational initiatives should be implemented. Policymakers, in collaboration with educational institutions and industry experts, should develop programs to enhance technological literacy among citizens, empowering them to make informed financial decisions, navigate digital platforms securely, and actively participate in the digital economy.

Recognizing the importance of inclusivity, financial institutions are encouraged to implement strategies that ensure broad access to CBDC and digital banking services. This includes targeted outreach programs, partnerships with community organizations, and the development of user-friendly interfaces to cater to diverse demographics. Policymakers can incentivize these efforts through supportive regulations and guidelines, ensuring that the benefits of the financial transformation are accessible to all. Recommendations should align with Ukraine's broader developmental goals, promoting sustainable economic growth, reducing inequalities, and enhancing financial well-being. Policymakers and stakeholders should evaluate the impact of proposed changes against these goals, ensuring that the transformation of the financial sector contributes positively to the overall societal progress of the nation. These concrete recommendations collectively aim to guide decision-makers toward a path of sustainable and inclusive financial development, mitigating risks, fostering collaboration, and ensuring that the integration of CBDC and the evolution of banking infrastructure positively impact Ukraine's economic landscape for years to come.

The research underscores the significance of adaptability and continuous assessment in navigating the dynamic financial landscape. Emphasizing the need for a proactive mindset, the conclusions highlight the challenges and opportunities inherent in these transformative forces, urging stakeholders to remain agile in responding to the ever-changing financial environment.

Reference

1. National Bank of Ukraine. (2022). Strategy of the Ukrainian financial sector development until 2025. https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025_eng.pdf

УДК 330.1

**Кузьменко В. М.,
Гладинець Н. Ю.**
Мукачівський державний університет

**АНАЛІЗ ЕКОНОМІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ ВНАСЛІДОК
ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ**

Сьогодні Україна перебуває в гібридній економічній ситуації – у стані забезпечення найефективнішого економічного розвитку для задоволення воєнних та цивільних потреб населення. Станом на 31 грудня 2023 року загальна вартість реконструкції та відновлення в Україні протягом наступного десятиліття оцінюється в \$486 млрд, що більш ніж удвічі перевищує довоєнний ВВП України [9]. Підтримка функціонуючої економіки натепер є життєвоважливим обов'язком кожного громадянина для країни, що опинилася у стані збройного конфлікту. Для наглядного усвідомлення економічних зрушень в Україні внаслідок повномасштабного вторгнення пропонуємо проаналізувати Таблицю 1.

Таблиця 1

Показники економічного розвитку України за 2021-2023 рр.

Показник/рік	2021	2022	2023
ВВП, млн дол США	199 770	160 500	168 204
Інфляція, %	10	26,6	5,1
Безробіття, %	9,9	21,1	19%
Облікова ставка, %	9	25	16
Резерви НБУ, млрд дол США	30,9	28,5	40,5
Експорт млн дол США	44 136	36 186	-
Імпорт млн дол США	55 296	63 562	-
Доходи ДБУ, млрд грн	1 207	1 553	1 417
Видатки ДБУ, млрд грн	1 278	2 613	3 095
Сукупний держ борг млрд грн	2 672	4 072	5 520
Видатки на безпеку та оборону, млрд грн	207	1 128	1 719

Джерело: складено автором на основі [1-9]

В перші місяці війни Україна використовувала здебільшого власні військові та економічні ресурси, що призвело до кризи на економічному фронті: зростаючи бюджетний дефіцит покривався переважно коштами центробанку, що зумовило інфляційний тиск та призвело до часткової кризи платіжного балансу. Починаючи з другої половини 2022 року надходження зовнішньої фінансової допомоги посилювалося та стало більш регулярним й

ФІНАНСОВЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

передбачуваним, що дозволило наростити валові міжнародні резерви, стабілізувати ситуацію на валютному ринку, обмінний курс та банківські обмеження.

Щодо валового внутрішнього продукту (далі - ВВП), за підсумками 2022 року він знизився на третину (зменшився на 29,1%). Для порівняння: під час фінансової кризи 2009 року -15%, у 2014 – 2015 роках (початок війни) -16,4%, у 2020 (пандемія коронавірусу) - 4%. Проте натепер ситуація стабілізується, так як за прогнозом журналу Світового банку за січень 2024 року «Global economic prospects» у вітчизняній економіці на 2024-2025 роки відбудеться зростання ВВП на 3-7% щорічно [9].

Щодо рівня інфляції та безробіття: завдяки інфляційному таргетуванню центробанку, у 2023 році зростання загального рівня цін набуло довоєнного характеру, а показник резервного фонду став найвищим за всю історію. За даними світового банку, частка населення України, що живе за межею бідності зростає з 18 до 60% [9]. Проте найбільша втрата – це втрата наших людей: емігранти та загинувші військовослужбовці на фронті. Демографічний колапс країни є ще більш нищівним, ніж інфраструктурна та економічна розруха. За оцінками Мінекономіки, 6,2 млн громадян України довоєнного часу проживають за її межами, внаслідок чого Україна щомісячно втрачає біля 2 млрд дол США [5].

Щодо торговельного балансу, то його сальдо зменшилося на 16 млрд дол, що негативно впливає на курс національної валюти. Тимчасова окупація українських територій нівелює можливість вивозу товарів для їх продажу за кордоном. Україна, як аграрно-сировинна країна, спеціалізується на агропромисловому комплексі. 20 % від експорту припадає саме на продукти рослинного походження [4]. Незважаючи на негативні детермінанти, наша держава шукає шляхи експорту товарів, наприклад, - Чорноморська морська ініціатива. Ї хоча в липні 2023 року закінчився термін цієї угоди, Україна успішно визначила альтернативні маршрути експорту зерна, незважаючи на активні бойові дії та політично-економічні інтереси з боку інших країн.

Щодо Державного бюджету України: видатки перевищують доходи вдвічі, більш ніж половина з яких витрачається на сектор безпеки та оборони країни [1-3]. Дефіциту вдається уникнути частково за рахунок секвестру бюджету та у більшій мірі завдяки західним країнам-донорам. За 2022-2023 роки отримано 156 млрд дол США [9]. Саме зовнішня підтримка (військова та економічна) відіграє ключову роль в існуванні країни та в продовженні боротьби з агресором. З початку 2024 року зовнішньої допомоги надійшло 6,1 млрд дол США [8].

Отже, економіка України характеризує ті обставини, в яких вона опинилася, проте вона проявляє позитивні ознаки та дає надію на майбутнє!

Список використаних джерел:

1. Закон України від 15.12.2020 № 1082-IX «Про Державний бюджет України на 2021 рік». – Редакція від 09.12.2021.
2. Закон України від 02.12.2021 № 1928-IX «Про Державний бюджет України на 2022 рік». – Редакція від 31.03.2023.
3. Закон України від 03.11.2022 № 2710-IX «Про Державний бюджет України на 2023 рік». – Редакція від 22.10.2023.
4. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.
5. Міністерство економіки України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/>.
6. Міністерство фінансів України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://minfin.com.ua/>.
7. Національний банк України. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/>.
8. Центр економічної стратегії. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ces.org.ua/>.
9. The World Bank Group. Офіційний сайт. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.worldbank.org/en/home>.

УДК 330.354

Москвіна О. Д.

ДУ «Інститут економіки та прогнозування» НАН України

**ЗМІНИ У ФОРМУВАННІ ДОХОДІВ ДОМАШНІХ ГОСПОДАРСТВ
У ПЕРІОД ВІЙНИ**

Необхідність збереження та розвитку людського капіталу України у повоєнний період обумовлює вибір стратегії розвитку, націленої на забезпечення рівних можливостей для участі членів суспільства в економічному процесі та розподілі отриманих вигід.

У цьому контексті актуальності набуває аналіз змін, які відбулися у формуванні доходів домашніх господарств України у період війни порівняно з довоєнними часами.

Основним показником, який визначає рівень економіки країни є валовий внутрішній продукт та його рівень у розрахунку на одну особу, які розраховує Держстат в рамках національних рахунків України [1].

Розгляд динаміки економіки України за тривалий період показує, що скорочення ВВП у

ФІНАНСОВЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

2022 році на 28,8% стало найбільшим за усю історію незалежної України. До цього найбільше падіння спостерігалось у 1994, 2009 та 2015 роках. Зважаючи на очікуване зростання ВВП на 4%, за 2023 рік він становитиме 74% від рівня довоєнного 2021 року. Беручи до уваги середньорічну чисельність наявного населення, яка у 2021 році становила 41,4 млн. осіб [2], а за 2023 рік, за оцінкою Е.М. Лібанової, склала близько 31 млн. осіб, тобто 75% від рівня 2021 року, можна зробити парадоксальний висновок, що ВВП України у розрахунку на одну особу наявного населення лишився практично на довоєнному рівні. Це можна пояснити зростанням витрат на оборону, зокрема додатковими винагородами військовослужбовцям під час дії воєнного стану, передбаченими постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 №168 [3].

Основними джерелами первинних доходів, які отримують домашні господарства внаслідок участі у процесі виробництва є оплата праці та змішаний дохід. Якщо для країн ЄС характерним є стабільний відсоток оплати праці у складі ВВП, який з 2010 року коливався в межах 47-48%, то в Україні вона суттєво змінювалася. Максимального значення 50% частка оплати праці у ВВП України сягнула в 2012-2013 роках, що було обумовлено зростанням виробництва товарів. Проте, вже до 2016 року, вона скоротилась до 37%, що стало наслідком початку російської агресії, а також різким зниженням відсотку єдиного соціального внеску. Відновлення рівня оплати почалося лише 2017 року, проте у 2021 році вона залишалася на рівні 41% ВВП, тобто майже на 7 в.п. нижчою за рівень країн ЄС. В умовах повномасштабної агресії у 2022 році, частка оплати праці в Україні різко зросла і перевищила 53%. На тлі падіння виробництва більшості видів діяльності, це було обумовлено різким збільшенням чисельності військовослужбовців та їхньої оплати праці.

Важливим джерелом доходу домашніх господарств залишався змішаний дохід, частка якого склала у 2021 році майже 20% ВВП, проте у 2022 році він скоротився до 15%.

Нижчий, порівняно із сусідніми країнами рівень заробітної плати в Україні, спричинив зростання трудової міграції ще до 2022 року. Починаючи з 2013 року почали зростати приватні грошові перекази з-за кордону. У 2022 році їхня частка зросла до 8% ВВП України. Заробітна плата, отримана за кордоном у 2022 р. склала 13,1 млрд. доларів США – 424 млрд. грн, тобто 14% загальної оплати праці, одержаної населенням України. Таким чином, приватні грошові перекази з-за кордону стають все більш важливим джерелом добробуту населення України.

Слід також зазначити, що наслідок масової міграції біженців витрати громадян України за кордоном у 2022 році зросли за даними платіжного балансу майже до 20 млрд. доларів, що за обмінним курсом склало 642 млрд. грн, або 12,4% ВВП.

Таким чином, у 2022 році витрати громадян України за кордоном уперше перевищили

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

надходження від приватних грошових переказів, які раніше були важливим джерелом надходження валюти до країни, допомагали утримувати стабільний курс гривні відносно іноземних валют та балансувати поточний рахунок платіжного балансу.

Різке зниження соціальних допомог розпочалося в Україні починаючи з 2015 року [4]. Внаслідок запровадження з 2015 року єдиної зменшеної ставки ЄСВ – 22 %, замість 36,7% – 49,7%, пенсійне забезпечення й досі лишається на низькому рівні попри її періодичне підвищення, фінансування за рахунок бюджетних коштів та міжнародної допомоги. Реальна пенсія, з урахуванням індексу споживчих цін, за період з 2010 до 2021 року збільшилася на 3,6%, тоді як реальна зарплата – у 2,2 рази, а коефіцієнт заміщення пенсією заробітної плати скоротився з 0,54 до 0,27.

Слід зазначити, що Конвенцією Міжнародної організації праці № 102 "Про мінімальні норми соціального забезпечення" визначено, що за наявності у працівника 30-ти років трудового стажу він має право на пенсію у розмірі 0,4 від середньої заробітної плати. У країнах ЄС ця норма підтверджена Європейською соціальною хартією, яка передбачає коефіцієнт заміщення на рівні, близькому, або вищому за 0,5. За даними Євростату [5] середній коефіцієнт заміщення пенсій у країнах ЄС з 2015 року становить 0,58 порівняно з 0,27 в Україні.

В умовах, коли за кордоном знаходиться велика кількість біженців, для збереження людського капіталу особливого значення набуває розроблення державної політики, яка дозволить у повоєнний період повернути біженців з-за кордону. Слід усунути економічні та соціальні чинників, що призводять до еміграції, інвестувати в підвищення ефективності виробництва та підвищення продуктивності праці, що сприятиме збільшенню реальної заробітної плати в Україні всередині країни та зробить міграцію менш привабливою альтернативою.

Список використаних джерел:

1. Національні рахунки України за 2022 рік. Статистичний збірник / за ред. І. Нікітіної. Київ : Державна служба статистики України, 2024. 181 с.
2. Чисельність наявного населення України на 1 січня 2022 року. Статистичний збірник / за ред. М. Тімоніної. Київ: Державна служба статистики України, 2022. 83 с.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2022 № 168 «Питання деяких виплат військовослужбовцям, особам рядового і начальницького складу, поліцейським та їх сім'ям під час дії воєнного стану». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2022-%D0%BF#Text>.
4. Доходи та витрати населення України (2012-2022). Статистична інформація на вебсайті Державної служби статистики України. URL:

https://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2021/gdn/dvn/dvn_12_22_ue.xlsx

5. Aggregate replacement ratio for pensions. Статистична інформація на вебсайті Євростату. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/TESPN070/default/table?lang=en>

УДК 658.158.12

**Нестерова С. В.,
Михальчинець Г. Т.**
Мукачівський державний університет

ПРОГНОЗУВАННЯ У МОДЕЛЮВАННІ ДІЯЛЬНОСТІ БІЗНЕСУ

Одним з основних інструментів забезпечення сталого розвитку бізнесу є налагодження механізму прогнозування показників економічного розвитку, зокрема, таких як обсяги реалізації, прибутку, системних активів та зобов'язань. В фінансово-економічних моделях прогнозуванню надається особлива увага, адже обґрунтований прогноз – вагомий чинник так званої, «робочої моделі».

Загалом, якщо говорити про прогноз як дефініцію, можна орієнтуватись на визначення, що його наведено у Словнику іншомовних слів [XX], за яким прогноз (*грец. prognosis - знання наперед, передбачення*) - передбачення на основі наявних даних напряму, характеру й особливостей розвитку та закінчення явищ і процесів у природі й суспільстві. Наразі в економічній літературі послуговуються термінами прогнозування і, навіть провіщення, хоча останній термін вживається доволі рідко.

Серед основних особливостей прогнозу можна відмітити такі [XX]:

Прогноз є наслідком дійсності, причому ця дійсність аналізується як ціле, таке, що вже відбулося і, в силу цього, є цілісним. А ось майбутнє, що відобразиться у прогнозі - є результатом складного комплексу причин та умов, підсумком емпіричних даних та обґрунтованих припущень

Майбутнє як наслідок реальних подій містить елемент випадковості, яка являє собою внутрішню закономірність явищ. Отже, будь-який прогноз повинен супроводжуватись оцінкою ступеню ймовірності настання подій. З цього випливає, що прогноз є багатоваріантним.

Часові та просторові горизонти прогнозу залежать від суттєвості поставлених завдань, але, як правило, від прогнозу не вимагається високого ступеня деталізації, точність прогнозу перевіряється часом. Разом з цим, є вимога щодо максимально можливого ступеня об'єктивності до оцінки минулого, дійсності та передбачуваного майбутнього.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Прогнозування може охоплювати як стратегічний горизонт планування, так і бути основою бюджетування на найближчий період. Вибір прогнозного періоду залежить від задачі (проблеми), вихідних умов функціонування бізнесу, може бути актуалізованим через суттєві зміни зовнішнього середовища. Крім того, розрізняють так зване *описове передбачення*, коли прогноз носить характер опису майбутнього характеру поведінки об'єкта прогнозу, та *наказове передбачення*, коли вказуються необхідні дії для досягнення поставленої мети.

Для складання прогнозу необхідні дослідження кількісного та якісного характеру. Якщо стверджувати в контексті макроекономічних, соціальних прогнозів, то дослідження повинні провадитись на засадах наукового доведення, оскільки наслідки такого передбачення несуть тягар високого рівня відповідальності для суспільства. Для прогнозів на рівні одиниць бізнесу процедура прогнозування може бути більш спрощеною, адже сфера відповідальності за наслідки, спричинені рішеннями на основі прогнозу, значно вужча. У такому випадку прогноз є орієнтиром для планування, створює дослідницьку основу для підготовки плану розвитку бізнесу.

Залежно від методів, які використовуються при складанні прогнозів, їх можна поділити якісні та кількісні. Кількісні методи базуються на обробці значного обсягу статистичної інформації за минулі роки, у сучасній економіці для цієї цілі можна використовувати озера даних. До найбільш поширених методів відносять метод середньої ковзної (підходить для середньострокового прогнозування), метод Монте-Карло. У роботі [XX] пропонується виокремити з кількісних методів ще одну групу, так звані «причинно-наслідкові методи», аргументуючи свою думку суттєвими відмінностями означених методів від кількісних, проте більшість дослідників залишаються на позиціях узагальнення.

Якісні методи ґрунтуються на результатах опитування експертів (дельфійський метод, просте анкетування з подальшою обробкою результатів). Очевидно, що якісні методи не можуть нівелювати суб'єктивізм експертів при складанні прогнозів, тому використовуються переважно для короткострокового прогнозування та обмежуються об'єктом в зоні власної відповідальності.

При моделюванні діяльності бізнесу аналітик використовує як кількісні, так і якісні методи, дотримуючись вимог до якісного прогнозування і орієнтуючись на особливості цього виду діяльності.

Список використаних джерел:

1. Дячун О.Д. Прогнозування продажу та його методи в системі управління підприємством. Сучасні соціально-економічні проблеми теорії та практики розвитку

економічних систем: колективна монографія. Вид-во: ФОП Осадца ЮВ, Тернопіль, 2016. С.129-150.

2. Словник іншомовних слів. Режим доступу: URL: <https://www.jnsm.com.ua/cgi-bin/u/book/>

УДК 005.915

**Павленко А. А.,
Стащук Д. М.**
КНЕУ імені Вадима Гетьмана

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ТА ЕФЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛІНГУ

Фінансовий контролінг є основою ефективного функціонування будь-якого підприємства. Це важливий елемент управління фінансовими ресурсами та забезпечує контроль фінансової діяльності підприємства. Контролюючи фінансові потоки, фінансовий контролінг дозволяє вчасно виявляти потенційні ризики, оптимізувати витрати та приймати обґрунтовані рішення для досягнення стратегічних цілей[1]. Крім того, це необхідний інструмент для забезпечення дотримання вимог законодавства та стандартів, що регулюють фінансову діяльність компанії. Тому, фінансовий контролінг відіграє важливу роль у забезпеченні стабільності, стійкості та успіху підприємств у динамічному бізнес-середовищі.

Впроваджуючи певні фінансові інструменти, можна значно підвищити ефективність фінансового контролінгу. Ці інструменти спрощують процес аналізу бухгалтерських і фінансових даних, забезпечують точність і надійність фінансової звітності, а також допомагають швидко визначити потенційні ризики та відхилення від фінансових показників. Як результат, відбувається більший контроль над фінансовими процесами та можливість приймати обґрунтовані бізнес-рішення для підвищення ефективності фінансової діяльності компанії.

Одним з інструментів для покращення ефективності фінансового контролінгу є Big Data та Business Intelligence. Вони є потужними інструментами для фінансового контролінгу, оскільки вони дозволяють обробляти великі обсяги даних з різних джерел, включаючи фінансові операції, витрати, доходи та іншу фінансову інформацію. Також ці інструменти дозволяють аналізувати дані та виявляти різні тенденції, кореляції та закономірності, які можуть бути корисними для прийняття рішення. Крім того, за допомогою інструментів Business Intelligence фінансові результати можна легко візуалізувати у вигляді графіків, діаграм та інших візуальних елементів, що полегшує розуміння та аналіз цих даних. Загалом,

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

використання Big Data та Business Intelligence може підвищити доступність, точність і аналіз фінансової інформації та підвищити ефективність фінансового контролінгу.

Ще одним не менш важливим інструментом є використання систем KPI у фінансовому контролінгу, що дозволяє компаніям встановлювати конкретні цілі та вимірювати їх досягнення [2]. Системи показників KPI допомагають зосередитися на найважливіших аспектах діяльності, виявити проблемні місця та вчасно вжити заходів для їх вирішення. Також, дана система забезпечує об'єктивну основу для оцінки ефективності різних фінансових процесів і прийняття рішень на основі даних. Саме ці всі фактори підвищують продуктивність, знижують витрати та покращують загальні фінансові показники компанії.

Можна також зазначити, що одним із запропонованих інструментів є хмарні технології. Використання хмарних технологій у фінансовому контролінгу дозволяє компаніям зберігати, обробляти та аналізувати великі обсяги фінансових даних у безпечному та ефективному середовищі. Це дозволяє зменшити IT-інфраструктуру та витрати на обслуговування оскільки дані зберігаються на віддалених серверах хмарних провайдерів. Можна зазначити, що дані доступні з будь-якого пристрою та будь-якого місця, що дає швидкий та зручний доступ до фінансової інформації для прийняття ефективних фінансових рішень. Хмарна технологія також дозволяє застосовувати аналітичні інструменти для визначення тенденцій і закономірностей у фінансових даних, допомагаючи покращити стратегії управління фінансами та підвищити ефективність компанії. На основі фінансових інструментів розглянемо табл. 1

Таблиця 1

Порівняння інноваційних підходів та ефективних стратегій фінансового контролінгу

Підхід	Переваги	Недоліки
Використання Big Data та Business Intelligence	Підвищена точність аналізу	Вимагає значних витрат на технологічну інфраструктуру
Впровадження систем KPI	Чітке визначення цілей	Потребує систематичного моніторингу та аналізу
Використання хмарних технологій	Зменшення витрат на IT-інфраструктуру	Потенційні проблеми з безпекою та конфіденційністю даних

Розроблено автором на основі [2]

Отже, використання різноманітних інструментів у фінансовому контролінгу, таких як KPI, Big Data, Business Intelligence та хмарні технології, відносяться до важливих факторів підвищення ефективності фінансової діяльності компаній. Ці фінансові інструменти дозволяють точно аналізувати фінансові дані, допомагають визначити ризики та можливості для оптимізації витрат, а також забезпечують об'єктивні критерії оцінки ефективності бізнес-процесів. Такий комплексний підхід до фінансового контролінгу сприяє забезпеченню стабільності та успішності підприємства в умовах постійних змін на ринку.

Список використаних джерел:

1. Брітченко І. Г., Князевич А. О. Контролінг : навч. посіб. / І. Г. Брітченко, А. О. Князевич. – Рівне: Волинські обереги, 2015. – 280 с.
2. Концепція ключових показників ефективності (КПІ) в управлінні підприємствами URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/d806692e-513f-4de3-b603-6b1027d268f8/content>

УДК: 336

Переста Х. Я.
Мукачівський державний університет

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА РОЛЬ СТРАХУВАННЯ

Страхова діяльність в Україні здійснюється виключно страховими компаніями, які є резидентами України. Страхові компанії відповідно до Закону України «Про керуючих компаніях», беручи до уваги деталі, передбачені цим законом, Страхова компанія з частковою, повною, обмеженою або додатковою відповідальністю повинна мати не менше 3 учасників. У певних випадках, встановлених законодавством України, страховими компаніями визнаються державні організації, створені та діючі відповідно до цього Закону.

Загальна частка іноземних юридичних осіб та іноземців у статутному фонді страхової компанії не повинна перевищувати 43%, за винятком випадків, передбачених статтею 49 цього Закону.

Загальна сума внеску страхової компанії до статутних фондів інших страхових компаній в Україні не може перевищувати 20 відсотків від її власних статутних фондів, у тому числі сума внеску до статутних фондів окремих страхових компаній не може перевищувати 5 відсотків.

Відсоток грошових внесків до статутного капіталу, що виплачуються страховою компанією, повинен становити не менше 60%. Допускається виплата грошової частини внеску до затвердженого фонду страхової компанії цінними паперами, випущеними державою, за їх номінальною вартістю, відповідно до порядку, визначеного Міністерством фінансів України, але не більше 25 відсотків від загальної суми статутного фонду.

Забороняється використовувати кошти зі страхових резервів, а також кошти, отримані в кредит і забезпечення, і вносити на депозит нематеріальні активи для формування статутних фондів.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Об'єктом безпосередньої діяльності страхової компанії може бути тільки страхова, перестраховальна і фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів і управлінням ними.

На підставі укладеної угоди про спільну діяльність дозволяється здійснювати зазначені види діяльності у формі надання послуг іншим страховим компаніям.

Юридичні особи, які не відповідають вимогам цієї статті, не можуть займатися страховою діяльністю.

У сучасних умовах розвитку ринкової економіки, кожна господарська операція та суспільні та індивідуальні дії супроводжуються певним ризиком, що породжує попит на послуги страхових компаній. Дослідники Яценко І. та Говорушко Т. визначили характерні риси страхування:

- наявність двох сторін: страховика і страхувальника;
- цільове призначення грошових фондів лише на покриття втрат в завчасно обумовлених випадках;
- замкнутість перерозподільних відносин між учасниками;
- часовий і міжтериторіальний розподіл ресурсів;
- еквівалентність відносин, що забезпечує поверненість платежів для виплат спільноті страхувальників. За цими характеристиками, страхування можна розглядати як економічну категорію, що захищає інтереси підприємств та громадян.

Страхові компанії, за словами Бойко Л.О., стимулюють господарську активність учасників ринку, створюючи конкурентне середовище і спонукаючи до економічної діяльності. Страхування забезпечує рівні права для всіх учасників, надає впевненість у розвитку бізнесу, що робить його формою фінансового посередництва для формування та цільового використання спеціальних грошових фондів.

За дослідженнями Яценко І. та Говорушко Т., економічна сутність страхування проявляється у його функціях: ризиковій, попереджувальній та заощаджувальній. Ці функції реалізуються через страховий ринок, що є складовою ринку фінансових послуг, де формується попит, пропозиція та ціни на страхові послуги. Товаром на страховому ринку є страхова послуга, що задовольняє потреби страхувальника у захисті його інтересів від наслідків несприятливих подій.

Список використаних джерел:

1. Закон України про страхування [Електронний ресурс]/Режим доступу: https://ips.ligazakon.net/document/view/z960085?an=410527&ed=2000_02_22
2. Тенденції і перспективи розвитку страхового ринку в Україні [Електронний ресурс]/ Режим доступу: https://kon-insurance.mnau.edu.ua/files/work_2019/2.pdf

ДО ПИТАННЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

Податкова політика України має великий вплив на формування доходів до бюджетів усіх рівнів, що забезпечує наповнення державного бюджету. На жаль, існуюча система оподаткування не сприяє ефективному розвитку українського суспільства. Тому податкова політика України потребує реформування.

Для розвитку податкової політики в майбутньому можна визначити наступні цілі і завдання:

Ціль 1: Забезпечити постійне та стабільне зростання доходів бюджету. Для досягнення поставленої мети необхідно розширити податкову базу. Зробити це можна шляхом виведення доходів фізичних та юридичних осіб із паралельного сектора економіки. Для досягнення поставленої мети необхідно вжити ряд заходів, в т.ч.:

1. Удосконалити управління особистими доходами. Цього можна досягти шляхом впровадження автоматизованих систем управління доходами та підвищення обізнаності громадськості щодо податкових зобов'язань.

2. Доопрацювати систему оподаткування юридичних осіб. Це і плюс зниження податкового навантаження на юридичних осіб, і посилення контролю над доходами юридичних осіб.

Ціль 2: Створити сприятливе інвестиційне середовище

Для досягнення поставленої мети необхідно зробити наступне:

1. Спростити податкове законодавство. Податкове законодавство України є надто складним, складним для розуміння та застосування. Спрощення податкового законодавства зменшить витрати платників податків на дотримання законодавства та підвищить ефективність податкового адміністрування.

2. Зменшити податкове навантаження для бізнесу. Податкове навантаження на український бізнес є доволі високим, що само собою негативно впливає як на інвестиції так і на економічне зростання.

3. Удосконалити управління податками. Українська податкова адміністрація стикається з низкою проблем, які підривають ефективність податкової системи. Вдосконалення адміністрування податків сприятиме підвищенню податкової дисципліни та зменшенню ухилення від сплати податків.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Ціль 3: Забезпечити справедливість та ефективність податкової системи. Для досягнення поставленої мети необхідно зробити наступне:

1. Запровадити справедливую податкову систему. Податкова система має розподіляти податковий тягар між платниками податків так, щоб це було справедливо, що сприятиме економічному зростанню. Особливо це стосується запровадження прогресивного оподаткування доходів фізичних осіб.

2. Удосконалити управління податками. Удосконалення податкового адміністрування підвищить рівень податкової дисципліни та зменшить ухилення від сплати податків, сприяючи справедливому розподілу податкового тягаря. Завдання:

1. Розширення податкової бази:

Розширення бази оподаткування передбачає виведення доходів населення та бізнесу з підпільного сектора економіки. Для цього необхідно запровадити певні заходи, наприклад, удосконалити управління доходами громадян. Цього можна досягти шляхом впровадження автоматизованих систем управління доходами та підвищення обізнаності громадськості щодо податкових зобов'язань.

2. Доопрацювати систему оподаткування юридичних осіб. Це, зокрема, зменшення податкового навантаження на юридичних осіб та посилення контролю за доходами неюридичних осіб.

3. Удосконалити управління податками. Удосконалення податкового менеджменту передбачає застосування автоматизованої системи податкового менеджменту та підвищення ефективності податкового менеджменту.

Для стабільного та сталого зростання надходжень до бюджету можна вжити наступних заходів:

1. Застосовувати прогресивну систему оподаткування доходів фізичних осіб. Це означає, що найбільш високооплачувані громадяни платитимуть вищі податки, ніж найменш оплачувані громадяни. Це дозволить збільшити надходження до бюджету, не поклавши надмірного тягаря на бідних.

2. Застосовувати податок на виведений капітал. Цей податок буде стягуватися з приросту капіталу, що залишає країну. Застосування цього податку зменшить відтік капіталу з України та збільшить надходження до бюджету.

3. Удосконалити управління податками. Це можна зробити шляхом застосування автоматизованої системи управління податками та посилення контролю над доходами фізичних та юридичних осіб.

У підсумку, державне регулювання бюджетно-податкової системи є невід'ємною частиною фінансової системи кожної держави, і їхня правильна розробка та впровадження є

ФІНАНСОВЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

важливим завданням для досягнення сталого розвитку та соціального благополуччя суспільства. Досягнення балансу між фінансовою стабільністю та соціальною справедливістю є важливою метою в управлінні податками, і це завдання вимагає обґрунтованих рішень та ретельного аналізу.

Список використаних джерел:

1. Абрамова, А. С. Податкова система. Diss. ЧНУ ім. Ю. Фудьковича, 2022. С. 12
2. Верналов С. Актуальні проблеми податкової системи [Електронний ресурс]. <https://dc.org.ua/news/tax-system>
3. Волощук М. Г. Становлення та розвиток податкової системи України: монографія / М. Г. Волощук, І. І. Матьола, Т. О. Карабін, О. В. Білаш. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2021. 172 с.
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI зі змінами і доповненнями. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

УДК 336.748.12-047.645:332.14(477)(043.2)

Резніков В. В.

Мукачівський державний університет

АНТИІНФЛЯЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ НАПРЯМИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Стан сучасної економіки в Україні знаходиться в режимі подолання агресії росії проти України. Подолання інфляції є однією з найважливіших проблем економіки сьогодення. Цей процес багато в чому залежить від ринкових реформ, які проводяться у нашій державі з трансформаційною економікою. В умовах глибокої структурної економічної кризи першочерговим завданням стає забезпечення економічного зростання.

Основна проблема полягає у тому, що інфляційне таргетування дозволяє досягти низької інфляції, проте сповільнює економічне зростання. Науковці в сфері економіки, наводять пояснення терміну «інфляція як процесу зростання цін на товари та послуги в межах певної країни»[1, с. 427]. Вони звертають увагу на те, що при інфляції відбувається знецінювання грошей, знижується купівельна спроможність населення.

Проблеми інфляції свого часу досліджували такі вчені: Дж. Локк, Дж. М. Кейнс, Дж. Р. Гікс, Д. Робінсон, Дж. Мід, М. Фрідман, Е. Фелпс, Дж. Тобін, Р. Лукас та А. Лейонхуфвуд. Серед українських вчених можна виділити праці А. Гальчинського, В. Геєця, О. Мельника, М. Савлука[3,с.24].

Треба зазначити, що основними причинами інфляції в Україні є:

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

- постійне зростання виробничих витрат, зокрема через підвищення частки заробітної плати, що зумовило випереджальне зростання цін виробників і збільшення інфляції витрат;
- імпортозалежність української економіки, що посилює чутливість до висхідних цінових тенденцій на світових ринках;
- високий рівень економічних ризиків в очікуваннях суб'єктів господарювання, що закладається у вищу норму прибутку;
- падіння обсягів виробництва у сільському господарстві та швидке зростання цін на продовольство зумовлює посилення конкуренції за землю та інші природні ресурси [2,с.44].

Сутністю інфляції є дисбаланс між сукупною пропозицією та сукупним попитом у бік перевищення останнього, що склався одночасно на всіх ринках (на товарному, грошовому та ринку ресурсів). Цей дисбаланс проявляється у різних формах в рамках ринкової економіки, тобто, в умовах відносної гнучкості та мобільності цінового сигналу, перевищення сукупного попиту над сукупною пропозицією виявляється у зростанні загального рівня цін. Це відкрита форма інфляції. В економіці з фіксованими цінами недостатність пропозиції по відношенню до попиту зберігає форму дефіциту, не переростаючи (за інших рівних умов) у відкриту інфляцію.

Деякі економісти вважають, що дефіцит – це антипод відкритої інфляції: якщо відпустити ціни, то дефіцит швидко зникне, але за це доведеться «заплатити» підвищенням загального рівня цін[2,с.46]. Тому багато економістів вважають дефіцит проявом інфляції у прихованій формі. Однак інфляція не означає, що всі ціни в економіці підвищуються. Ціни можуть коліватися одночасно з різною швидкістю та різноспрямовано на міжгалузевому та внутрішньогалузевому рівні.

Інфляцію, що супроводжується ціновою розбалансованістю, коли в одних секторах ціни зростають різними темпами, а в інших можуть скорочуватися, називають незбалансованою інфляцією. Її складніше виявити та врегулювати, ніж збалансовану інфляцію, за якої ціни змінюються в одному напрямку та приблизно однаковими темпами[4].

Головне щодо відкритої інфляції – встановити, що загальний рівень цін підвищується. Відкрита інфляція зазвичай вимірюється у темпах приросту рівня цін протягом року і розраховується у відсотках []: $\pi = \frac{P1 - P0}{P0} * 100\%$. Де π – темп інфляції у відсотках за рік, $P1$ – рівень цін в певному році, $P0$ – рівень цін попереднього року. Зростання цін, що відбувається не через викривлення оцінки ресурсів, товарів та послуг, що порушує пропорції обміну та розподілу, а з якихось інших причин, інфляцією не є. Тому в оцінці інфляції необхідно очистити ціни від неінфляційних коливань. Тож якщо в економіці щомісячний

ФІНАНСОВЕРЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

темпер інфляції становить 7%, а ціни на сільськогосподарську продукцію сезонно знизилися, наприклад, на 1,5%, то не можна стверджувати, що в цей період інфляція знизилася до 5,5% на місяць.

Монетарист Мілтон Фрідман вважав, що причини інфляції тісно пов'язані зі зростанням грошової пропозиції [3, с.25], це призводить до підвищення попиту і цін, а зростання цін неминуче притягує за собою інфляцію.

Отже, ми розуміємо, що за сучасних умов основним завданням монетарної політики НБУ має стати поєднання стабілізації фінансової сфери та забезпечення достатньої пропозиції грошових ресурсів за жорсткого контролю за структурою їх використання.

Список використаних джерел:

1. Ільчук Г. П., Коць О. О., Данилів І. Л. Інфляційне таргетування як стратегія ГКП: закордонний та вітчизняний досвід. Мукачівський державний університет, 2017. № 11. С. 426-432.
2. Макаренко Ю. П., Вітер К. О. Аналіз сучасного стану та тенденцій функціонування валютного ринку України. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 2. С. 42-49.
3. Педченко Н. С., Сіліхін. Б. В. Інструменти монетарної політики Національного банку України та їх застосування. Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. 2016. Т. 21, Вип. 10. С. 21–26.
4. Система валютного регулювання в Україні: тенденції розвитку у сучасних умовах. GoLaw.URL: <https://golaw.ua/ua/insights/publication/currencyregulation-system-in-ukraine/>

UDC 338.1+336

Serhii M. Shvets

State Agency “Institute for Economics and Forecasting of NASU”

PUBLIC INVESTMENT AND GROWTH:

THE CASE OF A COMMODITY-EXPORTING ECONOMY

Resource booms can bring benefits to commodity-exporting economies, including increased competitiveness and more favorable borrowing terms. However, these gains are often short-lived and do not translate into positive long-term outcomes. Commodity-exporting economies face volatile resource prices and limited capital mobility, which typically lead to unsustainable growth and financial fragility. From a long-term growth perspective, these economies need to pursue proactive and sustainable fiscal policy during resource booms. In this context, fiscal expansion,

especially public investment, can have a significant multiplier effect, leading to faster growth and a more resilient economic position [1].

It is worth noting that fiscal measures implemented during resource booms are usually procyclical, and monetary policy tends to be passive, which does not internalize the full potential of fiscal-monetary interaction [2]. In order to address these issues, the study emphasizes active fiscal-monetary involvement while attracting internal and external factors to compensate for the low efficiency of public investment. For this, a quantitative model is introduced that implements a golden rule of public finance in a resource boom supported by a sovereign wealth fund under an active monetary policy stance. The model also incorporates a countercyclical fiscal policy that increases fiscal pressure on commodity exports and mobilizes windfall resource revenues to finance increased public investment and the introduction of the SWF [3].

The model represents a canonical New Keynesian small-scale framework for an open, developing economy that behaves as a net exporter of goods. The model structure has four economic agents: households, firms, government, and the external sector. Firms are engaged in the production of primary and final goods [4]. Other model details include several rigidities: deep habit formation, staggered price setting à la Calvo, and wage stickiness. In addition, the model incorporates a negative relationship between the interest rate premium and commodity price fluctuations, which affect the economy's external competitiveness and borrowing conditions [3].

According to the scenario modeling, the commodity-exporting economy is hit by two shocks: a 0.1% increase in foreign commodity prices (external impact) and a 1% increase in public spending (internal impact). The combination of these two shocks leads to rapid output growth. The increase in government revenue in response to the fiscal shock is insufficient to finance the increase in public spending, which requires an additional fiscal stimulus. A smaller part of public spending, public investment, is financed through the issuance of government bonds due to the implementation of the golden rule of public finance. Beyond the debt instrument, additional tax revenues are mobilized to finance the increased public investment and the introduction of the sovereign wealth fund. The demand stimulus from the higher commodity prices and the public spending shock are short-term factors, so the increase in output is only temporary (Fig. 1).

Commodity and final goods production show different movements. Commodity production rises rapidly in response to the resource boom shock. However, growth collapses quickly because a large part of commodity production is a matter of foreign trade and is taxed to finance increased public investment and the introduction of the sovereign wealth fund. In contrast, the initial response of the final goods sector to the resource boom shock is unfavorable. Since exports of final goods are not subject to additional taxes, this, as well as the accelerated effect of increased public investment, led to an upward trend in final goods output (Fig. 1).

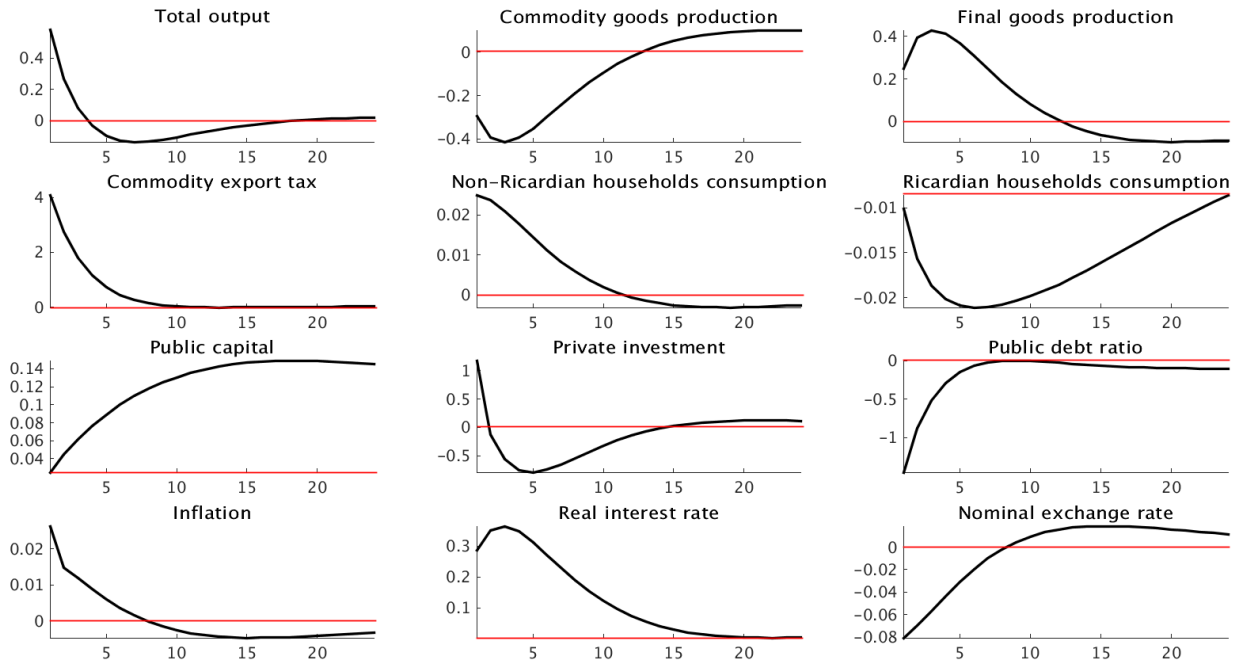

Figure 1. Scenario simulation of responses to the resource boom and public spending shock (Percentage deviations from the steady states)

Source: Scenario simulation results.

Since the opening up of the total output as an initial response to the combined resource boom and public spending shock, the public debt-to-output ratio has declined despite a temporary increase in public debt. As public debt continues to rise, it adversely affects private demand for credit by raising the nominal price of borrowing. The crowding out of private investment is not as strong because of a significant number of non-Ricardian households (0.6). For the same reason, consumption by non-Ricardian households is encouraging, which is different for Ricardian households (see Fig. 1).

The ongoing monetary expansion absorbs the shock to public spending by participating in the stock market operations with government bonds to finance the increased public investment, with a corresponding seigniorage effect. In addition, resource booms tend to transmit external shocks to the domestic market by raising inflation. These factors push up the money supply, leading to higher prices. Given the specification of the Taylor rule, the policy is more restrained as it follows the path of fiscal expansion by monitoring the public debt-to-output ratio. The real interest rate changes its active dynamics and gradually slows down, approaching the steady-state level. The foreign exchange market reacts positively to the initial positive dynamics of commodity production by depreciating the nominal exchange rate (see Fig. 1).

The study presents a solution to maximize public investment as a growth driver by attracting internal and external factors within an active fiscal and monetary policy framework for a commodity-exporting economy. For this purpose, a quantitative model is introduced that implements the golden rule of public finance in a resource boom backed by the sovereign wealth fund as a fiscal buffer under an active monetary stance. Simulation results show that the presented solution can mitigate a crowding-out effect and change the sectoral structure in favor of the final goods sector. Suppressing the dynamics of commodity production by taxing the export of raw materials eliminates the existing dominance and preserves the competitiveness of the final goods sector. The study emphasizes that the success of active fiscal and monetary policy involvement depends to a large extent on the right choice of time horizons for responding to internal and external shocks. Without the proper interplay between fiscal and monetary policy, resource booms can wipe out the temporary competitive advantages of a commodity-exporting economy, fostering public debt growth, fiscal imbalances, excessive exchange rate volatility, and other devastating consequences.

References:

1. Berg, A., Portillo, R., Yang, SC. et al. (2013). Public investment in resource-abundant developing countries. *IMF Econ Rev*, 61, 92–129. <https://doi.org/10.1057/imfer.2013.1>
2. Arroyo-Marioli, F., Vegh, CA. (2023). Fiscal procyclicality in commodity exporting countries: How much does it pour and why ?. *World Bank policy research working paper*, 10428. <https://doi.org/10.1596/1813-9450-10428>
3. Shvets, S. (2024). Public investment as a growth driver for a commodity-exporting economy: Sizing up the fiscal-monetary involvement. *National Accounting Review*, 6(1), 95–115. <https://doi.org/10.3934/NAR.2024005>
4. Kitano, S., Takaku, K. (2021). Effect of sovereign wealth funds in commodity-exporting economies when commodity prices affect interest spreads. *Discussion Paper Series 22*, Research Institute for Economics & Business Administration, Kobe University.

Секція 5

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

УДК: 336

Братюк В. П.,
Зихор Д. О.

Мукачівський державний університету

**ПРОБЛЕМА ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО
СТАНУ ТА ШЛЯХИ ЇЇ ВИРІШЕННЯ**

Сучасне суспільство надає великого значення пенсійній системі, його надійність і стабільність є запорукою соціальної та економічної стійкості.

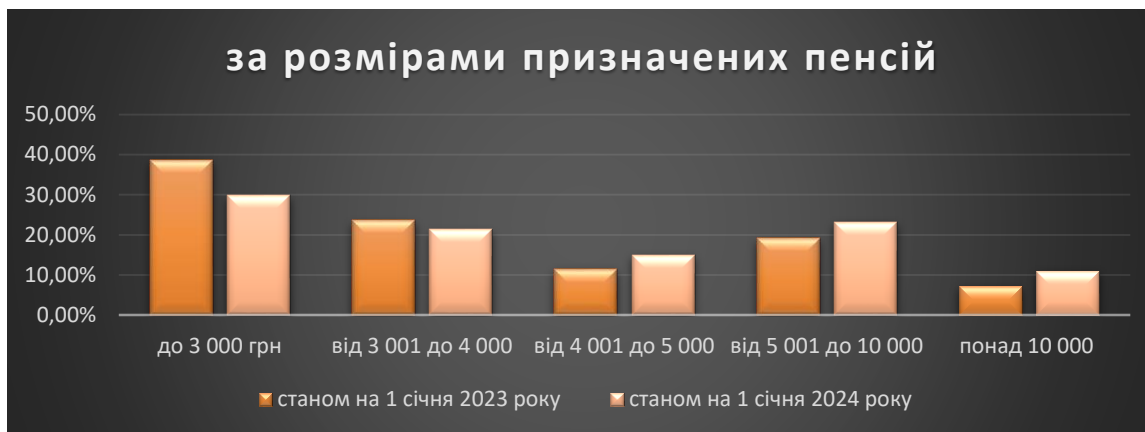
Питання, чи зможе пенсійна система України функціонувати в умовах воєнного стану, є серйозним викликом для української держави та суспільства в цілому. Стабільність пенсійної системи може опинитися під серйозною загрозою. Зниження економічної активності, збільшення оборонних і військових витрат та демографічні зміни можуть призвести до зменшення ресурсів пенсійних накопичень і збільшення пенсійних витрат. Крім того, існують такі ризики, як зростання інфляції та нестабільність на фінансових ринках, що може погіршити реальне фінансове становище багатьох пенсіонерів.

За даними Пенсійного фонду України, станом на 1 січня 2024 року в Україні було зареєстровано 10,5 млн пенсіонерів, а середній розмір пенсії становив 5385,25 грн (рис. 1).

Рис. 1. Розподіл пенсіонерів в Україні за видами призначених пенсій станом на 1 січня 2024 року [1]

Причому слід акцентувати, що «29,70% пенсіонерів отримують оплати до 3000 грн, ще 21,25% – від 3001 до 4000 грн» [1] (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка розподілу пенсіонерів в Україні за розмірами призначених пенсій у 2023-2024 роках (станом на 1 січня) [1]

Оскільки основним джерелом наповнення бюджету Пенсійного фонду України є єдиний соціальний внесок [2], а загальна чисельність застрахованих осіб, за яких платять або які самостійно сплачують ЄСВ, у червні 2023 р. становила 10,73 млн осіб, то співвідношення між кількістю платників ЄСВ та пенсіонерів в Україні є вкрай критичним (вже становить 1:1). Крім того, очікується подальше погіршення ситуації через еміграцію українців за кордон та зростання безробіття.

Вирішенням цієї проблеми може стати запровадження другого рівня пенсійної системи – накопичувальної пенсійної системи. Це передбачає сплату внесків працівників до резервного фонду, що гарантує отримання ними певної суми у вигляді одноразової або періодичної виплати після виходу на пенсію. Однак перед впровадженням такої системи важливо зважити ризики та переконатися в її стабільності.

Прихильники пенсійної реформи передусім рекомендують інвестувати частину заощаджень у державні облігації США, що є прикладом Національного банку України, який зберігає там офіційні валютні резерви. Решту коштів можна інвестувати в державні інвестиційні проекти в прибуткових секторах економіки, таких як інформаційні технології та авіабудування. Це дозволить усім пенсіонерам конвертувати свої заощадження в долари США чи євро та забезпечити збереження їх реальної вартості, незалежно від девальвації національної валюти України чи інфляції.

Ще одним із варіантів підвищення рівня пенсій, особливо для найбільш вразливих категорій пенсіонерів (тих, хто отримує мінімальну пенсію), є залучення міжнародної гуманітарної допомоги.

Отже, основними напрямками впорядкування пенсійної системи в післявоєнний період буде запровадження нової пенсійної системи, а також ліквідація тіньової економіки та

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

корупції, які негативно впливають на надходження єдиного соціального внеску до Пенсійного фонду.

Список використаних джерел:

1. Розподіл пенсіонерів за видами призначених пенсій, динаміка розподілу пенсіонерів за розмірами призначених пенсій (станом на 1 січня 2024 року).

<https://www.pfu.gov.ua/2162724-informatsiya-shhodo-chyselnosti-pensioneriv-za-vydamy-ta-rozmiramy-pryznachenyh-pensij-stanom-na-1-sichnya-2024-roku-2/>

2. Пищуліна О. Система пенсійного забезпечення громадян: чи можна врятувати пенсії для українців. URL: <https://razumkov.org.ua/statti/systema-pensiinogozabezpechennia-gromadian-chy-mozhna-vriatuvaty-pensii-dlia-ukraintsiv>

3. Бурденюк С.В. Перспективи розвитку накопичувального пенсійного забезпечення в Україні. Інноваційна економіка, 2020, №55-66, 143-147. <http://inneco.org/index.php/innecoua/article/view/6392>

УДК 368

**Братюк В. П.,
Русин О. П.**

Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Розвиток особистого страхування має важливе значення для соціально-економічного становища держави та соціального захисту населення. З одного боку, воно захищає здоров'я, працездатність і добробут людей, з іншого – стабілізує економічний розвиток, акумулюючи кошти та інвестуючи їх у національну економіку.

Відповідно до Закону України «Про страхування» особисте страхування можна визначити як страхування майнових інтересів, що не суперечить законодавству України і пов'язане з життям, здоров'ям, працездатністю та додатковою пенсією страхувальника або застрахованої особи [1].

До видів особистого страхування відносять страхування життя, страхування від нещасних випадків та медичне страхування.

Особисте страхування може здійснюватися в добровільній і обов'язковій формі.

Ринок страхування в Україні стикається з такими проблемами:

- недосконале законодавство;
- відсутність повноцінної підтримки учасників ринку;

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

- невисока рентабельність;
- низька інвестиційна привабливість галузі;
- низька платоспроможність населення;
- низький рівень довіри до страховиків та низький рівень свідомості населення про необхідність страхування;
- необхідність підвищення якості послуг;
- необхідність розширення переліку послуг.

Проте воєнний час додав до цього переліку ще загрозу стабільності діяльності страховиків і страхувальників; скорочення кількості договорів страхування; зростання кількості страхових випадків, зокрема, в медичному страхуванні; міграцію та еміграцію клієнтів страхових компаній; тимчасову обмеженість обслуговування частини клієнтів [2].

Український ринок страхування все таки зумів зберегти якусь стійкість в цих умовах. Про це свідчать і статистичні дані, які показують, що за весь період 2022 року обсяг активів страховиків життя збільшився на 18%. За цей час ринок особистого страхування (життя) покинула лише одна компанія. Загалом у 2022 році обсяги премій зі страхування життя зменшилися на 17%, а виплати за договорами страхування життя зросли на 7%. Страховики життя завершили 2022 рік з незначним збитком, проте за результатами року були доволі прибутковими. Рентабельність капіталу страховиків життя становила 13%.

Найбільш популярним видом особистого страхування в Україні є страхування автомобілів. У II кварталі 2023 року обсяг премій з автострахування (КАСКО, ОСЦПВ, «Зелена картка») збільшився на 21%, перевищивши довоєнний рівень. У 2023 році авто- та особисте страхування (медичне, життя, від нещасних випадків) продовжують формувати близько 80% премій та 90% виплат [3, 4].

Таким чином, український ринок особистого страхування наразі перебуває у стані поступового відновлення після шоку, спричиненого повномасштабним вторгненням РФ, тому розробляються різноманітні інструменти, які мають значні перспективи позитивного впливу на сам страховий ринок та національну економіку в цілому.

Такими інструментами може виступати посилення регуляторного впливу, впровадження в дію оновленого закону України «Про страхування», підвищення культури страхування, розширення переліку послуг особистого страхування, підвищення їхньої конкурентоспроможності та якості, удосконалення порядку подальшої інтеграції українського страхового ринку у міжнародний тощо [5].

Отже, поживлення та розвиток особистого страхування неможливі без удосконалення існуючої законодавчої та нормативної бази щодо державного регулювання та контролю за

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

діяльністю страхових компаній, покращення якості страхових послуг, їх урізноманітнення та дотримання механізмів захисту прав споживачів страхових продуктів.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про страхування» від 1 січня 2024 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1909-20#Text>
2. Хропонюк Д. О., Длугопольський О. В. Сучасні проблеми та перспективи розвитку страхового ринку України. Innovation and Sustainability. 2023. № 1. С. 118-126. URL: <https://ins.vntu.edu.ua/index.php/ins/article/view/131/149>
3. Forinsurer – онлайн-журнал про технології страхування, insurtech та fintech. URL: <https://forinsurer.com/stat>
4. Поліда В., Добриніна Л. Перспективи розвитку особистого страхування в Україні (2023). URL: <https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/5acaf32b-bd02-422a-b03f-fce0a53a9aca/download>
5. Нестерцова-Собакарь О. В. Особисте страхування як складова соціального захисту людини. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/03_11_2017/pdf/128.pdf

УДК: 336

**Братюк В. П.,
Якубишин Є. М.**
Мукачівський державний університет

КІБЕРБЕЗПЕКА ТА СТРАХУВАННЯ КІБЕРРИЗИКІВ

У сучасному світі, де все більше аспектів життя та бізнесу переміщується в онлайн-простір, питання кібербезпеки стає все більш гострим. Кібератаки та витоки даних можуть завдати значної шкоди, як фінансової, так і репутаційної, як для приватних осіб, так і для організацій. Страхування кіберризиків може стати важливим інструментом для захисту від таких загроз. Поліси кіберстрахування можуть покривати різні типи збитків, пов'язаних з кібератаками.

Кібербезпека забезпечує сталий розвиток інформаційного суспільства та цифрового комунікаційного середовища, своєчасне виявлення, запобігання та нейтралізацію реальних потенційних загроз національній безпеці України в кіберпросторі, захист життєво важливих інтересів [1].

Зростаючі небезпеки та зростаючі витрати на протидію хакерам призвели до значних змін на ринку страхування кіберризиків. Індустрія страхування кібербезпеки постійно розвивається. Компаніям потрібно йти в ногу з цими тенденціями, щоб відчувати себе в безпеці. Зі збільшенням числа кібератак збільшується і сума страхових виплат. Але зростає і

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

вартість поліса. У 2021 році вартість страхування від кіберризиків зросла на приголомшливі 74%. Це зростання зумовлене збільшенням витрат, таких як: юридична допомога, судові розгляди та виплати викупу хакерам. Страхівка стає все дорожчою, але вона стає все більш необхідною.[2]

Деякі види страхування стає все дуже знайти. До прикладу, деякі страхові компанії відмовляються покривати «атаки, спонсоровані державою», або атаки певних урядів, тісно пов'язаних із хакерськими групами. У 2021 році 21% підтримуваних урядом атак були націлені на споживачів і 79% - на підприємства. Деякі страхові компанії перестали платити за атаки програм-вимагачів. Кількість таких атак зросла на 24% між першим і другим кварталами 2022 року. Страховики не несуть відповідальності за такі атаки, якщо ІТ-інфраструктура клієнта не відповідає певним вимогам і не містить стратегії резервного копіювання та відновлення. Якщо мається на мені покрити кіберризик, то вибір страхової компанії стає дедалі складнішим, оскільки страхові компанії не хочуть брати на себе ризик. Особливо це стосується компаній зі слабкою кібербезпекою. Тому перед тим, як подавати заявку на страхування кіберризиків, найкраще оцінити поточний стан кібербезпеки. Це допоможе заощадити час і гроші та підвищить захист від кібератак [2].

Договори страхування кіберризиків допомагають захиститися від загроз, які можуть призвести до витоку даних, різноманітних поломок обладнання та збитків, понесених страхувальником у результаті цих подій. Зараз страхові компанії практикують лише страхування кіберризиків і не мають стандартизованих страхових продуктів. Загалом в Україні такі договори – рідкість [3].

Основна складність при страхуванні і кіберризиків полягає в усуненні збитку і доказі причинно-наслідкового зв'язку між страховим випадком і заявленим збитком. Крім того, сума збитку повинна бути розрахована і задокументована будь-яким чином. Якщо втрати зазнала безпосередньо компанія-страхувальник, проводиться перевірка, заданням якої є довести або спростувати вторгнення третьої сторони в комп'ютерну систему, дія якої спричинила за собою матеріальний збиток і простої виробництва. У той же час страхова компанія не несе відповідальності за серйозні порушення вимог кібербезпеки співробітниками страхувальника, неправомірні дії страхувальника і дії співробітника, викликані недоліком кваліфікації. На умови страхування впливає велика кількість факторів. Це сфера діяльності компанії, внутрішні бізнес-процеси, характеру конфіденційної інформації (наприклад, фінансові документи, персональних даних), рівень безпеки і захисту даних компанії, ступінь кваліфікації співробітників [3].

Узагальнюючи, кібербезпека стає все більш важливою проблемою в сучасному світі, де все більше аспектів життя та бізнесу переміщується в онлайн-простір. Кібератаки та витоки

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

даних можуть завдати значної шкоди, як фінансової, так і репутаційної, як для приватних осіб, так і для організацій. Однак важливо зазначити, що страхування кіберризиків не є панацеєю. Воно не може гарантувати повний захист від кібератак, але може допомогти пом'якшити їх наслідки.

Список використаних джерел:

1. ЗУ «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України.» [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
2. Що змінюється на ринку страхування і кіберризиків? [Електронний ресурс] / Режим доступу <https://www.klik solutions.com.ua/great-info/shho-zminuyetsya-na-rynku-strahuvannya-kiber-ryzykiv/>
3. Пігулка від хакерів: як бізнес захищає себе від кібератак? [Електронний ресурс] / Режим доступу <https://mind.ua/publications/amp/20192978-pigulka-vid-hakeriv-yak-biznes-zahishchae-sebe-vid-kiberatak>

УДК 330.332

**Васарук Р. Г.,
Ремез В. С.,
Лінтур І. В.**

Мукачівський державний університет

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ТРАНСПОРТУ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Транспорт є однією з найважливіших галузей національної економіки, ефективне функціонування якої – необхідна умова стабілізації, структурних перетворень економіки, розвитку зовнішньоекономічної діяльності, задоволення потреб населення, захисту економічних інтересів України.

Сфера транспорту є складною виробничо-економічною і соціальною системою зі своєю внутрішньою, тільки їй властивою територіально-виробничою та функціональною структурою. Вона виступає і як самостійна галузь народного господарства, і як галузь матеріального виробництва, що продовжує процес створення вартості товарів у сфері обігу.

На сьогодні, досить повільно вирішуються питання проведення економічних реформ, оновлення рухомого складу, розвитку державно-приватного партнерства, притоку інвестицій, технічних інновацій і технологічної модернізації в галузі, не задовольняються в повному обсязі соціальні потреби працюючих в галузі.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Сфері транспорту можуть бути властиві різні типи розвитку: економічний, технічний, технологічний, соціальний. Але найвищою формою кількісно-якісного переходу є організаційно-економічний розвиток, оскільки можливий лише на базі всіх попередніх і враховує їх взаємозв'язок і взаємообумовленість.

Організаційно - економічний розвиток – це процес закономірного поліпшення його складових на основі удосконалення структури та системи управління перевезеннями, механізму конкуренції і невиконаних резервів, що призводять до збільшення попиту на транспортування всіма видами транспорту, підвищення ефективності функціонування та досягнення його відповідності вимогам ринку.

Варто виділити фактори, які позитивно та негативно впливають на формування організаційно – економічного розвитку сфери транспорту.

До числа основних елементів організаційно-економічного розвитку можна віднести:

- прискорення науково-технологічного прогресу;
- підвищення якості обслуговування пасажирів, якості вантажних перевезень;
- удосконалення форм організації праці і технологічних процесів;
- досягнення високого рівня науково-технологічного процесу;
- покращення використання наявного виробничого потенціалу.

На сьогоднішній день організаційно-економічний розвиток підприємств сфери транспорту неможливий без активізації інвестиційної та інноваційної діяльності. В умовах стрімкого розвитку нових технологій інвестиції виступають найважливішим способом забезпечення прогресивних структурних зрушень в економіці, створенні нових конкурентоспроможних господарських систем, а також масової модернізації і реконструкції тих, що діють, врешті-решт вони є домінуючим чинником економічного зростання.

Від технічного стану транспортної інфраструктури, її достатності та осначеності залежать розвиток економічних відносин, координація роботи підприємств сфери транспорту та його взаємодія з усіма видами транспорту, швидкість та ефективність переміщення транспортних потоків, вартість і якість перевезень, екологічний стан, соціальні питання. Значна частина наявної інфраструктури і технічних засобів, що забезпечують їх функціонування, експлуатуються поза межами встановлених нормативних строків служби і є морально та фізично застарілими. При невисоких техніко-економічних параметрах, низькій надійності щодо експлуатації вони постійно потребують збільшення витрат на технічне обслуговування та ремонт, що здійснюється переважно за рахунок власних коштів підприємств.

Особливого значення в організаційно-економічному розвитку як підприємств сфери транспорту, так і країни в цілому відіграє модернізація та комплексний розвиток

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

транспортної мережі, у тому числі мережі транспортних коридорів. Їх функціонування позначається на ефективному розвитку всієї транспортної мережі країни. Це потребує синхронізації їх розвитку, з більшою відповідальністю дотримуватися графіків роботи та доставки вантажів, забезпечувати впровадження європейських стандартів якості перевезень. Міжнародні транспортні коридори слугують передумовою стійкого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності національної транспортної мережі, їхній розвиток, поза сумнівом, поліпшить інвестиційну привабливість транспортної галузі та підвищить ефективність інвестиційних процесів. Одним із факторів забезпечення стійкого розвитку сфери транспорту в сучасних умовах господарювання є розвиток швидкісних перевезень.

Отримання підприємствами сфери транспорту ключових позицій на ринку якісних та конкурентоспроможних транспортних послуг, які в повному обсязі задовольняють потреби в вантажних та пасажирських перевезеннях, забезпечуючи найбільший рівень безпечності та екологічності, стає основною метою його інвестиційно-інноваційного розвитку. Реалізація цієї мети вимагає вирішення переліку критичних завдань, які спостерігаються та ускладнюють функціонування транспорту в теперішній час.

Забезпечення сталої роботи транспорту залежить від своєчасного та достатнього забезпечення інвестиційними ресурсами.

До основних джерел фінансування інвестицій підприємств сфери транспорту належать:

- власні кошти транспортних підприємств і структурних підрозділів (прибуток, амортизаційні відрахування);
- кошти державного і місцевого бюджетів, які можуть надаватися на зворотній та незворотній основі, а також у вигляді податкового кредиту, дотацій, субсидій або компенсації частки банківського відсотка за наданими кредитами;
- кошти позабюджетних фондів;
- кредити банків та інших фінансових установ;
- облігаційні позики; кошти іноземних інвесторів;
- лізинг.

В сучасних умовах формування інвестиційних джерел певну роль відіграють засоби самих транспортних підприємств, які формуються за рахунок прибутку та амортизаційних відрахувань, тобто із чистого грошового потоку. Важливим інвестиційним джерелом потреб підприємств сфери транспорту є доходи від вантажних перевезень. На жаль, рівень вантажних тарифів не дає тієї рентабельності, яка б дозволяла спрямовувати необхідні фінансові суми на оновлення основних фондів транспортної галузі.

Таким чином, узагальнюючи вищевикладене, необхідно зазначити, що інноваційна діяльність у транспортній сфері повинна, перш за все, відбуватися за тими напрямками, які

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

формулюють його технічний розвиток і які в значній мірі визначають якість роботи та продуктивність праці в галузі. В першу чергу це ті напрямки, де спостерігається технічне відставання вітчизняного транспорту від транспорту закордонних країн. Вирішення задач інвестиційно-інноваційного розвитку сфери транспорту повинно мати метою сприяння найбільш повному та ефективного задоволення потреб в перевезенні пасажирів та вантажів.

Дослідження організаційно-економічних факторів інвестиційної діяльності підприємств сфери транспорту виявила цілу низку актуальних проблем, вирішення яких потребує забезпечення інноваційного розвитку галузі. Сучасний підхід до забезпечення відтворення всіх видів транспорту повинен враховувати застосування моделі інноваційного розвитку, що є єдиним шляхом до їх ефективного технологічного переоснащення, яке дозволить суттєво підвищити конкурентоспроможність надання послуг щодо вантажних перевезень на вітчизняному та світовому ринках.

УДК 330.341.1

**Гладинець Н. Ю.,
Лукачина Є.І.,
Гарагонич Д. І.**
Мукачівський державний університет

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Україна стикається зі складними економічними викликами, зокрема в умовах війни та геополітичних напруг. Залучення інвестицій стає важливою стратегією для стабілізації та подальшого розвитку країни. Проте, військові конфлікти та загострення міжнародних відносин ускладнюють ситуацію і роблять залучення інвестицій набагато складнішим завданням.

По-перше, війна спричинює великі витрати на оборону, що обтяжує фінансове навантаження на державний бюджет. Це може призвести до скорочення видатків на інші сфери, включаючи інфраструктуру та соціальні програми, що є важливими для сталого розвитку. По-друге, військові дії руйнують інфраструктуру та економіку регіонів, що потрапляють під вплив конфлікту. Це створює значні перешкоди для бізнесу та інвестиційної діяльності в цих областях. По-третє, геополітичні напруги можуть відлякати потенційних інвесторів, оскільки вони стурбовані нестабільністю та ризиками, пов'язаними з конфліктом.

Активізація іноземних інвестицій в умовах війни може бути досягнута шляхом впровадження ряду стратегічних заходів. Наприклад, залучення міжнародних інвесторів

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

потребує створення привабливого інвестиційного клімату, який включає прозорість, стабільність та привабливі умови для бізнесу. Такі трансформації спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку і сприяють збільшенню інвестиційного потенціалу України [1, с.205].

Крім того, необхідно проводити активну пропаганду та комунікацію, щоб переконати потенційних інвесторів у перспективах та можливостях в Україні, навіть в умовах війни.

Також важливим є співпраця з міжнародними партнерами та міжнародними організаціями, щоб забезпечити підтримку та допомогу в привабленні іноземних інвестицій. Це може включати надання фінансової підтримки, навчання та консультації з питань розвитку бізнесу.

Залучення іноземних інвесторів сприяє активізації інвестиційного процесу, впровадженню передових технологій, використанню міжнародного досвіду, розвитку малих та середніх підприємств, використанню альтернативних джерел енергії та переходу до нової економічної моделі розвитку країни.

Дослідження світового досвіду підтверджує, що залучення іноземних інвестицій виявляється ефективним інструментом для вирішення проблеми дефіциту власних інвестиційних ресурсів. Вдале та продуктивне використання зовнішніх інвестицій може сприяти Україні не лише у компенсації відсутності внутрішніх фінансових ресурсів, а й у підвищенні ефективності виробництва та конкурентоспроможності національної продукції, завдяки впровадженню передових технологій та аналізу передового досвіду управління, який був набутий в інших країнах світу [2, с.62].

Основне завдання іноземних інвестицій полягає не лише у наданні додаткових фінансових ресурсів в економіку, а також у задоволенні потреб приймаючої країни у нових передових методах праці та засобах виробництва. У цьому контексті формуються нові виробничі відносини, які сприяють більш ефективному використанню іноземного капіталу. Збільшення обсягів іноземних інвестицій має вплив на різні сфери економіки, сприяючи відновленню процесів, зменшенню безробіття, збільшенню податкових надходжень до бюджетів, поліпшенню управління, зміцненню конкуренції в національній економіці та розвитку соціальної сфери.

Війна створює значні перешкоди для приваблення іноземних інвестицій в Україну. Політична і економічна нестабільність, зменшення господарської активності та загрози безпеки відлякують потенційних інвесторів і негативно впливають на їхні рішення щодо вкладення коштів. Для залучення інвестицій у період конфлікту Україні важливо забезпечити безпеку інвесторів та їхніх активів. Необхідно розробити правові та фінансові механізми, які забезпечать стабільність та прозорість інвестиційного середовища та допоможуть зменшити ризики для інвесторів. Співпраця з урядом, бізнес-структурами та

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

активне сприяння розвитку інвестиційних проектів, які мають стратегічне значення для країни, може бути стимулом для інвесторів. Залучення іноземних інвестицій у воєнний час - це складне завдання, результати якого можуть не з'явитися відразу. Проте постійна робота над створенням сприятливого інвестиційного клімату та захистом інвесторів є ключем до майбутнього сталого економічного розвитку України.

Список використаних джерел:

1. Карінцева О. І., Дегтярєва І. Б., Харченко М. О., Долгошеєва О. І., Кіріл'єва А. В. Залучення іноземних інвестицій як інструмент забезпечення конкурентоспроможності та сталого розвитку країни. *Вісник Сумського державного університету. Серія Економіка*. 2020. № 3. С. 199-211. URL: 10.21272/1817-9215.2020.3-22
2. Худавердієва В.А. Стратегія залучення іноземних інвестицій у економіку України. *Фінанси України*. 2014. № 6. С. 62-71.

УДК 336.76

**Іванченко І. В.,
Діденко Л. В.**
Державний податковий університет

ІНВЕСТИЦІЙНИЙ КЛІМАТ УКРАЇНИ В УМОВАХ ФІНАНСОВОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У сучасних умовах економічної нестабільності, викликаній конфліктом в Україні, особливу увагу приділяють пошуку методів підтримки та можливого росту вітчизняної економіки. Для забезпечення економічного зростання, підвищення життєвого рівня населення, стимулювання конкуренції та розвитку підприємництва, збільшення обсягів виробництва та модернізації існуючих підприємств, Україна активно працює над залученням значних іноземних інвестицій. Ураховуючи, що інвестування може сприяти суттєвим структурним змінам у економіці, оновленню її реального сектору, підвищенню конкурентоспроможності та, загалом, сприяти соціально-економічному розвитку країни, пошук способів поліпшення інвестиційного клімату є актуальним завданням, особливо в умовах воєнного стану та потреби відновлення національної економіки після конфлікту.

Інвестиційний клімат охоплює різноманітні фактори, включаючи соціальні, економічні, організаційні, правові, політичні та культурні умови, які визначають привабливість та доцільність інвестування в певну економічну систему. Такі умови сприяють інвестиційній активності як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

Воєнний стан має серйозні наслідки та значний вплив на економіку будь-якої країни. Вторгнення росії в Україну призвело до руйнівних наслідків у всіх сферах життя. Ці наслідки охоплюють людські втрати, руйнування стратегічних об'єктів та інфраструктури, а також серйозні виклики для економіки країни та українського бізнесу [4]. Для відновлення економіки необхідні значні ресурси. Наші партнери розуміють, що міжнародна допомога та співпраця мають бути налаштовані на довгострокові перспективи. Щоб забезпечити готовність до продовженої співпраці з Україною, підтримка українських ініціатив має бути супроводжена обґрунтованими змінами, підвищенням рівня довіри, боротьбою з корупцією та відповідним контролем за дотриманням усіх стандартів. Світова фінансова нестабільність негативно впливає на інвестиційну атмосферу країн, що проявляється через:

– падіння довіри інвесторів до можливостей інвестування виникає через негативне уявлення про країну, її фінансову та правову систему. Це призводить до втрати країною капіталу, оскільки інвестори шукають можливості для його збереження у зарубіжних офшорних зонах;

– зростання ризиків інвестування відбувається через збільшення валютних, політичних, фінансових, підприємницьких та інших несприятливих факторів;

– підвищення витрат на залучення зовнішніх інвестицій у країну, включаючи збільшення відсоткових ставок для компенсації ризиків [1, 3].

Повномасштабна військова агресія росії проти України залишається основним негативним фактором, що впливає на інвестиційний клімат. Корупція та слабка судова система також мають значний вплив. У той же час, бізнес-лідери позитивно оцінюють присвоєння Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, ініціативи щодо дерегуляції та діджиталізацію державних послуг. (рис.1).

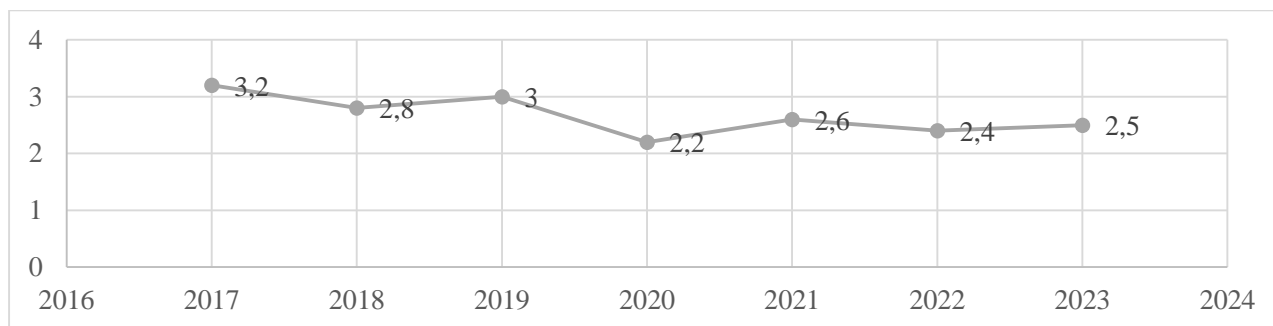

Рис. 1. Індекс настроїв малого бізнесу

Джерело: побудовано автором за даними [5]

Загалом тренд негативний, проте індекс має невелике зростання порівняно з минулим роком. До більш песимістичної оцінки респондентів минулого року могли схилити блекауті,

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

які відбувались під час проведення опитування. Тож цьогорічне незначне зростання може бути відносним.

Щоб покращити інвестиційний клімат, потрібно вжити наступні заходи:

- вирішити військову проблему, яка є основною причиною дестабілізації інвестиційного клімату в Україні;

-удосконалити нормативно-правову базу у сфері інвестування;

-подолати корупцію в Україні;

-покращити судову систему, оскільки зараз є недостатньою;

-збільшити купівельну спроможність населення;

-удосконалити логістичної ситуації в країні [2].

Держава повинна сприяти розвитку інвестиційного клімату в Україні переважно шляхом фінансових заохочень. Щоб забезпечити цей процес, пропонується створити Національний фонд структурних трансформацій економіки, який буде базуватися на: 1) надавання безвідсоткових кредитів для будівництва або модернізації переробних підприємств, що мають зобов'язання експортувати свою продукцію на зовнішні ринки та створювати нові робочі місця; 2) розробляти та реалізовувати програми компенсації відсотків за інвестиційними кредитами; 3) координувати державні програми закупівлі різноманітного промислового обладнання, такого як літаки, спецтехніка, судна та інше, вітчизняного виробництва; 4) керувати програмами фінансової підтримки для процесу передачі технологій та отримання ліцензій на виробництво інженерного обладнання [6].

Загалом, покращення інвестиційного клімату України в умовах фінансової нестабільності є складним, але вельми важливим завданням, яке потребує спільних зусиль держави, бізнесу та суспільства. Лише в умовах стабільного та сприятливого інвестиційного середовища Україна зможе досягти сталого економічного зростання та підвищення якості життя своїх громадян.

Список використаних джерел:

1. Коваленко Ю., Мартиненко В., Чуницька І., Діденко Л., Яценко І., Шульга Т. Новітній науково-методичний підхід до оцінки відкритості ринку інвестиційних фінансових послуг. *Проблеми теорії та практики фінансово-кредитної діяльності*. 2022. № 6 (47). С. 230–241. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3899> (дата звернення: 03.03.2024) (*Web of Science Core Collection*).

2. Стащук О., Деркач О., Лозовик В. Інвестиційний клімат України та напрями його покращення. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2023. Т. 1, № 33. С. 52–60. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2023-01-52-60> (дата звернення: 03.03.2024).

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

3. Яровенко Т. Інвестиційний клімат країн в умовах фінансової нестабільності. Галицький економічний вісник. Т. : ТНТУ, 2023. Том 83. № 4. С. 165–170. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/42648> (дата звернення: 03.03.2024).

4. World Investment Report 2023. United Nations Conference on Trade and Development: URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2023> (дата звернення: 03.03.2024).

5. Індекс інвестиційної привабливості України: Зміни та очікування. *EBA – веб-сайт*. <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analytika/> (дата звернення: 03.03.2024).

6. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Відновлення та розвиток економіки». URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/nacionalnarada-z-vidnovlennya-ukrayini-vid-naslidkiv-vijni/robochi-grupi> (дата звернення: 03.03.2024).

УДК 339.9

Довгий Д. А.
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК»

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ РЕГІОНІВ: ЗЛИТТЯ І ПОГЛИНАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЇХ ЕФЕКТИВНОСТІ

Світовий досвід показав, що конкурентоспроможність національних економік, країн, їх регіонів визначається ефективністю функціонування капіталу, як іноземного, так і національного. Зазначимо, що належне використання капіталу допомагає підвищити ефективність виробництва і включає в себе використання передових технологій, оптимізацію процесів та підвищення продуктивності праці, що є ключовими факторами конкурентоспроможності. Іноземні інвестиції можуть внести нові ідеї та технології, що сприяє інноваціям в економіці, національний капітал, в свою чергу, може забезпечити необхідну інфраструктуру та ресурси для реалізації цих інновацій.

Ефективне використання іноземного та національного капіталу може сприяти розвитку інфраструктури регіону, що включає в себе транспортні мережі, енергетичні системи, телекомунікаційні послуги тощо. Це створює сприятливі умови для підприємництва та зростання не лише регіону, а й економіки загалом. Ефективне використання капіталу сприяє створенню конкурентного середовища, де підприємства змушені підтримувати високу продуктивність та надавати якісні товари та послуги.

Одним з шляхів залучення іноземного капіталу є злиття і поглинання. Злиття та поглинання (M&A) це стратегічні операції, за допомогою яких компанії можуть збільшувати свій розмір, розвиватися та залучати капітал до певного регіону. M&A це глобальні процеси, що відбуваються на різних ринках та сприяють виникненню мультинаціональних та

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

глобальних компаній. Ці процеси можуть мати значний вплив на економічний ландшафт та конкурентоспроможність у світі. Вони стають ефективним інструментом для створення конкурентних переваг і прискорення економічного розвитку в регіонах. М&А дозволяють компаніям отримати доступ до нових ринків, які можуть бути як національними, так і міжнародними. Даний процес збільшує обсяги продажів, створює сприятливе економічне середовище в обраному регіоні. В регіоні це може призвести до модернізації виробництва, впровадження передових технологій та підвищення рівня конкурентоспроможності. М&А можуть стати механізмом для стимулювання інвестицій в регіональні проекти. Компанії, які об'єднуються, можуть інвестувати значні капіталовкладення в реалізацію спільних стратегій та проектів, що підтримують розвиток регіону. В свою чергу, регіон повинен мати привабливі програми, інфраструктуру для залучення іноземних інвестицій.

Як один з основних елементів забезпечення соціально-економічного розвитку регіону є ефективність інвестиційної діяльності. Щоб досягти ефективності від угоди М&А рекомендовано [1]: мати чітке бачення угоди М&А, ціль та план об'єднання компаній; розуміти привабливість країни, регіону, місцевості; ефективно обмінюватися знаннями, досвідом, інформацією тощо між працівниками компаній; орієнтуватися на клієнта як сучасний тренд конкурентоспроможної компанії.

Залучення інвестицій та зростання частки інвестицій по відношенню до ВВП позитивно впливає на економічний розвиток та динаміку здійснення капіталовкладення в регіоні та/чи країні. Зростання показника ефективності інвестиційної діяльності засвідчує раціональне використання залучених інвестицій для економічного зростання регіонів та свідчить про позитивні результати активізації інвестиційної діяльності в регіоні. За умов відтоку іноземного капіталу та падіння інвестицій по відношенню до ВВП відбувається уповільнення економічного розвитку. Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій в Україну та зокрема в регіональному аспекті засвідчив нерівномірність їх залучення, що зумовлено як зовнішніми, так і внутрішніми факторами. «Іноземні інвестори надають перевагу регіонам урбанізованим, із розвиненою інфраструктурою, із наявними кваліфікованими трудовими ресурсами» [2, С. 79].

Отже, загалом злиття та поглинання можуть слугувати важливим інструментом для залучення капіталу до регіонів, створюючи умови для сталого економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності, а ефективне використання іноземного та національного капіталу є ключовим фактором формування конкурентоспроможності регіону / національної економіки та визначає її здатність конкурувати на світовому ринку.

Список використаних джерел:

1. Gaughan P. A. Mergers, Acquisitions, and Corporate Restructurings. Hoboken. New Jersey, John Wiley & Sons Inc., 2011, 672 p. URL: <https://doi.org/10.1002/9781118269077>
2. Лугова М. Інвестиційна діяльність регіону в умовах європейської інтеграції: ретроспективний аналіз та напрями активізації: монографія / М. С. Лугова, І. О. Цимбалюк, Н. В. Павліха. Луцьк : Вежа-Друк, 2022. 242с.

УДК 330.322

**Левицький В. М.,
Белова І. М.**

Західноукраїнський національний університет

АНАЛІТИЧНА ОЦІНКА ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В УМОВАХ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Актуальність дослідження методики аналітичної оцінки інвестиційної привабливості підприємства зумовлена кількома ключовими факторами, що визначають сучасний економічний ландшафт. По-перше, у контексті глобалізації економічних процесів та інтеграції світових ринків капіталу, інвестори отримали ширший доступ до різноманітних інвестиційних можливостей, що, в свою чергу, збільшує потребу у високоякісній та надійній інформації про потенційні об'єкти інвестування. Зростаюча конкуренція за інвестиційні ресурси змушує підприємства не лише активніше використовувати інструменти фінансового аналізу та оцінки, але й шукати нові підходи до покращення своєї інвестиційної привабливості. По-друге, нестабільність фінансових ринків, спричинена економічними кризами, політичною невизначеністю та іншими зовнішніми впливами, підвищує рівень ризику інвестиційних проектів. Це змушує інвесторів бути більш вибірковими та вимогливими при оцінці потенційних інвестицій, підкреслюючи важливість ретельної аналітичної роботи та глибокого розуміння фінансового стану та перспектив розвитку підприємства. По-третє, інноваційний розвиток та цифрова трансформація відкривають нові можливості для зростання та залучення інвестицій, водночас створюючи додаткові виклики для оцінки інвестиційної привабливості. Сучасні підприємства повинні адаптуватися до швидкозмінних умов ринку, що вимагає від них не тільки інвестування в новітні технології та інноваційні бізнес-моделі, але й здатності ефективно комунікувати свої інноваційні переваги потенційним інвесторам.

Таким чином, в умовах зростаючої конкуренції та невизначеності, розробка та застосування об'єктивних, комплексних методів аналітичної оцінки інвестиційної привабливості стає критично важливим фактором, що впливає на успішність підприємств на

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

ринку капіталів. Це не тільки допомагає інвесторам у прийнятті виважених інвестиційних рішень, але й сприяє підвищенню загальної ефективності та стійкості економіки.

При здійсненні аналітичної оцінки інвестиційної привабливості підприємства аналітик стикається з низкою складних проблем, які вимагають глибоких знань, досвіду та аналітичних навичок для їх ефективного вирішення. Однією з основних проблем є доступ до достовірної та актуальної інформації. В умовах швидкої зміни ринкових умов, інформація про фінансовий стан підприємства, його ринкову позицію, конкурентів, потенційні ризики та перспективи може швидко застарівати, що ускладнює процес прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень.

Інша значна проблема полягає у великій кількості факторів, які необхідно враховувати при оцінці, включаючи макроекономічні умови, галузеві тенденції, фінансові показники підприємства, якість управління та корпоративну культуру. Комплексність та взаємозв'язок цих факторів ускладнюють процес аналізу та оцінки, вимагаючи від аналітика високого рівня професіоналізму та здатності до системного аналізу.

Крім того, існує проблема об'єктивності оцінки. Суб'єктивні судження, персональні переконання та потенційні конфлікти інтересів можуть вплинути на процес оцінки, в результаті чого може бути спотворено реальну картину інвестиційної привабливості підприємства. Забезпечення незалежності та об'єктивності аналізу є важливим завданням, що вимагає від аналітика строгого дотримання професійних стандартів та етичних норм.

Нарешті, ще однією значною проблемою є аналіз ризиків. Оцінка потенційних ризиків, асоційованих з інвестиціями в підприємство, включаючи фінансові, операційні, ринкові та інші види ризиків, є складним завданням. Аналітик повинен визначити не тільки існуючі ризики, але й оцінити їх потенційний вплив на інвестиційну привабливість підприємства та розробити рекомендації щодо їх мінімізації або управління.

Вирішення цих проблем вимагає від аналітика не тільки глибоких теоретичних знань та практичних навичок, але й постійного самовдосконалення, а також використання передових інструментів аналізу та оцінки.

Продовжуючи аналіз основних проблем, з якими зіштовхується аналітик при оцінці інвестиційної привабливості підприємства, варто звернути увагу на технічні та методологічні аспекти. Різноманітність методологій оцінки, кожна з яких має свої переваги та недоліки, може створювати труднощі у виборі найбільш адекватного підходу. Наприклад, методи, засновані на дисконтованих грошових потоках, вимагають точного прогнозування майбутніх доходів та витрат, а також вибору відповідної ставки дисконтування, що може бути складно у змінних економічних умовах. Інші методи, такі як оцінка за балансовою вартістю активів

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

або методи, що базуються на ринкових мультиплікаторах, можуть недостатньо враховувати майбутній потенціал розвитку підприємства або специфіку галузі.

Додатковою проблемою є висока динамічність ринкового середовища, яка може радикально змінити умови господарювання підприємства та, відповідно, його інвестиційну привабливість. Політичні ризики, зміни в законодавстві, економічні кризи, технологічні інновації, зміни настроїв споживачів та інші зовнішні фактори можуть мати непередбачуваний вплив на підприємство, що ускладнює процес оцінки.

Інтерпретація фінансових показників та їх кореляція з реальною інвестиційною привабливістю підприємства також представляє виклик. Високі показники прибутковості або швидкого зростання можуть бути нестійкими або засновані на високих ризиках, тоді як стабільні, але менш імпресивні показники можуть свідчити про надійність та стійкість бізнесу в довгостроковій перспективі.

Не в останню чергу, важливою проблемою є адаптація оцінки до специфіки галузі та індивідуальних особливостей підприємства. Галузеві стандарти, конкурентна динаміка, стадія життєвого циклу підприємства, корпоративна культура та стратегічні цілі можуть істотно впливати на оцінку інвестиційної привабливості. Врахування цих факторів вимагає від аналітика не тільки загальних знань з економіки та управління, але й глибокого розуміння специфіки конкретного бізнесу та галузі.

Таким чином, аналітик, займаючись оцінкою інвестиційної привабливості підприємства, має вирішувати складні задачі, пов'язані з обробкою великого обсягу інформації, вибором адекватних методологічних підходів, аналізом ризиків та прогнозуванням майбутнього розвитку підприємства в умовах невизначеності.

У висновку необхідно підкреслити складність та багатогранність процесу дослідження. Аналітична оцінка є критично важливою для інвесторів, підприємств, а також для загальної стабільності та розвитку економіки. Вона дозволяє ідентифікувати не тільки поточний фінансовий стан компанії, але й її потенціал для майбутнього зростання, оцінити ризики та можливості. Проте, аналітики стикаються з низкою викликів, включаючи доступ до достовірної інформації, вибір відповідної методології оцінки, врахування макроекономічних та галузевих тенденцій, а також оцінку впливу зовнішніх ризиків.

Успішна аналітична оцінка інвестиційної привабливості підприємства не лише сприяє прийняттю обґрунтованих інвестиційних рішень, але й підвищує ефективність ринкової економіки загалом, забезпечуючи краще розподіл капіталу та ресурсів. Це, у свою чергу, веде до стимулювання інновацій, зростання продуктивності та підвищення загального добробуту суспільства. Таким чином, аналітична оцінка інвестиційної привабливості є невід'ємною частиною сучасної економічної системи, що вимагає від усіх учасників ринку,

як інвесторів, так і підприємств, високого рівня професіоналізму, відповідальності та інноваційного підходу.

Список використаних джерел:

1. Обліково-аналітичне і організаційно-правове забезпечення діяльності аграрних підприємств : монографія / Р. Ф. Бруханський, М. К. Пархомець, П. Р. Пуцентейло [та ін.]. Тернопіль : Крок, 2015. 300 с.
2. Спільник, І. В., Ярошук О. В. Принцип системності в аналітичних дослідженнях. Економічний аналіз. 2018. Том 28. № 2. С. 182-190.

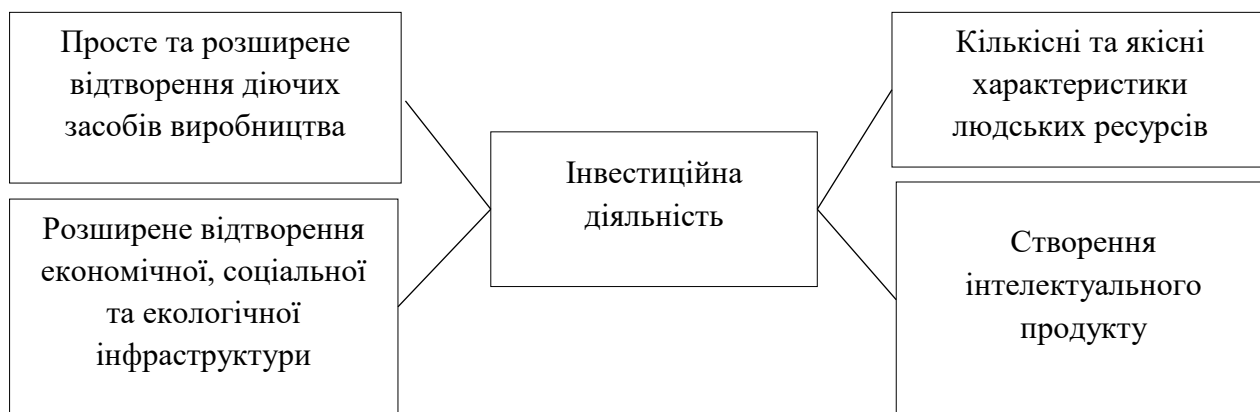
УДК 330.341

**Ліба Н. С.,
Турянчик Ю. В.**
Мукачівський державний університет

НАПРЯМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Умови конкурентної боротьби, що визначають функціонування вітчизняних підприємств, обумовлюють необхідність постійного розвитку потенціалу суб'єктів господарювання для збереження існуючих ринкових позицій та здобуття нових конкурентних переваг. Як започаткування підприємства, так і подальший його розвиток визначають необхідність формування відповідних фінансових ресурсів, основним засобом генерування яких виступає інвестиційна діяльність.

Напрями інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва можна представити у вигляді наступної схеми (рис. 1):

Рис. 1. Напрями інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва

Джерело: сформовано авторами

1. Перший напрям інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва пов'язано з відновленням та підтриманням діючих виробничих потужностей, тобто спрямуванням

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

інвестицій на забезпечення простого відтворення. Окрім цього вагомим є формування інвестицій у напрямі забезпечення розширеного відтворення, тобто зростання кількісних та покращення якісних характеристик засобів виробництва, основних засобів та існуючих матеріальних цінностей.

2. Другий напрям пов'язано з забезпеченням розширеного відтворення економічної, соціальної та екологічної інфраструктури. Це спрямування інвестиційних ресурсів на забезпечення розвитку інфраструктури, пов'язаної з виробництвом матеріальних послуг (транспорт, зв'язок, торгівля, комунальні послуги, побутові послуги) та нематеріальних благ (освіта, медицина, культура).

3. Третій напрям поєднує інвестиційну діяльність суб'єктів підприємництва спрямовану на розвиток демографічних процесів, а також на покращення якісних характеристик людських ресурсів (рівня освіченості, структури населення за освітніми характеристиками тощо).

4. Четвертий напрям пов'язано з визнанням саме інтелектуального продукту. Цей напрям характеризується спрямуванням інвестиційних ресурсів суб'єктів підприємництва на розвиток наукомістких видів економічної діяльності, або створення відповідних умов для розвитку суб'єктів економічної діяльності у напрямі інноваційних видів діяльності.

Подальші два етапи інвестиційної діяльності суб'єктів підприємництва пов'язано з пошуком коштів для інвестиційної діяльності (джерел інвестування) та визначенням об'єктів інвестиційної діяльності.

На п'ятому етапі відбираються певні проекти для інвестиційної діяльності, розробляється супровідна документація, планується прибуток від використання об'єкта інвестиційної діяльності.

Шостий етап – реалізація інвестиційного проекту, відшкодування вкладених в проект коштів, отримання прибутку, соціального ефекту.

Загальні висновки щодо ефективності та результативності інвестиційної діяльності узагальнюються на останньому, сьомому етапі шляхом оцінювання впливу реалізації інвестиційного проекту на соціально-економічний розвиток регіону.

Список використаних джерел:

1. Книш О. А., Падерін І. Д., Жадько К. С. Теоретичні основи інвестиційної політики суб'єктів господарювання. Науковий погляд: економіка та управління. №2 (78) / 2022. С. 7-13.
2. Ткаченко Т. П., Шевчук Н. А., Гончарук І. В. Напрями оптимізації інвестиційної діяльності підприємств. *Агросвіт*. 2018. № 7. С. 45–48.

ЗАХОДИ ЩОДО НІВЕЛЮВАННЯ НЕГАТИВНОГО ВПЛИВУ ДЕБІТОРСЬКО-КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ НА ЛІКВІДНІСТЬ КОМПАНІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Управління ліквідністю компаній під час воєнних дій стає стратегічно важливим завданням через воєнний конфлікт, який створює значні виклики та ризики для українського бізнесу. В такі непередбачувані часи, підприємствам доводиться швидко реагувати на проблему та знаходити рішення в адаптивному для нього середовищі, зберігаючи свою фінансову стабільність та ліквідність. Дебіторська та кредиторська заборгованість є ключовими фінансовими показниками підприємства, які відображають його зобов'язання перед іншими сторонами. Згідно з П(С)БО, дебіторська заборгованість визначається активом, якщо її сума може бути достовірно визначена і існує вірогідність одержання майбутніх економічних вигод [1]. Що стосується кредиторської заборгованості, то вона розглядається як зобов'язання. Згідно з Законом України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" зобов'язання – це заборгованість підприємства, що виникла внаслідок минулих подій і погашення якої в майбутньому, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють у собі економічні вигоди [2].

Ці два види заборгованостей є важливими для фінансового аналізу та ефективного управління ними. Далі розглянемо аналіз дебіторсько-кредиторської заборгованості на макрорівні в Україні за останні 8-10 років.

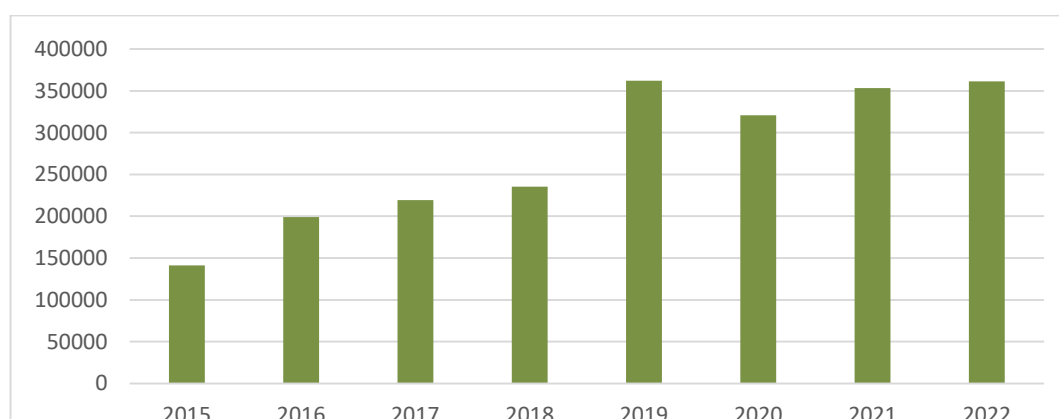

Рис. 1. Динаміка дебіторської заборгованості підприємств в Україні, які спеціалізуються на роздрібній торгівлі за 2015-2022рр., млн.грн

Джерело: розроблено автором на основі [3, 4]

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

У період з 2015 по 2022 роки в Україні спостерігалось значне зростання дебіторської заборгованості компаній, які спеціалізуються на роздрібній торгівлі. За цей період показники дебіторської заборгованості зросли майже втричі. Таке зростання свідчить про те, що бізнес активно розвивається і продажі збільшуються. Однак, в умовах воєнного стану це створює ризики для ліквідності підприємств, коли може зростати ризик того, що клієнти не зможуть погасити свої борги, а процес стягнення заборгованості ускладнюється.

Далі розглянемо динаміку кредиторської заборгованості, що наведено на рис. 2.

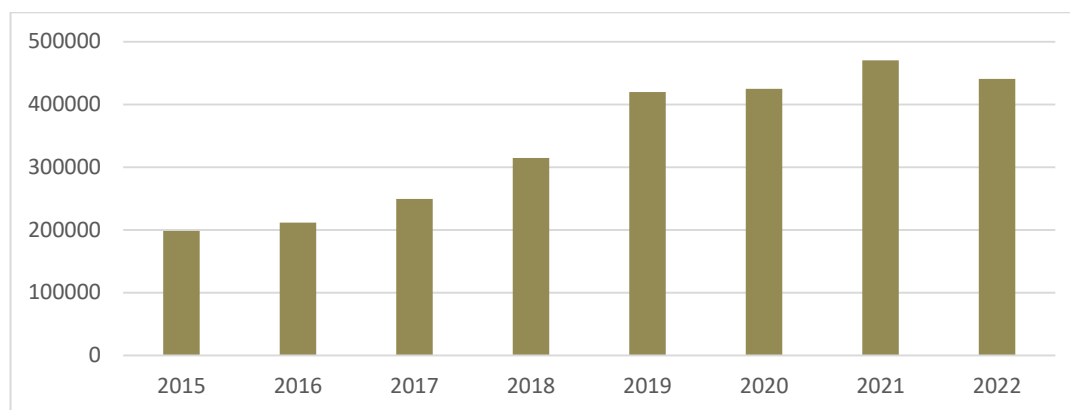

Рис. 2 Динаміка кредиторської заборгованості підприємств в Україні, які спеціалізуються на роздрібній торгівлі за 2015-2022рр., млн.грн

Джерело: розроблено автором на основі [3, 4]

У період з 2015 по 2022 роки кредиторська заборгованість компаній в Україні також мають стабільне зростання. Це означає збільшення кредиторських зобов'язань перед постачальниками і стратегію фінансового управління, що спрямовується на використання кредиторської заборгованості як джерела фінансування. Однак збільшення кредиторської заборгованості чинить тиск на ліквідність компаній, особливо в умовах воєнного конфлікту.

Нівелювання дебіторською та кредиторською заборгованістю включає в себе аналіз ліквідності та фінансового стану підприємства. Заборгованість повинна бути збалансована і відповідати можливостям підприємства. Дебіторська та кредиторська заборгованість повинні бути оптимізовані з урахуванням ризиків та можливостей ринку.

Умови воєнного стану створюють серйозні проблеми для фінансової стійкості та ліквідності компаній. Далі розглянемо ризики створені дебіторською та кредиторською заборгованістю в контексті військового конфлікту. Заходи щодо ступеня негативного впливу дебіторської та кредиторської заборгованості на ліквідність компанії в умовах воєнного стану можуть включати наступні дії:

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

1. Аналіз та оптимізація умов оплати – поглиблений аналіз та перегляд умов розрахунків з постачальниками та покупцями для скорочення термінів кредиторської та дебіторської заборгованості.

2. Моніторинг та управління ризиками – постійний моніторинг дебіторської заборгованості, щоб оперативно виявляти проблемних клієнтів і вживати заходів щодо управління.

3. Управління оборотними коштами – створення ефективної системи управління оборотними коштами для оптимізації роботи з дебіторською заборгованість та кредиторами.

4. Спілкування з контрагентами – активний зв'язок з постачальниками та покупцями для вирішення питань, пов'язаних із взаємними домовленостями.

5. Співпраця з фінансовими установами – встановлення партнерства з фінансовими установами для отримання консультацій та підтримки щодо зменшення впливу дебіторської та кредиторської заборгованості на прибутковість, ліквідність в умовах воєнного стану.

Отже, в умовах зростання дебіторської та кредиторської заборгованості та необхідності нівелювання цих заборгованостей, військово-конфліктна ситуація створює складні умови для фінансової стійкості підприємств. Ефективне управління цими боргами стає ключовим фактором забезпечення ліквідності та стійкості фінансової структури компаній. Ряд певних підходів, що дозволяють знизити негативний вплив військових конфліктів на фінансову діяльність підприємства, забезпечує ефективну роботу в нестабільних умовах.

Список використаних джерел:

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 "Дебіторська заборгованість": Наказ Міністерства фінансів України від 8.10.1999 р., № 237, зі змінами та доповненнями.

2. Закон України "Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні" від 16.07.1999 р., № 996* XIV, зі змінами та доповненнями.

3. Діяльність суб'єктів великого, середнього, малого та мікропідприємництва. URL: https://ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2020/zb/12/Dsvsmm_19.pdf

4. Державна служба статистики України. Дебіторська та кредиторська заборгованість підприємств за видами економічної діяльності. URL: <https://ukrstat.gov.ua/>

Петричко М. М.,

Гнідин Т. Р.,

Меденцій М. А.

Мукачівський державний університет

ШЛЯХИ ПОКРАЩЕННЯ ФІНАНСОВОГО СТАНУ ПІДПРИЄМСТВА

В сучасних економічних умовах увага широкого кола учасників ринкових відносин зосереджена на діяльності кожного підприємства та організації. Ці учасники зацікавлені у результативності їх функціонування. За допомогою доступної звітної інформації можна провести оцінку фінансового стану підприємства.

Актуальність даної проблематики обумовлена потребою в ефективному управлінні діяльністю підприємств в умовах сучасної економіки, оскільки існує недосконалість теоретичного, методичного та законодавчого забезпечення, необхідного для забезпечення ефективного функціонування підприємств. Багато вчених, зокрема Коробов М. Я., Данильчук І. В., Федоренко В. І., Бойчук І. М., Савицька Г. В., Карпенко Г. В., Мороз Е. Г., Бланк І. А., Дем'яненко М. Я., займалися вивченням актуальних проблем оцінки фінансового стану підприємств.

Хоча багато питань вже розглянуто, постійні зміни у зовнішньому та внутрішньому економічних середовищах функціонування підприємств ставлять під сумнів актуальність досліджень та вимагають постійного перегляду методів оцінки та вдосконалення фінансового стану підприємства.

На даний момент у науковому середовищі немає загальновизнаної точки зору щодо однозначного визначення сутності поняття "фінансовий стан підприємства".

Фінансовий стан підприємства, на думку Савицької Г. В., – це складна економічна категорія, яка відображає стан капіталу в процесі його кругообігу та спроможність суб'єкта до саморозвитку на фіксований момент часу [1].

Балабанов І.Т. розглядає фінансовий стан підприємства як характеристику його фінансової конкурентоспроможності (тобто платоспроможності, кредитоспроможності), використання фінансових ресурсів та капіталу, виконання зобов'язань перед державою та іншими суб'єктами господарювання [2].

Підсумовуючи різноманітні підходи до трактування терміну, можна зазначити, що фінансовий стан підприємства представляє собою ключову характеристику його діяльності протягом певного періоду. Цей стан визначає реальну та потенційну здатність підприємства забезпечувати достатній рівень фінансування фінансово-господарської діяльності та його ефективність у майбутньому.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Фінансовий стан підприємства відображається у вартісній формі та включає загальні результати його діяльності, включаючи управління фінансовими ресурсами, тобто фінансові операції. Цей стан визначається різними елементами економічної діяльності, такими як:

- прибутковість
- раціональне розміщення основних та оборотних засобів
- наявність власних фінансових ресурсів
- платоспроможність та ліквідність.

Покращення фінансового стану підприємства може бути досягнуте різними шляхами, включаючи збільшення виручки від продажу, реалізацію основних активів, рефінансування дебіторської заборгованості, зниження собівартості продукції та скорочення витрат, що покриваються з прибутку.

Один із підходів до підвищення виручки від продажу полягає у збільшенні обсягів реалізації шляхом активізації збутової діяльності. У контексті ринкових умов, важливо розробити ефективну стратегію ціноутворення, таку як "стратегія вершків", що спрямована на максимізацію прибутку шляхом встановлення високих цін, або "стратегія низьких цін", що націлена на привертання більшої кількості клієнтів і отримання більшої частки ринку.

Ще одним способом поліпшення фінансового стану є рефінансування дебіторської заборгованості через факторинг, облік векселів та форфейтинг. Факторинг, наприклад, дозволяє підприємству-продавцю отримати фінансування на основі невиконаних платіжних документів, сплачуючи банку відповідну комісійну винагороду. Облік векселів, наданих покупцям, передбачає їхнє продаж банку або фінансовому інституту за певною ціною, залежно від строку погашення та облікової ставки.

Форфейтинг – це кредитування експорту шляхом купівлі без оборота на продавця комерційних векселів, інших боргових вимог у зовнішньоторговельних операціях; форма трансформації комерційного кредиту в банківський. Тобто, форфетування – це купівля зобов'язань, які виникають в процесі здійснення експортних операцій, погашення яких припадає на будь-який час у майбутньому на безповоротній основі [3].

Основними джерелами зниження витрат виробництва і реалізації продукції є зниження витрат сировини та матеріалів (зниження норм їхнього використання, скорочення відходів і витрат у процесі виробництва і збереження, повторне використання матеріалів, упровадження безвідходних технологій), палива і енергії на одиницю продукції, зниження витрат заробітної плати на одиницю продукції, скорочення адміністративно-управлінських витрат, ліквідація непродуктивних витрат і втрат [4].

Ще однією стратегією поліпшення фінансового стану є його передбачення та постійний аналіз, оскільки для ефективного управління виробництвом та впливу на результати

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

господарської та фінансової діяльності необхідно постійно користуватися інформацією про стан підприємства та зміни, які відбуваються в ньому.

Система заходів для підтримки економічної стабільності підприємства, на наш погляд, має включати постійний моніторинг зовнішнього та внутрішнього стану підприємства, розробку заходів для зменшення його зовнішньої вразливості, розробку підготовчих планів для реагування на проблемні ситуації, проведення попередніх заходів для їх вирішення, впровадження практичних планів дій під час кризових ситуацій, прийняття ризикових та нестандартних рішень при відхиленні від звичного розвитку подій, координацію дій всіх учасників та контроль за виконанням заходів та їх результатами.

Отже, можна стверджувати, що фінансовий стан є однією з ключових характеристик функціонування будь-якого підприємства, і пошук шляхів для його поліпшення відіграє важливу роль у стратегічному управлінні. Для покращення фінансового стану підприємства необхідно збільшувати обсяги виробництва, підвищувати продуктивність праці, розширювати ринкову присутність, різноманітнити асортимент і підвищити якість продукції, оптимізувати виробничі витрати, максимально ефективно використовувати ресурси, раціонально керувати угодами з постачальниками та покупцями і визначати відповідну цінову політику.

Список використаних джерел:

1. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства / Г. В. Савицька. – К. : Знання, 2008. – 662 с.
2. Балабанов И.Т. Анализ и планирование финансов хозяйствующего субъекта.- М.: «Финансы и статистика», 1998.-112с.
3. Нашкерська М. М. Форфейтинг, як інструмент фінансування зовнішньоекономічної діяльності підприємства / М. М. Нашкерська // Національний університет “Львівська політехніка”. – 2014. – С. 152.
4. Бойчик І. М. Економіка підприємства / І. М. Бойчик. – Львів, 2009. – 101 с

УДК 330.15:330.322

**Росола У. В.,
Волкова А. О.,
Чума М. І.**

Мукачівський державний університет

АКТУАЛЬНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙ В «ЗЕЛЕНІ» ТЕХНОЛОГІЇ

Зміна клімату значно вплинула на світові ринки та економічне зростання, і зараз найкращий час для інвесторів, які прагнуть до фінансової стабільності та стабільності. Однак

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

також важливо усвідомлювати ризики «зеленого відмивання» та проводити масштабні дослідження, щоб знайти найкращу можливість для інвестування.

Інвестиції в зелені технології є не лише фінансово життєздатним варіантом для інвесторів, вони також мають вирішальне значення для виживання наших людей і нашої планети.

Інвестиції в «зелені» технології є однією з найважливіших тем сучасного світу. Зелені технології, такі як відновлювана енергія, ефективне використання ресурсів та зменшення викидів, стають все більш актуальними у зв'язку зі зростанням обізнаності про екологічні проблеми та потребу в їх розв'язанні. Це не лише сприяє збереженню навколишнього середовища, а й відкриває нові можливості для бізнесу та інвестицій.

Українське довкілля страждає від воєнних дій, що призвело до пошкодження природних екосистем, забруднення водних джерел та руйнування дикої природи. Промислові підприємства, у скрутному економічному становищі, часто не приділяють достатньо уваги екологічним принципам, що призводить до збільшення кількості відходів та забруднення навколишнього середовища. Екологізація, або екологічні інвестиції, можуть стати рішенням для зміни цієї ситуації. Це процес перетворення економіки з метою зменшення негативного впливу виробництва та споживання на довкілля.[1] Інвестування у «зелені» технології та екологічні практики сприяє зниженню екологічних ризиків, покращенню іміджу компаній та збільшенню їх прибутковості. Великі ІТ-компанії активно вкладаються в екологізацію, навчаючи співробітників принципам екологічного споживання та управління відходами. Наприклад, компанія Soft Serve проводить тренінги з сортування сміття та вчить принципам кругової економіки. Державні програми, як програма субсидіювання енергоефективності будинків у Києві, сприяють екологічним інвестиціям, зменшуючи витрати на опалення та викиди CO₂. [2]

Екологічне будівництво, як у випадку компанії НЕО-ЕКО в Гостомелі, демонструє використання вторинних матеріалів та енергоефективність. Інвестування в сонячні панелі, LED-лампочки, утилізацію відходів та електромобільну інфраструктуру також є ефективними способами підтримки зеленого довкілля. Запуск ринку «зелених» облігацій в Україні, як зазначає Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження, має потенціал залучити значний капітал у сфері енергоефективності країни, спрямовуючи його на виконання цілей Енергетичної стратегії до 2035 року. Цей фінансовий інструмент, відомий у світі, дозволяє інвесторам оцінювати та інвестувати в екологічно стійкі проекти, мінімізуючи ризики та сприяючи розвитку сталого майбутнього.[3]

Дослідження показує, що українське довкілля потребує негайних заходів для збереження та відновлення екосистем, оскільки воєнні дії призвели до серйозних

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

пошкоджень природи. Промислові підприємства, особливо у скрутному економічному становищі, мають великий вплив на забруднення навколишнього середовища через недостатню увагу до екологічних принципів. Екологічні інвестиції та екологізація є ключовими інструментами для зміни цієї ситуації, оскільки вони спрямовані на зменшення негативного впливу промисловості та споживання на довкілля.

Зелені технології можна використовувати для зменшення забруднення та утворення відходів традиційних промислових процесів. Окрім зменшення негативного впливу на навколишнє природне середовище, ці технології можуть також більш ефективно використовувати ресурси. Наприклад, ініціативи сталого сільського господарства можуть запобігти пошкодженню ґрунту, пов'язаному з монокультурою культур, а стійкі будівельні матеріали менш імовірно виснажаться.

Інновації в зелених технологіях можуть покращити здоров'я людини та збільшити тривалість життя, що призведе до чистого зростання економічної продуктивності. Наприклад, нещодавні дослідження показали, що забруднення викопним паливом є причиною приблизно кожної п'ятої смерті в усьому світі через небезпеки, пов'язані з їх видобутком і забрудненням повітря. Заміна викопного палива відновлюваною енергією зменшить навантаження на робочу силу та сектор охорони здоров'я, не кажучи вже про переваги зменшення глобальної зміни клімату.

Великі ІТ-компанії, які активно вкладаються в екологічні практики та навчають своїх співробітників принципам екологічного споживання, грають важливу роль у цьому процесі. Програми субсидіювання енергоефективності, екологічне будівництво, інвестування в зелені технології та запуск ринку "зелених" облігацій є важливими кроками для повернення капіталу у сферу екології та створення сталого майбутнього для України.

Загалом, інвестування в зелені технології приносить користь не лише навколишньому середовищу. Це приносить результати для економічних можливостей, покращує репутацію бренду та узгоджується з уподобаннями споживачів, що змінюються, і державним регулюванням.

Список використаних джерел:

1. Інвестування в зелене будівництво та чисте довкілля виглядає, як складний термін, проте є простим для реалізації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://rubryka.com/article/ecological-investment/>
2. Екологічні інвестиції: чи з'являться в Україні «зелені» облігації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://kpmg.com/ua/uk/home/media/press-releases/2019/09/ekolohichni-investytsiyi-chy-zyavlyatsya-v-ukrayini-zeleni-oblihatyiyi.html>

3. Інвестиції в чисті «зелені» технології - наш пріоритет [Електронний ресурс]. –

Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/news/investytsii-v-chysti-zeleni-tekhnologii-nash-priorytet-iaroslav-demchenkov>

УДК 338.24:330

Росола У. В.,

Росола О. А.

Мукачівський державний університет

ІНСТРУМЕНТИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ЩОДО АКТИВІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Інвестори, які працюють в Україні, стикаються з низкою серйозних перешкод. Їх можна загалом розділити на два типи: ті, які потребують негайної уваги в рамках повсякденних операцій, і ті, що стосуються фази післявоєнної реконструкції, що створює значні проблеми, особливо в контексті довгострокової участі в проектах.

Тим не менше, щоб заохотити більше прямих інвестицій, Україна запровадила спеціальні інвестиційні режими, такі як державні стимули для індустриальних парків та спеціальний правовий режим під назвою «Дія Сіті». Окрім цих комплексних програм підтримки інвестицій, Україна також пропонує різноманітні інвестиційні стимули для пріоритетних секторів економіки. Деякі з них були введені до війни, а деякі після.

У сфері ІТ Закон України «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» запровадив концепцію віртуальної економічної зони Дія.City.

Віртуальна економічна зона «Дія.City» пропонує своїм резидентам різноманітні стимули, зокрема спеціальний режим оподаткування прибутку підприємств, коли вони можуть вибрати 9% податку на виведений капітал замість 18% податку на прибуток підприємств, який поширюється на всіх. Резиденти також мають право на 0% податок на дивіденди, нараховані компанією-резидентом, за умови, що вони виплачуються один раз на 2 роки. Зона також надає податкові знижки на інвестиції в українські стартапи та дозволяє нову форму співпраці між резидентами та ІТ-фахівцями через «концертні контракти», де спеціалісти сплачують податок на доходи фізичних осіб у розмірі 5% і можуть включати такі положення, як зобов'язання щодо розкриття інформації, відсутність конкуренції та винагорода в іноземній валюті. Дія.City також надає такі інструменти венчурного інвестування, як право збільшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю за допомогою механізму конвертованих кредитів, механізму акціонерного

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

плану працівників, гарантії, положення про відшкодування, положення про неустойку тощо [1].

У сфері індустріальних парків діє Закон України «Про індустріальні парки» та пов'язані з ним нормативно-правові акти, які передбачають комплекс заходів для підтримки розвитку індустріальних парків в Україні. Законодавство визначає вимоги до створення, управління та функціонування індустріальних парків. Для керуючих компаній, ініціаторів та учасників індустріальних парків передбачено декілька пільг. Серед них компенсація процентних ставок за кредитами, використаними для заснування або ведення господарської діяльності в парку, безповоротне фінансування розвитку парку та відповідної інфраструктури, 10-річне звільнення від податку на прибуток підприємств у разі реінвестування коштів, звільнення від сплати ПДВ імпорту обладнання для учасників парку, пільгові ставки податку на землю тощо. Державні стимули доступні для переробної промисловості, переробки відходів, науково-дослідної діяльності, ІТ та телекомунікаційної діяльності. Проте парк не може займатися певними видами господарської діяльності, такими як виробництво підакцизних товарів, організація лотерей, азартних ігор, посередництво у працевлаштуванні за кордоном, промисловий вилов водних біоресурсів за межами юрисдикції України, утилізація побутових відходів [2].

Відома масштабна ініціатива із залучення інвестицій в Україну була передбачена Законом України «Про державну підтримку інвестиційних проектів зі значними інвестиціями» або просто так званими «інвестиційними няньками», який був прийнятий у січні 2021 року. надати інвесторам податкові та митні пільги, щоб стимулювати їх вкладати значні кошти в Україну. А саме, мінімальний обсяг інвестицій має перевищувати 20 мільйонів євро в гривневому еквіваленті за курсом НБУ.

Щоб отримати державні преференції, проект має відповідати певним критеріям. По-перше, він має бути реалізований у сферах переробної промисловості, видобутку корисних копалин, поводження з відходами, транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, логістики, освіти, науково-технічної діяльності, охорони здоров'я, мистецтва, культури, спорту, туризму та курортно-рекреаційної діяльності. (деякі з перерахованих вище областей мають свої винятки). По-друге, інвестиційний проект має передбачати будівництво, модернізацію, технічне та/або технологічне переоснащення об'єкта інвестування. По-третє, проект має створити достатню кількість робочих місць для людей, а саме не менше 80, а середня заробітна плата працівників має бути не менше ніж на 15% вище середньої заробітної плати за цим видом діяльності в регіоні. І, нарешті, термін реалізації проекту не повинен перевищувати 5 років.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Існує також кілька сфер, які, очевидно, потребують певного вдосконалення для підвищення післявоєнної інвестиційної привабливості.

Перш за все, видається важливим підвищення прозорості державних закупівель. Підприємства повинні знати, що процеси державних закупівель є чесними та відповідають найкращим міжнародним практикам. Це передбачає подальше підвищення прозорості, заборону дискримінаційних умов тендерів та посилення механізму оскарження. Підприємства повинні відчувати, що вони мають право на захист, якщо вважають, що процес державних закупівель є несправедливим або упередженим. Без цього буде важко залучити великі міжнародні компанії до тендерів на реконструкцію, які проводять українські державні інституції або підприємства державної чи комунальної власності.

Ще одна річ, на яку варто звернути увагу, – це вдосконалення державно-приватного партнерства. Уряд має забезпечити структуру державно-приватного партнерства таким чином, щоб це було вигідно обом сторонам. Це допоможе зміцнити довіру та впевненість між бізнесом і підвищить привабливість інвестиційних можливостей у країні. По-перше, виглядає доцільним, щоб приватний партнер залишав за собою право власності на новостворений чи реконструйований об'єкт до закінчення дії партнерської угоди, і це має бути змінено в законодавстві.

Іншою чутливою сферою є створення спільних підприємств, оскільки часто виявляється, що бізнес-практика та очікування партнерів можуть відрізнятись. Грамотне регулювання правовідносин між партнерами є обов'язковим для будь-якого інвестора. Це може включати призначення одного з директорів/членів правління для нагляду за інвестиціями, доступ до банківських рахунків і фінансових записів тощо. Наявність операційного контролю допомагає інвесторам бути в курсі того, як працюють їхні інвестиції, і переконатися, що ними керують відповідно до їхніх побажань.

І останнє, але не менш важливе, вибір правильної юрисдикції має велике значення з точки зору зниження ризиків під час інвестування в Україну. Багато інвесторів вибирають для захисту інвестицій холдингову компанію, зареєстровану в іноземній юрисдикції. Іноземні юрисдикції мають низку міжнародних конвенцій для захисту інвестицій, і на положення цих конвенцій можна посилатися, якщо держава порушує права інвестора. Вашингтонська конвенція про врегулювання інвестиційних спорів надає можливість звернутися до Міжнародного центру з врегулювання інвестиційних спорів у випадку, якщо інвестор позбавляється своєї інвестиції безпосередньо відповідною державою або через грубу недбалість держави або інвестор не користується іншими пільгами згідно з відповідним договором.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

І, нарешті, можливе реформування судової системи, ефективне усунення корупції, запобігання зловживанням з боку державних органів щодо бізнесу, а також передбачувана урядова політика та стабільне правове середовище є ключовою передумовою успіху в залученні інвестицій в Україну.

Список використаних джерел:

1. «Про стимулювання розвитку цифрової економіки в Україні» Закон України від 01.12.2022 № 2811-IX. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1667-20#Text>
2. «Про індустриальні парки» Закон України від 21.06.2012 № 5018-VI. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17#Text>

УДК 330.322

Стефанишин М. В.

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Інвестиційна активність відіграє критичну роль у просуванні розвитку будь-якої країни, і в умовах воєнного стану ця роль стає ще більш суттєвою, вимагаючи посиленої уваги та ставши пріоритетним стратегічним завданням для нормального функціонування економіки держави. У поточний момент національна економіка нашої країни перебуває у глибокій кризі. Негативний інвестиційний клімат в Україні вимагає створення сприятливих умов для інвесторів, які б забезпечили збільшення притоку зовнішніх інвестицій негайно після закінчення конфлікту. Тож, воєнний стан, незважаючи на його тимчасовий характер, може суттєво вплинути на інвестиційний клімат країни та викликати негативні наслідки для економіки. Проте, навіть в умовах воєнного конфлікту, існують можливості для залучення іноземних інвестицій, які можуть сприяти економічному відновленню та зміцненню країни.

Навіть в умовах війни Україна залишається привабливим ринком для іноземних інвесторів. Згідно з офіційними даними Міністерства економіки, в грудні 2022 року до уряду надійшло понад 500 заявок на майбутні інвестиції в Україну. Крім того, відомство зафіксувало, що більше ста запитів отримано від стратегічних та портфельних інвесторів із США, Великобританії, Німеччини, Бельгії, Данії, Кореї [1].

На жаль, війна відіграє нову негативну роль у розвитку інвестиційного сектору. Зниження привабливості для інвесторів в Україні відображається у значному зниженні Індексу інвестиційної привабливості. У початковому періоді минулого року (2023р.), цей інтегральний показник впав до 2,4 балів (з 5-ти можливих). Проте ще у другій половині 2022

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

року він був трохи кращим і складав 2,48 бали, що відповідає рівню під час пандемії COVID-19 [2].

Українська транспортна мережа (TEN-T) є об'єктом значного інтересу для іноземних інвесторів. Серед факторів, що погіршили бізнес-клімат в Україні, можна відзначити повномасштабну військову агресію Росії проти України та атаки на українську енергосистему, а також корупцію [1]. Згідно з інформацією, розміщеною на інвестиційній платформі Advantage Ukraine: географічне розташування України робить її важливим транзитним коридором для торгівлі. Логістика є одним із найважливіших секторів економіки, з розгалуженою мережею залізниць та автомобільних доріг, морськими та річковими портами, аеропортами.

Також відзначається, що транспортні вузли України доступні для всіх видів транспорту. Україна має великий потенціал, оскільки розташована на перетині доріг Європи, Азії та Близького Сходу, включена до Нового шовкового шляху, з виходом до моря. З урахуванням теперішніх тенденцій у транспортно-логістичній галузі, Україна має всі шанси вийти на перше місце в Європі, обігнавши навіть Польщу.

Україна є однією з найпривабливіших країн у Європі для розміщення бізнесу та найбільш конкурентоспроможних за вартістю. У країні впроваджено спрощені юридичні процедури для ведення бізнесу, а держава, зі свого боку, надає гарантії безпеки інвестицій. Закон про підтримку значних іноземних інвестицій також сприяє сприятливому інвестиційному клімату [3].

Варто відзначити, що Україна є країною, відкритою для торгівлі. Діє 18 угод про вільну торгівлю із 46 країнами (включаючи DCFTA з ЄС, ФТА з Великобританією, ЕФТА, з Канадою, Ізраїлем та іншими країнами). Протягом останніх кількох років також активно просувається концепція побудови цифрової держави, оскільки останнім часом в Україні швидко розвиваються цифрові технології.

Воєнний конфлікт в Україні став головним фактором, що негативно впливає на інвестиційний клімат в країні. Це підтверджується даними Європейської Бізнес Асоціації, де війна в Україні займає перше місце серед чинників, що стримують інвестиції. Проте, навіть у цих складних умовах, існують позитивні тенденції, які можуть сприяти залученню іноземних інвестицій.

Зокрема, надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, а також скасування мит і квот на український експорт є важливими кроками, які стимулюють інвестиційну активність в країні. Ці заходи сприяють розширенню ринків збуту для українських підприємств та створюють нові можливості для інвесторів.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

Цікаво, що незважаючи на війну та інші негативні фактори, значна частина компаній, що представлені в Європейській Бізнес Асоціації, планують продовжувати свою діяльність в Україні та навіть збираються інвестувати в країну навіть у воєнний час. Це свідчить про високий потенціал українського ринку та віру в його подальший розвиток [4].

Прогнозується, що у 2024 році найбільш привабливими секторами для інвестування стануть аграрна сфера, енергетика, ІТ, будівництво, фармацевтика, FMCG, нерухомість та інші. Ці галузі володіють значним потенціалом для розвитку та привертають увагу іноземних інвесторів.

Крім того, був представлений потужний план економічної стратегії відновлення країни на конференції в Лугано, який отримав позитивну оцінку та підтримку міжнародних партнерів. Цей план спрямований на покращення економічної ситуації в Україні протягом наступних 10 років і може стати важливим кроком у залученні іноземних інвестицій та відновленні економіки країни.

Питання інвестицій залишається важливим пріоритетом державної інвестиційної стратегії. Очевидно, що після завершення конфлікту відбудуться суттєві зміни у пріоритетах капіталовкладень, як в окремих галузях економіки, так і на регіональному рівні. Для досягнення цієї мети Україні потрібно розробити довгострокову програму залучення зарубіжного капіталу.

Отже, незважаючи на складну внутрішньополітичну та зовнішньополітичну ситуацію, Україна продовжує залишатися привабливою країною для інвесторів. Позитивні зрушення, такі як набуття статусу кандидата на вступ до ЄС та реалізація стратегії відновлення країни, створюють перспективи для подальшого розвитку та приваблення іноземних інвестицій.

Список використаних джерел:

1. Інвестування в Україну під час війни. URL: <https://trans.info/ua/investuvannya-v-ukrayinu-pid-chasviyny-327240> (дата звернення: 18.02.2024).
2. Тимоць, М., & Стахів, Г. (2023). Фінансові аспекти залучення іноземних інвестицій в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. №47. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-70>
3. Нечипорук, О. (2023). Проблема залучення іноземних інвестицій в Україні під час війни. *Економіка та суспільство*. №24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-6>
4. Європейська Бізнес Асоціація. URL: <https://eba.com.ua> (дата звернення: 18.02.2024).

НАУКОВІ ПІДХОДИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ СИСТЕМ

Наукові підходи до інноваційного розвитку територіальних систем акцентують увагу на стратегічному плануванні та інтеграції наукових досліджень у практичну діяльність для підвищення їх ефективності. Вони включають розробку політик, що сприяють інноваціям, встановлення співпраці між урядовими структурами, науковими інституціями та бізнесом, а також формування інфраструктури для підтримки інновацій. Основна мета полягає у створенні сприятливих умов для розвитку нових технологій, продуктів та послуг, що забезпечує сталий економічний розвиток та покращення якості життя населення.

Умови сьогодення диктують потребу адаптації регіональних економік до швидкозмінних умов глобалізації та технологічних інновацій. В умовах нестабільності та обмежених ресурсів, ефективне управління інноваційним потенціалом територій стає ключовим для забезпечення їх сталого розвитку. Використання наукових підходів дозволяє оптимізувати процеси використання фінансових, матеріальних ресурсів, підвищити якість систем управління, та створити умови для залучення інвестицій. Особливо актуальним це стає на фоні потреби відновлення та інноваційного переосмислення територіального розвитку в постконфліктний період, що вимагає розробки нових моделей, заснованих на інноваціях та технологічних рішеннях.

Слово «інновація» походить від латинського «*innovation*», що означає новизну або оновлення, та відображає будь-які нововведення, які призводять до змін у суспільстві чи економіці. За міжнародними нормами, інновація визначається як результат інноваційної активності, що охоплює як нові або вдосконалені товари та послуги, так і новітні технологічні процеси чи методики надання послуг [1].

В науковій та методичній літературі концепція «інноваційного розвитку» вводилася для опису економічної моделі зростання, яка акцентує на важливості науки та новітніх технологій для соціально-економічного прогресу країн і їх позиціонування у світовій спільноті. Погляди на інноваційний розвиток різняться: від фокусу на процеси генерації та реалізації інновацій до їхнього сприйняття як кінцевого ефекту змін. О. О. Кравченко трактує інноваційний розвиток як невідворотні, цілеспрямовані зміни, що охоплюють як матеріальний, так і ідеальний виміри [2].

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

Інноваційний розвиток може бути визначений через три перспективи: перша вважає його процесом втілення новітніх ідей, технологій чи методик у різноманітні сфери, наприклад у економіку або науку; друга бачить як набір змін у системі або секторі, спричинених інноваціями, включаючи технологічні, організаційні чи соціальні аспекти; третя розглядає як кінцевий результат, що призводить до покращення ефективності, конкурентоспроможності та якості життя [3].

В науковому дискурсі концепція територіального інноваційного розвитку аналізується з позицій різних рівнів - від національного до локального, охоплюючи регіони, громади та інноваційні території. Важливо врахувати специфіку та відмінності між поняттями «регіон», «громада» та «територія», які, хоч і перетинаються у своїх характеристиках, але мають унікальні риси, що впливають на інноваційний розвиток досліджуваних об'єктів. Ці відмінності вимагають окремої уваги при визначенні стратегій інноваційного розвитку.

В кожному регіоні та на кожній території існують специфічні умови, що сприяють інноваціям. Вони формуються під впливом соціально-економічного розвитку, екологічної ситуації, структури економіки, а також діяльності інституцій та культурних традицій. Тому інноваційна політика держави має бути адаптована як до національних, так і до регіональних особливостей. Національний рівень має формувати загальну стратегію, а на регіональному та місцевому рівнях відбувається її практичне втілення, виходячи з конкретних потреб та можливостей регіонів.

За уточненням С. Тихомирова, інноваційний розвиток регіону визначається як цілеспрямований, стратегічний процес змін у сферах життєдіяльності, що має на меті підвищення якості життя населення в межах регіону. Цей процес передбачає мінімізацію споживання природних ресурсів і водночас забезпечення задоволення потреб населення і держави як в сучасних, так і в майбутніх умовах [4].

Зібравши різні наукові погляди, ми сформуваємо власне уявлення про територіальний інноваційний розвиток. Він визначається як процес, який переорієнтовує територіальні економіки на інноваційну модель, зосереджену на створенні та впровадженні нових знань, технологій та продуктів. Ці інновації відповідають потребам суспільства, сприяють сталому росту та включають активне співробітництво всіх зацікавлених сторін.

Список використаних джерел:

1. Ілляшенко С. М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2003. С. 278
2. Кравченко О. О. Інноваційний розвиток та структурні зміни в економіці: автореф. дис. канд. екон. Наук. ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана», 2011, 18 с.

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

3. Стегней М. І. Стратегічні домінанти національних інвестиційно-інноваційних процесів / М. І. Стегней, Л. О. Кравець, А. М. Архангельська // Фінансове регулювання зрушень в економіці України: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м.Мукачево, 24 березня 2020 року). – Мукачево : МДУ, 2020. – с.224-226.

4. Тихомиров С. А., Проскура Д. В. Інноваційне спрямування регіонального розвитку. Інновації. 2005. № 7. С. 31-36.

УДК 658.15

Тройнікова О. М.

Український державний університет залізничного транспорту

ОСОБЛИВОСТІ СУЧАСНОГО ФОНДОВОГО РИНКУ

З початком війни фондовий ринок був «заморожений», протягом п'яти місяців проведення фінансових операцій відбувалося при індивідуальному підході. Це запобігло діям, які могли б обвалити ринки та позбавити можливості їх повноцінної роботи в майбутньому, а також для збереження даних та права власності. Крім того, «заморожування» ринків допомогло вилучанню активів пов'язаних з РФ та Білоруссю, що обмежило для тамтешніх компаній можливості вести бізнес в нашій країні. [1]

Майбутній розвиток ринків капіталу і товарних ринків має стати одним з інструментів відновлення національної економіки. [1]

До особливостей сучасного фондового ринку можна віднести наступне:

1) після поновлення роботи не відбулося швидкої активізації на фондовому ринку, тобто масової торгівлі цінними паперами вітчизняних компаній, корпоративними та муніципальними облігаціями. [1]

2) зниження пропозиції. Відсутність нових емітентів для залучення фінансування через розміщення акцій.

3) операції з продажу облігацій внутрішньої державної позики на вторинного ринку. [3]

4) зменшення вартості боргових цінних паперів на вторинному ринку.

Як і раніше, більшість операцій на фондовому ринку пов'язана з купівлею-продажем облігацій внутрішньої державної позики (ОВДП) України але стосовно ОВДП, як вже було зазначено раніше збільшилась продаж цих цінних паперів на вторинному ринку. [2] Тобто покупці, які придбали ці цінні папери у держави стають продавцями на вторинному ринку перепродаючи те що купили раніше на первинному але в багатьох випадках за нижчою ціною.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

5) експерти вважають для підняття зацікавленості інвесторів до українських цінних паперів нових емісій, тобто для активізування первинного ринку, кошти на якому йдуть на підтримку бюджету, Міністерству фінансів доцільно підвищити ставки доходності ОВДП.[1]

Список використаних джерел:

1. Відновлення фондового ринку: позитив для інвесторів та ризики держзапозичень:
URL:<https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3547626-vidnovlenna-fondovogo-rinku-pozitiv-dla-investoriv-ta-riziki-dla-derzzapozicen.html>
2. Інформаційна довідка щодо ринків капіталу України протягом 2018-2022 років/
URL: <https://www.nssmc.gov.ua/nktsprf-elektronni-adresy-rehuliora-pratsiuiut-v-shtatnomu-rezhymi/>
3. Писарев О. З ОВДП під 25% річних: коли НБУ відкриє свій портфель для приватних інвесторів URL: <https://minfin.com.ua/ua/currency/articles/chi-mozhe-nacbank-prodati-investoram-ovdp-pid-25-richnih/>

УДК 336

Феср О. В.
Мукачівський державний університет

ІНВЕСТИЦІЇ – КЛЮЧОВИЙ ЧИННИК ВІДНОВЛЕННЯ ПОВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ

Економіка країни після війни переживає складні періоди відновлення, оскільки війна завдає серйозні шкідливі наслідки економічній системі. По завершенню війни в країні знищеною є інфраструктура (війна призводить до руйнування доріг, мостів, будівель, енергетичних та водопостачальних систем та іншої важливої інфраструктури, що ускладнює функціонування економіки та знижує її продуктивність), відбувається втрата людських ресурсів (пов'язано із загибеллю людей, значною міграцією населення, зменшенням народжуваності, погіршення здоров'я (як фізичного так і ментального), що впливає на рівень робочої сили та здатність країни до ефективного виробництва), спостерігається соціальна нестабільність та невпевненість, зменшення обсягу торгівлі та капіталу та інші чинники.

Незважаючи на ці виклики, з виваженою і послідовною політикою, інфраструктурними проектами, залученням міжнародної підтримки та інвестицій, країна може відновити свою економіку після війни. Це вимагає часу, наполегливості та співпраці всіх рівнів суспільства. І одним з чинників повоєнного відновлення мають стати інвестиції. Інвестиції у відновлення економіки країни після війни мають критичне значення і сприятимуть відновленню інфраструктури, соціальних служб та економічному розвитку, а саме:

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

-інвестиції можуть забезпечити додаткові ресурси для фінансування розвитку інфраструктури, технологій, освіти, та інших галузей, що необхідні для економічного зростання;

- інвестиції можуть сприяти залученню нових технологій, ноу-хау в економіку країни, що допоможе покращити ефективність виробництва та конкурентоспроможність на міжнародному ринку;

- іноземні компанії, які інвестують у повоєнні економіки, зазвичай створюють нові робочі місця, що сприяє зниженню рівня безробіття та зростанню життєвого рівня населення;

- інвестиції можуть сприяти розвитку експортної спрямованості економіки, оскільки часто вони стимулюють виробництво товарів та послуг для експорту;

- присутність іноземних інвесторів на ринку сприяє підвищенню конкуренції, що може привести до покращання якості продукції та послуг, а також зниження їх цін;

-інвестиції можуть також сприяти стабілізації фінансової системи країни, зменшуючи залежність від внутрішніх джерел фінансування та ризику макроекономічних коливань.

Отже, інвестиції є ключовим інструментом для відновлення економіки після війни, сприяючи відновленню інфраструктури, стимулюванню економічного зростання та підтримці людей, що постраждали від конфлікту.

УДК 336

Цигак О. О.
Мукачівський державний університет

СТРАТЕГІЇ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

Сучасний інвестиційний клімат має певні позитивні аспекти, такі як зростання прямих іноземних інвестицій, все ж є проблемні питання, такі як високий рівень бюрократії чи нестабільність законодавства. Можемо запропонувати ряд рекомендацій для поліпшення інвестиційного клімату: спрощення процедур для залучення іноземних інвестицій, впровадження стимулів для місцевих підприємств щодо інвестування в інноваційні проекти або підвищення рівня захисту прав інвесторів.

Одним з напрямів покращення інвестиційного клімату є заохочення інвестицій через фінансові інструменти. Наприклад, державні облігації можуть бути використані як інструмент для приваблення інвестицій у розвиток інфраструктури. Уявімо ситуацію, де уряд емітує державні облігації з метою фінансування будівництва нових доріг або залізниць. Ці облігації можуть бути привабливими для інвесторів, оскільки вони надають стабільний дохід у вигляді відсотків і гарантовані урядом. Наприклад, ряд країн видає спеціальні інвестиційні

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

облігації або цільові облігації для фінансування екологічних проєктів. У такий спосіб, інвестори, які зацікавлені в екологічно стійких ініціативах, можуть інвестувати гроші в ці проєкти через викуп таких облігацій. За результатами досліджень можна зробити висновок, що розвиток і використання різноманітних фінансових інструментів може значно поліпшити інвестиційний клімат, роблячи інвестиції більш доступними та привабливими для різних класів інвесторів.

Рекомендацією може бути стимулювання емісії спеціальних інвестиційних облігацій для конкретних галузей економіки, що потребують розвитку, таких як зелена енергія або інноваційні технології. Також, вдосконалення інфраструктури для торгівлі цими фінансовими інструментами може робити їх більш доступними для інвесторів

Стабільність економічної політики та наявність привабливих інвестиційних програм привертають увагу іноземних інвесторів. Укладення міжнародних угод про зони вільної торгівлі або зниження податкових ставок для бізнесу можуть бути прикладами таких сильних сторін. Бюрократичність та складність процедур реєстрації бізнесу можуть гальмувати розвиток малого та середнього бізнесу. Нестабільність валютного курсу чи високий рівень корупції також можуть впливати на рішення інвесторів. На основі цього аналізу, ми можемо запропонувати рекомендації для покращення інвестиційного клімату. Наприклад, спрощення процедур бізнес-реєстрації, вдосконалення правового середовища для захисту інвесторів та зменшення корупції можуть бути ключовими рекомендаціями. Також можуть включатися пропозиції щодо розвитку інфраструктури та підвищення кваліфікації робочої сили.

Уряд може впровадити програми та законодавчі зміни для спрощення процедур реєстрації та ліцензування іноземних інвесторів. Це може включати створення єдиного вікна для реєстрації бізнесу, або введення електронних сервісів для здійснення бізнес-операцій. Наприклад, уряд може розробити та ухвалити нові закони або покращити існуючі для забезпечення стабільності і прозорості правового середовища для інвесторів. Це може включати законодавчі гарантії щодо відшкодування втрат інвесторів у разі зміни правил гри або порушення угод. Уряд може ввести податкові пільги для інвесторів, які вкладають кошти у важливі сфери економіки, такі як інноваційні технології, зелена енергія або розвиток малих та середніх підприємств. Це може збільшити інтерес інвесторів до таких галузей та сприяти їхньому розвитку.

Розвиток штучного інтелекту може змінити спосіб, яким інвестори аналізують та приймають рішення. Алгоритми штучного інтелекту можуть допомогти передбачити ризики та виявити потенційні можливості інвестування з більшою точністю, що може покращити інвестиційний клімат. Підписання міжнародних угод про зони вільної торгівлі може

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

створити нові можливості для інвесторів, відкривши доступ до нових ринків та збільшивши обсяги торгівлі товарами та послугами. Розвиток технологій зеленої енергетики може стати привабливим для інвесторів, оскільки сприяє сталому розвитку та допомагає зменшити викиди шкідливих речовин. Інвестиції в цю сферу можуть бути вигідними як з фінансової, так і з екологічної точки зору. Геополітичні напруження у певних регіонах можуть призвести до змін у рішеннях інвесторів щодо розміщення активів та стратегії ризик-менеджменту.

Укладення вільної торговельної угоди між країнами може створити сприятливі умови для зовнішньої торгівлі та інвестицій. Такі угоди можуть знизити тарифні бар'єри та спростити процедури експорту та імпорту, що сприяє зростанню міжнародних інвестицій. Утворення міжнародних інвестиційних фондів або спільних інвестиційних проектів між країнами може забезпечити доступ до капіталу та експертизи для реалізації об'ємних проектів, що сприяє розвитку економік. Укладення міжнародних договорів про співпрацю у галузі науки та технологій може сприяти обміну досвідом та передачі новітніх технологій. Це може допомогти країнам залучити іноземні інвестиції та підвищити конкурентоспроможність своїх економік. Спільні програми розвитку та інвестиційні проекти між країнами можуть сприяти співпраці та розвитку інфраструктури, енергетики, транспорту тощо. Це може створити нові можливості для інвестицій та сприяти економічному зростанню.

УДК 658.5

**Шлапак В. О.,
Кот М. М.**

Мукачівський державний університет

МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЄКТАМИ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Управління інноваційними проектами на регіональному рівні – це процес координації та керівництва інноваційною діяльністю в межах певного регіону з метою сприяння економічному зростанню, соціальному розвитку та підвищенню конкурентоспроможності цього регіону. Цей процес включає в себе ідентифікацію, вибір, планування, фінансування, реалізацію та оцінку інноваційних проектів.

Ключові аспекти управління інноваційними проектами на регіональному рівні включають:

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

1. Ідентифікація та вибір проектів: визначення потенційних інноваційних проектів, які відповідають стратегічним цілям регіону і можуть вирішувати конкретні місцеві проблеми або використовувати місцеві переваги.

2. Взаємодія з зацікавленими сторонами: ефективне управління інноваціями вимагає співпраці між різними зацікавленими сторонами, включаючи уряди, приватний сектор, наукові установи, некомерційні організації та громадськість.

3. Фінансування: забезпечення фінансової підтримки інноваційних проектів через різноманітні джерела, включаючи бюджетні кошти, інвестиції приватного сектору, гранти, кредити та інші механізми фінансування.

4. Моніторинг і оцінка: встановлення систем моніторингу та оцінки для відстеження прогресу і результативності інноваційних проектів, а також для адаптації та коригування стратегій управління на основі отриманих даних.

5. Навколишнє інноваційне середовище: розвиток і підтримка інноваційного середовища в регіоні, яке сприяє обміну знаннями, технологічному розвитку, підприємництву та творчому мисленню.

Механізм управління інноваційним проектом спрямований на досягнення конкретних цілей шляхом впливу на конкретні фактори, що забезпечують досягнення поставленої мети. Цей вплив здійснюється шляхом використання конкретних ресурсів. Механізм управління інноваційним проектом – це багатоцільова система, сукупність економічних, організаційних та правових засобів цілеспрямованої взаємодії підприємства, науково-технічного розвитку.

Він включає в себе різноманітні механізми, що дозволяють оптимально поєднувати різні аспекти управління для досягнення цілей проекту.

1. Економічні механізми спрямовані на ефективне використання ресурсів, стимулювання інвестицій та забезпечення фінансової підтримки проектів: механізм конкуренції та ціноутворення стимулює інновації та ефективність; механізм інвестування та реінвестування забезпечує накопичення та ефективне використання капіталу; механізм запозичення коштів дозволяє залучати зовнішнє фінансування; механізм державної підтримки відіграє роль у стимулюванні інноваційної діяльності.

2. Мотиваційні механізми зосереджені на стимулюванні учасників проекту до досягнення кращих результатів: механізм мотивації науково-технічного розвитку виробництва сприяє інноваційній активності; механізм мотивації праці забезпечує високу продуктивність та задоволеність персоналу.

3. Організаційні механізми включають структурні та управлінські аспекти, що забезпечують ефективну координацію та взаємодію всередині проекту: структурні механізми визначають організаційну будову управління проектом; організаційно-адміністративні

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

механізми регулюють процеси прийняття рішень та виконання завдань; інформаційні механізми забезпечують збір, обробку та розподіл інформації.

4. Правові механізми встановлюють правову основу для діяльності учасників проекту, включаючи відносини з державою, інвесторами, кредиторами та іншими сторонами: відносини з державними органами включають дотримання законодавства та використання правових інструментів; відносини з інвесторами та кредиторами регулюють фінансові аспекти проекту; відносини з ліцензіатами важливі для комерціалізації інновацій.

Такий підхід дозволяє інтегрувати різні аспекти управління для створення ефективної системи, яка сприяє інноваційному розвитку на регіональному рівні.

На регіональному рівні економічний механізм управління інноваційними проектами охоплює координацію фінансових ресурсів, стимулювання інвестицій та підтримку інновацій через різноманітні інструменти, такі як регіональні інвестиційні фонди, програми державної підтримки, сприяння розвитку венчурного фінансування, а також використання механізмів реінвестування та кредитування на місцевому рівні, щоб стимулювати економічне зростання та інноваційну активність у регіоні, створюючи таким чином сприятливе середовище для розвитку інновацій та залучення інвестицій.

Мотиваційний механізм на рівні регіону є комплексною системою, що забезпечує стимулювання учасників інноваційного процесу до ефективної роботи та досягнення цілей. Цей механізм базується на принципі раціональної цілісності, де всі елементи взаємопов'язані та взаємозалежні, а зміна одного елемента може ініціювати зміни в інших. Наприклад, оплата праці, умови праці, сприйняття нововведень та якість праці є взаємопов'язаними; зміна в одному з цих аспектів може вимагати адаптації інших аспектів. Водночас, необхідна певна відокремленість елементів, щоб система могла адаптуватися та компенсувати зміни, зберігаючи при цьому свою загальну ефективність, забезпечуючи таким чином баланс між гнучкістю та стабільністю в мотиваційному процесі.

Складові організаційного механізму управління інноваційним проектом демонструють комплексність впливу, інтегруючи елементи економічного та мотиваційного механізмів, що забезпечує їхню тісну взаємодію. Основні складові цього механізму включають програмно-цільове планування, що об'єднує організаційні та економічні аспекти управління, спрямовуючи проект до визначених цілей з оптимальним використанням ресурсів. Стандартизація та сертифікація вносять організаційно-технічний вклад, встановлюючи єдині вимоги та процедури, які сприяють забезпеченню якості, надійності та безпеки інноваційного продукту або процесу. Ці компоненти сприяють злагодженій роботі різних аспектів проекту, підвищуючи його ефективність і сприяючи успішній реалізації інновацій.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

Правовий механізм управління інноваційним проектом є критично важливим, оскільки він встановлює рамки для всіх правовідносин, що виникають у процесі реалізації інновацій. Цей механізм визначає права та обов'язки учасників проекту, регулює взаємодію між ними, забезпечує захист інтелектуальної власності, регламентує умови фінансування, інвестування, а також механізми комерціалізації інновацій. Він допомагає конкретизувати структуру інноваційного проекту, перетворюючи його з комплексного задуму на чітко організований набір підцілей та завдань, кожне з яких має свої правові основи та регуляції. Ця чіткість і деталізація не тільки сприяють ефективному управлінню проектом, але й забезпечують його юридичну захищеність та відповідність законодавчим вимогам, що є вирішальним для стабільності та успіху інноваційних ініціатив.

Список використаних джерел:

1. Польшаков, В. І., Косач, І. А. (2003). Комплексний механізм управління інноваційним проектом із застосуванням системного підходу. Управління проектами та розвиток виробництва. Зб.наук.пр. Луганськ: вид-во СНУ ім. В.Даля. № 4(8). С. 20-24.
2. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні: аналіт. доп. / С. О. Біла, Я. А. Жаліло, О. В. Шевченко, В. І. Жук [та ін.]; за ред. С. О. Білої. – К. : НІСД, 2011. – 80 с.

УДК 628.157

Ярименчик О. П.,
Ярошук О. В.

Західноукраїнський національний університет

АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ СТАЛОГО РОЗВИТКУ БІЗНЕСУ

Актуальність дослідження кредитної політики підприємства зумовлена низкою важливих факторів, що впливають на економічну стабільність та розвиток як окремих компаній, так і економіки в цілому. У першу чергу, зростаюча волатильність фінансових ринків та економічна непевність змушують підприємства більш уважно ставитись до управління своїми фінансовими ресурсами, зокрема до вибору стратегій кредитування. Ефективна кредитна політика може не лише забезпечити необхідне фінансування для розвитку бізнесу, але й значно знизити фінансові ризики, оптимізувати витрати та підвищити загальну рентабельність.

В умовах економічної нестабільності, коли банківські ставки та умови кредитування можуть змінюватись непередбачувано, здатність підприємства оперативно адаптувати свою кредитну політику та вибрати найбільш вигідні умови стає критично важливою. Це включає

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

в себе не тільки вибір між короткостроковим та довгостроковим кредитуванням, але й рішення щодо структури капіталу, співвідношення власних та запозичених коштів, а також оцінку кредитоспроможності та можливих фінансових ризиків.

Крім того, розвиток цифрових технологій та фінтех-рішень відкриває нові можливості для оптимізації кредитної політики підприємств. Використання сучасних аналітичних інструментів та великих даних дозволяє більш точно оцінювати кредитні ризики, прогнозувати майбутні фінансові потреби та вибирати найбільш ефективні стратегії кредитування. Таким чином, дослідження кредитної політики стає не тільки засобом зниження ризиків і оптимізації витрат, але й інструментом забезпечення динамічного розвитку та адаптації до змінних умов ринку.

Особливу актуальність аналіз кредитної політики набуває в контексті глобалізації економічних процесів, коли підприємства виходять на міжнародні ринки та стикаються з необхідністю враховувати не тільки національні, але й міжнародні фінансові норми та стандарти. В цьому контексті, розуміння тонкощів міжнародного кредитування, зокрема валютних ризиків та варіантів їх хеджування, стає ключовим для забезпечення фінансової стійкості та успішної конкуренції на світовому ринку.

Таким чином, актуальність аналізу кредитної політики підприємства визначається не тільки поточними економічними викликами, але й широким спектром можливостей, які відкриваються перед підприємствами завдяки ефективному управлінню кредитними ресурсами.

Аналіз кредитної політики підприємства стикається з рядом основних проблем, які можуть ускладнювати процес ухвалення обґрунтованих рішень у сфері фінансування та управління ризиками. Перш за все, значні труднощі представляє оцінка кредитоспроможності та фінансового стану підприємства, що вимагає глибокого аналізу фінансової звітності, розуміння основних показників ліквідності, рентабельності, платоспроможності та інших ключових індикаторів. Проблема ускладнюється, коли з'являються неточності або неповнота даних, а також специфічні облікові політики, що можуть викривлювати реальний фінансовий стан.

Другою важливою проблемою є прогнозування майбутніх фінансових потреб та оцінка потенційних ризиків, пов'язаних з кредитуванням. Це включає в себе визначення оптимального співвідношення між власними та залученими коштами, оцінку вартості капіталу та ризику банкрутства. Непередбачуваність економічного середовища, коливання процентних ставок та інші макроекономічні фактори можуть істотно ускладнити цей процес.

Третьою критичною проблемою є адаптація кредитної політики підприємства до змін у законодавстві та нормативній базі. Законодавчі зміни можуть впливати на умови

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

кредитування, податкове навантаження та вимоги до звітності, що вимагає від підприємств оперативного реагування та коригування власної кредитної політики.

Четвертою проблемою є забезпечення відповідності між кредитною політикою та стратегічними цілями підприємства. Необхідно забезпечити, щоб політика кредитування сприяла досягненню довгострокових цілей розвитку, інвестицій та експансії, а не лише задовольняла поточні потреби в фінансуванні.

П'ятою значною проблемою є висока залежність від зовнішніх фінансових інститутів та їх кредитних політик. Банки та інші кредитори мають власні критерії оцінки кредитоспроможності та ризиків, які можуть не відповідати внутрішнім оцінкам підприємства, обмежуючи доступ до кредитних ресурсів або підвищуючи вартість капіталу.

Разом ці проблеми формують складний комплекс завдань для аналітиків та фінансових менеджерів підприємств, вимагаючи глибоких знань, аналітичних навичок та гнучкості у прийнятті рішень, спрямованих на оптимізацію кредитної політики та забезпечення фінансової стабільності в довгостроковій перспективі.

В підсумку можна визначити, що ефективне управління кредитною політикою є критично важливим для забезпечення фінансової стабільності та сталого розвитку будь-якого бізнесу. Адекватний аналіз фінансового стану підприємства, уважне ставлення до оцінки кредитоспроможності та ризиків, а також гнучкість у адаптації до змінних умов економічного середовища та законодавства становлять основу для розробки ефективної кредитної політики.

Прогнозування майбутніх фінансових потреб та оцінка потенційних ризиків є ключовими для визначення оптимального співвідношення між власними та залученими коштами. Це дозволяє не лише мінімізувати вартість фінансування, але й знижувати загальні фінансові ризики. Водночас, забезпечення відповідності між кредитною політикою та стратегічними цілями підприємства сприяє досягненню довгострокових перспектив розвитку, інвестицій та експансії.

Висока залежність від зовнішніх фінансових інститутів вимагає від підприємств не лише глибокого розуміння власних фінансових можливостей, але й уміння адаптуватися до змінних умов кредитних ринків. Співпраця з банками та іншими кредиторами має базуватися на прозорості, взаємній довірі та ефективному комунікаційному процесі, що сприяє підвищенню кредитного рейтингу та доступності фінансових ресурсів.

Загалом, комплексний підхід до аналізу та управління кредитною політикою, що включає в себе врахування економічних, законодавчих та стратегічних аспектів, є ключовим для забезпечення ефективного фінансового планування та зниження ризиків. Це дозволяє підприємствам не лише адаптуватися до поточних викликів, але й успішно розвиватися в

довгостроковій перспективі, ефективно використовуючи кредитні ресурси для досягнення своїх бізнес-цілей.

Список використаних джерел:

1. Спільник, І. В., Ярощук О. В. Принцип системності в аналітичних дослідженнях. *Економічний аналіз*. 2018. Том 28. № 2. С. 182-190.
2. Ярощук, О. В. Ризик-менеджмент в управлінні капіталом підприємства. *Економічний аналіз*. 2012. Том 11. № 1. С. 460-466.
3. Ярощук, О. Управління ризиками діяльності як ключовий елемент управління вартістю капіталу підприємства. Обліково-аналітичне та правове забезпечення інституційних секторів економіки України в умовах євроінтеграції та інноваційного розвитку: збірник наукових праць всеукр. наук.-практ. конф.(30 березня 2017 р., м. Тернопіль). Тернопіль: Крок, 2017. С. 175-177.

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ПОКРАЩЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ

ФІНАНСОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗРУШЕНЬ

У ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Збірник тез доповідей учасників

VIII Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції

22 березня 2024 р.

Оригінал макет Інтернет-видання підготовлено редакційно-видавничим
відділом Мукачівського державного університету

Формат 60*84/16

Гарнітура Times New Roman.

Адреса редакційно-видавничого відділу: Мукачівський державний університет,
вул. Ужгородська, 26, м. Мукачево, Закарпатська обл., 89600, тел./факс: (03131)

2-11-09. E-mail: rvc@mail.msu.edu.ua